

# KIRÁLY LÁSZLÓ

## KÉKFRANKOS SZERELEM

---

A mű elektronikus változatára a Creative Commons - Attribution-NonCommercial-NoDerivs (Jelöld meg!-Ne add el!-Ne változtasd!) licenc feltételei érvényesek: a művet a felhasználó másolhatja, többszörözheti, amennyiben feltünteti a szerző nevét és a mű címét, de nem módosíthatja, nem dolgozhatja át és kereskedelmi célra sem használhatja fel. A műre vonatkozó felhasználási feltételek részletes szövege az alábbi címen tekinthető meg: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/deed.hu>

Emberemlékezet óta minden társadalmi rendszer kitermelte a maga szennyét, de ugyanakkor a maga virágait is.

Szerző

Május volt. Tavaszi szél fuvolázott a bimbódzó vadrózsa bokrokon, s az út oldalán elterülő gyümölcsös virágba borult almafái, mintha frissen esett, pelyhes hólabdacskok nyomták volna ágaikat, fehérén himbálództak a napsugarak arany párájában.

Gyomorműtétre készültem, s aznap korán indultam haza. Nem siettem, nem is tudtam volna, mert egyre-másra le kellett guggolnom, hogy zsugorodásommal enyhítsem az éles fájdalmat. Rosszul tettem, hogy lemondtam a kocsit - gondoltam - de lehet-e felületesen elrobogni a természet csodálatos megújhódása mellett? Egyedül akartam lenni! Élvezni a természetet, a csodálatos szín-, szag-, virágorgiát, s mikor újra és újra felegyenesedtem, ha silányan szólt is, füttyre csücsörítettem ajkam, jobbra-balra tekergettem a nyakam, az almafákon, a Fertő messze foszforeszkáló zöldes-kék vizén, a távoli Schnéberg hósapkáján legeltetve a szemem.

Utód nélküli, házasság, ágyra járó voltam, olyan, aki a kényelem kedvéért nősül, s a gyermek-áldást csak koloncnak tartja. De akkor valahogy addig ismeretlen szorongás fogott el: jó lenne - gondoltam - ha most egy csapat, mezítlábas rajkó futna elém, lefognák kezem, összerúgnák bokáim, talán gyomromba is öklöznének, vagy... De mi lenne velük, ha nem sikerül a műtét? Minden nap friss virágot hordanának a síromra, lehet, lehet, hogy néha könnyeikkel is meglocsolnák?

De hát mit tehetünk? Késő bánat! Nincs és kész, még csak lelkiismeret furdalást sem érezhetek, mert igaz, ami igaz, nem is lehetne, az asszony csontgyengesége miatt.

Így is jó! Majd csak átzörgünk valahogy kettecskén is ezen az életen ha rendbe jövök, ha nem. Legalább nem okozok senkinek szívfájdalmat. Az asszony férjhez megy, a síromat benövi a tarack, nagyon hálás növény, legjobban bírja az időjárás viszontagságait, magjáért a madarak is felkeresik és, gyerekek helyett, eljár hozzám zokogni a szél.

Persze az egészséges ember könnyen veszi az életet. A halált is. De a beteg? Midőn az öngyilkosjelölt átemeli lábát a korláton és visszanez, rendszerint visszahúzza magát és soha többé nem ismétli meg, mert ha sok kellemetlenség érte is, akkor, abban a pillanatban csak arra gondol, ami kellemes volt és ami kellemes lehet még.

Nekem is élnem kell, hiszen a családi kellemetlenség mellett ott húzódik a zöld övezet. Ott van Emmi. Ő sem tehet arról, hogy férje otthagya, s hogy pont az én ölemben hullott, hát Istenem, munkatársak vagyunk és kötelességünk segíteni egymáson. Milyen egészséges, elhasználatlan keblek. Bolond ez a Gábor!

Neki gyerek kell! De miért ne lehetne Ő a hibás? Vagy csak azért, mert más akadt, s csupán kifogás? A régit elhajtja? Pedig Emmi Őt szereti még most is, velem csak lefekszik. Lehetőség, hogy meg akar győződni arról, hogy melyikükben van a hiba? Én mindenesetre mondtam neki: udvarlásomat csupán figyelmességnek vegye még abban az esetben is, ha terhes maradna általam. Nemcsak feleségemet, férjét sem hozhatom szégyenbe, hiszen a legjobb barátom, mert jó-jó a változatosság, egy-két titokban elcsattant csók, a szenvedély lelohasztása, de azért nem kell felrúgni a családi fészket!

Már elmaradtak mögöttem az almafák, felértem az álé tetejére, ahol a zsendülő akácok között kakukk gurgulázott mély torokhangon: kakukk, kakukk, kakukk! Bolondos madár, más fészkébe rakja tojásait. De hiszen én is, és hányan még? Nekünk, embereknek még megbocsáthat, szükség van a vér felfrissítésére, de a madár - igazán kikölthetné maga is tojásait. Hányszor mondta már a feleségem, hogy fogjak valakit, aki megszüli helyette, s Ő majd felneveli. És hány asszony gondolkodik hasonlóképp? Nem szívesen vállalják a terhességet, mert való igaz: szétroncsolja, tönkreteszi idomaikat. Lehet, hogy Emmi is ebben hibázott és feleségem is csak kamukából csontgyulladásos. Utána kell nézzek, ha meggyógyulok. Zúgott az erdő körül-

löttem, s mintha fejemben is pergettyűk motolláztak volna, hülyeség - az a másik asszony sem lenne bolond csak úgy egyszerűen odaadni a gyereket, ha megszüli, ragaszkodik is hozzá, sőt az apjához is, de ez így helyénvaló.

Távolból vonat füttyögött, s midőn kiértem az erdőből, teherszerelvény robogott el az orrom előtt. A mozdony nagyokat pöfögött, az emelkedő megviselte a kivénhedt vastüdőt, de azért csak haladt célja felé. Átléptem a síneken, s a túloldalon leszakítottam egy szénportól, olajtól szurtos százszorszépet - tele volt vele a töltés oldala - végigsimítottam összekuszált szirmain, aztán kihúztam magam, s kemény léptekkel elhúztam az állomás mellett. Nehéz, vagy nem, bírni kell - majd holnap remélhetőleg könnyebb lesz, de - egyébként sem sajnáltathattam magam már előre.

Ahogy közeledtem otthonomhoz, enyhült a fájdalmam, már nem gondoltam a halálra, nem gondoltam a műtetre sem, valami könnyű bizsergés kerített hatalmába, s mint a méh az alma-virágokat, csapongtam körül a két asszonyt, életem két tündér Ilonáját: milyen mások és mégis, mintha szeretném mindkettőt. Filoména platinaszőke haját, művészien dekorált alma-virág arcát, széles, a szenvedély legvadabb viharait ellenállás nélkül tűrő csípőjét. Emmi is szőke. Nyakába omló haja majdnem mindig szélről felborzolt, szénaboglyához hasonlító, nyugtalanul csapongó tekintete érdekessé teszi, keskeny, kissé tojásdadra sikeredett arcát, hosszú, szabályos darázsdereka vonaglik, hajlik, tekereg az ember karjaiban, mint a kígyó. Elcsigáz, kimerít, mégsem tudok szabadulni bűvöletéből, mert mindig újat tud nyújtani. De minek is mondanék le bármelyikről? Jöttek. Nem erőltettem magam egyikükre sem, tudom: nem igazi a szerelem, vagy legalábbis nem nagy szerelem, ami hozzájuk fűz, de ha nekik jó - egyik kiegészíti a másikat, én bírnám, csak a gyomrom... A gyomrom! Hosszantartó fájdalom tört rám, de már ott álltam a kapuban, és lenyomtam a kilincset. Forróság lepett el, mintha valami szétömlött volna bennem. Az ajtó kinyílt, beléptem, inkább beestem, egy sikolyt hallottam, Filoména...?

Már az eszméletlenség határán voltam, és mégis határozottan emlékezetembe vésődött a fiatal, bájos lányarc, ahogy kétségbeesettem rám meredt: tömött, hosszú, farkocsbá font, fekete haja volt, kreol bőre, szeme mint az érintetlen természet ölen felnőtt özsutáé, pici száj, s a nedves ajkak mintha éppen csókra lett volna fényezve...

A káprázat azonban csak pillanatokig tarthatott, hirtelen sárga, villámlásszerű fény cikázott át közöttünk, aztán mintha leeresztettek volna egy sötét verembe, kövekről lezúduló vízesés alá.

Másnap vagy harmadnap, nem tudom biztosan, de nem is fontos, mert az az idő, amíg eszméletlenül kívül vagyunk, úgy is veszendőbe megy, fehér kórházi ágyon feküdtem, s az előttem vizitáló orvos épp a lázgörbémet nézegette.

- Teréz nővér - szólt a mellette álló ápolónőhöz - ennek a betegnek a legteljesebb nyugalmat kell biztosítani! Semmi szín alatt nem szabad hozzá beengedni látogatókat, mert a legkisebb nyugtalanság komplikációkat idézhet elő. Ha felébredne, az előírt adagokkal táplálni! - A nővér haragosan rám nézett, aztán az orvosra:

- Rettenetesen ezek a nők, Professzor Úr! Minden öt percben cseng a telefon! Az imént már kénytelen voltam a dugót kihúzni.

- Jó, jó! De azért maga ne töltse bosszúját a betegre! Nézze csak, megmozdult!

Még mindig az altatás utáni kábultság delíriumában voltam, kezeim, lábaim ólomsúllyal kötődtek az ágyhoz, a szavakat azonban tisztán hallottam, s mivel mindig irtóztam az injekciós tűtől, lezárt szemhéjaim alól idegesen figyeltem mozdulataikat.

- Adjunk neki egy kis erősítőt - szólt az orvos. A nővér kilibbent a szobából - egyedül feküdtem a külön szobában, s már egy előkészített tüvel tért vissza. Kinyitottam a szemem és elmosolyogtam magam:

- Nem kaphatnék inkább egy adag marhapörköltet, Professzor Úr? - az orvos rám meredt, fölényes szavaim azonban megnyugtatták.

- Igen, igen! Sikerült - ezt inkább magához mondta -, boldogan veszem tudomásul, hogy felébredt, s mindjárt marhapörköltön jár az esze. - Egészen közel hajolt hozzám - Ember ne viccelődjön, a klinikai halálból hoztuk vissza, inkább adjon hálát Istennek!

- És Önnek! És a gyógyító késnek, azaz kéznek, Professzor Úr! Köszönöm amit értem tett! - válaszoltam szerényen, és megpróbáltam felemelni a kezem.

- Rég óta ébren van? - kérdezte.

- Nem tudom, Professzor Úr. Azt hiszem csak a beszélgetésükre ébredtem.

- Akkor tehát hallotta...!

- Igen! Majd rendre utasítom a kellemetlenkedő hölgyeket, ha kapok telefont.

- Pontosan arra akarom megkérni, hogy kímélje magát tőlük még egy ideig! Az eset sokkal súlyosabb volt, semhogy felizgathatná magát. Örülök, hogy visszaránthattam az életbe, és most már magának is segítenie kell, hogy mielőbb felépüljön. - Kis ideig hallgatott, s hosszan, figyelmesen nézett rám, mielőtt folytatta volna: - és azután is! Nem tesz jót magának a kicsapongó életmód.

- De Professzor Úr! Hiszen a legjobb tudomásom szerint önmegtartóztatóbb életet nem is élhettem volna. Olyan voltam, mint egy remete, csak éppen nem sanyargattam magam.

- Na ebből elég! Belső szervei másról vallanak! Egy ideig, ha beszél is, csak suttogva - mondta, majd a nővérhez - Szigorúan betartani kérem az utasításokat! - Visszamosolygott rám, testes, vastag, húsos kezű, őszülő öregúr volt, vagy inkább csak idős, de akár egy tagbaszakadt mészáros, azután eltávozott, míg a nővér, akit a krízis idejére mellém rendelt, a szobában maradt. Mivel különszoba volt, nem zavart bennünket senki, sokáig farkasszemet néztünk, aztán felemeltem a kezem, egészen könnyűnek találtam, megfogtam a nővér kezét és lehúztam magamhoz:

- Mondja Terézke - kérdeztem nagy komolyan -, maga szűz még? Vagy asszony már? Talán gyermeke is van?

A nővér elpirult, bronzvörös hajából szikrák pattogtak felém, s mintha darázs csípett volna a fenekébe, felugrott, de tüstént vissza is ült:

- Maga javíthatatlan! Félhulla és még szemtelen is. Ha nem viselkedik rendesen, elkéredzke-dem maga mellől.

- Ne olyan gyorsan, kis édes! Nem bántom én magát, de olyan szép, hogy nem hagyhatom megjegyzés nélkül.

- Igazán? Most hallom először! Itt mindenki csak vörös ördögnek becéz. Kár, hogy nem találkoztunk előbb, talán szerencsés lettem volna, vagy...?! - elhallgatott, kendővel törölgette homlokom és megigazította rajtam a gyűrött pizsama felsőrészt.

- Vagy? - sürgettem.

- Kimondjam? - kérdezte kicsit merészen rajtam legettetve szemét. Csak akkor figyeltem fel sötét szempilláira, bogárfekete szembogarára, melyek úgy csillogtak felém, mint a hamisítatlan lengyel szén.

- Ha már elkezdte, igen - válaszoltam.

- Vagy olyan szerencsétlen, mint a többi. Ha jól tudom, maga már többszörösen is foglalt. Vagy rosszul értelmeztem a hallottakat?

Nevetni akartam, de csak hörgésre jutott az erőmből, s a nővér a szám elé tette a kezét:

- Nem szabad! Fegyelmezze magát! - Elhúztam a kezét - mintha bársonyt fogtam volna:

- A játék kedvéért mindig hajlandó vagyok újra kezdeni. Mondja kedves, nem vásárolna nekem egy porcelánbabát? De a haja vörös legyen és a szeme fekete, mint a magáé.

- Minek az magának?

- Akkor is játszhatnék vele, amikor magácska nincs itt mellettem. Nem szereti a porcelánbabákat?

- Mindenféle babát szeretek, de ne mozogjon, mert felszakad a seb!

- Az élő is! Az élő babát? Ugye milyen szép lenne a miénk?

- Maga bolond - mondta és felkacagott. Ajka szétnyílt, s mint mikor kettészeli az érett jonatán almát, kicsordult belőle a gyönyörűség. Hirtelen kedvem támadt megcsókolni és ahogy dülöngélt felettem - meg akartam fogni, hogy lehúzzam magamhoz, véletlen, egyáltalán nem akarattal a keblébe csíptem.

- Disznó! - pofon csattant, dühbe gurultam, s még erősebben belekapaszkodtam, ám hiába, a nővér erősebbnek bizonyult, lerázott magáról, és ahogy visszazökkentem, megvasadt a seb. Én éreztem, a nővér látta, amint a kibuggyanó vér megfesti a pizsamát és elrohant.

Hamarosan jött a professzorral, a műtősök a tolókocsival, a nővér sírt, a professzor káromkodott:

- Maga barom, maga marha! Tudja mit művelt? Takarodjék a szemem elől!

Megpróbáltam nemet jelezni, de hang nem jött ki a számon, de már fel is tettek a tolókocsira. Még láttam, amint a nővér fájdalmasan búcsút int, aztán lehunytam a szemem, lesz, ami lesz - gondoltam. Sokáig tartott a műtét, nem altattak el, éreztem amint szurkálták belém az injekciós tűket, hallottam a csipeszek, orvosi műszerek hajigálását és a professzor káromkodásait.

Akár egy hortobágyi csikós, amikor elszabadul a ménes! - gondoltam, de hát megérdemelném, ha itt maradnék a vesztőhelyen.

Mikor visszavittek szobámba és felnyitottam a szemem Teréz nővér helyett egy idős, apáca-képű nővért pillantottam meg. Vége a játéknak - gondoltam -, s visszazuhantam előbbi kábulatomba. Valamivel később pedig hallgattam az ablak előtti lila akácokon szökdécselő madarak csivitelését, s magamban skandálva, hangtalanul dúdoltam én is: „Lila akácok...”.

Egy hét ment el így. Hol belázasodtam, hol jobban lettem, de bizonyára valamilyen ellenállhatatlan erő ösztökélt a gyógyulásra, mert nem fogott rajtam a betegség, és a humorom is megmaradt, amit most már az „apáca” felé próbáltam csillogtatni. Egyik nap, éppen végeztem a reggelivel, amikor kopogtak az ajtón, és beadtak egy kis ajándécsomagot. A nővér, aki szigorúan betartva a professzor utasításait, nem tágitott mellőlem, sokáig forgatta kezében, majd azzal nyújtotta át, hogy csak abban az esetben tarthatom meg, ha tartalma nem ártalmas

részemre. Természetesen megígértem neki mindent, talán még esküdöztem is, s elkezdtem bontogatni a finom, selyempapír csomagolást. Egy, kettő, három réteg! Egyre türelmetlenebbül cibáltam a papírt, s a nővér már kezdett gúnyolódni:

- Talán valamelyik cserbenhagyott szerelme tréfálta meg! - de alig mondta ki e szavakat, a papír körül puha vatta tűnt elő, s a vattából elém pottyant egy icipici vörös hajú, fekete szemű porcelán baba, és egy levélke.

Boldog voltam, gyönyörködve forgattam kezemben a levelet és a babát, szívdobogva, kitágult orrlyukkal szívtam magamba a papírhalmazból áradó „pelenka”-illatot, de a nővér, aki előbb megütközve bámult a csomag tartalmára - később megtudtam, hogy valóban apáca volt - felém kapott és el akarta ragadni a kezemből:

- Még csak ez hiányzott! Ide vele, de azonnal!

Nem hagytam magam és majdhogynem birokra mentünk:

- Hogy adhatnám, maga vén pióca! - Elrántottam a kezem, be a pokróc alá, de a nővér azt is felemelte. Ekkor azonban nyílt az ajtó, és a professzor oldalán belépett feleségem, továbbá Emmi és egy bájos, hosszú copfos, kreol bőrű süldőlány, szegfűcsokorral a kezében.

- Mi történik itt - kérdezte a professzor szigorúan végignézve rajtunk. A nővér diadalmasan felkapta a porcelánbabát, én pedig szerényen, szégyenlősen magamra húztam a takarót, eltemetve a levelet is.

- Íme - fűjt a nővér -, mi meg akarjuk gyógyítani, kintről pedig adagolják a mérget. - Átnyújtotta a professzornak a korpust, aki kis ideig nézegette, majd - mintha hirtelen kapcsolt volna - egész testében nevetni kezdett.

- Hát ezért? Ezt nevezem Felícia nővér elővigyázatosságnak, de mégsem kellett volna elvenni a betegtől. Lehet, hogy kedves emléket idéz fel benne, ami nagyban elősegítheti betegünk gyógyulását. Parancsoljon asszonyom, Ön bizonyára jobban ismeri a beteg játékszereit, mint én. - Átnyújtotta feleségemnek, aki már az ágynál állt és cirógatta felindult ábrázomat.

Filoména egy pillantást vetett a figurára, aztán Emmire, végül rám, majd anyáskodó mozdulattal elhelyezte éjjeliszekrényemen:

- Nem találok semmi ártalmasságot benne, professzor úr! - mosolygott, de nem nevetett, komoly maradt - ellenben a nővér viselkedése abszurd. Túlzott elővigyázatosságával többet árthat, mint hasonló mérgek.

- Osztom a véleményét asszonyom, de azért nem szabad haragudnia a nővérré, mert az én utasításom szerint járt el: megóvni a beteget minden zavaró körülménytől! Nos, beszéljessék csak ki magukat, majd látogatás végén kérni fogom egy kis információ cserére.

Magunkra hagyott bennünket, s magával „citálta” a nővért is.

- Szegény Szepikém! Nem elég a bajod, még ez a vén satrafa is ellenkezik veled? - feleségem sírt, ám lehet, hogy csak „könnyezett”, s Emmi is, aki közben az ágy másik oldalára állt, szipogva morzsolgatta ujjait.

- Már tíz napja itt vagy és még csak most engedtek be hozzád. Még szerencse, hogy sok munkám van, különben belezavarodnék. Hozd ide Magdikám a virágot, aztán tégy friss vizet a vázába.

A hosszú copfos lány - már nevét is tudtam - akinek gyenge karjai fenntartottak estemben, akit eszméletlen állapotomban is elraktároztam emlékeztemben, lecsapta fejét, szemérmesen, mint a süldő bakfisok általában, odalibegett a csaphoz, és megtöltötte a vázát vízzel. - Primőr áru -

gondoltam - és a két asszony szipogása közepette teljes figyelmemet a lányra összpontosítottam: ártatlanul kacér ajak, nagy, dióbarna szemek, zömök mell. Lejjebb már nem jutottam, mert Filoména észrevette érdeklődésemet, s lehajolt hozzám:

- Ugye helyre kis teremtés? Szeretném, ha örökbe fogadnánk. Fiatal még és hozzánk szokik.

Magdika közbe belenyomkodta a virágot a vázába és odajött hozzánk.

- Milyen szép - mondtam, de midőn Filoména orrom elé tartotta eltoltam magamtól -, nem szeretem a hullaszagot édes, főképp ebben a környezetben. Helyezd el valahol távolabb tőlem, vagy - ha nem veszed sértve, megajándékozom vele Felícia nővért, hozzá illik a kriptaszag. - Filoména megint elsírta magát

- Csúnya vagy Szepikém! Itt viaskodsz azzal a vén kriplivel egy kis csúf babáért, a mi virágainkat pedig eltolod magadtól. Pedig igazán, hárman válogattuk össze.

- Ugye mondtam - hebegte a kislány - én sem bírom a szegfűt.

- Na végre, mint látom ízlésünk is egyezik - Magdika vissza akart lépni, de megfogtam a kezét és nem engedtem - te vagy a legfiatalabb kislányom, de úgy látom ízlésed kifinomult. Hajtsd ide a fejed! Igen-igen! Hoztál te magaddal rózsaillatot is. Megéreztem mihelyt beléptetek.

A lány lehajította fejét és én beszívtam magamba nemcsak a rózsza illatát, egész lényét: oly illatos, üde, hamvasan rózsaszínű volt, mint egy nyiladozó rózsabimbó.

- Honnan szedted fel ezt a helyre kis teremtest? - kérdeztem Filoménától. - El ne szalajtsd, míg haza nem jutok! - Emmi már sokallotta az érzélgést és előhúzott táskájából egy könyvet.

- Ezt talán nem utasítod vissza? - Ránéztem a címre: „Ember születik”, majd: - Köszönöm drágám, ezt elfogadom.

- A kartársak vették közösen. Már nagyon várnak. - tűz lobogott az asszony szemében, de ezt a tüzet csak én láttam, s Emmi dereka helyett, végigsimítottam a könyv borítóján.

- Igyekszem meggyógyulni, gyerekek - mondtam mindhármukhoz címezve. - Ti azzal járhattok hozzá, hogy nem zavarjátok feleslegesen ezeket a kórháztündéreket. Majd én vigyázok magamra! Nem lenne jó egyikünknek sem, ha zaklatásaitok miatt rajtam töltenék ki bosszújukat. - E szavak után - nem is kellett tetetnem magam - ráejtettem fejem a párnára és behunytam a szemem.

- Fárasztunk? - kérdezte Filoména.

- Nem! Maradhattok! Szeretnék már köztetek lenni - felsóhajtottam - pedig azt hiszem kicsit még távolabb van.

- Majd csak eljön az az idő is! - Filoména és Emmi egyszerre igyekeztek vigasztalni, míg a kislánynak sírásra görbült a szája.

- Minden elmúlik egyszer - mondtam -, nyugodjatok meg Ti is! Már élek ismét, mozgok, néha viháncolok is, mindennap közelebb hozza a gyógyulást, nincs miért aggódnotok!

Felícia nővér bedugta a fejét:

- Vége a látogatásnak, hölgyeim!

Nicsak - gondoltam - tud Ő mosolyogni is.

Elköszöntünk. Milyen kedves ez a két asszony, nemcsak kedvesek, szépek is. Talán, ha tudnák, amit nem, akkor is megférnének egymással? Lehet, hogy tudják, ha pedig nem, az az Ő dolguk.



- Mondja kedves asszonyom - szólt a professzor feleségemhez, miután hellyel kínálta. - Nem hiányzik valami a maguk életéből?

- Nem hiszem professzor úr! Mindketten dolgozunk, család nincs, igyekszünk élni.

- Nem vette észre férje másfelé kalandozásait?

- Nem! De ha úgy lenne, sem zavarna.

- Nem is akartak eddig gyereket?

- Őszintén szólva nem! A férjem úgy tudja, hogy csontlágylúgásom van, de nem is igyekszem felvilágosítani, mert én ezután sem akarok.

- És miért nem, drága asszonyom? Ön olyan egészségesnek látszik, hogy akár e pillanatban kettészakadhatna.

- Nincs aki foglalkozzon vele, professzor úr.

- Értem asszonyom! - az orvos elfintorította orrát - anya van, aki szülne, de nincs aki felnevelje? Már értem - nem mondta, csak gondolta - miért hadakozik a férj egy porcelán babáért.

Mialatt Filoména a professzornál vizsgázott, én sem voltam tétlen, előkotortam a paplan alól Terézke levelét, s izgatottan olvasni kezdtem:

„Kedves Kovács Úr! Minden nap várom, hogy maga szólítson, de úgy látszik hiába! Mindegy: akár így, akár úgy, be kell vallanom: a halacska bevette a horgot, sajnos: szeretem! Megpróbáltam én is játéknak felfogni viselkedését, de nem megy, s várom a pillanatot, hogy találkozassunk. Addig is: fogadja tőlem ezt a kis porcelán babát, az Ön kívánsága volt. Már akkor megvettem, amikor a professzor kiebrudalt maga mellől, de ezidáig azon rágódtam: vajon elküldhetem-e, hiszen Ön házas ember. Ne értsen félre, nem akarok én házasságromboló lenni, megelégszem egy mélyebb érzellel, azaz: mélyebb értelemben vett baráti kapcsolattal. Jelen pillanatban örülnék, ha visszakerülhetnék ismét a betegágyához.”

Csacsi kis vörös tündér - gondoltam - de mennyire örülnék én is, ha te visszajönnél! Forróság lepett el, s az éjjeli szekrényemen mindig készenlétben lévő levélpapír után nyúltam.

Éppen végeztem, lezártam a professzornak címzett levelet, amikor bejött Felícia nővér és odaállt ágyamhoz:

- Bocsánatot kell kérjek Öntől, Kovács Úr! Helytelenül viselkedtem, de higgye el: az Ön iránti aggodalmam ragadtatott el, hiszen egymás után két súlyos műtéten esett át, s ilyenkor a legártatlanabb dolgok is rossz irányba terelhetik gyógyulását.

- Nem haragszom, Felícia nővér, sőt - köszönöm elővigyázatosságát, most azonban pihenni szeretnék kicsit. Addig - átnyújtottam a levelet - lekötelezne, ha átadná ezt a professzornak.

A nővér nagyot nézett, s nyelt egyet mielőtt megkockáztatta volna a kérdést:

- Csak nem ellenem?

- Nem, nem! Erről biztosíthatom, s talán legjobb, ha őszinte leszek. Nézze kedves, nem árulok el titkot, ha megmondom, hogy a második operációm előtt súlyos sérelem érte miattam Teréz nővért. Szeretném hibámat jóvátenni, és ehhez kértem a professzor úr engedélyét.

- Ez azt is jelenti, hogy Teréz nővért vissza kívánja a betegágyához?

- Igen!

- Rendben van. Átadom és biztosíthatom, hogy nem haragszom meg érte. Most pedig pihenjen le, sok volt egy napra a zaklatásból! - Betakargatott, aztán felvette és forgatta kezében a porcelán babát.

- Helyes kis jószág! Ha elmegy és meg akar tőle szabadulni, ne dobja el, adja inkább nekem! Legalább lesz valami emlékem magától. Tudja én is kikaptam ma nagyon maga miatt. Hosszú ideje vagyok már itt, nem tudom hallotta-e, még az apácák közül maradtam vissza, de ehhez hasonló nem történt még velem.

Látta, hogy mondani akarok valamit és lehajolt, hogy jobban hallja:

- Mondja nővérke - kérdeztem - van magának gyereke?

- Már hogyan lenne fiam? Hajadon vagyok, negyvenhét éves és még szűz.

- Baromság! Még most sem eldobni való - suttoztam - nem is akart férjhez menni?

- Én esküt tettem fiam és azt tartom.

- Különös emberek maguk! Ragaszkodnak az emberek előtt tett fogadalmukhoz, ugyanakkor megfélekeznek a Teremtő Isten parancsáról: sokasodjatok és vegyétek birtokba a Földet! Istenemre szívesen kisegíteném, még felnőne, mire kiöregszik, legalább lenne kire támaszkodnia öregkorára. - Felícia felkacagott:

- Igazán komikus! Hogyan gondolná?

- Meg is tenném, nemcsak gondolom - válaszoltam -, ha úgy hagyná el ezt az árnyékvilágot, hogy bele sem kóstolt, örökké égetné a vágy.

- Késő már fiam! Elfújta a szél!

- A szél néha visszafelé is fúj!

- Én már csak másokéban és az ilyen csecsebecsékben gyönyörködhetek. Ugye nekem adja mielőtt elmegy?

- Azon nyomban nővérke, mihelyt elhozza nekem az igazit. Mit gondol, ki lenne az? - Felícia gondolkodás nélkül rávágta:

- Ki más lenne, mint Teréz nővér. Annak van ilyen lángvörös haja, ilyen fekete szeme és fehér bőre, de ajánlom: jól gondolja meg, mielőtt kikezdene vele, mert...!

- Mert? Mondja tovább, szerintem angyali teremtés: szép, szolid és kötelességtudó.

- Lehet, de csak a maga fantáziájában. A valóságban azonban közönséges szajha volt, mielőtt idekerült volna.

- Hogy merészel ilyen állítani munkatársáról? - hirtelen minden illúzióm elszállt, minden szimpátiám a vén szűz iránt.

- Ne izgassa fel magát - válaszolt, ajkát félrebiggyesztette, ami így egészen eltorzult, lerítt róla, hogy fáj benne valami, talán a zárdában eltöltött évek? Ha nem megy oda, úgy lehet Ő is szajha lett volna, hiszen minden adottsága megvolt hozzá.

Mondd csak - gondoltam -, amit Terézke iránt érzek, úgysem változtatod meg! - És Felícia szinte kéjelegve ejtve ki a szavakat, mondta biztatás nélkül is:

- Ő maga sem csinál titkot abból, hogy a nőszövetség mentette meg a rendőrségi kitoloncolástól!

- És most hogy viselkedik?

- Meghúzza magát.

- Na látja. Engem ezen kívül semmi nem érdekel. Ő már fiatalon átesett azon, amin mások csak később. Akarja a babát?

Felícia rám nézett, aztán kisomfordált.

- Jöjjön csak vissza - kiáltottam utána - kérek egy altatót!

Visszatért mellém, feltört egy ampullát, aztán flegmán, érzéketlenül, akárcsak egy fakírnak a testébe, belém vágta a tűt. Szegényke! Már sajnáltam - kinek a bűne, hogy elpazarolta fiatal életét? A nő parlagon elsorvad, idő előtt kiég. Ha férjhez ment volna, ma anya lenne, mérnököt, tudósokat hozott volna világra, de az sem lenne baj, ha csak csikósok, juhászok lennének, ma vad, betöretlen lovakat hajkurásznának a Hortobágyon, avagy pásztor síppal a kezükben ballagnának a békésen legelésző nyáj nyomában. Tovább nem folytathattam gondolatmenetemet, mert pilláim elnehezedtek, hosszan tartó, mély álom kerített hatalmába.

Nehéz ébredésem volt. Pelyhes kiskacsákkal játszottam, közbe-közbe felkaptam egyet, s végigborzoltam szőrét arcomon. Érdekes - gondoltam - alig bújtak ki a tojásból ezek a kis jószágok, s máris milyen bársonyos bundájuk van. Mivel csiklandozta ajkam, odakaptam, hogy megvakarjam. Halk sikoly rezegtette meg dobhártyámat, erős orgonaillat csapott orromba, s felnyitva szemem Terézkét pillantottam meg, sírásra görbült szája egészen közel volt hozzám.

- Meg ne skalpoljon kedves! - rebegte halkan. - Akkor eszméltem rá, hogy görcsösen markolom a haját, elengedtem, s karjaimat nyaka köré fonva lehúztam magamhoz, és kezdtem csókolni:

- Te édes, hát te voltál az a kis pelyhes kacska?

- Már több mint egy órája itt vagyok, csupa víz volt, megmértem a lázát, a vérnyomását is, s miután mindent rendben találtam elkezdtem számolgatni a bajuszát.

- És végére jutottál?

- Nem.

- Akkor folytassuk, de most már ketten. - kipirosodott, lassan olyan színt vett fel az arca is, mint a haja, mellein megfeszült a vékony, nyáriasan kivágott blúz, majd két tenyerébe fogván fejem, ráejtette halványan cinóber vörösre festett ajkát az enyémre:

- Ezt sem hittem volna - rebegte -, első napokban gyűlöltem, de mennyire gyűlöltem az állandó telefonhívások miatt: hol vállalata, hol felesége, hol barátai, de inkább barátnői zaklattak hogyléte felől, ráadásul kiállhatatlan, csipkelődő, erőszakos volt.

- Voltál - javítottam ki.

- Legyen - suttogetta, s újabb csókzuhatag következett, majd hirtelen felállt, s ijedten nézett az ajtóra -, de mi lesz, ha valaki meglát minket ebben a pózban?

- Semmi, kicsikém! - megfogtam kezét, és újból lehúztam magamhoz. - Őszintén feltártam a professzor előtt irántad való szerelmemet, és láthatólag méltányolni tudja.

- Úgy - akkor ezért volt olyan kedves hozzám! - kopogtak, s Felícia nővér nyitott be. A már megszokott aggszűz kifejezést nem tudta palástolni, de azért mosolygott:

- Kérem a babámat! - Terézke csak bámult hol rám, hogy a nővérré, amikor pedig felemeltem a porcelán babát, hogy odanyújtsam a nővérek, elkapta a kezem:

- Hogyisne, még mit nem?

- Engedd - kérleltem -, már nincs rá szükségem! Felícia volt a postás köztem és a professzor között, ezért neki ígértem. Így van nővére?

- Igen! De, ha Teréz nővér nem akarja, abban az esetben el sem fogadhatom. Tartsa meg kedves, majd inkább többször benézek hozzá.

- Nem, nem! - kissé erélyesen szólhattam, mert Terézke elengedte a kezem, Felícia felé pedig:

- Ez a magáé kedves! Az enyém itt van - mutatott rám. Ugye nem haragszol drágám?

Átadtam a babát és átkaroltam Terézkét, aki most már barátságosan biztatta Felíciát:

- Fogadja el nővér! Nem tudtam, hogy Kovács úr magának ígérte.

Felícia gyorsan keblébe rejtette, s gyorsan kipenderült nehogy meggondoljuk magunkat.

- Vén boszorkány - sziszegte Terézke fogai között - igazán olyan helyes volt.

- Ne sajnáld drágám! Hadd örüljön neki, úgysincs sok gyönyörűsége az életben, kora ifjúságától másokat szolgált. Mi majd veszünk egyet, ha akarsz, de boldogabb lennék, ha magunk formálnánk meg saját képünkre.

Terézke ráhajtotta fejét vállamra, éreztem, hogy benedvesedik a bőröm, s nyomban utána görcsös zokogás rázta meg, de nemcsak őt, engem is megrázott a lábam ujjától a fejem búbjáig.

- Ne sírj! Ne butáskodj, próbáltam csitítani - nem most, majd egyszer, ha már meggyógyultam. Lemegyünk a tómalomra, vagy a Fertő mellé.

- Úgy beszélsz, mintha szabad lennél! - Terézke oly halkan ejtette ki a szavakat, hogy inkább éreztem, mint hallottam - de én sem adhatok mást, csak magamat, és esetleg egy egyetlen porcelán babát. A gyereket eljátszottam. Tönkretettek már kislány koromban.

A vallomás borzalmas volt. Amit Felícia szájából hallottam csak vénasszonyos locsogásnak véltem, de ez más volt: önvallomás, amit akkor is hinnünk kell, ha nem akarjuk. Nagyobb csalódást nem okozott, mert a lány már beleette magát a vérembe - úgy szerettem majd, mint egy nagy gyereket - legfeljebb ő dajkál engem. Őszinte vallomásával tehát nem eltaszított magától, inkább magához láncolt. Illúzióim a gyermekáldást illetőleg már rég elhervadtak, ami pedig a szerelmet illeti: egy bukott nő mindig hűségesebb, mint egy bamba szűz.

- Ne sírj - suttogtam -, a szerelem beszennevez, de egyúttal meg is tisztít, megerősít, elvezet az igazihoz, s ha arra rátalálsz, becsüld meg!

- Eddig még nem szerettem senkit - mondta -, te vagy az első, akinek ellenszolgáltatás nélkül odavetném magam!

- Kedves vagy! Ne félj, nem fogok visszaélni szerelmeddel. Ugyanolyan őszinte szívvel viszonzom, mint amilyenel te adod.

- Ha veled találkoztam volna először - mélyet, nagyot sóhajtott, aztán erőt vett rajta ismét a zokogás, mikor pedig elcsillapodott: - Nem tehettem mást - folytatta -, kora reggel volt, nevelőanyám bevásárolni ment, s ketten maradtunk a házban nevelő apámmal. Aludtam midőn rám nehezedett, felébredvén már nem tudtam szabadulni karjaiból.

- És nem jelentetted senkinek?

- Megmondtam nevelőanyámnak, de nem hitte el és megpofozott, mikor pedig teherbe estem, nevelőapám elvitt az orvoshoz, aki elvette tőlem, de előbb le kellett feküdnöm neki is.

Elfordult tőlem, arca falfehér lett, s mint aki extázisba esik rámeredt a szemközi falra: emlékezett.

- Feküdj fel kislányom - mondta az orvos, öreg volt és rágógumit forgatott a szájában - mielőtt hozzákezdenék, meg kell vizsgálgalak. Így! Nagyon jó lesz! Most nyújtsd ki lábaidat és tedd szét! Nagyon jó! Szófogadó kislány vagy te, eljöhetnél hozzám takarítani. A nevelőszüleidnek már úgy is csak tehertétel vagy. Mit szólsz hozzá?

- I-igen! Nem fog fájni?

- Nem, nem fog fájni! Vigyázz arra a doktor bácsi! Most csukd be a szemed és ne nyisd ki, amíg nem szólok!

Sokáig szöszmötölt mellettem, műszereket rakosgatott, s mivel a merev tartástól megfájdultak a lábaim, felnyitottam a szemem. Felsikítottam, majd fellökve az orvost, aki pucérra vetkőzve épp rám készülődött, nekirohantam az ajtónak. Az ajtó azonban zárva volt, s mire az ablakhoz indultam volna, feltápáskodott az orvos is:

- Ne siess kislányom, kiengedlek én az ajtón is! - dühös volt, de azért megpróbált nyájas maradni. - Választhatsz kislányom: elmehetsz úgy, ahogy jöttél, vagy...! Nos? Ne huzakodj! Neked már úgy is mindegy! Itt nálam legalább jó sorod lenne! Láthatod: egyedül vagyok, te lennél a mindenesem!

Nem válaszoltam, odakuporodtam az ajtó elé és farkasszemet néztem a vénemberrel. Az ajtó mögött nevelőapám topogott, s ha arra gondoltam, hogy vissza kell mennem, iszonyat fogott el. Gyerek voltam még és a két rossz közül kellett választanom. Ha kimegyek és feljelentem az orvost, nem hiszik el, ugyanakkor terhes maradok. Nevelőapámat megbüntetik, de azzal még nincs megmentve a becsülete. Nem húzhattam sokáig, mert az orvos türelmetlenkedni kezdett, hirtelen elhatározással végigfeküdtem a fal melletti heverőn és becsuktam a szemem.

Nem mentem vissza nevelőapámmal, ott maradtam az orvosnál. Jó dolgom volt, hogy megkíméljen a munkától, megtartotta idős cseléd lányát is, aki úgy tudta, hogy az orvos engem örökbe fogadott. Előbb gyűöltem, később megszerettem a vénembert, mert jó volt hozzám és rajtam kívül tényleg senkije nem volt. Nem szerelemből, szánalomból. A szánalom, később szeretetté változott. Szeretetből feküdtem le vele, és amikor meghalt, megsirattam.

Egymás mellett feküdtünk az ágyban, s amikor felébredve szóltam hozzá, nem válaszolt. Ránéztem, szemei nyitva voltak, de valahogy furcsán nézett, és az arca beesett. Megijedtem, magamra kaptam a ruhám és kirohantam az utcára.

Azokban a napokban ért véget a háború. Mindenki örült, mindenki boldog volt, csak én csatangoltam egyedül, boldogtalanul. Visszamenni nem mertem, de hová is mentem volna? Meghalni nem volt bátorságom, a munkától félttem, s midőn az első férfi megszólított, mentem vele, aztán a másodikkal, harmadikkal...! Ez így ment két hosszú esztendőn át, akkor felfigyelt rám a rendőrség, és a nőszökevetség jóvoltából nevelőintézetbe kerültem. Istenem, alig néhány év és mennyit változott minden. Milyen rosszak voltak akkor az emberek és milyen jók most. Milyen könnyű a munka és jóleső érzés látni, hogy megbecsülnek.

Ez voltam én és most? Tudom, hogy már elmondták Neked, Felícia nővér az egyetlen, aki nem nézett rám soha jó szemmel, de hát nem tagadom, miért tagadnám múltamat? A bűnhődést úgyis magammal hordom, mert gyerekeim már nem lesz, ezért is írtam, hogy nem akarok családbomboló lenni, nem akarom, hogy feleségül végy, csak szeress, hogy szerethesselek! Ez talán még nem bűn, vagy ha az is, erről nem tehetünk.

Felzokogott, könnyei a mellemre potyogtak, és...!

Egy hétig turbékoltunk kettesben, azért mondom: kettesben, mert ha meg is zavartak bennünket, főleg látogatás idején, beteget mutattam, hogy mielőbb magunkra hagyjanak, hogy minél több időt tölthessek Terézkével, akit mindig jobban megszerettem.

Egyik reggel azonban, vizit ideje alatt hamiskásan rám hunyorított a professzor:

- Nos, Kovács úr, jól érzi magát? Látom annyira beékelődött a négy fal közé, talán nem is kívánczik a szabadba, pedig lassan hozzá kell szoknia. - Terézkéhez fordult, aki minden szavára ügyelve készségesen állt mellette:

- Nővérke! Magára bízom, ma elkezdjük, aztán minden nap huzamosabb ideig sétáltatja a kertben, hogy minél előbb megerősödjön. Nyár van, mindenki dolgozik, Rá most van legnagyobb szükség!

Valóban - már előbb is kijárhattam volna, mert egészségem - legalábbis úgy éreztem - nagyjából rendbe jött, tehát erővel bírtam volna, de Terézke kényeztetett, mindent helyembe hordott és ami számomra akkor legfontosabb volt: Ő is mellettem töltötte csaknem egész napját, sőt éjszakáit is! Nem hiányzott nekünk a zajos kórházkert, már az is bosszantott bennünket, ha valaki megállt az ajtó előtt, s a levegő, elég volt akkor nekünk egy csipetnyi is, csak éreztem benne a finom orgona illatot, amelyet Terézke bőre, ruhája árasztott. De hát így van ez rendjén - a szerelmesek, nemcsak mi, mind szeretik a csendes zugot, a félreeső helyeket, sőt - az állat is elhúzódik párzás idejére.

A parancs azonban parancs a kórházban is. Még csak ott igazán!

- Igenis, Professzor Úr - válaszoltam Terézke helyett -, ez azt jelenti, hogy rövidesen az utcára kerülök?

- Ahogy mondja fiatal barátom.

- Akkor mától kezdve valóban kijárok, de remélem a nővérkét mellettem hagyja, amíg megtanulok ismét járni?

A professzor nevetett:

- Az az érzésem, hogy maga már nagyon is bejáratta magát, de ne féljen, egyenlőre nem veszem el maga mellől a nővért!

- Köszönöm professzor úr! Ha Jókai ma élne, bizonyára magáról mintázná meg az „Arany ember”-t. Megengedi? - már nyúltam is és kiemeltam az éjjeli szekrényemből egy üveg kékfrankost. - Vagy inkább a fehérét szereti, mert abból is akad?

A professzor csak nézett:

- Ki engedte meg magának, hogy szeszes italt fogyasszon? Látom egész bárszekrényre valót hozatott be.

Terézke kimentett:

- Nem fogyaszt Kovács úr, csak a látogatók részére kérette be.

- Igen? Na, akkor inkább a vörösből kérek!

Terézke már ugrott is, de csak egy poharat vett elő.

- Kovács úrnak is - szólt a professzor úr -, próbáljuk meg, bírja-e a gyomra? Na és magának is!

Koccintottunk.

- Nem szeretném, ha itt és hasonló körülmények között kellene találkozunk ismét - szólt hozzám - ámbár elég erős a szíve és kis szerencséje is volt. De most már vigyáznia kell!

- Vigyázni fogok professzor úr!

- Látom, jó kezdet! Eddig volt kettő, három, most lesz négy! Megfekszi a gyomrát uram! Ilyen elfoglalt ember, mint Ön, leghelyesebb, ha nyugodt családi körülmények között él. Arra a kis időre, ami pihenésre jut, szüksége van. - kiitta a bort, aztán lassan, nyomatékosan adva szavainak, folytatta:

- Gyerek, gyerekek kellenének magának! Élő, mozgó, viháncoló, aki belecsimpaszkodik a bajuszába, nem porcelánbaba. És természetesen egy jó feleség, aki testileg, lelkileg kielégíti. Érti? - rám nézett keményen, sokatmondóan, aztán Terézkére, aki belepirult, majd engedelmet kérve távozott. - Na látja, hogy szégyenlősködik - folytatta a professzor, mintha nem tudnék mindent. Magához való és szerintem szükséges ez a változtatás, mert az a nő, aki fél a gyerekneveléstől, az ne menjen férjhez! - a feleségemre célzott.

- Ebenguba! Professzor úr - sóhajtottam és elmondtam, természetesen titoktartás mellett, amit Terézkétől hallottam.

A professzor elgondolkodott, majd megrázta fehér sörényét, aztán ő sóhajtott:

- Hát igen! Vannak az életben esetek. Akkor kétszeresen is sajnálom magát. Eszerint nincs szerencséje a nőkhöz, de azért ne adja fel!

- Kezdem előlről?

- Na, nem egészen - az egyik szerelem hozza a másikat és maga még fiatal.

- Közben jó néhányat szerencsétlenné teszünk, igaz?

- Nagyon igaz barátom! De mivel hasonló cipőben jártam én is eddig, ebben az egy dologban nem adhatok tanácsot, nem is tudnék. Fő az egészség, a többi majd megoldódik. Tehát sétálni, sétálni, mert rövidesen kiteszem a szűrét!

Tölteni akartam még, de szájával lefelé fordította a poharat:

- Köszönöm, ebből ennyi elég! Ma még sokan várnak rám! - Kezet fogott velem keményen, férfiasan, aztán távozott, én pedig, mivel nem akartam egyedül maradni gondolataimmal, megnyomtam a csengőt.

Rövid fél órán belül kint jártunk a kertben. Szorosan egymáshoz simulva rugdostuk a kavicsokat, nagyokat hallgattunk, s néha-néha felkaptuk fejünket, mert a kertész, aki locsolta a növényeket, véletlenül vagy bosszantásunkra orrunk alá spriccelt. Terézke belecsípett karomba és húzott maga után:

- Gyere! Felmegyünk az akácosba, mert ez a szemtelen alak megfürdet minket. Tudsz jönni? Nem vagy fáradt?

- Nem édesem, de csak lassan, futásra még nem vagyok berendezkedve! - Megkerültük az egyik épületszárnyat és az elmebajosok zárt osztálya mellett megálltunk a nagy zenebonára. Sokan voltak a vastag drótháló mögött: asszonyok, férfiak, és amin meglepődtem, több volt a fiatal, mint az öreg.

Terézke tovább akart húzni, de visszatartottam: - maradjunk egy kicsit édes, olyan érdekes! Még nem volt szerencsém találkozni elmebajosokkal, hacsak nem - egy kissé valamennyien azok vagyunk.

Egy húsz év körüli, vékonydongájú legényke, két karján egyensúlyozva, körbejárt a drótháló mellett, egy másik felmászott a közepén álló juharfára, s mikor már félúton járt, kiállt egy lábszár vastag ágra, körülnézett, mintha tapsra várt volna, aztán leguggolt, két lába közé vette az ágat és lecsúszott, inkább lehuppan, akár egy emberszabású majom. De bármerre néztem, mindegyiküknek volt valami bogara, mindegyik foglalatoskodott valamivel.

Egy asszony kavicsszemeket szedegetett bonbonos dobozába, egy másik a haját tépte szálanként, majd összecsomózta. Figyelmemet mégis inkább egy széles vállú, stuccolt bajuszú hordószónok kötötte le: söröshordóra állva a „Mein Kampf”-ot szajkózta néhány unottan ácsorgó hallgatójának.

- Elég volt belőle - mondtam Terézkének - menjünk tovább! - ekkor azonban egy asszony, töpörödött, pergamen bőrű, odatotyogott mellénk - a drótkerítés persze köztünk volt - és a szónok felé mutatva vékony, tengerimalac hangon visította:

- Ne hallgassatok rá, bolond! Hi-hi-hi! - felkacagott, hogy nyála is kicsordult, aztán cigarettát kérve átdugta két ujját a lyukon.

Mikor a többiek látták, hogy előveszem cigarettatárcámat, odatódultak melléje, de mielőtt adhattam volna nekik, egy tagbaszakadt ápoló jelent meg és távozásra szólított fel minket. Elfordultunk tőlük, hogy folytassuk sétánkat, ők pedig szitkozódva, köpdösve megrohanták az ápolót.

Milyen szerencsétlen az ember, ha megbomlik az agya - gondoltam - amint lassan ballagtam Terézke mellett az akácos felé - a született gyengeelméjűeken kívül hány értékes koponya pusztul el így, amire bizonyíték, hogy még itt is gyötrik magukat, pedig sokan egészségesen is különösebb cél, hasznos tevékenység nélkül kódorognak a világban.

Meleg volt, beleizzadtam az első sétába, s Terézke vissza akart fordítani:

- Bocsáss meg - mondta - az öröm, hogy veled lehetek, egészen meghibbantott engem is. Nem szabad túlerőltesselek, vissza kell térnünk, majd holnap, vagy holnapután eljutunk a kiserdőbe is.

- Ne bolondozz! Ha már eddig eljöttünk az a pár lépés már igazán nem számít. Túl közletről érintett az élet nyers valósága, azért vagyok talán kissé levert. De mondd, tudsz közelebbit is ezekről a bolondokról?

- Ha érdekel, néhányuknak ismerem a sorsát...

- De mennyire, hogy érdekel!

- Nos: az a két akrobata, kötélátka volt. Betegségük valószínűleg agyrázkódás következménye. Az az öregasszony, amelyik a kavicsokat gyűjtögeti, megfojtotta négy gyermekét. Férje elesett a fronton, szegények voltak, a segély kevés volt, s inkább megfojtotta, mintsem intézetbe adta volna őket. Az a másik, aki a haját tépi, egy bombázás után egyedül maradt családjából, most hóhérnak képzei magát.

- Na - és az a stuccolt bajuszú papagáj? Még ilyenek is vannak?

- Vannak, de szerencsére már csak itt. Őt nem tudom honnan szalasztották...

- Szegény bolondok! Sajnálom őket! Igaz - lehet, hogy nem érznek semmi fájdalmat.



- Azt nem tudom. Erre talán a professzor úr jobban tudna válaszolni. Véleményem szerint nekünk, akik bírjuk eszünket és rendelkezünk akartunk felett, több szenvedésben van részünk. De már itt is vagyunk. Látod, milyen jó, hogy hoztam magammal pokrócot is! Nem lesz piszkos a ruhánk.

- Nagyon jó drágám, de egy tapodtat sem tovább! - leterítette a pokrócot és rátelepedtünk. Én hanyatt fekvé helyezkedtem el, Terézke még kispárnát is hozott és így egész kényelembe helyezhettem magam.

Július eleje volt, aratás ideje. Fülledt meleg fonnyasztotta az akácfákat, itt-ott már sárguló levelek is mutatkoztak a lombkoronában, s a kókadtszálak is erősen hiányolták az esőt.

- Látod, itt igazán elkélne egy esőcsináló ember - szólt hozzám Terézke - ide is feljöhetne a kertész, de arra már lusta, inkább ott, elől pimaszkodik a járókelőkkel.

Rám hajolt, éhesen szomorkás szemeit megfürdette az enyémbe.

- Úgy szeretlek - folytatta. Ajkunk összeforrott, egymásba borultunk - milyen jó lenne örökké így! - suttogta fülembe - érezni, hogy az akinek odaadjuk magunkat, nem csupán vágyainak kielégítésére törekszik, hogy a pillanatnyi örömkön túl is megmarad a szerelem. Szeretlek édes! Az fáj legjobban, hogy tudom, hogy szeretsz és én nem lehetek az, aki szeretnék lenni, amivé te is szeretnél tenni.

Felkapta a fejét és körülnézett, végül megakadt a szeme a közelünkben húzódó drótsövény tatózó nyílásán:

- Félek, hogy nemsokára elmegy és soha nem térsz vissza - hangja elcsuklott, keze mellemet simogatta.

- Ha éjfélkor vagy éjfél után jövök, akkor is minden nap találkozunk.

- Itt várok rád! Nézd - ott szoktak bejárni a főiskolások is! - a nyílásra mutatott.

- Hozzad is? - éreztem, hogy kérdésembe belepirulok.

- Nem! Hozzám nem! A nővérekhez! Mind vőlegény és menyasszony. Én mióta új életet kezdtem, nem foglalkoztam férfival, te vagy az első, aki felébresztette bennem ismét a vágyat és talán az utolsó is.

- Nem mondhatod ilyet, édes! És ha most, mindjárt meghalnék? - megeredtek a könnyei.

- Akkor sem akarok többé kézről-kézre járni, inkább öngyilkos lennék!

- Kis buta! Hogy tehetnéd? Fiatal vagy és nagyon is szép! Most már megbecsült tagja vagy a társadalomnak, ezután kezdődik igazán az élet számodra!

- Igen! Szeretném, ha nem is egészen melletted, de közel hozzád.

- Úgy legyen - suttogtam, megsimogattam a haját és lehúztam egészen magamhoz. Terézke tudott csókolni, ingert fakasztani, de amint kigomboltam a blúzát és ujjaim közé vettem kebleit, éreztem, hogy csak szemem kívánja, erőm még nincs hozzá és szinte örültem, amikor a hangosbemondón a nevemet hallottam szólítani. A portára hívtak, látogatóm érkezett.

- Maradj - ugrott fel Terézke -, megnézem ki vár rád, és legfeljebb felkísérem ide.

Már rohant is, futás közben igazította meg szétzilált haját, simította ki köpenyén a gyűrődéseket. Szép ez a lány - gondoltam - karcsú, telt keblű, jó lábai vannak, asszonyos, de nem széles, szabályosan érett női csípő, s a vörös hajkoronából kiemelkedő hósínű arc, mintha kararai márványból faragott, hibátlan mestermű lenne. Összehasonlításokat akartam végezni

Terézke és korábbi nőismerőseim között, de nem folytathattam gondolatmenetemet, mert már jöttek is: Henyedi Lajost, helyettesemet pillantottam meg Terézke oldalán...

- Kellemes lehet itt - kezdte Lajos rövid üdvözlés után - én is szívesen bejönnék néhány hétre pihenni.

- Megpróbálhatod - válaszoltam -, de az még nem biztos, hogy te is olyan kellemesen töltenéd napjaidat, mint én. Így van kedves? - a lány felé így szóltam.

- Engedd meg Lajos, hogy bemutassam neked védangyalomat, ha Ő nincs, úgy lehet, a temetésemre jöttek.

- Igazán? Nagyon örülök, de nem kell bemutatnod, hiszen mi már üdvözlöttük egymást.

- Talán már előbb is találkoztatok?

- Rég volt - mondta Lajos -, én is szerelmet vallottam néhányszor neki. De hogy megváltozott! Alig ismertem rá.

- Bocsásson meg Kovács úr - szólt közbe Terézke -, fel kell mennem az osztályra.

- De hiszen Felícia nővér helyettesíti.

- Ma nem. Éjszaka volt és neki is pihennie kell. Egy idő óta úgyis két műszakot végez. Egyiket helyettem. - igyekezett könnyednek mutatkozni, de én kiéreztem a hangjából a belső feszültséget, és jobbnak véltem, ha magunkra hagy bennünket.

- Menj csak, drága! Kibeszélgetjük magunkat és majd Lajos felkísér. - Lajos félrefordult, de oldalról is láttam a kaján mosolyt arcán, amelyet szavakba is öntött, mielőtt Terézke távozott:

- Te is rátaláltál barátom - mondta - szép is, mellette nagy k...!

- Ha nem akarsz tüstént távozni - szóltam rá keményen -, azonnal visszavonod!

- De hiszen az volt, gondolom most sem lehet más!

- De lehet és más is! Ha akkor eszitek van, nem bemocskoljátok, hanem a helyes útra terelitek, hiszen még gyereklány volt.

- Ugyan már, Józsi bátyám - Lajos négy évvel volt fiatalabb nálam - te sem vagy egészen ártatlan! Talán azért megy az ember nőhöz, hogy a helyes útra terelje? Szükség van ilyenekre is! Valld be: nem ismerted és behálózott. Értik ezek a dögök.

- Elég! Egy szóval se említsd előttem többé a lányt, különben távozhatsz! - Lajos megszeppent és könnyögrésre fogta:

- Ezt nem teheted velem Józsi bátyám! A gazdaság a legnagyobb problémákkal küzd. Most nem veszhetünk össze egy nő miatt. Különben már rég el is feledtem. Tulajdonképpen tanácsért jöttem. Mit tegyünk? Az esős június, aztán a tikkasztó meleg alaposan betett nekünk. Félek: nemcsak a termés, de a háromszáz hold újtelepítés is tönkre megy. Olyan az egész határ, mint a dzsungel: csupa inda, kúszónövény, nem látszik ki a szőlő a vadszederből és a parajból. Munkaerő pedig nincs és remény sincs rá, hogy lesz.

Amilyen váratlanul ért Terézke és Lajos ismeretsége, legalább olyan váratlanul ért ez a bejelentése is. Lehiggadtam és lefeküdtem előbbi helyemre:

- Na, ülj le te is és beszélgessünk - szóltam - nem emlékszem, hogy valaha is munkaerő többlettel rendelkezünk volna, főleg nyáridőben, és ezért veszélyes helyzet nem állt elő. Jelen-tették a tanácsnál?

- Igen! A megyei pártbizottságtól is kint voltak már.

- Na és? Sehol semmi?

- Honvédséget ígérték, de csak a hónap végére, addigra pedig!

Fényképeket vett elő: - nézd, ezek a legújabb kópiák!

A képek a fertőrákosi és a balfi területről készültek. Hatalmas, összefüggő parcellák ezek, a mezőgazdasági szocialista nagyüzem első kísérleti telepei. Összefacsarodott a szívem a szomorú látványra: szőlőkarók százezrei álltak szuronyt szegezve a paraj mellett, mintha hadat üzentek volna az évszázados szőlőkultúrának. Eltoltam magam elől a képeket, aztán Lajosra néztem, aki lehorgasztott fejjel állt, vagyis inkább térdelt mellettem:

- Szégyellheted magad, de nemcsak te, valamennyien. Mire való a fejetek? Nem tudtok, vagy nem akartok ésszerű döntést hozni? Rámentek teljes apparátussal a termőre, holott a fiatal, zsenge telepítések előbbre valók.

- A termés is fontos - válaszolt ő -, mi lenne nélküle a tervteljesítéssel?

- Te szerencsétlen, a jövőre nem gondolsz? Most esetleg teljesíted a tervet - az sem biztos - és négy év múlva, amikor termőre kell fordulni a telepítésnek? Mit fogsz csinálni, ha számon kérik tőled a háromszáz holdat? Honnan veszed a termést, ha most hagyod az oltványokat elpusztulni? És az igazgató? A pártszervezet?

- Ők is a termőt részesítik előnyben.

- Na, akkor reggelre küldj kocsit! Elhagyom a kórházat.

- Betegen? - Lajos meghökkent - a professzor szerint még legalább két hétre lenne szükség, hogy teljesen rendbe jöjj! Adjál tanácsot, az is előbbre visz bennünket. Te ismered a szőlő titkát.

- Tanáccsal itt már nem segíthetünk Lajos. Gyors és jó munkára van szükség. Küldd a kocsit, aztán majd meglátjuk. Meggyógyulok a szőlővel együtt. - Felálltam, Lajos összecsavarta a pokrócot és befelé indultunk. Útközben nem beszélgettünk, s a búcsúzásnál is csak annyit kérdezett:

- Értesítsem a feleségedet érkezésedről?

- Nem fontos. Az egyáltalán nem biztos, hogy haza is eljutok. Majd megbeszélem a professzorral, lehet, hogy estére kelve ide kell visszatérnem.

Miután Lajos elment, s mivel Terézket, akivel elintéztethettem volna a kórházból való kije-lentkezésem, nem találtam a szobámban, magam indultam a professzor irodája felé.

Ebéd ideje volt. A nővérek kis tolókkocsival hordták szét az ételt, s amint hetykén lépegettem mellettük, az egyik nővér rám mordult:

- Miért nem megy a szobájába? Vagy talán külön találunk magának?

- Nem szükséges - válaszoltam és belecsíptem a fenekébe -, ezt a napot kibírom, holnap pedig már másutt fogok ebédelni. - a nővér haragosan visított, de mielőtt rám támadhatott volna, honnan, honnan nem Felícia nővér lépett mellénk, kezében egy csokor frissen szedett virággal:

- Ugyan hová a fenébe menne, hiszen ma volt első ízben a szabadban? Rossz álma volt, Kovács úr? Hová készül kedves - szokatlanul gyengéd hangon tette hozzá, majd az orrom alá tartotta a virágot. Beleszagoltam a közepébe és nagyot tüszentettem:

- Csak nem nekem hozta, nővérke?

- Dehogynem - még mit nem? Van magának ennél szebb is! - felágaskodott és fülembe súgta:  
- Terézkét keresi? A professzornál van. Jöjjön, odamegyek én is. - Belém karolt és elhúzott a kakaskodó nővér mellől, aki aztán vihogva magyarázta a másiknak:

- Ez az a gyomorhajos agronómus. Mind bele vannak esve, pedig nincs rajta más, csak a nagy bajusza.

Odaértünk a professzor irodájához, kopogni akartam, de Felícia lefogta kezem:

- Nem ismeri a házirendet? - lehajolt és fülét a kulcslyukra helyezte, de csak kis ideig hallgatózott, aztán ujját szája elé téve jelezte, hogy hallgassak, megfogta a karom és lehúzott maga mellé.

- Figyeljen! - súgta a fülembe.

- Nem tehetem professzor úr!

- Hát nem érti meg, hogy Kovács mellett reménytelen a helyzete, én ajánlottam neki magát, de miután tudomást szereztem meddőségéről, mást határoztam. Mi értelme lenne házasságuknak? A szerelem bárhogyan lángol is most, ha nincs összekötő kapocs, előbb-utóbb széthull, kiég, hamu lesz belőle. Mellettem csak reprezentálnia kellene.

- Akkor sem tehetem, Professzor úr! Értse meg: Öt szeretem, egyedül Öt, és szerelem nélkül nem vagyok hajlandó senkivel összeadni magam.

- Jó, nem bánom, megértem magát. Ha idővel más véleményre jutna, tudok várni, addig is fenntartom szavam, most pedig elmehet.

- Köszönöm, Professzor úr! Bocsásson meg, nem tehetek mást.

- Nincs mit megbocsátani. Vegye úgy, mintha meg sem történt volna ez a beszélgetés.

Felícia kopogott.

- Szabad - hallatszott bentől és Terézke, aki háttal állt az ajtónak, kinyitotta.

Felícia már előbb is járhatott bent, mert köszönés nélkül odament az asztalhoz és kicserélte a már elhervadt virágokat, én pedig miután meghajtottam magam, mint egy nagy darab tuskó, elálltam az ajtónyílást.

Terézkét meglepte jelenlétem, az orvos azonban a legnagyobb lelki nyugalommal befelé invitált:

- Jöjjön csak nyugodtan Kovács úr, éppen magáról diskuráltunk.

- Igazán kedvesek hozzám, Professzor úr! Szavakban nem is fejezhetem ki hálámat, de azt hiszem a mai nappal véget ér aranyszabadságom, különben pótolhatatlan veszteségek érik vállalatomat...

- Szó sem lehet róla! Azt gondolja, mivel meg tud állni a lábán, már meg is gyógyult?

- Tisztában vagyok a helyzet komolyságával, Professzor úr, de a szülő nálam is betegebb! Szüksége van a jelenlétemre!

- Lárifári! Pótolhatatlan ember nincs! Magának most csak egy gondja lehet: meggyógyulni! Az pedig még kissé távolabb van. Kísérje nővérke a szobájába és verje ki a fejéből az elhamarkodott távozást. Itt én dirigálok, ha eddig nem tudta volna, remélem megértett.

- A saját felelősségemre!

- Úgy sem engedem!
  - Ebben az esetben, bocsásson meg, de engedély nélkül fogok távozni, még pedig holnap reggel!
  - Még csak az kellene! Vasra veretem és bezáratom az elmebajosokhoz!
  - Azt hiszem az erőszakos visszatartás többet ártana, mint használna.
  - Na, majd meglátjuk! Most menjenek szépen, délután még alaposan megvizsgálom! - Terézke belém karolt, Felícia pedig, aki még mindig az asztalon babrált az orvosra kacsintott:
  - Látja, Professzor úr! Még csak nem is szégyenlősek! - hangjában azonban nem volt irigység, csupán jóindulatú élcélődés.
  - Ne bántsa őket - szólt az orvos -, még mi is megtehetjük azt, amit Ők. Álljon csak ide mellém! - megfogta Felícia kezét és maga mellé állította. - Nos, mit szólnak hozzánk Kovács úr? Szép pár lennénk?
  - Valamikor igen - válaszolt helyettem is Felícia, aki szabadulni akart -, talán nem is bántam volna, ma azonban, mit kezdene velem?
- Jót kacagtunk, aztán elköszöntünk.
- Mit gondolsz, miért hívatott az öreg - kérdezte Terézke, merészen vállamra dőlve, lefelé haladván a lépcsőn.
  - Házassági ajánlatot tett!
  - Igen! De honnan tudod?
  - Kénytelen voltam meghallani.
  - Akkor azt is hallottad, amit válaszoltam?
  - Azt is, drágám.
  - Felícia is hallotta?
  - Nem hiszem. Tudod, hogy kicsit nagyot hall.
  - Akkor jó. Ugye nem haragszol?
  - Nem drágám. Okosan beszéltél. Minek kötnéd le magad, nem származna belőle semmi jó.
- Felágaskodott és szájon csókolt:
- Nem mondott semmit a helyettesed?
  - Akart, de megtiltottam neki.
  - Gyűlölöm őt! Egyszer, még annak idején, felcsalt a lakására, ahol már hárman vártak rám. Hazug, alattomos fráter. Hogy tűrheted meg magad mellett?
  - Az igaz, hogy szakmailag nem sokat ér, de párttag, és...!
  - Te nem vagy az?
  - Nem! Én a munkám által akarom kiérdemelni a megbecsülést. Ki sem állhatom a tehetségtelen törtetőket. - Ujjával megfenyegetett:
  - Ne általánosíts! Vagy én is az lennék?
  - Miért?

- Mert párttag vagyok.
  - Ó nem, ne érts félre! Csak azokra vonatkoztatom kijelentésemet, akik a piros könyvet ugródeszkának használják fel. Tudom, hogy a pártban nagyon sok tehetséges és rendes ember is van. Te azok közé tartozol.
  - Köszönöm! De te miért nem jössz közénk? A párt elismeri tehetségedet, kiemelt munkakörben dolgozol, köztünk a helyed!
  - Nincs időm politizálásra szívem.
  - Az is politika, ha becsületesen dolgozol. Elegendő az. Bár sok lenne a hozzád hasonlókból!
  - A gyűlésekre, az értekezletekre gondolok, ahol rendszerint szócséplésekre pocsékolják a drága időt, s ha vannak is hozzáam hasonlók, azok szóhoz sem juthatnak. Tapasztalatból tudom, hiszen elég sok értekezleten kell részt vennem így is:
  - De ha nem juthatsz szóhoz, nem fejtheted ki véleményedet sem.
  - Még szerencse szívem, hogy a párt felsőbb szervei az eredményeket is nézik és nem hagyják magukat befolyásolni a dumamarciktól. Persze köztük is akadnak...!
  - Na látod, magad is elismered, hogy a párt magasabb szempontból ítéli meg az embereket. A törtető, a habzó szájúak előbb-utóbb lekopnak, s előbb szabadulunk meg tőlük, ha előzőnk sorainkat a becsületes dolgozók!
  - Igazad lehet! Én is gondoltam már rá, de mondd, hol fejlődöttél te ennyire fel? A feleségem is párttag, de soha nem hallottam még hasonló hangnemben beszélni. A gyűlésekről, szemináriumról fáradtan jár haza, s ha szólok hozzá, kérdezem a történeteikről, rendszeresen így válaszol: unalmas, szóra sem érdemes.
  - Érdekes, pedig én is ott tanultam, amit tudok. Ott ismertem fel életem igazi értelmét, különben hol lennék most?
  - Milyen más vagy Te! Ő is tiszta! Nem panaszkodhatok rá, mert rendben tartja a dolgaimat, pedig mellettem még a pedagógiai munkáját is kifogástalanul elvégzi. Asszonyi becsületben sem tapasztaltam eddig rendellenességet, és mégis - mintha sivatag választana el bennünket. Eddig azt hittem, hogy a gyerek hiányérzete szüli a közömbös viszonyt köztünk, de most már látom, hogy más is. A gyerek legfeljebb szorosabbá teszi a családi köteléket, de nem elegendő a családi harmónia megteremtéséhez.
  - Lehet, hogy helytelen módon közelítéd meg.
  - Ugyan! Olyan voltam hozzá mindig, mint a falat kenyér, lestem a gondolatát is. Hideg szíve van, nem tud felmelegedni.
  - És az a másik? Emmi?
  - Ő munkatársam, egyúttal a legjobb barátom felesége, igaz most nem élnek együtt, de ne firtassuk, nem ránk tartozik, magunkról beszéljünk.
- Betegszobámhoz érkezvén Terézke kinyitotta az ajtót, s beléptünk.
- Milyen csodálatos az élet - mondta, midőn kart karba fűzve megálltunk ágyam mellett -, a sors pótolja a kihagyásokat: rövid két hét alatt töled több csókot kaptam, mint eddigi életemben eddig összesen, s ha a pártnak köszönhetem, hogy felszabadultan érezhetek, beszélhetek, gondolkodhatok, neked köszönhetem, hogy meggyógyítottad szívemet.

Leültünk az ágyra, ledöntöttem a párnára és elkezdtem csókolni a szemét, a száját, körbe csókoltam kebleit, aztán belefűrtam arcom a hajába.

- Milyen kár, hogy elmegy - sóhajtott fel, midőn kis lélegzetvételhez jutott - pedig akarom, én is akarom, hogy menj, vár rád a munka! Akarom, mert tudom, hogy visszajössz, s ha nem jöhetsz én megyek, hogy betöltsen szerelemmel a sivatagot, amely közted és feleséged között húzódik! Nem adhatok többet, de azt boldogan teszem!

Kora reggel volt. A Fertő balfi csücskén mint egy agyoncsigázott szerelmes asszony, véresre csipkézett ábrázattal, álmosan, ásítva gömbölyödött elő a nap, a cárhalmi erdő mögül. A feltört tarlókon kereszttekbe rakva acélosodott már a gabona, s a hosszúra szökkent kukoricások felett szárazra érett, aranybarna virágpor felhő keringett. A jól abrakolt lipicaiak nyihogva, orrukkal egymást bökdösve repítették fel homokfutómat a téglagyár előtti dombra, s elhajtv a kopott Flórián szobor mellett, megilletődve emeltem kalapot:

- Sej, öreg pajtás, te sem hitted volna, hogy még egyszer találkozunk, pedig lám: az élet visszakért és íme itt vagyok, hogy örökmozgó öre legyek ismét szép szőlőskertjeidnek.

- Nicsak! - Majd lelöktem a kocsist, amint felágaskodtam, pedig amúgy is jól láttam az elem táruló völgyet, amelyben a szőlőtőkék sokasága egyetlen, hullámzó, zöld-óceánná olvadt össze.

- Látja, professzor úr! - visszaemlékeztem az előző estre, amikor az orvos nehéz szívvel hozzájárult távozásomhoz: - itt az én elemem, ide vágyom!

- Látom - mondta ő -, hiábavaló minden ellenérv, tehát engedélyezem, hogy távozzon, de esténként be kell nézzen hozzám, hogy ellenőrizhessem: nem befolyásolja-e rossz irányban gyógyulását a munka.

Rátértünk a fehér útra, és ahogy levágtuk az első kanyart, jobbra nyomban szemet szűrt az a kis villa, amelynek gondozását - természetesen a villához tartozó szőlőét is - elvállaltam Felícia nővértől. Már rég tudtam, hogy egy volt apáca tulajdona, de hogy valaha találkozni fogok a tulajdonosával, sőt - barátságba keveredek vele, álmodni sem mertem volna. Az út magasan kígyózott, tehát felülnézetből jól áttekinthettem, s mivel az időt hogy megálljak és tüzetesebben körülnézzek, sajnáltam, megállapíthattam, hogy buja, akár egy kis dzsungel. Talán szép is, de semmi esetre sem hasznot hajtó.

A furfangos kis boszorkány - gondoltam -, nem változott meg ellenszenve Terézkével szemben, nem is érdektelenül helyettesítette, tőlem várja az ellenszolgáltatást. De ha megéri, miért ne! Kipucoltatom, rendbe hozatom, a prémiumot úgysem szoktam Filoménának - feleségem - adni, megfelelőbb helyet keresve sem találhatnék, ahol Terézkével minden elővigyázatosság nélkül találkozhatunk.

Nem folytathattam tovább gondolatmenetemet, mert kiértünk a nagy makkfához, amely alatt az öreg hegyőr várt rám. Megszagolta, vagy talán Lajos kikürtölte érkezésemet, de tudott róla és feljött a határmezsgyéhez, hogy ünnepélyes fogadtatásban részesítsen. Igaz - seregélyek még nem is jelentkeztek, azok riasztásához kapta a töltényt, akkor mégis ráduplázott, zörgéséről megismerte kocsimat, s midőn a lovak feje kibukkant a bokrok közül, Ő is megindult kalaplengetve felénk:

- Csak hogy megjött agronómus elvtárs! Már úgy vártuk, mint zsidók a Messiást!

- Jövök, öregapám, jövök - kiáltottam feléje én is, aztán megböktem a kocsist, megálltunk, leszálltam, hogy kezet rázzak a vén obsitossal, aki szemmel láthatólag örült jöveulemnek, mert zsebkendője után kotorászott, de csak mímelte az orrfúvást. Vastag, recés ujjáival sokkal tisztább nedvességet dörzsölt szét csontos szemgödreiben.

- De jó is, hogy visszajött! Már nem lehet bírni az emberekkel, pedig azelőtt olyanok voltak, mint a kezes bárány. Hiába, maga tud csak beszélni a nyelvükön. Amazok kijönnek, végigfutnak a területen, szót sem lehet váltani velük, s már mennek vissza az irodába, ahol hektószámra főzik számukra a feketét. Hej urak, urak! Ezek aztán az igazi urak!

- Kikről beszél öregapám?

- Hát a többiről! Mi csak magát ismerjük itt, a többi vendégségbe jár ide, de meg is mutatkozik.

- Majd rendbe hozzuk a szénánkat öregapám! Nem szabad mindenre ferde szemmel nézni. Ki tudja? Bizonyára jóban sántikálnak ők is, de csak sántikálnak, vagy - kerülve közelítik meg azt, amit én egyenes úton szoktam.

Az öreg bosszús lett, leeresztette puskáját a földre, és rátámaszkodott, majd:

- Miért mondja nekem, hogy öregapám? Igaz, fiam lehetne, de akkor sem vagyok még annyira öreg, hogy...! Na mindegy, a maga szájából hallani jólesik...! Tudja-e hol áll most? Ugye nem? Hát - itt jártában Thököly Imre ehhez a fához kötötte ki a lovát.

- Hallani hallottam erről, de most ne visszafelé haladjunk a történelemben, inkább előre! Nem szeretem, ha az elvtársakat jelenlétemben becsmérlik. Az igaz, sok baklövést csinálnak, de, gondoljon csak vissza - ezelőtt tíz esztendővel magát is agyba-főbe verték a puskatussal, most pedig úgy támaszkodik rá, mint valami jogarra. Maga is elvtárs és még sokan az itt dolgozók közül - vezessék az újabbakat! A nép kezében van a hatalom!

- A nép! Mi! És Ők...! Az egész nép nem vezethet, mi kiöregedtünk, tehát maradnak Ők! Ők, akik felültek negyvenötben a nyeregbe és most nyargalásznak, mintha tüske lenne a fenekükben! Hallgatnak is ők ránk... - Az igaz, vagyunk itt jó néhányan elvtársak, de lassan oda jutunk, hogy mi leszünk a reakciósok. Az igazi elvtárs, ha már más megoldás nincs, az életét is képes feláldozni a pártért, ezeknek azonban csak a pozíció a fontos, ha az megszűnik, ellenséggé válnak. De ha maga megbízik bennük? A párt fő célja a boldog jövő! Szeretném megérni milyen jövőt kovácsolnak ezek össze.

- Együtt fogjuk kovácsolni öregapám, bocsánat: Miska bátyám! Aztán meg maga mondta az imént, hogy kiöregedtek...! Hagyni kell a fiatalokat, hadd alakítsák a maguk szája íze szerint. Üljön fel ide mellém, most nincs idő gyerekes dolgokon vitatkozni - dolgozni kell. Közös munkával teremthetjük csak meg azt a boldog jövőt.

- De jó is lenne fiam! Benned bízik itt mindenki. Sok munka vár rád, de ne riadj vissza, mindnyáján melletted vagyunk.

- Ez a helyes beszéd, látja! Üljön gyorsan ide mellém és nézzünk tovább.

A makkfát elhagyva, le a Fertő-tóig, az egész határ az állami gazdaság tulajdona. Ameddig csak a szem ellát, és azon túl is, vegyes és fajtiszta szőlők váltakozó parcellái sorakoznak, de abból is szinte kiválik baloldalt a nagy tábla csemege, jobb oldalt pedig a vadtelep, amelynek karcsú, magas karói, mint valami égimeszelők meredeznek a magasba.



Az út gidres-gödrös volt, alaposan kimosta az eső, a zökkenőknél meg kellett kapaszkodni, hogy le ne essünk, ez azonban nem gátolt abban, hogy alaposan körül ne nézzek. Szemeim állandóan a szőlősorokat pásztázták, és amit láttam, kellemes csalódást okozott.

- Mire való ez a mumuskodás, Miska bátyám - böktem oldalba az öreg csósz - rég járt erre, vagy?

- Mire gondol, agronómus elvtárs? Magam harapom le a nyelvem, ha nélkülözi az alapot az, amit tőlem hallott.

- Magáról fel sem tételezném, öregapám - na látja már megint...! De így nekem bensőségebben hangzik. Nézzen csak körül! Itt minden tiszta, mint a patyolat, mire gondolhatnék?

- Na igen! Úgy igaz, ahogy mondja fiam. Az utak mellett bekapáltattak, de hogy beljebb mi van? Tudja maga azt: mikor kijönnek a pártbizottságtól, vagy a sajtótól, nem csatangolnak, mint az elszabadult lovak, meglegszenek azzal, amit az útról látnak. Ez amolyan propaganda-munka, kedvesem. Kanyarodjunk fel a csőszházhoz, onnét dekoráció nélküli, valós képet alkothat magának mindenről.

A lovak lelassítottak. Már elhagytuk a vadtelepet, midőn a szőlők közül napszítta asszonyok, férfiak, a ságvári brigád öregjei csörtettek elő:

- Isten hozta, agronómus elvtárs! - meglátszott rajtuk, hogy szívből örülnek a viszontlátásnak, és boldogan ráztam velük kezét én is.

- Ide vele, Schöll néni - szolt hátra Dömötör bácsi, a munkacsapat vezetője - már napok óta őrizzük, hogy bevisszük magának, mással úgy sem tudnánk kedveskedni, és részünkről talán ez a legszebb ajándék.

Schöll néni magas, testes, erős csontozatú asszony, már túl a hatodik x-en, még mindig dolgozik, előnyomakodott és egy fűzfa kosárkát nyújtott felém, amelyből hamvasan rózsaszínű, korai őszibarackok kandikáltak elő. Húsosak, gömbölyűek voltak, még csillogott rajtuk a harmat, s ahogy kivettem egyet, önkéntelenül feleségemre, Filoménára gondoltam, neki szoktam mondani reggelente mikor kilépett a fürdőkádból: úgy nézel ki, mint egy túlrejt őszibarack.

- Ne csak egyet vegyen, mind a magáé kedves - szolt rám az asszony, s a kezembe nyomta a kosarat.

- De elvtársaim! Ezt nem fogadhatom el! Osszuk szét, hogy mindnyájan megízlelhessük!

- Nem! Nem! Ne féltsen minket! Vontatólónak hiába kötik be a száját! Ez a magáé! Bort úgy sem ihat még, legalább felpezsdíti a véré.

- Akkor köszönöm, nagyon köszönöm figyelmességüket - válaszoltam és feltettem a kosárkát a kocsira. - Hogy állunk a munkákkal, atyus - Dömötör bácsitól kérdeztem, mert láttam, hogy a köpcös, kis öreg alig várja, hogy szóra nyithassa a száját.

- Gyúrjuk agronómus elvtárs, gyúrjuk, de...!

- Mit jelent az, hogy de?

- Megfulladunk a gazban és keresni sem tudunk. Nagyobb erőfeszítést igényel a munka és mégis kevesebb a pénz. Egyszer kellene kipucolni, de úgy istenigazából, hogy behozhassuk a lemaradást, ahhoz azonban nincs elég erő. Az ide-oda kapkodás pedig felére csökkentti azt a keveset is, amit elérhetnénk.

Dömötör bácsi is tizenkilences kommunista, igazán nem mondhattam rá, hogy pénzéhes lett volna, mert inkább beérte kevesebbel, de becsületes munkát végzett. De hát - valamit valamiért. És ha ez a valami sántít, ott bizonyára baj van.

- Dolgozzanak csak elvtársaim nyugodtan! Megpróbáljuk kiokoskodni, hogy mit is tehetünk. - elnehezedett a szívem, amikor kezet ráztam velük, de Dömötör bácsi biztatott:

- Számíthat ránk agronómus elvtárs! Ha szükséges vasárnap is dolgozunk, de itt rendnek kell lenni, mint azelőtt volt.

- Úgy bizony, atyus, rendnek kell lenni és ehhez bizony feszített munkára van szükség. - felültem a kocsira és tovább hajtottunk, akkor már bizonyos voltam, hogy a vezetőség, avagy a mostoha időjárás következtében komoly hibák csúsztak be, de hát mi lenne velünk, ha mi is úgy élhetnénk, mint a dolce-vita örömlovagjai? Szebb ez a kemény élet! Dacolni az emberek hibás nézetei, s a nyugtalankodó természet szeszélyeivel szemben.

- Előre! - szóltam ismételten hangosan - egyenesen a csőszházhoz! - a lovak, mintha azok is tudatában lettek volna a helyzet komolyságával, letérve a fehér útról vágóban igyekeztek a kiserdőből kiemelkedő, lapos tetejű ház felé.

Gyönyörű ez a táj, főleg reggel, amikor a harmat felszáll és a nap fészülni kezdi aranygyapjas szakállát a domboldalak szőlőkaróin. Mivel Miska bácsi nem szólt hozzám, én sem kezdeményeztem a társalgást, nekifeszítettem hátam a kocsis támlájának, s mintha hajóhintán ültem volna, élveztem a rugók játékát, hallgattam a kerekek alatt morzsolódó gránit ropogását, s a Rohl háztól hozzánk hallatszó kapakalapálás ütemes csengését. Ringatózásom azonban csak percekig tarthatott, mert a kocsis megrántotta a gyeplőt, s a lovak felkapván fejüket megtorpantak. Odafaroltak a viharvert csőszházhoz, amelyet már építetői is kilátónak szántak, ugyanis lapos tetejéről be lehetett látni az egész fertőrákosi oldalt.

Átvettem Miska bácsitól a távcsövet, és felkapaszkodtam a kopott, töredezett téglalépcsőkön. Egy pillanatig meghatódva álltam, visszaemlékeztem arra a bizonyos májusi napra, amikor búcsút vettem a virágzó fáktól, és könny szökött a szemembe. Mennyit változott azóta minden! Akkor tavasz volt, s ma nyár van. Annak is majdnem a közepe. Vajon az emberek is ennyire megváltoztak? Megvártam, amíg Miska bácsi is felkapaszkodik mellém, aztán szemem elé illesztettem a távcsövet, amely a kilométereket néhány méteres közelségbe hozta. Nem tudom, attól-e amit láttam, avagy a szokatlanul erős levegő hatására, megremegtek lábaim és belekapaszkodtam az öregbe...

- Rosszul van fiam? Csak nehezedjen rám bátran, bírja még az én vállam - szólt hozzám az öreg - ugye nehéz megemészteni?

- Bizony nehéz, öregapám! Úgy hirtelenében nem is tudom: milyen csoda segítene rajtunk? De bármibe kerüljön is, nem hagyom elpusztulni az új telepítéseket. Mit gondol? Mekkora szégyen lenne ránk nézve, ha a nagyüzemi gazdálkodás első próbálkozásai csődöt mondanának?

- Nem csoda kell ide, fiam, hanem kemény munkáskezek. Hallod, hogy csattog körülöttünk a kapa? Ment itt a munka eddig is csak szervezetlenül. Én azt ajánlanám: egybe kellene tömöríteni a brigádokat és ott nekimenni, ahol legégetőbb, s ha így is kevés lenne a munkás, van az irodákban elég felesleg. Egy kis mozgás, friss levegő nem árt nekik sem.

- Erre csak a végső esetben kerülhet sor, öregapám. Más megoldás kell.

- Nincs más fiam! Az ipar, te jól tudod, felszippantotta a mezőgazdaságban dolgozók nagyobb hányadát, mielőtt feleslegessé vált volna. A rendkívüli körülmények, rendkívüli intézkedéseket tesznek szükségessé.

- Nem hiába volt maga direktóriumi tag, öregapám. De igaza van: az adminisztrációban dolgozók néhány napra rendelkezésünkre állhatnának, de azok nem rántanának rajtunk nagyot. Van köztük olyan is, aki meg sem tudja különböztetni a szőlőt a parajtól. Hanem nézze csak, mintha az igazgató kocsija közeledne a cárhalmi úton.

- Valóban Ő. Akkor el is búcsúzom.

- Hát nem jön le velem? Maga ismeri az üzem zegét-zugát, feltétlenül szükségem van a jelenlétére.

- Látott, amit látott agronómus elvtárs! Szerintem éppen elegendő. Most már magán a sor, álljon a sarkára fiam, és ne hagyja befolyásolni magát. Lemennék, de tudja, az ördög nem alszik. Egyébként is utálok a tuskó embereket. Nem tudom honnét szedte fel a párt?

- De Miska bátyám, hiszen negyvenötös párttag.

- Akkor még mindenkit bevettek közénk fiam. Akkor a mennyiség volt a fontos és nem a minőség. Menjen csak, bizonyára magát akarja megelőzni.

Megköszöntem az öreg figyelmességét, s otthagyván Őt a csőszház tetején, lefelé indultunk a prэшházhoz, az üzem központjába. Mennyi jóindulat és mennyi bizalmatlanság van ebben a veterán kommunistában - gondoltam, ahogy a kacsaringós útvesztőkön, félig csúszva a kiálló kövek között, lefelé ereszkedtünk. De hát nem csoda, hiszen még sajog a háta a múlt szenvedéseitől, a jövő pedig?

Biztos-e, hogy jó kezekben van? Ő csak egyszerű tagja most társadalmunknak, aki alulról szemléli az átalakulásokat, s bizonyára meglátja a jót is, de a rossz, a jövő iránti féltő aggodalom miatt hatszor akkorára nő előtte, mint amekkora az a valójában.

A prэшház, kettőszázötven hektoliteres betonkádjaival, a hosszú lóistálló, a munkásszállóval beépített irodaépület, a négy iker lakóház, kis falut képeztek a város peremén, két határszéli falu. Fertőrákos és Balf között. Szemben egész meredeken futó szőlősorok, fenn a gerincen hosszan elnyúló kiserdő, amelynek csenevész cserfái alkalmas talaj híján a sziklák közé eresztették gyökereiket. Mögötte, a prэшház mögött, a csekély kultúrterülettől eltekintve végeláthatatlan nádas, majd a Fertő-tó víztükre. A kovácműhely elé hajtottunk, ahol a főnök kocsija is állt. Az igazgató góliát termetű, erősen pocakosodó, bővérű gentleman, nem tudom mire építi Miska bácsi a róla kialakított véleményét - valóban tuskó ember lenne? Elégge mozgékonyak ismertem meg, persze - az, hogy tuskó, jelenthet mást is: megcsontosodást, begyöpösödést, és ebben talán igaza van az öregnek. Éppen kilépett a kovácműhelyből, amikor leszálltam, és barátságos arccal közeledett felém:

- Na, te keményfejű, mi jött rád, hogy betegen otthagytad a kórházat? Talán azt hiszed, hogy jelenléd megmentheti a süllyedő hajót? De azért örülök annak, hogy itt vagy! Egy jó szakembert húzhattunk volna ki a lajstromból. - megrázta a kezem és átölelt. - Hogy érzed magad - folytatta - körülnéztél? Mit állapítottál meg? Kilábolunk ebből a kátyúból?

- Mindent el kell követnünk, igazgató elvtárs! Legelőször is az új telepítésekre kell összevonnunk minden rendelkezésünkre álló erőt! A termő erősebb, az tovább bírja.

- Úgy gondolod? Sejtettem, hogy ezzel fogod kezdeni, s ha én is olyan tökfilkó lennék, bizonyára rá is szabadítanálak. De nem fiacskám. Minek köszönhetjük a prémiumot, az élüzem címet? A termőnek! A tervtúlteljesítés elsősorban ott mutatkozik meg. Az új telepítések ráérnek utána is.

- Utána már tényleg ráérnek igazgató elvtárs! Arra nem gondol, hogy azután is teljesíteni kell a tervet, amikor már termőre kell fordulnia a telepítéseknek?

- Az még soká lesz, fiam! Ki tudja igazgató leszek-e addig? A jelen a fontos mindig. Majd pótoljuk jövőre azt, ami kipusztul, nem kell kölcsönért folyamodnunk, szép a vadtelepünk.

Egy fiatalember és Emmi közeledtek felénk futólépésben:

- Agronómus elvtárs? Jóska! - Emmi már messziről kiabált, sírt, kacagott örömeiben, s beérve bennünket nyakamba borult:

- Hát mégis itt vagy Józsikám? - nem tudta palástolni érzelmeit - csak amikor az igazgató ránk szólt:

- Hagyjátok máskorra! - engedett el, s hagyta, hogy kezét foghassanak a fiatalemberrel, aki addig egyik lábáról a másikra állt, várt a sorára.

- Az új üzemi párttitkár elvtárs - mutatta be az igazgató. - Ismerkedjete össze! Együtt kell, hogy megvívjátok ezt a szőlőcsatát. Szeretném, ha megtarthatnánk idén is az élüzem címet.

- Az Ön segítségével, igazgató elvtárs - toldottam meg.

- Na igen, igen, természetesen, de elsősorban mégis csak nektek kell összedolgoznotok, hiszen közvetlenül ti irányítjátok a munkálatokat. Hol is hagytuk abba? Na igen: tehát elsősorban minden erőt a termőre kell fordítani, s ha időközben valamilyen úton-módon mégis segítséget kapnánk, kirántjuk az új telepítéseket is a gazból.

- Bocsánat, igazgató elvtárs, de ezt eleve, beosztásomnál fogva el kell utasítanom. A véletlen segítségre nem építhetünk. Ha azonnal nem velük kezdjük, a gyenge oltványok mind befulladnak, már pedig évről-évre nem telepíthetjük mindig ugyanazt a háromszáz holdat. Elsősorban óriási plusz kiadást jelentene, másodsorban pedig mi tudtommal szocialista nagyüzemi gazdaságot akarunk létesíteni, és idővel az összes régi telepítésű szőlő kivágásra kerül. Azt hiszem ebben egyetértünk.

- Agronómus elvtárs! Vagy utasításaim szerint jár el, vagy...! Egyébként amíg betegállományban van, megtiltom, hogy beleszóljon a munkák menetébe! Henyedi elvtárs vezeti továbbra is a munkákat, s ha majd meggyógyul átveheti tőle - kezét nyújtotta. - Addig pedig jó pihenést!

- Téved igazgató elvtárs! - elutasítottam a kézfogást. - Én a mai nappal kijelentettem magam a betegállományból és teljes felkészültségemmel a gazdaság rendelkezésére állok! - Az igazgató pulykavörös lett:

- Ha ellenkezőleg kíván cselekedni, mint ahogy utasításaimban lefektettem, nem veszem igénybe a felkészültségét!

- Tudtommal a minisztérium helyezett ide!

- Agronómus elvtárs! - rám ordított. - Kikérem magamnak az ilyen hangnemet! Különben a miniszter elvtárs vissza is vonhatja az Ön megbízatását, ha nem tartja szem előtt a gazdaság érdekeit!

Feldühödtem és keményen eléje léptem:

- Ön a kerékkötője, tudatlanságával, vagy rosszindulatból szabotázszt követ el, ha nem változtatja meg utasításait! Még ma, de inkább azonnal jelenteni fogom a minisztériumnak!
- Jelentse fiam! Titkár elvtárs! Ahogy tegnap megbeszéltük! Egy tapodtat sem engedek belőle!
- felugrott a kocsijára és elhajtatott.

Emmi elsápadt, de valószínű, hogy én még sápadtabb voltam.

- Mi történt köztetek? - kérdezte ijedt, kétségbeesett hangon.
- Nem tudom! Nem találok az igazgató viselkedésére elfogadható magyarázatot. Azt hiszem alaposan felcukkolták ellenem, de vagy megmentem azt, amiért otthagytam a kórházat, vagy még ma kérni fogom az áthelyezésemet. Nem leszek azoknak a szekértolója, akik csupán a zsebükre hajlandók dolgozni.

A titkár rám nézett, borostás ajkú, nagy kamasznak látszott. Szúrós, fekete szemöldöke alól azonban értelmes, kemény, acélszürke szemek villogtak rám. Végigmért egyszer, kétszer, aztán mintha mi sem történt volna, nyugodtan, barátságosan megszólalt:

- Ne izgassa fel magát agronómus elvtárs! Mindenki ideges, mindenki kapkod, pedig most van igazán szükség hidegvérre. Most kérné az áthelyezését, amikor magát várja itt mindenki. Ami pedig a marakodás okát illeti, csináljuk úgy, hogy egy csapásra két legyet üssünk: fogjuk fel egyszerre a termőt is, meg a telepítést is, természetesen annyi emberrel, hogy az időből ki ne essünk.

Elmosolyogtam magam, s szinte egyik pillanatról a másikra elpárolgott fagyos, elutasító magatartásom, amelyet az igazgatóval szemben tanúsítottam:

- Szabad tudnom, hogy hol dolgozott eddig, titkár elvtárs? Dolgozott egyáltalán mezőgazdaságban?
- Nem, de logikusan gondolkodni megtanított a sors. Ide most szív kell, agronómus elvtárs! Szív és akarat!
- Ez egymagában édes kevés, titkár elvtárs!
- Téved! Elegendő ahhoz, hogy megtaláljuk a megfelelő megoldást!
- De honnan a munkaerő-szükséglet, amikor helyettesem szerint már mindent felforgattak érte?
- Na ugye! Jó lenne most, ha a hűtőházak tele lennének elfekvő aranytartalékkal? Csak fel kellene melegíteni, és futószalagon jönne a munkások tömege! Eddig még nem jutottunk, van azonban népgazdaságunknak egy olyan területe, ahol feleslegesen nagy létszámú munkaerőt alkalmaz, majd elveszük onnan!
- Maga is az adminisztrációra céloz?
- Igen! De, hogy jött rá ilyen röptiben?
- Az imént beszéltem az öreg csősszel. Ő is az adminisztrációval operálna. Ismeri? Nem! Ő is tizenkilences kommunista. Nagyon rendes ember.
- Tegnap érkeztem. A pártiskoláról egyenes idecseppentem.

- Nem tudom? Akkor maguk kommunisták, vagy sarlatánok, vagy? Ez is az is! Megpróbálhatjuk, de nem hiszem, hogy könnyen fog menni, mert ha a gazdaság kebelén belül sikerülne is - ha másképp nem, utasításra, az nagyon keveset nyomna a latban, gazdaságon kívül pedig ilyen eszközöket nem alkalmazhatunk!

- Nem is kell - szólt közbe Emmi -, ha ti rá tudjátok venni az igazgatót a társadalmi munka elrendelésére, én ráveszem a férjemet, hogy mozgósítsa szombat-vasárnapra a városi és a járási adminisztrációt. Nekünk sem árt egy kis mozgás, s ha ezzel ráadásul kihámozhatjuk a gazból szőlőinket, igazán örömmel tesszük! - felnevetett, s azt már kacagva tette hozzá: - Hadd pukkadozzon az igazgató, ez egyszer átnyúlunk a feje felett! Szinte biztosra veszem, hogy a városiak is szívesen jönnek!

- Tartok attól - mondtam -, hogy nemcsak az igazgató, a többiek is, akik felelősséggel tartoznak, ellenállást fognak tanúsítani tervünkkel szemben, mert saját piszkát, jelen esetben tehetetlenségét, a legtöbben igyekeznek takargatni!

- Nem kell félni - mosolyodott el az altitkár -, pontosan ott kezdődik a baj, hogy a sikereket általában felnagyítjuk, míg a bajokat, a kudarokat elkendőzzük! Ebből adódik, hogy a statisztikai hivatalba befutó jelentések általában hamis képet adnak a valós helyzetről. Elég volt az öncsalásból! Ma estére összehívom a pártaktíva értekezletet, és majd meglátjuk kik a sarlatánok! Maga pedig agronómus elvtárs ne izgassa fel magát, jelenlegi állapotában az izgalmak csak ártanak. Volt már otthon?

- Egyenesen ide jöttem!

- Akkor menjen szépen haza, bizonyára felesége is örömmel várja! Este hatkor pedig találkozunk. A többit rám bízhatja!

- Boldogan titkár elvtárs! Azt hiszem ketten sikerrel győzzük le a nehézségeket! Ön a legjobbkor érkezett hozzánk! - Kezet nyújtottam.

Körülnéztünk a gazdasági udvarban, a titkár figyelmét nem kerülte el, hogy a munkások szeme felcsillant, midőn üdvözlésemre elének jöttek, ugyanakkor engem is jóleső érzés fogott el: íme vannak, akiknek hiányoztam, akiknek a kenyere a gazdaság, nem pedig eszköz a felfelé kapaszkodás létráján!

- Maradok! De mennyire, hogy maradok titkár elvtárs - mondtam, midőn megálltunk az irodához vezető lépcső alján - az élüzem címet nem engedjük át, bármibe kerüljön is! Több munka, de több pénz is! Ezek az emberek szívesen dolgoznak, csak lássák, hogy értelme van, és a becsület legalább annyit ér, mint a pénz!

- Igen! - válaszolt a titkár. - Sokan azt hiszik, hogy amit a munkásokon megtakarítanak plusz hozamként jelentkezik majd az év végi mérlegnél, pedig az ellenkezője igaz! Hallottam egyet, s mást, hogy itt is elég erős talaja van ennek a helytelen felfogásnak! Fizessük meg, de követeljük is meg a munkát!

Elbúcsúztunk. A titkár az adminisztrációs személyzettel, akik már rég ott toporogtak körülötünk, bement az irodába, én pedig Emmivel, aki a Rohl házhoz tartott, elindultam hazafelé...

Valóban hazamegyek? - kérdeztem önmagamtól, miután Emmi leraktuk a Rohl-ház előtt. Vajon Filoména is úgy vár, mint ez az idegen asszony? Kezemet szorongatta egész úton, szemei pedig úgy lobogtak, mint a katlan alatti tűz! Forrott benne valami, valami rángatta az ajkát, és a keze megégette ujjaimat!

Különös ez a szerelem! Nem mindegy lenne bárkivel levezetni a test fölös nedveit? Emmi várt rám! Most pedig még férje előtt is képes lesz meghunyászkodni, csak hogy nekem segíthessen. Én pedig a Terézkével megbeszélte találkára gondolok. Kíváncsi vagyok, nem tehetek róla, valamiféle eddig ismeretlen tűz emészt engem is. Hiába, a vonzalmat nem lehet ráerőszakolni senkire, az úgy jön, belénk hasít, mint a villám a fába, aztán elfekszünk, a testi kényszer legyőzi az értelmet. „Kenyér, szerelem, fantázia”, talán célszerűbb, ha így mondjuk: a kenyér az erőt, a szerelem a lelkesedést adja a munkához. Úgy a jó, ha egyikből sincs hiány - nélkülük vegetálás az élet.

Ma este Terézkém! Már nem köt a kórházi rend és enyém leszel, ha... Lehet azonban, hogy mégsem? A professzor szerint még nem tökéletes a gyógyulás. Ha nem, hát nem! Majd pótoljuk később. Rendbe hozzuk Felícia házacskáját és ott a borostyán alatt, a salétromos falak között!

Zörögve robogtunk át Balfon - milyen más volt mint akkor! Akkor megkerülve a falut, girhes gyomorral koslattam a virágzó almafák alatt, akkor a természet fakasztotta, bomlasztotta a kövérré hízott rügyeket, most bennem feszít ez az erő!

A korcsma elé értünk, s mintha forgószél kapdosta volna le az ajtó előtt lebzselő emberek fejről a kalapot, hahó! Ne tovább! Odaálltak a lovak elé és megfogták a kantárt:

- Megjött a mi agronómusunk! - akkor még húzódoztak a mezőgazdasági szakemberek a termelőségkezelőktől, ebből adódott, hogy a gazdaságban betöltött állásom mellett még két termelőségkezelőt is patronáltam. De hogy megörültek ezek a jó emberek! Le kellett szállnom, s be velük a korcsmába, ahol pillanatok alatt csörögtek a poharak.

- Beszéltek már, hogy a hullaházból vitték vissza! Igaz?

- Bolond beszéd! Csalánba nem üt a mennykő!

- Éppen permetezni akarunk, jó lesz kis segítség!

- Hogy állnak a munkákkal? - kérdeztem.

- Megyeget.

- Mit jelent az, megyeget?

- A termőt kifésültük, s olyan a telepítésünk is, mint a patyolat. Jól fizetett a gabona is! Már átvittük a maga részét. Tud róla?

- És a tarlóhántás?

- Befejeztük. Jó részén már zöldell a silókukorica, hadd gömbölyödjének a tehenek! Dolgozunk agronómus elvtárs, de van értelme! Nézné meg a disznainkat, még csak július, de olyanok már, hogy csepeg belőlük a zsír!

- Ejnye iszákos, lusta népség! - Juli néni jött be az ajtón, és seprűnyéllel a kezében fenyegetőzni kezdett: munkaidő alatt nem korcsmázunk! Kifelé! Kifelé!

Az emberek körbefogtak, ezért Juli néni csak akkor vett észre, amikor közelebb jött a csoporthoz:

- Ni, hiszen ez...! Valóban Ő lenne? Ő biz! - szétlökte a körülöttem állókat és befurakodott a körbe:

- Megjöttél drága fiam? - átölelt, fogatlan szájával két cuppanósat nyomott az arcomra, aztán simogatni kezdte kifehéredett kezemet - Fő, hogy itt van! Mi már elsirattunk! Jól nézel ki! Csakugyan meggyógyultál? Hála Istennek! No, ihattok - az emberekhez szolt, majd a korcsmárhoz fordult - Mindenkinék egy korsóval, az én kontómra!

- Éljen Juli néni! - kiáltották, de már az Ő kezében is ott volt a pohár! - szeretik ezek az asszonyok a bort, Ők dolgozzák meg, de meg is isszák! Persze nem mindet, marad belőle eladásra is, csak nem olyanok, mint az elkényeztetett menyecske: Ne, még! Ne, még! Amikor pedig már belekóstolt utána kérdez: Van-e még? Van-e még? Juli néni pedig a szőlőtermelő brigád vezetője volt.

- Kijön velem, agronómus elvtárs? - hol tegezett, hol meg magázott - Hadd mutatom meg, mit tudunk mi! Ez nem állami gazdaság ám! Nincs miért szégyenkeznie miattunk! Vagy - tudod mit? Vissza se menj a gazdasághoz! Úgy kellenél ide, mint egy falat kenyér, mert dolgozunk mi, csak kell egy kis góré is! Mennyit törtük a fejünket sokszor: hogyan lenne jobb? Ha itt lennél egész napra, azzal sem hátráltatnánk a munkát!

- Nem tehetem, drága Juli néni! Nem hagyhatom ott a gazdaságot, amikor az a legnagyobb bajban van! Inkább ha maguk annyira jól állnak, átjöhetnének hozzánk legalább szombatvasárnapra, hogy kirántsanak bennünket is a bajból! Hiszen az is a miénk, az államé, mindnyájunké! Ha rendben mennek ott is a munkák, több időt tölthetek maguknál!

- Jól beszélsz fiam, de az elnök meg a tagság mit szólnak hozzá?

- Visszasegítem, Juli néni! Majd a betakarításnál, a trágyahordásnál! Akkorra rendbe jövünk ott is. Tudja, nem maradok adós.

- Tudom fiam, tudom! Majd meggyőzőm az elnököt is, meg a tagokat is. No, de most már - indulás emberek!

- Megyünk, Juli néni!

- Na - akkor még egyet nekik korcsmáros, nehogy golyvát kapjanak a víztől! - Vad hahota követte Juli néni megjegyzését, aztán megcsillant kezükben a folyékony arany, szép, világos, vagy inkább zölde sárga, átlátszó, vertelini. Midőn azonban én is számhoz akartam emelni, Juli néni kikapta a kezemből a poharat.

- A magáét majd én iszom meg, nem akarom, hogy megint elővegye az a nyavalya. Lassan, cseppenként kell ismét hozzászoknia!

- Köszönöm Juli néni, hogy vigyáz az egészségemre - mondtam -, de egy korty talán nem árt meg, tegnap már a professzorral is koccintottam.

- Akkor parancsoljon! - visszaadta a poharat. - Igyunk mindnyájan az egészségére, meg a szövetkezet sikereire, mert lesz ám szőlő, agronómus elvtárs, és lesz kenyér is! A tavalyi nehézségeket legyűrtük, már kezdenek belemelegedni azok is, akik kezdetben húzták az orrukat. Csak jobb így a közösben, mintha egyedül húznánk az igát! Több kéz, több erő, több fej, több ész! Így van emberek?

- Így bizony, Juli néni! Ami igaz, az igaz, de most már szedhetné magát, mert megsokallják ott kint! - Egy széles vállú fiatalember, a szállítócsoporthoz vezetője szolt közbe, s úgy látszik talált a szúrás, mert Juli néni eléje perdült, s harciasan nekitámadt:

- De Juli néni, már kettőkor talpon volt öcsém, és most is azok érdekében jár, ti pedig fényes nappal itt lopjátok a drága időt!



- Na elég legyen - vágott vissza amaz - mi sem szórakozásból ténfergünk itt, várjuk az autót, Juli néni, gabonát viszünk a malomba!

- Biz-a, Juli - idősebb, harcsabajuszu bácsi mozgolódott a pult mellett - süthetsz te is kalácsot, nehogy kitörje a kenyér azt a néhány szuvas fogad!

- Te vén kujon! - Juli néni megfenyegette a seprűnyéllel, aztán karon ragadott engem - menjünk agronómus elvtárs, mert ha tovább maradunk, berúgnak ezek a disznók és liszt helyett korpát hoznak!

- Bocsásson meg, drága - szabadkoztam -, előbb haza szeretnék menni, ugyanis a kórházból egyenesen a telepre hajtottam. Délután azonban megkeresem magukat! Merre lesznek?

- A Fertő-dűlőben fiam. Menjen csak előbb haza, de várjuk ám! Ne feledje...! Akkorra átbeszéljük a besegítést is.

- Nem szoktam olyat ígérni Juli néni, amit nem tudok teljesíteni.

- Jó, jó, fiam. Ismerjük magát.

Kiittuk a maradékot, aztán kikísértek a kocsig, mielőtt azonban felültem volna, fülébe súgtam Juli néninek:

- Nem kell ám kikürtölni, hogy maguk is jönnek. Szeretném, ha a gazdaság részére meglepetés lenne.

- Bízd rám, fiam. Amit Juli néni kézbe vesz!

- Tudom, tudom - nevettem és keményen megszorítottam a kezét -, sok ilyen asszonyra lenne szükség, mint maga!

Elbúcsúztam a többiektől is, aztán tovább robogtunk. A nap már magasan a fejünk felett járt, s mire felértünk a dombra, delet harangoztak. Szokatlanul nehéznek éreztem magam, a hirtelen meleg, midőn kiértünk az erdőből, mellbe csapott, de hát a hosszú szobafogság után ezt egészen természetesnek tartottam. Lenyaltam az ajkamra csurgott, sós verejtéket, aztán összeszorítottam állkapcsom, hogy magamba fojtsam a dühöt, ami a meleggel együtt fojtogatott, amikor arra gondoltam, hogy amíg a megfelelő szakemberekkel, gépekkel rendelkező állami gazdaság tehetetlenül vergődik, ezek az egyszerű emberek kivágták magukat, két vállra fektették a természetet is, pedig Ők sem dicsekedhetnek fölös munkaerővel. De van szívük és az időt akkor használják munkára, amikor az arra alkalmas. Mezőgazdaságban nem lehet kötött munkaidőt alkalmazni, az eső és a túlzott meleg úgy is éppen elég kiesést okoz! Igaza van az öreg csősznek: a mi vezetőink belegabalyodtak az úrhatnámkodásba, s talán az ifjú titánok, akiket a rendszer áldozatot nem sajnálva igyekezett saját képére és hasonlatosságára formálni, túl licitálják az öregeket is! Vagy a nyegleség nálunk divathóbort lett: ha már valaki elvégezte a hat hónapos talpalót, vagy sikeresen letette a szakérettségét, netán diplomát is szerzett, úgy érzi magát régebbi honfitársai körében, mint a hal, midőn kivetődik a partra: szipákol, fulladozik, s minden igyekezetével törekszik vissza a vízbe. Vagy talán, mert nálunk ma könnyebb felkapaszkodni a nyeregbe, mint lepottyanni onnan? Az új iskolareform, az állami doppingolás fiatalok százezreinek teszi lehetővé a továbbtanulást, de semmi esetre sem azért, hogy elnyűtt képű ficsúrokkal legyen tele az ország, hanem azért, mert a szocialista tervgazdálkodás, s azzal együtt a technikai haladás magasabb képzettséget követel. Együtt kell haladnunk a munkással és a paraszttal a közös cél felé, mint ahogy azt a felszabadulás utáni években tettük, különben mélyebb lesz köztünk a szakadék, mint amikor belekezdünk!

- Az iskolához hajtsak agronómus elvtárs? - a kocsis szólt hátra és megzavarta gondolataimat.

- Haza, Ferkó - válaszoltam és végignéztem a fiatal, szőke, vállasodó legénykén. Egy időben kerültünk a gazdasághoz, és kicsit apjának is éreztem magam, mert Ferkó, különösen kezdetben, nagyon is rászorult a gyámolításra. Szüleinek éppen elég gondot okozott hat kisebb testvérkéje, vele keveset foglalkozhattak. De, hálás anyag volt, gyúrható, formálható, igaz kicsit nehéz fejű, de annál ügyesebb!

A falu üres volt, mindenki a határban, behunytam a szemem, hogy folytassam merengésemet, a lovak azonban hirtelen nagyot dobbantottak, s megálltak a ház előtt, amelyből három hónappal előtte reménytelen esettel szállítottak a kórházba.

- Megérkeztünk, agronómus elvtárs! - Ferkó hátranézett és elvigyorodott. - Megvárjam?

- Ha nem akarsz, hogy gyalogosan menjek vissza? Tedd kényelembe a lovakat, aztán gyere be! Ahogy szoktuk...

Leléptem, de vigyázva, Ferkó is segített, s benyitottam a kapun. A bejárati ajtón Magdika dugta ki fejét, és elsikította magát:

- Istenem! Szepi bácsi? - Akárcsak akkor, kitérte karjait és futott felém, mintha attól félt volna, hogy megint összeesem. De nem, már nem az vagyok, aki akkor voltam, kis katicabogár! - Piros pettyes kötényke volt előtte.

- Gyere! Gyere! Ne félj tőlem! Hadd szorítalak keblemhez! - De már ott is volt, s mintha ott nőtt volna fel, hozzám tapadt! Milyen is az ember? Azelőtt sosem láttuk egymást, azóta is csak néhányszor, a rövid ideig tartó látogatások idején, s most - mintha én tanítottam volna gügyögni! Végigcsókoltam buksi fejét, aztán a karomon tartva befelé indultunk.

- Egyedül vagy, kislányom? - kérdeztem.

- Igen, de Filonéni is hamarosan itt lesz! Azt üzente, hogy négy személyre főzök, vendégünk lesz! Tehát maga az!

- Én lennék kislányom, de lehet, hogy más is jön. Nem tudattam Filonénivel érkezésemet, valószínű tehát, hogy más is beígérkezett hozzátok ebédre. De te főzni is tudsz? Lássuk...! Ha ízlik, mindjárt be is kebelezzük, mert vissza kell ám menni, csak azért ugrottam haza, hogy üdvözljelek benneteket.

Magdika felemelte fejét, formás, kissé ovális arca kipirult, tágra nyitott szemeivel úgy nézett rám, mint a nászágyra készülő új asszony.

- Zöldbab leves, rántott csirke sültburgonyával, melléje uborkasaláta. Jó lesz? Szereti?

- Nagyon! De mennyire! Teríts meg kislányom, de csak hármunknak! Addig sem vesztegetjük az időt míg Filonéni hazaérkezik! - kiszóltam a gyerekeknek. - Gyere fiam, neked sem árt egy kis harapnivaló, hiszen nem is reggeliztél! Ugye igaz?

Ferkó bejött. Idomtalanul hosszú kezeivel a térdeit paskolta, nem tudta hova tenni azokat. Beállt az ajtónyílásba és szélesre nyitva száját bevigyorgott a konyhába.

- Beljebb, beljebb - unszoltam - talán megijedtél a kisasszonytól? Nem harapja le az orrod, de még azokat a nagy füleidet sem! Mutakozz be szépen Magdikának, ha jó ebédet akarsz.

Ferkó odaállt a lány elé, felemelte nagy, lapát tenyerét, s mintha disznólabát nyújtott volna, megszólalt:

- A nevem a régi!

- Miféle nevetlenség ez, fiam - pirítottam a gyerekekre, aki rám sem hederített, tovább vigyorgott.

- Csak nem csókolok kezét a kisasszonynak, agronómus elvtárs! Tavaly nyáron még a kisasszony is ott dolgozott a Kheim brigád területén.

- Sosem javulsz meg, Ferkó - nevetett fel a lány -, még mindig az a nagy kamasz vagy, pedig igazán benőhetne már a fejed lágya. Hogy kerülsz ide?

- Én csak valahogy...! Hoztam a gazdámat, de te? Talán bölcsődét akar nyitni, agronómus elvtárs?

- Bölcsődét? Te el vagy tévedve Ferkó, hiszen ez a kislány már kész menyecske! Ül le gyorsan és lássuk a főztjét! Utána megmondhatod a véleményedet.

- Hová terítsek, Szepi bácsi?

- Ide a konyhába, kislányom! Otthonosan!

Magdika került-perdült, mi pedig elfoglaltuk helyünket az asztal mellett. Ferkó a betegsége ideje alatt nem járt nálunk, igáslovak mellé osztották be, csak reggel, kívánságomra kapta vissza futólovait.

- Nem nekem valók azok a dögök - magyarázta nagy hévvel -, így mennek e ... - mutatta az ujjával araszolva az asztal lapján - langsam, langsam..., mint a tetű! Öreg ember is megunja magát mellettük, nem hogy én!

Magdika rácsapott Ferkó kezére:

- Ne illetlenkedj az asztal felett!

- Ez igen - méltatlankodott Ferkó -, de kinyílt a csipád!

Folytatása azonban nem volt, a lány nem hagyott rá időt. Elénk rakta a tányérokat, és máris hozta a gőzölgő levest.

- Parancsoljon, Szepi bácsi! - olyan szépen, hangsúlyosan ejtette ki becenevem, hogy önkéntelenül rámosolyogtam. Talán nem is lenne bolondság örökre fogadni ezt a lányt - gondoltam, midőn egy pillanatra összevillant tekintetünk. Félig szedtem tányéromat, majd Ferkó elé toltam a merőkanalat, aki ugyancsak hozzálátott a meregetéshez...

- Szedhetsz ám még egyszer is - figyelmeztette Magdika -, nem szükséges kicsurgatni az asztalra.

- Ne izgulj kisanyám, ha jó lesz, felnyalom én az asztalról is! - bökte vissza a gyerek, majd hozzám fordult:

- Látja, agronómus elvtárs, máris úgy beszél, mintha valami közünk lenne egymáshoz!

- Ugyan Ferkó! Magdika egészen helyes kislány, és ami a fő: a főzéshez is ért! Az Ő korában ez nagyon kevés kislány tulajdonsága. - Szavaim őszinteségét igazolandó, csettintettem egyet a nyelvemmel.

- Érteni ért hozzá, az már igaz, de azért vigyázni kell velük, mert dörzsölődnek az emberhez, közben mással is cicáznak!

- Okfejtésed egyáltalán nem vall Magdikára, fiam! De különben te még gyerek vagy, korai lenne a férfi és a nő közötti összefüggésekről ítéletet alkotnod!

- Akarva-akaratlan ítéletet kell alkosson az ember, agronómus elvtárs - befalta a levest az utolsó cseppig, majd miután félretette a tányért, így folytatta: - Látom mit művelnek a buliban! Ma már csak a buli meg a buli jár mindenikük fejében, amikor a tojáshéj még le sem pattant a fenekükről! Hogy lesz ezekből szaporításra alkalmas anyag? Pudvát kapnak mielőtt még valakinek a nyakába varrnák magukat!

Magdika sértődötten szedte le az elhasznált tányérokat, és egy púpozott tál rántott csirkét, ropogósra sült burgonyával, rakott az asztalra a leveses tál helyébe, majd megállt Ferkó mellett:

- És mit szól ahhoz a fiatal úr, hogy én még sosem voltam buliban, azt sem tudom mi fán terem, de te se kellenél azokkal a nagy ló füleiddel, ha egyedül lennél sem! - Ferkó válaszolni akart, de megelőztem:

- Ne csipkedjétek egymást, hiszen jóformán még mindketten gyerekek vagytok! De te miért nem eszel, kislányom? Jobban esne nekünk is a falat... - Magdika láthatólag élvezte, ahogy ropogtattuk készítményeit, és szerényen megjegyezte:

- Szepi bácsiék sietnek, én pedig ráérek! Így legalább Filonéni sem eszik egyedül.

Alig ejtette ki a szavakat, máris nyílt a kapu és berobogott Filoména:

- Szepikém! Te itt? Hogy az ördögbe keveredtél haza anélkül, hogy értesítettél volna hazajöveteledről? Azt hittem Lajos van itt! - megütközve nézett rám, mint aki csalódott elképzeléseiben, aztán hozzám lépett és megcsókolt.

- Miféle Lajost vártál te, édes? - kérdeztem, majd felálltam és széket toltam alája.

- A helyettesedet! Reggel telefonált, küldött négy csirkét, kérte, hogy Ő is itt maradjon ebédre.

- És nem mondta, hogy én is jelen leszek?

- Egy szóval sem említett téged - vagyis annyit közölt velem, hogy valószínűleg rövidesen viszontlátunk téged is. Bocsáss meg! Az utóbbi időben annyi az elfoglaltságom, egyszerűen nem volt időm felhívni a kórházat.

- Pedig eleinte elég sűrűn felhívtad szívem.

- Na igen! De most...! Ilyen gyűlés, olyan gyűlés, aktív értekezlet, továbbképző tanfolyam... Ma már a szünidő csak papíron létezik, szinte állandó elfoglaltsággal traktálják az embert!

- Sajnálak szívem. Igazán belátással lehetnének veletek! Mellékfoglalkozás nélkül is elég idegesítő számotokra az a kilenc hónap is, de most már egyél! Magdikám! Pakolj mindent az asztalra és ülj le te is! Úgy szeretem, ha együtt ebédel a család. Remélem délután nem kell visszamenned - szóltam feleségemhez - néhány órát együtt tölthetnénk. Eljöhetnél velem a telepre és este együtt vissza.

- Butuskám - válaszolta - nemcsak vissza kell mennem, de holnap nyaralni visszük a gyerekeket, és ott leszünk két hétig. Augusztusra pedig már megkaptam a behívót Hévízre, tudod az utóbbi időben a reumámmal kínlódom, feltétlenül ki kell kúrálnom magam iskolakezdés előtt. Jó, hogy Magdika itt van, különben nem tudom mit kezdenék veled. Apropó...! Azzal kellett volna kezdenem: Laja - Lajos - mindenáron udvarolni szeretne Magdikának.

- És te engeded?

- Miért ne? Magdika már nem kislány és nem is lenne olyan rossz parti!

- Hallatlan! Édes, te azzal jössz hozzám a kórházba, hogy fogadjuk örökbe a kislányt, most meg férjhez akarod adni? Nem lenne egy kicsit korai? És Magdikának hogy tetszik? - a lány lehajtotta fejét, belenézett a levesbe, vagy talán azon túl is, de nem szólt semmit, s Filoména feljogosítva érezte magát, hogy helyette is nyilatkozzon:

- Lajos rendes, jóra való fiatalember! Nem minden pillanatban lehet leakasztani a szögről hozzá hasonlót, s ha Magdikát örökbe fogadjuk, a mi érdekünk is, hogy társadalmi rangunkhoz illő személy kerüljön a családba. Te is mindig dicsérted eddig, miért elleneznéd most?

- Hogy dicsértem-e vagy sem, a hangsúly most nem ezen van, de ha már előhoztad, könnyű másnak az árnyékában meghúzódní, osztozni a mások által kikapart dicsőségben, de mutassa meg mindenki maga, hogy mire képes! Ők megmutatták távollétükben: a munkások zúgnak, a szőlők elhanyagoltak, ha rajtam múlna, elcsapnám valamennyiüket, a vezetőkre értem, s te még társadalmi rangról beszélsz? Hát nem osztály nélküli társadalmat építünk? A munkás kevesebb becsületet érdemel, mint mi? Mi történne, ha Magdikának egy egyszerű munkás gyerek jobban tetszene, mint Laja? Nem adnád, vagy elzavarnád Őt is az általa választottal együtt? Kedves Elvtársnő! Ebben a szellemben oda jutunk, ahová a papok: vizet prédikálunk, és bort iszunk! Átcsúszunk a ló másik oldalára! Egyébként vegyétek tudomásul, hogy semmi kedvem Lajával közösködni!

Filoména Ferkóra nézett és szemeiből nyers, palástolatlan gyűlölet szikrázott a gyerek felé, hozzám pedig:

- Látom, ott kezded, ahol abbahagytad!

- De hát mi történt veled - kérdeztem - egészen megváltoztál a két és fél hónap alatt!

- Megváltoztam, mert megtudtam, hogy nemcsak trágyaszag van a világon, és ideje lenne, ha te is észrevennéd magad! A tudásod, a munkaköröd magasabb társadalmi életet igényelne, utolsónak említem magam, aki lesüllyedtem melléd, s egész eddigi közös életünk a gyerek utáni sopánkodásban, s az egyszerű emberekkel való bajlódásban merült ki! Nem gondolod, hogy előbb-utóbb beleun az ember, s ha egyszer elkezd...?

- Elkezdted már, Filoména? - keményen nézhettem rá, mert mintha kicsit megszeppent volna, ugyanis halvány rózsaszín arca elsápadt!

- Még nem, de fogom, ha így megy tovább! - válaszolta.

- Köszönöm őszinteségedet - mondtam -, egyben biztosíthatlak, hogy nem fogok változtatni eddigi életvitelemen! Ne feledd azonban, hogy a szemétnak tartott salak, cementtel és mésszel keverve korunk egyik legfontosabb építőanyaga, s ha megszemélyesítjük: cement a mérnök, a tudós, salak a munkás, akkor látnunk kell, hogy a kettő, helyesebben három, mert paraszt is van a világon, összeforrottsága nélkül elképzelhetetlen a szocializmus! De bocsáss meg, nem akarok ünnepre menni, szeretném, ha megértenénk egymást legalább úgy, mint eddig! Ígéretet teszek arra is, hogy ezentúl nem gyötörlek a gyerekekkel, elfogadom Magdikát, ha akarod Ferkót is fiammá fogadom, de alapvető egyéniségemet, továbbá eszmei célkitűzéseimet, nem hagyom még általad sem más irányba terelni! Gondolkodj az elmondottakon, lesz rá elég idő! - hozzá hajoltam és megcsókoltam, fagyos lehellet volt a válasz, láttam, hogy mondani akar még valamit, de visszaszívta és lehajtotta a fejét...

Dermedt csend állt közénk, a két gyerek hol ránk nézett, hol egymásra, nyugtalanul kapisgáltak az asztalon, szinte megváltás volt az utcán közelgő kocsizörgés, amelynek gyors, ropogós üteméből Lajos érkezésére következtem, s felálltam, hogy eléje menjek. Nem csalódtam, mert alighogy kiléptem a kapunk megállt előttünk a könnyű homokfutó.

- Isten hozott, Józsi bátyám! Azt hittem megelőzlek, de látom nem, a szíved csak haza húz! Legalább iszunk egyet az egészségedre! - Miután kezet szorítottunk, Lajos két palackot húzott elő a táskájából: - Képzeld a diri küldi, lehet, hogy engesztelésül. Megbánta már, hogy olyan faragatlan volt veled szemben a reggeli találkozástokon.

- Köszönöm Lajos - mondtam -, szép töletek, hogy gondolatok rám, de tudod: eső után köpönyeg, már vajmi keveset ér! Megpróbálom elfelejteni az igazgató viselkedését, de ahhoz az szükséges, hogy a következő lépéseknél teljes egészében támogassatok, különben búcsút mondunk egymásnak, mint ahogy azt ő is pedzegette reggel! Gondolom nem szükséges elismételnem, téged úgyis tájékoztattott az eszmecseréről!

- Nem kell mellre szívni, Józsi bátyám! Máskor is volt már összezördülés köztetek, és mégis első lettünk az élüzem címért folyó versenyben. Bolond most Ő is, mint mi mindnyájan, ha nem jössz, bizonyára belezavarodunk.

- Azzal rontottatok el mindent, Lajos! Nem kapkodni kell, hanem tervszerű előrelátással gazdálkodni!

- Szívvel, lélekkel rendelkezésedre állok, Józsi bátyám!

- Az beosztásodnál fogva is kötelességed, de most indulj befelé, ebédelj meg, aztán gyere utánam! A présháznál találkozunk!

- Csak egy pohárkával Józsi bátyám! Hát meg sem kóstolod?

- Bocsáss meg, gyenge ahhoz az én gyomrom, a csirkét azonban köszönöm, az jól esett!

- Azt is Ő küldte általam. Na láthatod, mégsem olyan rosszmájú, csak ideges, amit meg is lehet érteni.

- Rendben van, Lajos! Mondd meg az igazgatódnak, hogy legalább két hétig ne szóljon bele a munkámba, inkább álljon be Ő is a sorba. Utána majd már nyugodtabb körülmények között beszélgethetünk.

- Csak nem akarsz minket is kizavarni?

- Pontosan azt akarom! Minden épkézláb emberre ott van most szükség! Nemcsak elméletileg kell tudni irányítani a munkákat, ha szükségessé válik, akkor tetteleg is! Ferkó...! - bekiáltottam a gyerekért, s vele együtt Filoména is kidugta a fejét:

- Csak nem akarsz máris itthagyni bennünket, Szepikém?

- Mennem kell, édes!

- Tudod, hogy holnap utazom, ma legalább együtt lehetnénk!

- Nem hiszem, hogy sok örömed telne benne!

- Hát így váljunk el egymástól?

- Mikor utazol?

- Reggel!

- Akkor, ha előbb nem, éjfél felé hazajövök. Estére ugyanis a telepen is aktív értekezlet lesz.

Kikísértek a kapuig. Lajos jönni akart velem, de visszatartottam:

- Maradj! Az étkezéstől nem szabad sajnálni az időt! Különben Magdika kitűnő ebédet produkált.

Alig vártam, hogy Ferkó menetkés állapotba helyezze a lovakat, egyetlen kívánságom volt: minél messzebb lenni attól a háztól, attól az asszonytól, ahová és akihez azelőtt oly szívesen jártam temetni a búmat, bánatomat. De hát így van ez! Zaklatott, ideggóc egész életünk! Megváltozott a családhoz, megváltozott a társadalomhoz való viszonyunk, s nekünk, akik úttörők vagyunk ebben a káoszban, sok mindenről le kell mondanunk, ami pedig velejárója lenne mindennapi életünknek.

A nap már erősen csúszott lefelé, amikor úgy este hat óra tájban leértünk a halászcserdához, s a nádsílok mellett befelé baktattunk a préházhoz. Hiába, Juli nénitől nehéz volt szabadulni, de őszintén szólva nem is nagyon igyekeztem, mert a délelőtti kusza dzsungel után örömmel töltöttek el a fürtökkel roskadásig tömött, kigereblyézett, jól felkötözött szőlőparcellák, melyekre nem tudom hányadszor éppen akkor hullott az áldás - áldás, mert nélküle a szőlő ezer és egy betegsége, főképp esős időben elpusztítaná a termést - a védelmet biztosító permet!

Megtanulták ezek a telepések a szőlőművelést! A magyar paraszt földimádata ikertestvérré talált a svábok szorgalmában, évszázados tapasztalatában, mert néhány család azért itt maradt a kitelepítés után, lehet, hogy véletlenül, de az is lehet, hogy előrelátásból! Átvették egymás jó tulajdonságait és az eredmény mindent felülmúlt! A látottak után senkiben sem támadhat kétség a közös gazdálkodás embert, természetet átalakító erejében! Amíg egymagukban gür-cöltek, életük csupán vegetáció volt, s ma - rövid pár év és egymás után nőnek a földből az új házak, a régieket tatarozzák. Új, eddig számukra elérhetetlen bútorok jelennek meg a lakásokban, s a csenevész, gümőkóros gyerekeket, egészséges, pirosposzsgás nemzedék váltja fel.

Na igen! Ezek érzik, élik a jelszót: tiéd a föld, tiéd az ország! Mi pedig? Belecsavarodtunk a bürokráciába, és minél nagyobb igyekezettel próbáljuk kihámozni magunkat belőle, annál jobban belegabalyodunk! Ez hát a szocialista átalakulás két arca? Egyik oldalon mérföldes előretörés, a másikon idegfeszítő huzavona: az előrelendítő és a visszatartó erők kényes, a káderek fluktuációjától függő harca, amelynek kimenetele sokszor a szocializmustól teljesen idegen kinövéseket eredményez. Nyers, kíméletlen karrieristák emelkednek a magasba eltaposva a jó szándékú embereket, s velük együtt az előrehaladást is! De hát - osztályharc ez a javából, osztályon belül is!

Elhagytuk az utolsó nagy diófát is, és elénk tárult a préház előtti térség, amely tömve volt vitatkozó asszonyokkal, férfiakkal. Nemcsak a párttagok, a legmesszebb lakó munkások is eljöttek a gyűlésre, mert érezték, hogy nem mehet úgy tovább, ahogy addig, hogy készül valami, és szinte már röstelltem azt a meleg, baráti fogadtatást, amelyben részesítettek.

A sorfal között odahajtottunk a lépcsőfeljáróhoz - munkásszállóhoz - és rövid, pár mondatban üdvözöltem az egybegyűlteket:

- Kedves elvtársak, elvtársnők, munkatársak! Szívemből örülök ennek a viszontlátásnak! Igaz, még nem állok a legerősebb lábakon, de a munka megköveteli jelenlétemet, és én vállalom, vállalom, főleg azért, mert látom, Önök is szívesek fogadtak vissza.

Zúgás támadt, s amikor elcsendesedtek, folytattam:

- Ne éljenezzenek elvtársak! Majd, ha már elvégeztük az összegyűlemllett munkákat, akkor megrázzuk egymás kezét. Arra kérem Önöket, hogy az elkövetkező napokban mellőzzünk minden acsarkodást, ne keressünk bűnbakokat, a lemaradás tény, szavakkal nem, csak kemény munkával hozható be. Az pedig igénybe veszi minden izületünket! De - különben is: az emberi gyarlóság mellett közrejátszott a szeszélyes időjárás, amit nem vonhatunk felelősségre.

- A munka sok, a munkáskéz kevés! Azért hívtuk össze ezt az aktíva értekezletet, hogy a föld alól is munkaerőt teremtsünk elő. A gazdaság gerince továbbra is Önök lesznek, s ha szerencsésen megoldjuk a nehézségeket, ha becsülettel helytállunk, biztosítom Önöket, hogy valamennyien meg lesznek elégedve, mert a megfelelő ellenszolgáltatás nem marad el.

Ezzel be is fejeztem. Az emberek - hajrá! felkiáltással adták tudtul helyeslésüket, s a párttitkár, aki időközben mellém szegődött, boldogan kapott a kezem után:

- Nem tudom, mi van magában, de ezek az emberek, amióta megtudták, hogy itt van és átveszi a telepet, olyan hajrát csaptak, hogy szinte recsegett, nyögött a hegyoldal! Fantasztikus teljesítmények születtek ma, és ha továbbra is tartják az iramot, állítom, hogy saját erőinkkel is idő előtt végzünk!

- Ne bízsa el magát, titkár elvtárs! Ezekre az emberekre később is szükség lesz, nem szabad megszakajtani őket! Az idegen munkaerőre momentán feltétlen szükség van. Ami pedig a lelkesedést illeti, higgye el, nincs bennem semmi különösebb adottság, csupán a megbecsülés személyük és munkájuk iránt.

Lajos és Emmi, akik az iroda ablakból figyelték bennünket, kiléptek a folyosóra. Emmi arca lángolt, Lajos azonban kissé fanyar képpel közeledett felénk:

- Bocsáss meg, Józsi bátyám, de nem értelek be, bármennyire igyekeztem!

- Pedig nem siettem - válaszoltam - közben megnéztem a Micsurint is. Igazán dicséretre méltó munkát végeztek, követendő példát állítottak elénk! - Lajos mocorgott, hol Emmire, hol rám, hol a párttitkárra nézett, végül kinyögte:

- Hol tartjuk az értekezletet, Józsi bátyám?

- Nekem igazán mindegy! A titkár elvtársat kérdezd, előbb azonban az embereket szélnek kellene eresztetni, ne tartsuk itt feleslegesen, akire nincs most itt szükség, hadd pihenjék ki magukat. Az igazgató tud az értekezletről? - ezt már inkább a titkártól kérdeztem.

- Igen! Értesítettem róla - válaszolta -, de sürgős tennivalóra hivatkozva, Henyedi elvtársat bízta meg helyettesítésével.

Lajos rám nézett, mintha ki akarta volna fürkészni gondolataimat, de mivel látta, hogy egy arcizmom sem rezdül, hisz inkább örültem megbízatásának, mintsem haragudtam, megnyugodva megszólalt:

- Nem szívesen vállalkoztam rá, Józsi bátyám, de nem térhettem ki előle. Valószínűleg örülni fog az öreg, hogyha valamiféle ésszerű megoldást találunk. Természetesen idegen munkaerő munkába állításánál figyelemmel kell lennünk az Ő presztízisére is!

Az együgyű személyi önzés, ami Lajos szavai mögött meghúzódott, kacajra fakasztott:

- Ne gyerekeskedjete már - mondtam - mi a fontosabb most: kimenteni a gazdaságot a kátyúból, vagy személyes presztízsünkre hivatkozva titkolódzni?

Dömötör Józsi bácsi és az öreg Miska, akik egész idő alatt előttünk tébláboltak, egymást megelőzve hurrogták le Lajost:

- Önöknek volt elég idejük, fiam. Itt most már nem vehetünk figyelembe semmi mást, egyes egyedül a gazdaság érdekeit. Egy kommunistának önkritikával is kell rendelkeznie. Nem tetszeleghet a külvilág előtt, mikor mögötte minden rothad. Vagy áldozzuk fel mi is magunkat az Önök személyi oltárán? Nem fiam! Sok éhes szájnak ad kenyeret a mi gazdaságunk, s mi úgy gondoljuk a pártgyűlésnek fel kell hatalmaznia a titkár elvtársat és az agronómusunkat,



hogy onnan szerezzenek munkaerőt, ahonnét tudnak. Fő dolog most, hogy induljon be a munka, mert már eddig is késő!

- Elvtársak - megkíséreltem csillapítani Őket -, éppen az imént kértem, hogy hagyjunk fel az acsarkodással! A megoldást segítsék elő! Lajos, oszlasd szét az embereket, és kezdjük meg az értekezletet, vagy alakítsuk át pártnappá, hogy valamennyien jelen lehessenek! Építő jellegű kritikát, vagy okos tanácsot örömmel fogadjuk.

Egy asszony kiáltott oda hozzám a torkaszakadtából:

- Mi is itt vagyunk ám, agronómus elvtárs!

Megismertem a hangját, a Kheim brigád egyik munkacsoport vezetője volt, s visszakiáltottam:

- Holnap találkozunk Luca néni! Pihenjenek le, mert nagy hajrá kezdődik!

- Bírjuk mi azt, agronómus elvtárs! Ne féljen, nem hagyjuk szégyenben! Megvárjuk magát, majd felkapaszkodunk a kocsira hazafelé!

Lajos menni akart az emberek közé, de Dömötör bácsi leintette:

- Maradjon! Jobb, ha én intézem. Ezek különben sem éreznek most fáradtságot, várják, hogy mit dönt a pártszervezet, vagy ahogy ők mondják: a nagy adut! Nem szabad elvinnünk a kedvüket. De miért is mennének haza - morogta az öreg -, nemcsak a párttagok érdeke a gazdaság stabilitása, hanem valamennyi munkásé, az államé.

Józsi bácsi szavai meggyőztek arról, hogy nem távozásra fogja ösztönözni a jelenlévőket, ellenkezőleg, arra, hogy várják ki a végét, hátha szükség lesz rájuk is a döntéshozatalnál, de megbíztam benne: cselekedjen belátása szerint, s a már körénk csoportosult párttagokkal bevonultunk a kultúrterembe.

Munkások, néhány értelmiségi - fiatalok, idősök vegyesen - könyökölték körbe az asztalt. A petróleum lámpa - villany még nem volt a telepen - pislogva világított az asztal közepén, s az ablakokon beszüremkedő alkonyi fénnel keveredve - kint még csak akkor kezdett szürkülni - egészen különösen, plasztik fénnel vont be a falakat, s néhány bútort, az emberek ruháját, arcát, s nem utolsó sorban, várakozástól csillogó szemeit.

Emmivel, aki várt rám, mint párton kívüliek az egyik ablakmélyedésbe húzódtunk, megilletődve hallgattuk a titkár szavait, aki bemutatkozásul - első értekezletét tartotta - előbb felsorolta életének főbb motívumait. Szegény szülők, nincstelenség, korai munka, veleszületett gyűlölet a kizsákmányolókkal szemben, a gyári kollektíva, vasmunkásnak készült, azon belül a pártszervezet szerepének felismerése, végül az iskola iskola után, melyeket már a pártszervezet által felkarolva végzett. Gimnázium, pártfőiskola! És most itt van, hogy visszaadja, amit kapott. Milyen egyszerű elmondani, de - valójában mekkora akarat kellett ahhoz, hogy a mindennapos munka mellett eredményesen végezze iskoláit! Nem tudtam levenni szemeimet róla - kissé oldalt tőlem, az asztalfőnél állt, s alaposan szemügyre vehettem.

Első pillanatban most is, mint reggel, egy éretlen kamasz benyomását keltette, szürke szemeinek acélos fénye, szavainak logikája azonban megbűvölt, magával ragadott engem is. Mikor befejezte önéletrajzát hozzá léptem, és átöleltem. Nem szóltunk egymáshoz, de az a mód, ahogy fogtuk egymás kezét, többet fejezett ki szavaknál és az asztal mellett ülő elvtársak megdörzsölték szemüket.

Miután visszaléptem Emmihez, néhány pillanatig csend borult ránk, azokra a vargabetűkre gondoltam én is, amelyeket végigjártam, amíg el nem jutottam felelős beosztásomig. A titkár azonban nem sok időt hagyott magunkba merülésre, felcsendült ismét a hangja:

- Kedves elvtársak, elvtársnők! Mivel nem akarom sokáig húzni az értekezletet, hiszen Önök közül legtöbbször nehéz fizikai munkát végeztek a nap folyamán, most nem térek ki arra, hogy milyen benyomást tett rám megérkezésemkor a gazdaság általános helyzete. Annyit azonban mondanom kell, hogy a mai napon tapasztaltak szétmosták első benyomásaimat, és magamévá teszem agronómusunk szavait: ne bűnbakot keressünk most, hanem a megoldást! Húzzuk ki előbb gazdaságunkat a kátyúból, aztán majd beszélgethetünk azokról a hibákról, amelyek részben előidézői voltak a jelen helyzetnek, amelyek a jövőben nem ismétlődhetnek meg! Az én javaslatom az adminisztrációs apparátus teljes igénybe vétele az igazgatón, főagronómuson, főkönyvelőn kívül, természetesen magamat sem vonom ki a munka alól. Mivel azonban a szőlő gyomtalanításával együtt kell haladnia a permetezésnek, amit saját, már gyakorlattal bíró munkaerőnkkel kell végeztetnünk, szükségessé válik a városi adminisztrációs apparátus igénybe vétele is. Én hiszem, hogy a járási, városi pártbizottságok támogatni fogják kérésünket, de nem kevésbé az adminisztrációban dolgozó elvtársak, akik szívesen áldozzák azt a két-három napot, hiszen az egészséges, jó levegőn végzett munka nem ártalmas senki számára. Kérem, vitassák meg javaslatomat, s ha helyeslik, hozzanak határozatot!

Az elvtársak mozgolódni kezdtek, kettesben, hármasban beszélgettek, s az első pillanatokban látni lehetett, hogy nem csupán a titkár egyéni javaslatáról van szó, Ők is foglalkoztak már a témával, s ellenvetés nélkül támogatták.

Emmi, aki a jegyzetfüzetébe mélyedve addig hangtalanul ücsörgött mellettem, hirtelen fülemhez hajolt:

- Fogadni mernék, hogy Lajos megpróbál gáncsoskodni! Délután kint volt az új telepítéseknél - szörnyű ami ott van: sarlózzák a gázt, s hogy mennyi a kár, csak sejteni lehet! Azért nem akarják, hogy avatatlanok is bepillantást nyerjenek.

- Figyelj szívem! Ezután jön a csattanója - súgtam vissza.

Igaza lett Emminek, Lajos valóban felállt, s a rászegeződő gúnyos tekinteteket lefitymálva, megpróbálta menteni, ami még menthető, legalábbis szerinte...

- Kedves elvtársak! A párttitkár elvtárs javaslatát mindnyájan csak helyeselni tudjuk! Meg kell említenem, hogy a probléma hasonló megoldására a jelenlévő elvtársak közül is már többen tettek javaslatot, előző párttitkárunk azonban határozottan elzárkózott előle, s az igazgató elvtárs a béke kedvéért nem nyúlt radikálisabb eszközökhöz. Örülhetünk annak, hogy immár semmi akadálya nincs az adminisztratív munkaerő igénybe vételének, kérésem csak annyi, és igazgató elvtársé is, hogy az új telepítésű szőlőkbe, a nagyobb kár elkerülése végett, kerüljük az idegen munkaerő küldését! Feltételezzük, hogy az adminisztrációs dolgozók jóindulattal vállalják a munkát, de tapasztalatlanságból nagyobb kárt okozhatnak, mint hasznot. Talán felesleges is ezt hangsúlyoznom, mert agronómus elvtársunk, akinek szívügye a telepítés sorsa, úgy sem engedne a telepítés közelébe avatatlanokat.

Miután Lajos leült, a jelenlévők összenéztek, mást vártak tőle, nem ismerték fel csavaros észjárásban a hátsó gondolatokat, én azonban elhatároztam, hogy az új telepítésű szőlőkbe a balfi Micsurin tagjait fogom vezényelni, Juli nénivel élükön.

- Nincs több hozzászóló elvtársak? - kérdezte a titkár, majd hozzám fordult. - Agronómus elvtárs?

- Köszönöm - mondtam -, holnap megteszem a szükséges előkészületeket a munkaerő fogadására, és amennyiben a titkár elvtársnak nehézségei támadnának, munkatársaimmal együtt szívvel-lélekkel, ugyanakkor ismeretségünket és befolyásunkat is igénybe véve, mellette sorakozunk fel!

- Köszönöm elvtársak - válaszolt a titkár - azt hiszem ezzel el is köszönhetünk, jó pihenést mindnyájuknak!

Szedelőzködni kezdtünk! A titkár, legényember lévén, helyben ütötte fel sátrát, bement a munkásszállóra, ahol még javában folyt a kártyaparti, mi pedig kimentünk a kocsikhoz, a távolabb lakók, Sopron, Fertőrákos, Balf, Kópháza - számára külön kocsikat biztosítottunk, így Schneider Luca néninek, valamint munkacsapatának is, nem vált szükségessé, hogy mellénk telepedjenek.

Haza akartam szállítani Emmi, de Lajos mellém szegődött, s a családi békesség kedvéért - arra gondoltam, hogy Filoména sohasem bocsátaná meg, ha meg tudja, hogy ezen az első estén is mást kísérgetek - ezért tehát megelégedtem Lajossal, míg Emmi kénytelen, kelletlen - hiszen azért várt rám egész nap, hogy legalább hazafelé menet kettesben lehessünk - Dömötör Józsi bácsival, s még néhány Sopronba tartó elvtárssal fellépett Lajos kocsijára.

Furcsa ironiája a sorsnak - gondoltam -, ott a két szerelmes nő: Emmi és Terézke hiába várnak, itthon pedig talán fagyosan fordul el tőlem Filoména, aki magasabb, nívósabb élet utáni vágyálmában túl közönségesnek talál, s gondolatban egy másik, egy nagyobb stílusú kalandor karjaiba veti magát.

Miféle beteges hajlam készíti Magdika örökbe fogadására? Egy kifejlett, szexuálisan érett lányt, koromra való tekintettel sem ölelhetek magamhoz anélkül, hogy fel ne buzdulna vérem! Vagy készakarva állandó helyettest akar állítani mellém maga helyett? Le akarja vetni magáról a hámot, de hogy befogja a szám és a kettős játék mellett is megtarthasson, mert jó azért egy állandó bolond is a háznál, mindjárt elégtételt is szolgáltat? Veszélyes játék ez Filoména!

- Hogy is mondtad, Ferkó - szoltam előre a kocsishoz - milyenek a nők?

- Mint a macskák, agronómus elvtárs! Akkor csapják be az embert, amikor legjobban dorombolnak!

- Hát ami a dorombolást illeti, arról lehetne beszélni! - hangosan mondtam, ügyet sem vetve Lajosra, aki hallgatagon gubbasztott mellettem, s talán Ő is, mint én, valahol messze, idegen tájakon kalandozott, a hangos beszéd azonban magához térítette:

- Hová akarsz kilyukadni Józsi bátyám?

- Semmi, semmi Lajos! Csak általános véleményalkotás a nőkről, de az is inkább csak Ferkó részéről!

- Te még tudsz másra is gondolni, Józsi bátyám? Egye fene a nőket szeszélyeikkel együtt, ellenben szeretnék neked megvallani valamit, azért is kísértelek el, csak nem tudom, hogy kezdjem?

- Ki vele Lajos! Azt hiszem meggyőződhetél arról, hogy bennem nincs semmi rosszindulat irántatok, még az igazgató pökhendi magatartása után sem.

- Pedig megérdemelnénk, Józsi bátyám! Tudod, mikor te hirtelen megbetegedtél és eltávoztál közülünk, megváltozott minden. Magyarán: átvettük az igazgató módszerét, az irodából irányítottuk a munkákat, tehát van alapja a dolgozók elégedetlenségének. Márpedig ha felelősségrevonás következik! Én ugyanis nem nézek ki semmi jót az új titkár szemeiből.

- Ne ess kétségbe, Lajos! Te egy jóindulatú fiatalember vagy. Sajnos a szakmai gyakorlat hátrányára kissé többet foglalkoztál a politikával, de ez még nem is lenne olyan nagy baj. A baj ott kezdődött, hogy olyanok közé keveredtél, akik félremagyarázva a párt alapvető téziseit önző, egyéni célokra használják fel beosztásukat.

- Köszönöm, hogy nem ítélsz el, pedig neked igazán lenne okod rá. Nem hiszem, hogy ne látnád, hogy az igazgató és környezete szívesebben látna engem a te beosztásodban. Tartanak téled, túlságosan becsületes vagy, elzárkózol az ajándékok elől, s ez által kötve vannak Ők is, nem garázdálkodhatnak kedvük szerint. Ha most nem jött volna ez a titkár, minden követ megmozgatnának, hogy elvégezzék a helycserét.

- Miért jöttél akkor a kórházba, Lajos? Miért nem hagytál még pihenni és erősödni? Hazudtátok volna, hogy minden a legnagyobb rendben van! Eljátszogattam volna én még ott néhány hétig. Addig legalább átestetek volna a munka nehezén. Jelenlétem nem mentesít benneteket a felelősség alól.

- Nem mentesít, de benned megvan az a különleges képesség, amely még mielőtt nagyobb csuszamlás következne be, rendet teremthet.

- Más szóval én lennék a kisebbik rossz?

- Valahogy így! Továbbá: ha sikerülne a gazdaságot kihúznod a szarból, te lennél a legkedvesebb, én pedig örülnék, ha asszisztálhatnék melletted, mint eddig.

- Van még valami, Lajos?

- Nincs! Köszönöm, hogy meghallgattál!

- Nos, akkor figyelj jól: én, amikor a gazdaságot mentem, nem mentem a ti személyi felelőségeketek. De - ha velem együtt nekiereszkedtek ti is a munkának, ha személyi intrikák helyett elősegítitek a gyors kibontakozást, az bizonyára javatokra lesz írva. Biztos vagyok afelől, hogy az új titkár is ebből a szempontból ítéli meg a dolgokat.

- Köszönöm, Józsi bátyám! Informálhatom az igazgatót is jóindulatod felől?

- Csak arról, amit mondtam! Most pedig - kiértünk a műútra, s Ferkó szokásunkhoz alkalmazkodva, megállította a lovakat - leszállok Lajos, nem zavarom kocsizörgéssel tovább a falu nyugalomát. Köszönöm, hogy elkísértél! Jó éjt!

- Jó éjt, Józsi bátyám!

Már elindultak, midőn eszembe jutott a barack:

- Várjatok! - kiáltottam utánuk. Megálltak, s a villany alatt jegyzetfüzetemből kitépett lapra írtam Terézkének:

„Egyetlenem! A legnagyobb igyekezetem mellett sem mehetek ma, ellenben holnap a megbeszélt helyen és időben találkozunk!”

Összehajtogattam és átnyújtottam Ferkónak, hogy menet közben a barackkal együtt adja le a kórház portáján! A portásokkal már jó barátságban voltunk!

Úgy éreztem, hogy a barackkal együtt a szívemet is elküldtem, s miután néhány pillanatig bámultam a tovarobogó homokfutó után, hátul, a kertek alatt, lassan hazafelé indultam.

Reggel volt, csatakos, lucskos, azon a napon. A domboldalon szennyes-szürke párafelhő gomolygott, amely előbb a nagy vízfelületre ereszkedett, majd összeölelkezve a tüzesedő napsugarakkal szétnyílt, cafatokká szakadozott, s bárányfelhő-képződmények alakjában megállt

magasan a Fertő mellett... Még napkelte előtt érkeztem, egyenesen Terézke mellől! Kissé bágyadt voltam, s ahogy ott álltam a préház előtt az igazgató és a párttitkár között, várva a csapatokban érkező munkásokat, elkezdtem dörzsölni a szemem...

- Korán elhagytad a kórházat, Józsi fiam - szólított meg az igazgató -, nem félsz attól, hogy visszaesel?

- Az este alaposan megforgatott a professzor és azt mondta, hogy kutya természetem van!

- Hát az meg milyen?

- Többször is agyon kell ütni, ha meg akarunk szabadulni tőle!

Gyanúsan rámnézett:

- Ma majd elválík fiam! Nem szeretném, ha megint itthagynál bennünket! A baj mindig a legrosszabbkor jön. Nézz csak oda...! Közeledik az ellenség!

A gőzölgő szőlőtáblák felett, ahol előbb még párafelhő gomolygott, olajfényű, szürke tömeg jelent meg, s lassú, polipszerű mozgással, egyenlőtlen sávokat húzva szétterült.

- Ez aztán a peronoszpóra - mutattam az erdő alá - látjátok? Ott kezdődik, majd lépcsőzetesen nyomul lefelé! Mintha egy szervezett támadás készülődne a szőlő ellen! Azért jó, ha az ember kint él a szabadban, nemcsak a termést kell kószolgatni: a földet is, a levegőt is. Bele kell szagolni nap mint nap, mert tolvajmód, észrevétlenül lopódzik az ellenség állásainkba, s ha idejében nem védekezünk megfelelő eszközökkel, szerekkel, szinte órák alatt borzalmas pusztítást tud végezni. Na, de hiszen majd adunk neki!

A nagy diófa mögül előbukkant a balfi termelőszövetkezeti elnök, Juli nénivel az oldalán, mögöttük pedig szabályos menetoszlopban a többiek. A vége talán a halászcárdánál volt.

- Hát ez meg miféle szerzet - ámuldozott az igazgató -, épphogy a kereszt hiányzik a vállukról!

- Kereszt az nincs - mondtam -, de kapa az van, akárcsak Dózsa népe, midőn felvonult Zápolyai ellen!

- Rossz hasonlat fiam, mert ha jól emlékszem, Dózsát alaposan helybenhagyták!

- Téved igazgató elvtárs! Az a szabadság, amelyben most élünk, már akkor elkezdődött! Ők ugyan akkor nagyjából elpusztultak, de a harc, amelyet elkezdtek, végig hömpölygött a századokon, s most hozta meg gyümölcsét.

- Hozzánk jönnek ők is?

- Hozzánk bizony! Induljunk elibük!

A párttitkár, akinek már megsúgtam titkomat, csendesen mosolygott:

- Ez nagyszerű fogás volt, agronómus elvtárs!

De már össze is értünk, s mint két szövetséges haderő parancsnokai átöleltük egymást az elnökkel, aztán bemutattam neki az elvtársakat. Az igazgatót látásból már ismerte, ilyen közelségbe azonban még nem jutottak egymáshoz.

- Minek köszönhetjük a látogatást, elnök elvtárs? - kérdezte az igazgató.

- Nem minek, hanem kinek - válaszolta az elnök -, és nem látogatóba jöttünk, hanem dolgozni! Visszaadjuk azt a segítséget, amit az agronómusuk végzett nálunk!

- Vagy úgy? - az igazgató rám szegezte tekintetét - Erről nem informáltál, Józsi fiam! És Önök, hogy állnak elnök elvtársam? Nem fogja megsínyleni a szövetkezet? Hiszen ez rengeteg munkaerő!

- Jelenlegi helyzetünk megengedi ezt a kétnapos kiruccanást, barátom, de induljunk is, ne szaporítsuk a szót, kicsit késve érkezünk.

- Gyerünk, agronómus elvtárs - kiáltott felém Juli néni. - Be a sűrűjébe! Tudja maga azt, hogy Juli néni hol érzi jól magát!

- Megyünk, drága Juli néni - karon ragadtam és elindultam vele a stökker kert irányába, utánunk a többiekkel.

- Látja, ott lent - a cárhalmi út irányába mutattam -, a mieink már csatárláncot alkottak! Maguk elindulnak a stökker kerttől, ott az a nagy berkenye fa - ott kezdődik, felhúzódnak egész az erdő alá, és átfogják azt a nagy területet, egészen a fehér útig. Nem lesz könnyű Juli néni, magas a gyom, sarlózni is lehetne.

- Ne féltsen minket, bírjuk mi azt kapával is!

Juli néni elfogta az első sort, belevágta kapáját a földbe és meghúzta:

- Lágy ez a föld, agronómus elvtárs, mint a kalács - szólt hozzám mosolyogva, majd erélyesen odakiáltott a többiekhez, akik motyójukat rakosgatták a berkenye fa tövéhez: - Gyerünk már, ne piszmogjatok! Aztán vigyázni ám, nem szeretném, ha szégyent hoznátok vén fejemre!

Pillanatok alatt recsegett, ropogott a kövér paraj, visítva, sziszegve nyírták gyökereiket az éles kapák, s mire az igazgató az elnökkel és a titkárral mellénk ért, a telepítés sarkán már előbukkantak az első elsőárgult, sápadt, zsenge hajtások.

- Nem fog ártani nekik a hirtelen kapott napfény? - kérdezte tőlem az igazgató.

Válaszolni akartam, de Juli néni, aki hátrajött valamiért és meghallotta, kapásból odavágta helyettem is:

- Az biztos, hogy nem használ, de hát majd megerősödik, látom felkészültek a permetezéshez is, az majd megvédi a további romlástól!

A micsurinisták mögött hatalmas teherautó kapaszkodott, már messziről megismertem szállítmányát, a járási tanács tagjai érkeztek nagy zenebonával, mintha legalábbis lakodalomba lennének hivatalosak. Lesz itt lakodalom, csak gyertek - gondoltam -, majd hirtelen, mintha lebénultam volna, lépni sem tudtam, ugyanis a sofőrülésben Emmi pillantottam meg volt férje mellett! De mit beszélek én, hiszen még el sem váltak, csak külön élnek. Odafaroltak mellénk - a berkenye fát kis térség vette körbe - és leugráltak a kocsiról. Az igazgató, aki láthatólag kellemetlenül érezte magát az elnök társaságában, kapott az alkalmon, és átpártolt a tanácsbeliekhez, magával húzva a titkár is. Az illem úgy követelte volna, hogy én is fogadjam Őket, de valahogy nem volt kedvem hozzá. Leguggoltam tehát az egyik oltvány mellé, és elkezdtem magyarázni az elnöknek. A bújócska azonban nem sokáig tarthatott, mert Emmi és Gábor, aki a tanács jogi előadója volt, egyenest hozzám tartottak. Gábor gratulált felgyógyulásomhoz, egyúttal meg is fedett:

- Nem tudom - mondta -, mivel babonáztad meg ápolónőidet, de teljességgel lehetetlen volt bejutni hozzád!

- Ők beengedtek volna - válaszoltam -, de a professzor, aki műtött, megtiltott minden látogatást. Attól tartott ugyanis, hogy behoztok valamit, ami újabb bonyodalmat okoz - mosolyogni próbáltam. - Örömmel látlak ismét együtt benneteket!

- Megpróbáljuk - mondta Gábor -, hátha jobban sikerül, mint először!

Nem folytathattuk tovább, mert újabb teherautók, vontatók érkeztek a tanácsok, közintézmények dolgozóival, s közéjük kellett mennem, hogy elosszam Őket és csak közbe-közbe figyelhettem Emmire és Gáborra, akik miután magukra maradtak vitatkozni kezdtek:

- Remélem velem maradsz ma! - hallottam Gábor inkább kérésnek szánt szavait.

- Nem tehetem, szívem! Az igazgató és a párttitkár utasítására az agronómus mellett kell maradnom, ezért eltekintetek a munkától is! Tudod, hogy Jóska félgyógyultan hagyta ott a kórházat és félnek, hogy megerőlteti magát, és megint kórházba kerül.

- Na és, nincs más csak, Te? Próbáld elintézni szívem! Ha te nem jössz, én sem jövök!

- De Gábor? Meg kell értened, hiszen a barátodról van szó! Most menjek hozzájuk magyarázkodni? Annál édesebb lesz az este! Anyus tudod mindig is téged pártolt!

- Na jó! Elég sokáig nélkülöztelek, ezt a napot még kibírom.

- De mennyire, hogy ki, édes! Meg utána a többit is, mert ha akarunk valamire menni, meg kell tartanom az állásomat, sőt mi több: felajánlották a titkárnői állást az igazgató mellett, hogy közeledben maradhassak. Nélkülözöd azonban eddig sem kellett volna. Miért nem jöttél? Tudtad, hogy szeretlek és várlak! Te hagytál el, nem szemtelenkedhettem utánad.

- És most mégis miért jöttél?

- Közérdek szívem! A titkár elvtárs kért meg, de nem is értem, miért nem akartad, hogy a tanács dolgozói kijöjjenek, hiszen olyan sápadtak vagytok, mintha fehérítővel lennétek leöntve.

A raktáros élesre kalapált kapát nyújtott Gábor felé, aki megmarkolta nyelét és csókra nyújtotta ajkát Emminek:

- Feledd el szívem, ami volt! Ma vezeklésképpen, dupla normát fogok teljesíteni, de ha estére kelve elfekszem, az a te bajod lesz!

- Azért hagyj nekem is valamicskét! - Emmi szemei kacagtak, miközben dupla csókot lehelt férje szájára, aki megnyugodva elvonult a többiekkel a gyümölcsös alá, az asszony pedig mellém szegődött:

- Jól kiosztottad nekik, Szepikém - kacagott - csupa tarack, szederinda, legalább lejön a lakk a körmükről! - Mivel azonban látta, hogy kissé értetlenül, gyanakvóan néztem rá, karon fogott, és kihúzott a körből:

- Meg kell értened Szepikém, csak így biztosíthattuk Őket, pedig elég tetemes munkaerő, igaz?

- Igen - válaszoltam - de te lettél az áldozat!

- Ahogy vesszük! Nézd, te legtöbbször akkor vagy elérhetetlen számomra, amikor a legjobban vágyódom utánad, Ő pedig! De ne tégy szemrehányást, hiszen őszinte voltam mindig hozzád. Nem tudnék megválni tőled, de nem csukhatom be magam mögött a kaput. Gábor előtt sem, vagy - biztosítasz arról, hogy feleségül veszel? Egyszer már nemet mondtál.

- Tartom magam akkori álláspontomhoz kedves - válaszoltam -, nem fosztom meg barátomat a feleségétől! - A Ságvári brigád területe felé figyeltem, ahonnét Lajost láttam közeledni lóháton.

- Nos - folytatta Emmi - akkor én is megvallom: soha nem gondoltam komolyan arra, hogy férjem is lehetnél. Betudtam magamnak, hogy a mi kapcsolatunk csak ötperces idény jellegű. A vérünk kívánta és kívánja most is. Hozzád a szerelem, Gáborhoz a szeretet fűz.

Lajos mellénk érkezett, s le sem szállva a lóról idegesen hadarni kezdett:

- Két autó Bécsből, Józsi bátyám! Csabagyöngye export! Egy munkacsapatot rá kell állítanunk!

- Miért nem mondtad tegnap Lajos? Kellemetlen ilyenkor az embereket megzavarni!

A nem várt hírre - nem várt volt, mert Lajos elfeledte nyomon követni előjegyzési naplóját - az igazgató és a párttitkár is felfigyeltek, s magára hagyva a szerszám kiosztással bajlódó raktárost, mellénk léptek:

- Valami baj van? - kérdezte az igazgató.

- Egy kis kellemetlenség - válaszoltam -, előbb jöttek a szőlőért, mint gondolom azt vártuk!

- De hiszen jobbkor sem jöhettek volna! Most legalább van elegendő munkaerő hozzá! Talán legjobb lenne a járásiakat ráállítani, ha igaz a mende-monda, úgysem szívesen jöttek, s ott legalább megjön a kedvük!

- Semmi szín alatt, Igazgató elvtárs! Export szőlőt csakis begyakorlott munkásokkal szedhetünk! Lajos, légy szíves, ugorj le a cárhalmi dűlőbe, Dömötör bácsiékért! Jöjjenek azonnal! Megyek én is fel!

Az igazgatónak nem nagyon tetszett a válaszom, de nem mert ellenkezni, s Lajos már fordult is, hogy végrehajtsa utasításomat, mielőtt azonban elvágtatott volna, megtoldottam azzal, hogy osszuk szét a területeket:

- Te talán maradhatnál lent - mondtam -, a titkár elvtárs felmenne a Dózsához, igazgató elvtárs pedig itt maradna a Micsurinnal.

- Rendben, Józsi bátyám - válaszolt Lajos, majd sebesen elvágtatott, én pedig hátra intettem Ferkónak, aki kocsival követett bennünket.

- Nos, igazgató elvtárs - fordultam főnökömhöz, mielőtt felszálltam volna - azt hiszem meg lehetünk elégedve. Ezt a napot bizonyára feljegyzi a soproni kékfrankos krónikása.

- Így gondolom én is, Józsi fiam, csak az időjárás meg ne zavarjon bennünket! De hol az elnök? Nézzétek csak! - a telepítés felé mutatott, ahol a csatárlánc közepén, nekivetközve, nekigyürkőzve az elnök is sort fogott magának...

- Ilyen vezető kellene sok, nagyon sok - mondtam, ahogy hosszan néztem az egyre nagybodó gyomtalanított területet - vezetni az tud igazán, aki a termelőmunkában is helyáll!

Amíg beszélgettünk, a raktáros felszerelte az utolsó tisztviselő csoportot is, s a titkár elindult velük, én pedig magára hagyva az igazgatót, Emmivel együtt felszálltam a könnyű kocsira, hogy a csemegéshez hajtsunk.

Hosszúra nyúló, korai szüretet zúdítottak nyakunkba az ingyenc-szerető bécsiek! A sok eső késleltette a szőlő érését, s már azt hittem, hogy szégyenszemre üresen, vagy félig megpakolva kell útnak bocsátanom a teherautókat, de végül is sok vesződség, válogatás árán megteltek a ládák aransárga színű, tömött fűrtű csabagyöngyével, s miután elbúcsúztam a szintén türelmetlen átvévőtől, hálás szívvel ráztam kezét Dömötör bácsiékkal, megköszönve a lelkiismeretes munkát!



Visszafelé indultunk, persze kis kerülővel, mert előbb a csőszház tetejéről fel akartam mérni a napi eredményt. Ferkót üzenettel, és egy kis kóstolóval Magdikához küldtem, nem akartam, hogy a kislány, aki feleségem távollétében egyedül vezette a háztartásomat, nyugtalankodjon távolmaradásom miatt. Tehát - lefelé menet lábbusszal kellett mennünk, ami számomra kis megerőltetést jelentett.

Meleg volt, igazi júliusi kánikula! Levettük magunkról a fölös ruhaneműt, s ahogy kerülve az utat, a szőlősorok között kacskaringózva igyekeztünk célunk felé, lehetetlen lett volna észre nem vennem Emmi gömbölyű, húsos kebleinek ütemes mozgását, a laza szorítású melltartó alatt. A vékony, formás testű asszonynak aránylag erős keblei voltak, vastag rózsaszínű bimbókkal! Akaratlanul is tűzbe hozott, de talán egy kicsit akarta Emmi is, mert tekintetéből éhes nemi kényszer ásitott felém, s ha nem kötik társadalmi szabályok, bizonyára lefeküdt volna az első szőlőtőke mellé, hogy próbára tegye férfiasságomat. Így azonban, megadva magát sorsának, elcsépelt, hétköznapi témákról csevegve gépiesen lépegetett mellettem, míg biztos helyre nem értünk, egy régi, de épen hagyott poncikter bódéhoz. Ott aztán leomlott:

- Nem bírom tovább, Szepikém! Olyan nehéz a testem, mintha ólompakolás lenne rajta, ülünk le egy kicsit! Nézd, milyen szép ez a gyep, mintha megnyírták volna, olyan egyenletes!  
- De már le is ült és maga mellé húzott!

- Várj még egy pillanatig! - felugrottam, hogy körülnézzek. Csend, tökéletes csend, némaság vett körül bennünket. A munkások valamennyien a soproni és a fertőrákosi oldalon dolgoztak, csak a kék ég, a tűző naptól bágyadt, lekonyult szőlőlevelek és néhány túlnyílt pipacs bámult ránk természetes, alélt kíváncsisággal! Visszaültem melléje, melléje! Emmi már hasmánt feküdt, a sortja alatt összehúzott inakkal, mint egy természetes körülmények között élő nőstény, amely remegve várja a kan rácihelődését! Befúrta fejét a fű közé.

- Ne butáskodj - mondtam - még különben is korai lenne! - Megfordítottam és újból felálltam  
- Ma békültél ki Gáborral és máris megcsalnád? Miféle asszony vagy te? - Ott akartam hagyni, de elmarkolta lábikrámat, visszafordultam feléje, könnyezett:

- Vess meg, de ne hagyj itt - mondta - mert belepusztulok! Elég hosszú ideig vártam rád, rád, és nem Gáborra! Hogy kibékültem vele, azt is miattad tettem! Bocsáss meg, de nem tudnék az övé lenni, míg nem leszek a tiéd!

Melléje térdeltem. Halkan lopakodva szellő suhogott felénk a kiserdő felől. Emmi keblén emelkedni kezdett a melltartó, aztán lehullt, s barnára sült bőrét teste egész hosszában gyöngyszerű, csillogó verejték lepte el.

- Könyörgök Emmi, ne kísértsük egymást! Gyere, holnapra megbánnád!

- Ne add az ártatlant, Szepikém! Talán te is megbántad mindig, amikor velem voltál? Hiszen te mondtad, hogy a szerelem a testben felgyülemlett salak, mindegy, hogy kivel, hogyan, csak kidobhassuk magunkból. Ha eddig visszatartottál a zülléstől, ne dobj el most, most mikor ismét megvan a lehetősége annak, hogy megalapozzam a családi fészket! Mi nem lehetünk egymáséi, de szerelmünk biztosíthatja hűségünket házastársunk iránt. Furcsa, de ilyen emberek is vannak. Legyünk továbbra is jó barátok, mint eddig! Te hazajársz Filoménához, én Gáborhoz, szeretjük őket, mert ők is szeretnek minket, itt pedig éljük a mi külön életünket. Végeredményben mind a négyen jól járunk! Tőled függ, hogy elfogadom-e a titkárnői beosztást.

- Különös filozófia ez, Emmikém - leereszkedtem melléje és átfogtam a vállait.

- Különös - válaszolta Ő -, de a kor szülte! Ma már nem rabszolga intézmény a házasság, egyenlő súllyal méretünk meg, s mivel mi együtt vagyunk egész nap, velük pedig csak néhány

órát, természetes ez a viszony - karjaival átfogta derekamat, és magához szorított. Már nem szabadkoztam, már nem gondoltam sem Filoménára, sem Gáborra, az asszonyt láttam magam előtt, aki szétvetett lábaival húzott magához egyre közelebb!

Szemközt velünk öreg őszibarack fa állt, repedéseit sárgás barna macskaméz dudorok fogták össze, terméketlen ágainak árnyéka éppen fejünk fölé ért. Néztam a fát, alig észrevehetően rezgő, hosszúkás leveleit, nem messze tőlünk az erdő oldalában vadszegfű nyílt. A mozgás hevében felmarkolt fűcsomó közül hőscincér mászott elő, s recés, legyező formájú bajuszával köszörülni kezdett. Már elpilledve, de még mindig Emmi lábai között egy nagy vörös hangyára figyeltem fel, agyarái között vergődő kukaccal mászott lefelé közelünkben, az erdőben megszólalt a kakukk.

Ocsmányság, amit művelünk! Görcsös rángatózás futott végig gerincemen, szabadulni akartam, de Emmi karjai mintha megmerevedtek volna, abroncsként szorítottak magához, mígnem ismételten beteljesedett.

- Mit fogsz mondani Gábornak, ha a gyerek bőre olyan bronzszínű lesz, mint az enyém? - kérdeztem, miután felcihelődtünk, hogy folytassuk az utat a kilátót helyettesítő csőszházhoz.

- Csacsi - válaszolta, de már kielégülten, kacagva, közben simította összegyűrt sortját - általában vörös minden gyerek, midőn megszületik, később pedig, különben az én bőröm sem vakítóan fehér, de nem is ez a fontos: egyszerűen nem tudnám szeretni a gyereket, ha nem te lennél az apja! Gábornak pedig mindegy, neki az a fontos, hogy legyen, ha esetleg nagyon rád hasonlítana azt fogja gondolni, hogy megbámultalak és ez nem is hihetetlen, ha továbbra is beosztottad maradok.

- Tőled függ! Nem kényszeríthetnek, hogy fogadd el a titkárnői állást.

- Nem tudom! Valahogy mintha nem az lennél, aki régebben, úgy látszik, hogy az a vörös hajú nő ott a kórházban megbabonázott.

- Ne beszélj butaságokat! Ha Gáborral össze nem jöttök, talán örömmel zárlak karjaimba, hiszen Filoménával összezőrdültünk, el sem búcsúztunk egymástól, amikor elutazott, de így. Valahogy émelyeg a gyomrom.

- Akarod, hogy visszalépjek?

- Nem! A világért sem! Hadd legyen boldog Gábor! Ne tetőzzük az én szerencsétlenségemet az övével is!

- És mi baja van veled Filoménának?

- Túl közönségesnek tart. Magasabb társadalmi élet után vágyódik.

- Talán Lajos külön nálad? A közeledbe sem jöhet!

- Mit akarsz ezzel mondani?

- Azt, hogy amíg kórházban voltál, Laja minden nap hozzá járt!

- Hozzá, mert Magdinak szeretne udvarolni.

- És te ezt elhiszed? Nagyon naiv vagy, Szepikém! Magdit csak spanyolfalként használják fel! Nem az a szeplőtelen Filoména sem, mint akinek te hitted! Hozzád ment, mert félt, hogy vénlány marad, meg aztán a diplomád sem megvetni való: kertészmérnök! Manapság még nem sokan dicsekedhetnek hasonló végzettséggel, aztán nem megvetni való a szakmában szerzett gyakorlatod sem, továbbá az emberismereted. Nem gondolt Ő akkor arra, hogy mikor

hazamész mindennapos foglalatosságod után, ki kell akasztania ruháidat a szabadba a lószag miatt.

- De hiszen Lajos is...!

- Laja keveset forgolódik a trágya körül, nem szedi magára a zsíros parasztszagot, és főleg: nem viszi magával, mint te, hogy asztalához ültesse a kocsisát!

- És te, te Emmi, te nem tartasz közönségesnek?

- Nekem pontosan te kellenél! Téged rám szabtak! Mindketten tele vagyunk energiával, együtt dolgoznánk, együtt feküdnénk, kelnénk, soha még a gondolata sem merülne fel benne, hogy megcsaljalak, de hát?

- De hát kár, hogy nem előbb találkoztunk!

- Igen! Nagy kár! De még így is jó. Ne haragudj Filoménára - hadd játssza ki magát, legalább nem bánt a lelkiismeret, ha ugyan létezik olyasmi, mert én nem érzem.

A csőszházhoz értünk, Emmi belém karolt és felsegített a lépcsőkön:

- Nem szédülsz? - kérdezte, talán észrevette rajtam kavargó indulataimat.

- Itt már nem - válaszoltam -, add a távcsövet, hadd nézzek körül!

Lenn a völgyben, s a távolabbi domboldalakon egészen Fertőrákosig gatyára, fürdőruhára vetkőzve izzadt a nép! Acélcsevegés, ropogós dalfoszlányok kavaroztak a levegőben, s valami egészen különös hang, ami csak hozzászokott fül számára hallható: a levegőhöz jutott szőlő mély lélegzetvétele.

A micsurinisták éppen kiértek, de nem, még nem minden, az elnök, s ki még? A mi igazgatónk még vágják! Igen, ők lemaradtak, vagy ötven méternyit. Juli néni egy másik parasztszoknyás menyecskével elibük fordult! Hát ezt is megértük - gondoltam, s önkéntelenül a Dózsa brigád területe felé irányítottam a távcsövet: Ugyan mit csinálnak a lakkozott körmű kisasszonyok? Bírnak-e még szusszal? Bírták Ők! De mennyire! Már akkor túlteljesítették számításomat, pedig őszintén szólva: sok bizodalمام nem volt hozzájuk.

Hiába! Magyar vér buzog bennük is, izmaik lazábbak, az akarat azonban pótolja náluk az erőt. Lesz néhány hólyag - gondoltam -, de nem baj, legalább megtudják: milyen kemény, szívós munkát igényel ez a kacéran csillogó, vérvörös nedű! Verejtek gyöngyözik abban, a magyar paraszt vére. Az adja neki a kissé kesernyés ízt is, amelynek hírnevét köszönheti nemcsak a hazában, külhonban is. Elmosolyogtam magam és visszaadtam a távcsövet Emminek. Nem tudom sejtette-e, hogy mire gondolok, de a mosoly úgy látszik ragadós volt. Visszarakta tokjába a távcsövet, aztán, dudorászva leereszkedtünk a présház felőli meredek oldalon...

A nagy hajrá után még kemény két hét következett! A munka lefoglalta minden időmet, ritkán jártam haza, csak ha éppen arra vitt az utam. Összeházasodtam a párttitkárral - egyenes jelleme, praktikus elgondolásai miatt egyre jobban megszerettem, s hiányérzetem volt, ha csak néhány órára is nélkülözni kellett! De azt hiszem ez a vonzalom kölcsönös volt köztünk, mert Ő is kereste társaságomat. Együtt beszéltük meg a napi tennivalókat, együtt jártuk ellenőrizni a munkákat, vagy ha a szükség úgy kívánta és külön indultunk, akkor is a megbeszélthelyen összetalálkoztunk.

Egyik reggel, még egészen homályos volt, csak a hajnal csillag vigyorgott a nyugati féltekén, s mi már fent álltunk a „galyatetőn”. Galyatetőnek neveztük el azt a kiugró sziklát, amely meredek ívben magasodik a présház fölé, s a kiserdő Fertő felőli csücskét alkotja. Filoménáról

beszélgettünk éppen, aki elutazása óta az egy bocsánatkérő levélén kívül nem adott magáról életjelet. Jólesett kiönteni a szívem egy olyan ember előtt, aki szemmel láthatólag részvéttel volt irántam, mert - női dolgokból nem voltam híján, Emmi és Terézke elláttak bőségesen, azonban bántotta önérzetemet az a hirtelen változás, amely széthullással fenyegette családi fészket, ráadásul ott volt a kislány, inkább már nagylány, aki azzal, hogy hozzánk cseppent, tudtán kívül, akaratlanul is bonyolította amúgy is összegabalyodott életünket.

- Szepi bácsi - szólt hozzám a minap, amikor az igazgatóságról kifelé tartva beugrottam hozzá. - Olyan egyedül vagyok! - szemei bepárasodtak, ajka, akár csak a félig nyílt alma-virág.

És ahogy ott félszegen, egyik copfját harapdálva állt ellöttem, megsajnáltam:

- Mit tehetnék érted, kislányom? Láthatod, nálunk most van a főidény! Addig, míg Filonénéd haza nem jön, bizony egyedül kell lenned.

- De mikor jön Ő haza? Olyan nehezen telik ez a pár a nap is, hát még, ha elutazik egy hónapra?

- Majd igyekszem többször hazajönni! Rendben?

- Ó, nagyon-nagyon fogok örülni, hiszen talán még a nevemet sem tudja!

- Dehogynem! Magdolna!

- Igen, de a vezetéknevemet?

- Az nem is fontos! Ha a nevemre íratlak, akkor az úgyis megváltozik.

- Pedig nem szívesen válnék meg a vezetéknevemtől. Szegény apám csak ezt hagyhatta rám: Kolozsváry! - könnyezett.

- Na, ne sírj mindjárt! - keblemhez öleltem, és megsimogattam: - Szép neved van! Kolozsváry Kovács Magdolnának fognak ezentúl szólítani. Negyvenöt előtt csak a nemesek viseltek több előnevet. De indulnom kell! - Ferkó megzörgette a kaput.

- Nem eszik semmit? Minden nap megfőzöm az ebédet, és hiába várom!

- Sajnálom, drágám! Egyenlőre szűkre van szabva az időm! Légy jó és vigyázz mindenre, de legjobban magadra! - Megcsókoltam, majd rohantam ki a kocsihoz.

- Tibor, kérlek - szóltam a titkárhoz, ahogy ott álltunk a kiugró sziklán és belefűrtük szemünket a Fertő mellett gomolygó hajnali szürkületbe. Már második napja tegeztük egymást, így közvetlenebb volt a társalgás, s bizonyos mértékben a bizalmi viszony is gyorsabban kialakult köztünk. - Hogy is nevezted az előbb Filoména viselkedését, de ne mondd, eszembe jutott: kispolgári beállítottság! Nem gondolod, hogy ez túlon túl elcsépelt frázis?

- Miért?

- Ha Filoména kispolgári beállítottságú, akkor nagyon sok kispolgár van a ti pártotokban.

- Ez csak szórványos jelenség - válaszolta -, a párt egésze elég erős ahhoz, hogy megbirkózzon a különböző vadhajításokkal, többek között ezzel is. Egyébként a munkásosztály hatalomra jutásával nem változott meg az emberek gondolkodásmódja. Az átnevelésre vár ez a feladat!

- Éppen ide akarok kilyukadni! Filoménát és a hozzá hasonló korú elvtársaitokat, akik ma a párton belül, állami, vagy más közintézményekben vezető szerepet töltenek be, már az illegálitásból felszínre került párt nevelte. Ideológiai beállítottságukban nemigen tapasztalható elhajlás, inkább csodálatosképpen mintha egy húron pendülnének, létrehozták a párt-intelli-

genciát, s ma már tekintélyes csoportot alkotnak, amely egyre jobban távolodik nemcsak a munkástól, a munkásosztálytól, de a párton belüli régebbi harcosoktól is. Azok az elvtársak, akik megmaradtak a régi harcos időkből, már régóta csak hallgatnak, szimatolgatnak, senki nem akarja ezt észrevenni. Vagy ha igen, dörgedelmes cikkek jelennek meg, amelyek elítélik a párton belüli szektánsokat, revizionistákat, előadások, könyvek jelennek meg, amelyek foglalkoznak a hibákkal, az élet azonban megy tovább, magával sodorva, vagy elsodorva az okvetetlenkedőket, és sajátos módon kialakítja az osztály nélküli társadalom új csoportosulásait.

- Honnét szeded ezeket a badarságokat, Józsi bátyám?

- Badarságok? Majd meglátod, előbb, mint gondolnád. Meggyőződhetsz arról, hogy mennyire igaz, amit elmondtam! Te eddig a könyveket bújtad, tanultál. Magadba szívtad Marx, Engels, Lenin tiszta szellemét, a gyakorlat azonban más! Lenin csodálatos eszméje, tiszta, jövőt formáló dialektikája, amely a munkásosztály hatalmát lenne hivatott szolgálni, hatalmi vetélkedéssé alakul, alacsonyul a mindennapi életben. Te kijöttél ide, telve ambícióval, mint egy próféta, de az első lépéseknél megkörnyékeznak, s ha felveszed a kesztyűt tudod mi következik.

- Csak gondolom, Józsi bátyám, de akkor is felveszem, s ha nem veszed rossz néven, azt kell mondjam, hogy te túl szkeptikusan ítéled meg a dolgokat, ami jelenlegi körülményeidet figyelembe véve érthető is. Feleséged esete felett nem lehet egyszerűen átsiklani, éppen ezért ahelyett, hogy egy személy, vagy egyes személyek magatartásából kiindulva általános bírálatot mondanánk az egész társadalomról, vagy annak egy részéről, maradjunk csak mellette, illetve az Ő korosztálya mellett. De különben minden magyarázatot mellőzve te úgyis tudod, hogy Őket még a régi vágású pedagógus gárda nevelte, amely a Horthy-fasiszta rendszer ideológiáján nőtt fel.

- Igen tudom: Ők, Őket...! S ez így megy kezdetektől! Egyszerűen körbe járunk! Vagy úgy gondolod, hogy az idők folyamán lekopik rólunk a régi sallang, s kibújunk, mint kígyó a bőréből, abból, amit a múltból magunkkal hoztunk?

- Hát ha nem is egészen úgy, Józsi bátyám, mert amíg a kígyó szívesen hagyja hátra régi bőrét, mi rendszerint makacsul ragaszkodunk hozzá. De mivel mindig a fiatalabb eszme a rugalmasabb, erősebb, biztos, hogy a miénk is győzedelmeskedni fog. Odanézz! Hagyjuk a vitát máskorra, még ilyet nem láttam! Talán ehhez hasonló átalakuláson megyünk mi is át!

Arra fordultam, amerre Ő: a Fertő feletti szürkesség meghasadt, s a nyílásból, mint valami távoli csodálatos virág, kidugta vörös bóbítáját a Nap! Nőtt-nőtt, előbb sötét bordó, majd bíbor bársony. Végül kifeslett, lekonyuló szirmai mögül égő piros lángnyelvek csaptak elő, körülnyaldosták az eget, lobogó tűzfészekké változtatták a vizet körülölelő nádaszt. Aranysárga trombiták emelkedtek a magasba! S megszólalt a fertői rezervátum, millió és millió madár-torok köszöntötte egyszerre a magyar hajnalt!

- Ez hát a szocializmus születése is?

- Valahogy így, Józsi bátyám: a színek, a hangok véget nem érő skálája, de jöhet úgy is, mint egy villámcsapás! Figyelj! - Sopronban megszólalt egy hangosbemondó, lágy, fülbe mászó dallam sikamlott felénk, aztán felerősödött, s mintha egy óriási réztorok emelkedett volna a hegyek fölé, felcsendült a nemzetközi munkásmozgalom dala: „Nem lesz a tőke úr mi rajtunk...” talán éppen Terézke tette fel a lemezjátszóra - gondoltam elmélázva, de Tibor vállon ragadott:

- Érzed? - kérdezte. - Belehasít az ember húsába, aztán ott rezeg tovább az ízületek között! Lehet-e fantazma a szabadság? Még elvtársaink közül is sokan vágyalomnak tartják, pedig ott született ez már az első emberrel, együtt nőtt, izmosodott az elnyomással, és közel az idő, amikor összeroppantja azt, mint a sarki jég a megrekedt hajót.

Csatakosan, lucskosan, akkor értek fel a munkások a Rohl-házhoz, befejezték a porzást, s elindultunk mi is, hogy utána nézzünk, vajon rászórták-e a szőlőre, nem öntötték-e valamelyik gödörbe, s bekaparták. Rendszeresen ellenőriznünk kellett, mert előfordult, hogy néhány lelkiismeretlen ember indítványára zsákszám került a drága védőszer föld alá, s míg mi abban a hiszemben, hogy megtettünk mindent, pihentünk babérjainkon, egyik napról a másikra nagy területeket lepett el a peronoszpóra vagy a lisztharmat.

Végigmentünk a Kheim brigád területén - a brigádvezető régi poncikter család sarja, talán családját sem szerette jobban, mint a szőlőt, nem is bizalmatlanságból történt részünkről, hogy mindenbe beledugtuk orrunkat, hiszen tőle csak tanulhattunk, de egy ember csak egy ember. 100 kath. hold pedig 100 kath. hold, főképp szőlőből, és jól esett neki, nemcsak neki, a többieknek is, ha látták, hogy törődünk velük! Persze nekünk is megnyugtatóbb volt így! Nem éppen kényelmes, mert nekünk is át kellett gázolnunk a kora reggeli harmatfürdön, bőrünknek sem használt a tűző nap, de tisztában voltunk mindig a soron következő feladattal, statisztikai jelentéseinkben pedig nem kellett hasunkra ütni, mint általában teszik.

Visszafelé menet Tibor azzal a kéréssel állt elő, hogy szeretne közelebbi ismeretségbe kerülni a családommal:

- Nem szeretnék tolakodónak feltűnni, Józsi bátyám - mondta - de valami fúrja az oldalamat. Mint mondtad Filoména és te a legteljesebb egyetértésben éltetek kórházba szállításod előtt. Valaminek kellett történnie vele, valaminek, ami megzavarta, esetleg egy másik férfi karjaiba lökte. Ha Ő odaadó, gondos feleség volt előtte, feltétlenül külső indítékok játszottak közre és meg kell vizsgálnod magadat is, mielőtt pálcát törsz felette.

- Kár ezen rágódunk, Tibor! - válaszoltam - kiismerhetetlenek ezek: ma velem, holnap veled, holnapután pedig..., és így tovább, mindig azzal, aki jobban imponál nekik!

- Ez kissé túlzás, Józsi bátyám! Nem védem a női nemet, de bizonyára egy kis bemelegítő előzi meg a mélyebb értelemben vett kapcsolatot, s hogy az létre jöhessen, több körülménynek kell összejátszania. Szerintem megismerni és megszeretni nők esetében sokkal lassúbb folyamat, mint a férfiaknál, de ha már létrejött a kapcsolat, sokkal tartósabb. Sok esetben még ha akarna is szabadulni - főképp asszonyoknál fordul elő - attól való félelmükben, hogy a ki-ebrudalt férfi indiszkréciója a titok nyomára vezeti férjüket, képtelenek tovább játszani a hős szerelmest.

- Szívesen játsszák Ők azt, Tibor! A baj csak abból adódik, hogy az asszonyi hűtlenség éppen tartósságánál fogva egyet jelent a családi fészek felrúgásával, s hovatovább, ha ez a méreg az egyenlősdire való hivatkozás útján beleeszi magát az egész társadalomba, tűrhetetlenné válik a házasság, mert: csak azért, hogy pár hónapig, esetleg évig együtt lakjanak, felesleges hűségessé tenni.

- Hiszen ha csak a szenvedélyek, a szexuális hajlandóságok kielégítésére szolgálna, szerintem is felesleges intézmény lenne a házasság, de - a pillanatnyi örömek egy sokkal nagyobb, magasabb hivatást szolgálnak, a gyermeknevelést, a fajfenntartást, Józsi bátyám! Okosan jár el kormányunk, amikor egyre szigorúbb rendelkezéseket hoz a zárt családi élet megvédésére. Gondolja meg magát az ember, mielőtt kimondja a végső szót, s ha már kimondta, tartsa magát hozzá.

- Veszett fejszének a nyelét hiába élesítjük, Tiborkám, azzal már nem fogunk fát hasogatni! De mindettől függetlenül én megígérem neked, hogyha Filoména hazajön, úgy teszek, mintha semmiről sem tudnék. Ez egyrészt nem esik nehezemre, mert Emmi szavaival kifejezve: kell, hogy legyen az embernek egy állandó lakhelye, másrészt Filoménának is alkalma nyílik alapos megfontolásra, mielőtt elszánná magát valamire. Meg vagy elégedve velem?

- Meg, Józsi bátyám! A te jellemedtől nem is várhattam mást! Bárcsak feltevés lenne, amiről szó volt, mert ha erkölcsi tekintetben nincs csuszamlás, az ideológiai átnevelés mindig időben van.

- Amint látom mi mindketten hajlamosak vagyunk a kompromisszumra, Tiborkám!

- Na nem mindenben, de úgy gondolom a házastársi viszony fenntartása végtelen türelmet igényel.

- Lehet! Mindenesetre egyelőre meggyőztél. Most még csak annyit ígérj meg, hogy holnap este velem jössz Filoména elé az állomásra. Tudod, ettől a találkozástól félek. Nem a nőtől, nem is az asszonytól - magától a találkozástól. Ha ott leszel mellettem, Filoménát is kötni fogják az udvariassági szabályok, és engem is. Később már feltalálom magam, csak az első percekben...

Tibor a vállamra ütött és jóízűt kacagott:

- És ha ellenkezőleg sikerül? Mindig az adott pillanat és az adott helyzethez kell alkalmazkodnunk, Józsi bátyám! Én mindenesetre veled megyek!

Hátunk mögött kerékpárcsengő berregett, Emmi ereszkedett le a hegyről, hozta a reggelinket.

- Mit hoztál, kedves - kérdeztem, s kivettem kezéből a kerékpárt, majd viszonoztam a csókot.

- Csak nyugodtan - szólt hozzám Tibor -, ennyi igazán kijárt ezért a gondoskodásért! Kedves magától Emmi, hogy ellát bennünket kosztal, pedig bizonyára otthon is van éppen elég tennivalója.

- Ez a legkevesebb, titkár elvtárs! Szívesen teszem és nem is kell messze menni érte. De talán jobb lenne, ha leülnénk, és elfogyasztanánk melegen.

- Meleget hoztál, kedves? - rácsaptam a táskára. - Akkor egy lépést sem tovább!

Letelepedtünk az árok szélére, és sóvárgó szemmel lestük Emmi asszisztálását, meleg kolbász mustárral, kakaó, fonott kalács és vaj!

- Isteni lakoma - kiáltottam -, ha még egy sült krumplit is hoztál volna! - marokra fogtam egyik szál kolbászt, és nagyokat haraptam belőle.

- A te részedre kakaót és vajat hoztam - magyarázkodott Emmi -, vagy megint beteg akarsz lenni? Gondolod, hogy bírja már a gyomrod?

- Még téged is - nevettem.

- Na-na! Sápadt vagy, a szemeid beesettek, lassan egész pofaszakállad nő! Mi van veled Józsi-kám? Már megint nem aludtál otthon? Nézze csak titkár elvtárs! Utasítsa rendre, különben megint itthagynak bennünket!

- Látod Tiborkám! Úgy beszél, mintha legalábbis a feleségem lenne! Igaza volt a Professzornak, hogy meg vagyok áldva asszonyokkal!

A titkár felemelte fejét, ránk nézett, de nem válaszolt, tűnődött valamin, vagy talán a napkeltét látta még mindig? Vagy megérezte, hogy többek vagyunk mi egymásnak barátoknál? Hogy az az aggodás Emmi ajkán egy mindenre képes szerető sóhajta? Lehet! A koponya mélyén kavargó agyhullámok megfejtése a jövő titka. Emmi azonban valóban felsóhajtott:

- Olyan kiállhatatlan ez a Gábor! Kielégíthetetlenebb, mint bármikor azelőtt. Már bánom, hogy újból összejöttem vele.

- Türelem kedves - mondtam -, a szeretet mindent legyőz, mindent kibír, és főleg: mindent megbocsát!

- Igaz! De majd elválík, hogy fog ez beválni nálad, amikor majd te is tapasztalod, hogy hiába erőszakoljuk magunkat, egyszerűen nem megy! Nem és nem! - lehasalt a föbe és egy hosszú fűszálat rágsált, szemei csillogtak, mint a harmat a szőlőleveleken. Arcára ideges nyugtalanság vetődött ki, és ahogy néztem, néztem, s közben kortyolgattam a kakaót, két alig észrevehető májfoltot pillantottam meg orcájának mindkét oldalán.

Négyen ültünk a kocsin: Ferkó a kocsis, mellette Magdika, a hátsó ülésen pedig Tibor és én. Lassan poroszkáltak a lovak, talán még szemüket is behunyták, a gyerekek halkán beszélgettek, mi pedig mivel már kifogytunk a témából - Tibor egyébként is rosszkedvű volt egész nap - magunk elé bámulva hallgattuk az Ikvából felszálló békakuruttyolást, közben zavaros gondolatainkat rendezgettük.

- Haragszol rám Józsi bátyám? - állt elém Lajos reggel, miután kiosztottam a munkát, és bementem az irodába, hogy elkészítsem heti jelentésemet.

- Miért Lajos? Tudtommal semmi okom rá.

- Lehet, hogy van, lehet, hogy nincs, de az utóbbi napokban mintha mellőznél, mintha felesleges lennék.

- Hát nincs elég munkád? Nem vagy már gyerek, saját magadtól kell meglásd, hol van rád nagyobb szükség!

- Na igen! De nem akarok eléd vágni, jobb ha előbb átbeszéljük a dolgokat. Te vagy a felelős vezető és hát..., röviden: kerülni szeretném az összeütközést. Nem szeretnék olyan arcucsapást, mint amelyet a titkár kapott az esti vezetőségi gyűlésen!

- Hol, miféle gyűlésen? És Tibor?

- Igen! A pártgyűlésen! Nem említette?

- Nem, semmit! De észrevettem rajta, hogy valami nincs rendben!

- Meghiszem azt! Az este tárgyaltuk a dolgozók, azaz a szőlőmunkások premizálását, és Ő váltig nyakaskodott a beígért prémium kifizetése mellett, pedig...

- Mi az, hogy pedig? A munka el lett végezve, beígértük, tehát ki kell fizetni!

- Az igaz, hogy beígértük, de az még nem jelenti azt, hogy ki is kell fizetni. A munkáért járó teljesítménybért megkapták. Nem néztük a magas százalékokat, az időbe belefért minden. A prémium kifizetése azonban szerintem is felesleges kiadás lenne, már eddig is nagy szarvuk van, hátha még elkényeztetjük őket?

- De hiszen alapjában véve nem is prémiumról van szó: két kapálást, két kötözést végeztek egyszerre, s ha nem is fizetjük ki teljes egészében, legalább annyit, hogy ne érezzék magukat becsapva! Vagy a jövőre nem gondoltok? Két hét múlva is kell a munkáskéz, két hónap múlva



és két év múlva is! Úgyis azt tartják, hogy csak ígérni tudunk, de abból már elégük van, látni is szeretnének valamit. Az életszínvonal emelkedést Ők érzékelni is akarják.

- Na, de Józsi bátyám! Mennyivel biztosabb egzisztenciája van a munkásnak ma, mint a múltban! A kenyérét, a ruhárávalóját játszva megkeresi! Bizonyára nem kerülte el figyelmedet az a nagy flanc, amiben munka után az egyszerű munkáslányok mutogatják magukat. Akár a valamikori hercegnők! Az emberek, a családok egészségesek, bírják a munkát. Miben akarjátok még jobban érzékelteni az életszínvonal emelkedését velük?

- Ez mind igaz, Lajos, de ami elmúlt, az elmúlt, ne takaródzunk mindig a múlttal! Nagyot változott a világ, szinte átfordult egyik feléről a másikra. Az igaz, hogy jobban élünk, de többet is dolgozunk. Szebb az ország, mint a múltban, de kik építik? Ott van mindenben, mindenütt a szorgos munkáskéz, és ha azt akarjuk, hogy a fejlődés folyamatos legyen, akkor ezt a kezet meg is kell becsülni. Nos teszek egy javaslatot, és kérlek tolmácsold elvtársaidnak is: ne adjunk a munkásnak prémiumot, legtöbbször úgy is az ellenkezőjét szüli, mert pofára és nem teljesítményük után kapják, ami az eredeti cél lett volna. Dolgozzon mindenki becsületesen a kollektív szerződésekben megállapított bérekért, de - és ezt hangsúlyozom, mi is mondjunk le önként a fizetésen kívüli jövedelempótlásokról! Mi van azzal a prémium kerettel, amit az irányító személyzet részére állapítottunk meg?

- Ki van utalva, Józsi bátyám!

- Nem szégyellitek magatokat? Ti bezsebelnétek, a szerencsétlen melós pedig szívja a fogát? Vonjátok vissza egy fillérig, különben olyan pankrációt csapok, hogy fejtetőre álltok tőle! Vagy pedig...

- Mi a kívánságod Józsi bátyám? Elvégre rád is tartozik! Nem tudom miért nem kerestek meg téged is?

- Mert tudták, hogy nyomósabb okokkal tudom alátámasztani a prémium kifizetését, mint a párttitkár, akinek még megmelegedni sem volt ideje! De ne szaporítsuk a szót: küldtek, vagy magadtól jöttél hozzám?

- Ami azt illeti, hát - küldtek is, meg nem is. Az igazgató és Dömötör Józsi bácsi nagyon összezsáptak a gyűlésen, szinte két pártra szakadtunk: értelmiségiekre és fizikaiakra. Szeretném, ha közvetítenél köztünk, nehogy nagyobb legyen a robbanás és a párt felsőbb szervei is felfigyeljenek a történetekre...

- Én közvetítsek köztetek? Mi közöm nekem ehhez az egészhez, amikor párton kívüli vagyok?

- Az vagy Józsi bátyám, de jobban hallgatnak rád a párttagok is, mint ránk. Amennyiben lecsillapítod a kedélyeket, igazgató elvtárs hajlandó lesz hozzájárulni a prémium ötven százaléknak a kifizetéséhez.

- Látod, Lajos - mondtam csendesen, miközben ráültem az íróasztalra, mi sem mutatja meg jobban, hogy mennyire fej nélkül csináltok mindent: ha tegnap jöttök ezzel, szépen, simán el lett volna intézve! Én magam sem helyesletem a vaktában beígért prémium teljes összegének a kifizetését, de nem kérdeztek meg. A párttagság nemcsak jogokkal ruház fel benneteket, hanem köteleességekkel is. Az utóbit persze szívesen mellőzitek. Súgtok-búgtok magatok közt, mintha legalábbis kisistenek lennétek, amikor pedig baj van, szaladoztok, mint a töketlen kutya. Értsétek már meg: az egyszerű embereknek is van magukhoz való eszük, de van szívük is, s hogy meggyőződj róla, gyere ki velem Dömötör bácsiékhoz és mindjárt, még melegében kiigazítjuk, amit elfuseráltatok. - Mikor idáig jutottam Tibor hirtelen előre bukott, meg kellett markoljam a kabátját, hogy le ne forduljon a kocsiról.

- Még hogy én fafejű vagyok? - fennhangon mondta és felkacagott, hogy a gyerekek is hátra fordultak.

- Mit beszélsz, Tiborkám? Valami bajod van talán?

- Nincs különösebb, Józsi bátyám - mondta, miközben visszahelyezkedett az ülésre - előfordul, hogy az ember hangosan gondolkodik.

Rendes körülmények között át is siklottam volna az eseten, Tibor zavaros tekintete azonban nyugtalanná tett és tovább firtattam a dolgot:

- Mégis - kellett valaminek történni veled, vagy magánügy? Bocsáss meg...!

- Nem, egyáltalán nem, Józsi bátyám, de nem akartalak vele téged is felizgatni, főleg most, de ha már itt tartunk, elmondom:

- Képzeld az esti gyűlés után azzal jött nekem a járási titkár, hogy fafejű vagyok, mert nem tudom megérteni, hogy az iskola és az élet nem egy, hanem kettő! Hogy az írott törvényeket gyakran íratlan törvényekkel kell helyettesíteni, s ha nincs megfelelő, akkor magunknak kell kitalálni. Hogy a népnek, vagy ahogy Ő nevezte: plebsznek, nem mindig jó az, amit szeretne, vagy ahogy az elképzei stb., stb. De hát, ha az állam mi vagyunk: te is, én is... Az utolsó ember is: a nép állama a népköztársaság, akkor hogy történhet meg, hogy egy kis izgága csoport a sarokba szoríthat bennünket? Vagy porhintés az egész? Igaz lenne az, amit Filoména esetével kapcsolatban mondtál: valóban csak egy új hatalmi csoportosulás van kialakulóban, amely mikor már elég erősnek érzi magát egyszerűen kijelenti, mint annak idején a napkirály: „az állam én vagyok”! Addig volt prémium, amíg be nem fejeződtek a nagyobb munkák, s ma már nincs? Elfújta azt is a szél? A mór megtette kötelességét, s a mór immár kielégítetlenül távozhat? Vagy? Hogy magyaráznád ezt, Józsi bátyám?

- Tibor, Tibor! Te még mindig azon a prémiumon rágódsz? Látnod, én ott sem voltam a gyűlésen, de már elrendeztem! Rugalmasnak kell lenni: úgy kell csinálni, hogy nagyjából mindenki elégedett legyen! Igazuk van abban, hogy a felsőbbség jobban tudja, legalábbis jobban kellene tudnia, hogy mibe mennyi só kell! Áttekintése az ország gazdasági helyzetéről, de vegyük csak a mi gazdaságunkat, neki nagyobb van, mi viszont jobban tudjuk, hogy az embereink mit érdemelnek, tehát osszuk meg: fele-fele arányban! Mi sem követelhetünk olyan bért, amely mögött nem áll effektív munka, mert egy kapálás, vagy kötözés, még ha kettőt pótol is, csak egyszeri talaj-, illetve tőke-megmunkálás, a ráfordított többlet időt honorálja, jelen esetben a prémium, ugyanakkor a nagyobb erő kifejtést.

- Valóban elintézted volna - Tibor arca felderült - hiszen az igazgatóság elutasította igényünket.

- Csak szándékában volt, Tiborkám! De, amikor látta, hogy te sem hagyod magad, Dömötör bácsiék is a sarkukra álltak, és valami csekély szavam párton kívülségem ellenére azért nekem is van, jobbnak látta alkuba bocsátkozni.

- Zseniális ember vagy te, Józsi bátyám! Azt hittem, csak a szőlőhöz értesz!

- Ne csúfolódj, Tibor - mondtam -, majd meglátod mennyire esett ember vagyok csak, fusson be a vonat...

- Nem hiszem én azt! Te sokkal erősebb karakter vagy, semhogy egy asszony derékba tudna törni!

- A baj az, Tiborkám, hogy sok a nő, de asszony egy sem! Szeretnék becsületes életet folytatni, a véletlenek azonban mindig mellékvágányra terelnek.

Magdika hátranézett, túlságosan komolynak, szomorúnak látszott, utolsó szavaim a fülébe juthattak, s mintha érzékenyen érintették volna őt is:

- Siethetnének egy picit, Szepi bácsi - szólt hozzám a lány -, nehogy leeresszék a sorompót mielőtt odaérünk!

- Biztasd Ferkót, kislányom! Az ő kezében van a gyeplő!

- Nem hallgat rám!

- Na várj csak Ferkó - mondtam a fiúnak - fogd rövidebbre!

- Ráérünk agronómus elvtárs - szólt hátra a gyerek -, hadd pihenjenek a lovak! Hajtottuk őket eleget egész nap.

Magdika oldalba bökte:

- Ne undokoskodj!

- Szeretnél mellőlem szabadulni, ugye - vihogott Ferkó, az ellenkezést azonban abbahagyta, mert a lovak megugrottak, s részben jó is volt a sietség, mert alig értünk át a síneken, lecsukódott mögöttünk a sorompó, és susterogva, füstkarikákat köpködve, berobogott a vonat.

Csalódásunkra azonban hiába meresztettük szemünket a nótázva leugráló gyerekereglet közé, sehol nem találtuk Filoménát, s már éppen akartunk visszafordulni, amikor mellénk lépett az iskola igazgatója, s felvilágosítással szolgált:

- Ne tessék várakozni, agronómus elvtárs! Kedves neje engedélyt kért tőlem, hogy Győrben lemaradhasson. Úgy tudom, hogy gőzfürdőbe ment, néhány kilót leadni. - Ezzel az igazgató továbbment, mi pedig, mint a szélütöttek, bámultunk egymásra.

- Jól kibabrált velünk, Filonéni - szólt Magdika -, legalább megizente volna, hogy mikor jön, így ki sem tudunk elibe jönni.

- Hazatalál Ő egyedül is, kislányom - mondtam -, induljunk! Van ott egy kis itóka, mert akkor kis ideig letáborozunk.

- Van, van, Szepi bácsi! Amit Lajos hozott mind megvan!

- Akkor haza Ferkó! De kicsit gyorsabban, mint idejövet!

Az ösztökélésre visszafelé percek alatt megtettük az utat a Magdika majd kicsattant, hogy végre Ő is szolgálhat valamivel! Ez volt az első eset Filoména távozása óta, hogy otthonomban ételt, italt vettem magamhoz.

- Kellemes lakásod van, Józsi bátyám - állapította meg Tibor, miután végigmentünk a házban, és leültünk, hogy fogyasszunk valamit.

- Kellemes lehetne, Tiborkám és mégsem az! Láthatod, én is csak futó vendég vagyok, s a jelek szerint Filoména is megunta már. Nem nagyon siet haza.

- Nem kell tragikusan venni! Nem lehet, hogy feleséged meghízott kicsit a nyaralás alatt és nem akarja, hogy kiábrándulj belőle? Inkább leadja a fölös terhet.

- Az lehet, hogy leadja - felkacagtam és felemeltem a poharat. - Ürítsük poharunkat, hogy egészségére váljon!

Felhajtottuk a bort, s Ferkónak is kiküldtem egy korsóval, mivel nem akartunk sokáig időzni és a lovakat nem hagyhattuk magukra, mert már nyugtalanok voltak.

- Csinos kis fruska - állapította meg Tibor, amikor a lány kiment Ferkóhoz. - Hol szedtétek össze?

- Nem tudnám megmondani, de még Filoména ötlete volt. Az is lehet, hogy egyenesen az égből pottyant! Tetszik neked?

- Őszintén szólva eddig nemigen foglalkoztam a női nemmel Józsi bátyám, a szépség azonban mindig vonzott. Megnézem, mint egy ritkaságszámba menő képet vagy szobrot, de semmi több! Egyáltalán nem gondolok nősülésre, legalábbis egyelőre.

- Van valami megfontolásra méltó a szavaidban, de mi lenne, ha a többség hasonlóképpen gondolkodna? A minap még te figyelmeztettél, hogy mennyire komolyan kell vegyük a házasságot.

- Tartom is szavamat, de én még túl fiatal vagyok ahhoz, hogy lekössem magam. Még sokat kell tanulnom.

Magdika bejött, letette a korsót az asztalra, mi pedig felálltunk, hogy tovább menjünk.

- Maga is vissza akar menni, Szepe bácsi? - Magdika csalódottan elém állt.

- Igen kislányom! Hogy maradhatnék kettesben veled éjszakára? Mit szólna hozzá Filonéni?

- Nem engedem el! Ma velem kell maradjon, különben én is megszököm! - megfogta mindkét karom, majd Tiborhoz fordult:

- Ugye titkár elvtárs nem kell Szepe bácsinak magukkal menni? Úgy tesz, mintha menekülne előlem, pedig...

- Maradj, Józsi bátyám - szólt Tibor -, legalább kialszod magad kedvedre!

- Az...! - Magdika elpityeredett - én minden este megvetem az ágát, várom, hogy jön, Ő pedig..., ki tudja, talán a szabad ég alatt húzza meg magát.

- Nem egészen, kislány! Van nekem egy irodám, ahol kényelembe helyezhetem magam.

- Az nem olyan! Inkább maradjon maga is titkár elvtárs! Szepe bácsit nem engedem el!

- Jó, rendben van, itthon maradok, de aztán nehogy te bánd meg!

- Miért bánnám meg? Igazán itthon marad? Akkor hozok még egy üveggel!

- Hogyisne - szólalt meg Tibor -, már az eddigi is fejembe szállt és nekem még dolgoznom kell! Viszontlátásra Józsi bátyám, reggel! Kézcsókom kislány és köszönöm a kedvességét!

Tibor elköszönt, majd elhajtottak. Magdika már az elporzó kocsi után kiáltotta:

- Máskor is jöjjön, szívesen látjuk!

Hallgatagon, szorosan egymás mellett ültünk az előtérben. A gyónás megtörtént, Magdika ölembe hajtotta fejét, én pedig simogattam a haját. Csillagtalan, sötét éj vett körül bennünket - nem kapcsoltuk fel a villanyt - a közeli határvidék felett szétpukkanó rakéták azonban szakszerű időközönként hangulatos: piros, sárga, zöld fénnel világították be nemcsak a tájat, bennünket is!

- Tehát, mint mondtad, atyád csendőre alezredes volt, édesanyád pedig egy vérbeli grófnő! - verejték csurgott a hátamon, végig gördült a gerincemen. Mielőtt folytattam volna a megkezdett mondatot, hátranyúltam és kitértam az egyik ablakszárnyat. - Atyád meghald, szülőanyád pedig eltűnt, s te itt maradtál, mint Hófehérke a törpék birodalmában.

- Igen! - Magdika a szeméhez nyúlt, de megelőztem és az én markomba hullott a könnye.

- Sírj csak, kislányom - mondtam -, a könny enyhíti a fájdalmat! Látnod nekem már nincs könnyem, de fájdalmam az bizony bőviben. Most még csak annyit árulj el, ki tanácsolta nénikédnek ezt a megoldást?

- Az igazgató bácsi.

- A gimnáziumi?

- Nem az itteni. Jól ismerte apám családját, s fel szokott jární nagynénikémhez. Mikor megtudta, hogy származásom miatt eltanácsoltak a gimnáziumból, nagyon dühös lett:

- Na majd megmutatom én, hogy mégis tovább fogsz tanulni - mondtam -, hogy lehet egy gyereket elmarasztalni a szülei miatt?

- Az Ő révén kerültem Szepe bácsiékhoz, s ha örökbe fogadnának folytathatnám tanulmányaimat.

- Ennyit igazán megtehetnék, kislányom, és azt hiszem nem is vétenék a szocialista törvényesség ellen, mivel azonban az, ami veled történt nem más, mint durva önkényeskedés az iskola vezetői részéről, mégsem teszem.

- Nem? - Magdika felemelte fejét, félénk, szép szemeit azonban nem merte rám emelni, hanem kinézett a sűrű, vastag sötétségbe, és megremegett. - Akkor mi lesz velem Szepe bácsi?

- Itt van a bizonyítványod?

- Igen!

- Akkor lefekvés előtt tedd a táskámba, nehogy itt feledjem, s holnap elintézem a beíratásodat. Disznóság, hogy itt mindenki a saját szakállára cselekszik. Megérteném, ha élnének a szüleid, de atyádat az elmondottak szerint nem is ismerhetted, szülőanyád pedig eltűnt a volt főúri világgal együtt. Te már ebbe a rendszerben nevelődtél. Mit akarhatnának még? Nyugodtan alhatsz, mert ahhoz, hogy továbbtanulhass, nem szükséges az örökbefogadás. De természetesen, ha már a sors ide vetett hozzánk, örömmel vállalom a rólad való gondoskodást, s mivel időközben atyai nagynénédet is elveszítetted, szeretném, ha úgy fogadnál szívedbe, mint egy kedves rokont, akinek - legalábbis a látszat szerint - rajtad kívül szintén senkije sincs. Kivéve néhány jó barátot.

- Milyen jó maga, Szepe bácsi! Ha minden ember ilyen lenne? - Magdika felállt, s felém fordult. - Mivel hálálhatnám meg, amit értem tesz?

- Ne beszélj háláról, kislányom! Még egyébként sem tettem semmit, aztán én tartozom köszönettel a sorsnak, hogy mellém sodort, legalább lesz, akivel őszintén elbeszélgethetek.

- De már hónapok óta vagyok a nyakukon!

- El sem hiszed, ha azt mondom, számomra édes teher vagy? Mi lenne velem, a házzal, mindennel, ha most nem vagy itt? Én tartozom köszönettel, nem te! De szeretném, ha kötelességnek fognánk fel mindketten, amit egymásért teszünk. A szeretetet nem lehet megköszönni, kislányom, azt csak viszonzni lehet. Van még pénzed?

- Igen! Jóformán semmit nem költöttem abból, amit legutóbb kaptam.

Elővettem pénztárcámat és egy százast nyújtottam feléje:

- Ezt azonban el kell költened! Holnap bemegy a városba és levágatod a hajadat! Nem való már neked ez a fura, kislányos viselet.

- És mit fog szólni hozzá Filonéni?

- Ez az én kívánságom, kislány!

- Nem inkább parancs? - elmosolyodott. - Azért ha nem is nevezhetem apukának, egy pusztit adhatok?

- De még mennyire! De aztán aludni, mert korán kelünk!

Nyakamba csimpaszkodott, mint általában a gyerekek és úgy csókolt egyszer, kétszer, háromszor, majd... ajkamon felejtette a száját:

- Úgy szeretném, ha apukának szólíthatnám - suttogta -, nagyon hiányzott! Anyukámat talán nem is nélkülöztem úgy, mint Őt!

- Becsüld meg Atyád emlékét kislányom! Én pedig nem kívánok mást: szeress úgy, mint a legjobb barátodat, mert az akarok lenni! Úgy gondolom ez lesz a legmegfelelőbb viszony köztünk, mert Te már egy majdnem érett nő vagy, két év és eléred a nagykorúságot, milyen biztosítékot nyújthatnék neked, hogy ezzel a harmincegy évemmel vállalhatom az apa szerepét? Túlságosan is szép vagy, továbbá: idegen vér folyik az ereidben.

Még ki sem mondtam az utolsó szót midőn szinte a hajam súrolva beröppent valami az ablakon! Nekiütődött a szemközti falnak, aztán lehuppant az asztalra. Magdika ijedten felugrott mellőlem, és felkapcsolta a villanyt:

- Jé! Hogy megijesztett ez a kis denevér - felelte, és felém nyújtotta.

- Igen - mondtam - egy bőregér! Hasznos kis jószág! - megfogtam a vergődő kis állatot és kihajítottam az ablakon. - Csúnya, de hasznos! Nem kell félni tőle! Látom álmos vagy.

Magdika nekidőlt az ajtófélfának, s félig lehunytt szempillákkal lesett rám.

- Hol szoktál aludni? - kérdeztem.

- A nagyszobában.

- Jó. Akkor én megyek a másikba.

- Maradjon velem, Szepi bácsi! Úgy is úgy féltem mindig egyedül! Megvetem a másik ágyat is, legalább beszélgethetünk még kicsit, míg el nem alszunk! Teszek közben egy vánkost, jó?

- Te csacsi! Na menj, és majd szólj, ha mehetek. - Kimentem az udvarra, körbesétáltam, mire visszaértem a bejárati ajtóhoz kialudt a villany. Elkezdtem vetkőzni az előszobában, s vártam, hogy szólít, de közben elhatároztam, hogy mégsem alszom vele egy szobában, hiszen Filoména is jöhet még a későbbi vonattal, és most már felelőséggel tartozom: a lány becsülete az én becsületem is! Már éppen nyitottam volna a hálószoa ajtaját, amikor felcsendült Magdika hívó hangja:

- Készen vagyok, Szepi bácsi!

Hirtelen elhatározással vagy inkább reflex-mozdulattal megfordultam és benyitottam hozzá.

- Felkapcsoljam az éjjeli lámpát? - kérdezte a lány.

- Ahogy gondolod kislányom, de várj kicsit, hadd helyezkedjem el!

A redőny nyílásain beszűrődő utcai lámpa fénye vékony fénycsíkokat húzott az ágyakra, jól láthattam Magdikát, Filoména ágyában feküdt, kebleit szabadon hagyva, mint egy egyiptomi istennő. A paplant azonban maga köré csavarta. Végignyújtóztam én is az ágyon, s magamra húztam a takarót. Hirtelen fellobbant az éjjeli lámpa, lilás fénnel árasztotta el a falakat, bútorokat, s a fejünk felett lógó kép: patakpartra hajló füzes alatt egy mezítelen női akt, amint görcsös szorítással zárja térdeit a föléje hajló kétszarvú szörny elöl, nyers, érzéki látomásként

illeszkedett bele a szemközti tükörbe. Hallottam, de - éreztem is, hogy a lány felém csúszik, egészen a határmezsgyét alkotó vánkosig, s midőn megszólalt, szavai, mintha nem is a hangszalagok rezdülései lettek volna, halkan zsongtak, mintha vadgalamb pendítette volna meg repülés közben, egy gitár kifeszített húrjait:

- Szepi bácsi! Megkérhetem valamire?

- Parancsolj Magdikám - felé fordultam, ő is felém, egyik lábát kidugva a paplan alól:

- Megmondaná Lajosnak, hogy ne fárasza magát? Én még nem foglalkoztam férfiakkal, s ha eljön az ideje, akkor is csak olyanhoz megyek, akihez természetes vonzódást érzek!

- Ezt neked kell megmondanod, kislányom! Ha én szólnék, azt hihetné, hogy én vetettem szemet rád!

- Megmondtam már nem is egyszer, de annyira erőszakos!

- Akkor ne nyiss neki ajtót! Előbb-utóbb rájön, hogy eltévesztette a házszámot.

- De, ha Filonéninek tetszik! Nem akarom Őt sem megsérteni!

- Na jól van! Most aludj szépen, majd megmondom mindkettőnek, hogy hagyjanak ki a játékból.

- Köszönöm, Szepi bácsi! Már alszom is, de maga is aludjon ám! Jó helye van?

- Nagyon jó!

- Akkor jó éjszakát!

- Jó éjszakát, kislányom!

Magdika visszahúzta lábát a paplan alá, lekapcsolta az éjjeli égőt, majd elfordult tőlem. Rövid, mély légzése hamarosan jelezte, hogy elmerült az álmok birodalmában, de nem kellett elringatni engem sem! Fáradt voltam, s alig hunytam le szemem, máris tompa szédülés fogott el, megráztam magam, de annál gyorsabban zuhantam egyre mélyebbre, egy katlanóriásból felszálló gőzfelhőbe. A mélyben Filoména feküdt mezítelenül, kifeszített lábakkal, s egy valóságosnak tűnő szörny kezére! A tinta végigömlött az asszony fehér testén, vakító, de fekete fény kápráztatta el szemeimet, és erős szorítást éreztem torkomon. Már kezdtem fulladozni, midőn egy erőteljes rúgás felébresztett! Felnyitottam a szemem, s még félig az álom hatása alatt, felkapcsoltam az éjjeli lámpát: A fejünk felett lógó kép változatlanul ott lebegett a tükörben. Magdika azonban feladta istennői pózát, a paplan a padlón hevert, a határmezsgyét alkotó vánkos lábunkhoz tapodva, egyik lába keresztben rajtam, kicsi, gömbölyűre összehorított ökle torkomon, hálóinge köldökéig felhúzva, kemény keblei, mint a túlkelt kalács a tepsiből kifordultak, a hálóing kivágása alól: az érzékiség soha vissza nem térő csodálatos alkalmát kínálta felém!

Van-e férfi, aki behunyná szemeit hasonló látvány előtt? Valami vad, a szenvedély addig ismeretlen hulláma csapott át rajtam, és egyik könyökömre támaszkodva fölé hajoltam. Egyik karja már tehetetlen volt, keblei ott pihegtek orrom előtt, csak lábait kellett volna szétfeszítenem, de midőn arcára pillantottam, az a hasonlóság, ami közte és a képen látható akt között volt, megállított félúton: hát én lennék az a szörny? Mintha jégcsapot húztak volna végig gerincemen, visszahanyatlottam a párnámra.

Kis ideig vártam, hogy egészen lecsillapodjak, aztán felkeltem, betakargattam, majd felöltöztem, s a sufniból előkotorászott kerékpárral elindultam Sopronba.

- Hát Te? Merre csavarogsz éjnek idején? - kérdezte Terézke meglepődve, midőn benyitottam hozzá az ügyeletes szobába.

- Talán nem is örülsz jövetelemnek?

- De még mennyire!

Átfogtam a derekát, végigfektettem a heverőn, és mellé ültem:

- Szeretlek - suttogtam a fülébe -, kedvem lenne most valami olyat csinálni, ami örökre összekötné bennünket!

- Bolond vagy - mondta -, de tőled bármit örömmel elfogadok!

- Rettenetes ez az éjszaka, Terézkém! Hallgasd csak...! Mintha itt kint a mellkasomon kívül dobogna a szívem!

Odahajtotta a fejét:

- Valóban - mondta -, mi történt veled? Azonnal adok egy nyugtatót! - felugrott s másodpercen belül csusszant az injekcióstű a karomba. - Szegénykém, nagyon felizgattad magad! Nem jött meg a feleséged vagy összevesztetek?

- Nem jött meg! Lemaradt, hogy gőzfürdőbe mehessen. Úgy látszik van mit kiizzadnia.

- Na, és ez olyan nagy baj? Én is ott karcsúsítom magam.

- Hiszen ha csak karcsúsítaná magát?

- Ne légy féltékeny, Józsikám! Tetszeni akar, ha megérkezik, hódítani, nehogy kiábrándulj belőle.

- Már kiábrándultam, Terézkém! Nem tudnék lefeküdni melléje. Míg betegen feküdtem a kórházban Ő élte a világát. Nem kiábrándító? A szégyen éget! Nem bánám, ha többé nem találkoznánk, de mást sem akarok boldogtalanná tenni. Adj valamit! Ölj meg, ha szeretsz és addig, amíg szeretsz!

Keblei közé dugtam fejem, arcomhoz szorította őket:

- Csacsi - mondta -, hogy veszihtetted el fejed egy asszony miatt ennyire? Van nő rajta kívül is éppen elegendő! Itt vagyok én, ha nem kellek, lesz más! A te életed több, semhogy egy értelmetlen nő lábai elé vethetnéd.

- Egyformák vagytok mind, Terézkém! Nem tudnék többé bízni sem benne, sem benned, sem másban! A hivatal, a munkapad, a társadalmi rang fellazítja a családokat, kiragadja az asszonyt a családi tűzhely mellől, s váltott műszakban olajozhatják, akik a közelébe kerülnek!

- Ezt nem te mondod, Józsikám! Te sokkal értelmesebb vagy, semhogy ilyen szavakkal illetnéd a nehéz küzdelmek árán kiharcolt női egyenjogúságot! Nézz a szemembe - felemelte ajkam, majd homlokra csókolt - a megbántott önérzet beszél belőled, mert te is tudod nagyon jól, hogy a szerelem nem olyan értelemben szabad ma, hogy akkor és annak adjuk magunkat, amikor és akinek akarjuk! Csupán szabadon választhatunk, nem köt bennünket vagyon, protekció, vagy egyéb szerzési érdek, mint a múltban! Tehát a családi erkölcs normáin nem történt lazítás, sőt - szilárdabb kell legyen, mert a házasság kizárólag a szerelmi viszonyra alapozódhat.

- Ezek csak szavak, Terézkém! Akkor honnan a szédületes válási statisztika?



- Ez egy átmeneti korszak, Józsikám! A régi és az új keveréke! Még forr, buzog, nincs leülepedve semmi, a ti mustotokhoz hasonlítható, amely forrás közben ki-kidobja magát a hordóból, s csak akkor kapja meg igazán ízét, fényét, értékét, ha megnyugszik, leülepedik benne a seprő. A te feleségedet még bizonyára a jó állás, diploma, kényelmes otthon csábította hozzád, mint ahogy én is érdekből, a biztos egzisztencia kedvéért maradtam az öreg orvos mellett. Ez a kényszerűség azonban hovatovább tarthatatlanná válik, keressük azt, akihez önmagáért vonzódunk, aki ha szegényebb, csúfabb is, ám lényünknek jobban megfelel. Nekem te akkor is kellenél, ha csak szenes tróger lennél, feleségednek pedig így is kevés vagy.

- Van igazság szavaidban - mondtam -, az a gyereklány már az új szellemben nevelődött, és nem tudják elkápráztatni: ahhoz megyek, akihez természetes vonzódást érzek magamban.

- Kiről beszélsz, Józsikám!

- Magdi panaszkodott ma, hogy Lajos állandóan zaklatja. Tőle hallottam ezeket a szavakat.

- És tetszik a lánynak?

- Ellenkezőleg! Kér, hogy távolítsam el az útjából!

- Úgy tudtam eddig, hogy Filoménát sarkallja, s Magdi csak spanyolfal.

- Úgy látszik mindenből ki akar forgatni: ha már tyúk, legyen kövér.

- Hagyjuk Őket, ne beszéljünk róluk, Józsikám! Ha rá gondolkodok, émelyegni kezd a gyomrom! Inkább azt mondd meg, mit szándékozol tenni ezek után, mert az igaz, hogy a káoszból való menekülés legegyszerűbb módja a halál, ez azonban csak a gyenge jellemek eszköztárába tartozik, hozzád méltatlan. - Felállt. - Itt nem maradhatunk. Neked pihened kell néhány napot, elfoglalt volt szobádat, most úgyis üres, majd holnap elintézzük! Egy pillanatra azonban magadra kell hagyjalak. Bocsáss meg, szólok a másik inspekciós nővérnek, hogy helyettesítsen egy fél órára. - Kiment, de hamarosan jött vissza, magához vett egy injekciót, aztán belém karolt. - Mehetünk szerelmem!

- Minek az injekció?

- Altatót kapsz, csillag! Úgy fogsz durmolni, mint egy medvebocs!

Átmentünk abba a szobába, amely két és fél hónapig volt otthonom. Terézke bezárta mögöttünk az ajtót, s magával húzva engem is, végigdőlt az ágyon:

- Itt már beszélgethettünk nyugodtan - mondta -, van valami terved?

- Azt hiszem igen! Holnap rendbe hozatom Felícia tanyáját és kiköltözünk!

- Kivel?

- Veled! Ott nyugodtan eltölthetjük szabadidőnket, mert Filoména, ha hazajön is, holnap ismét elutazik egy hónapra. Addig majd kitalálunk valamit.

- Te édes! - Terézke boldog volt. Életében talán először olyan igazán. - Vetközz csillagom, majd segíték! - mondtam, s kezdett lemezteleníteni, minden darab után egy csók és néhány másodperc múltán úgy feküdtünk egymás mellett, mintha otthon vagy legalábbis egy panzióban lettünk volna.

- Mondd, milyen az a ház - fordult szembe velem, majd lassan, vigyázva minden mozdulatára lovagló ülésben helyezkedett fölém. - Most engedd szerelmem, hogy én dolgozzam, külsőleg teljesen gyógyultnak látszik a vágás, de jobb az elővigyázatosság. - Míg Ő a helyére illesztette a már nagyon is bekeményedett szerszámot, én folytattam az általa megkezdett mondatot:

- Maga a ház nem valami nagyszerű építmény, a kilátás azonban isteni! Előtte szőlő, mögötte egész erdő, borostyán futja be körös-körül a falakat, a vadrózsa és orgonabokrok között a romantika valóságos kis paradicsoma húzódik meg. Nem apácának - Felícia - nekünk való hely!

- Ó, milyen boldogok leszünk, Józsikám! Mikor megyünk ki? Eddig úgyis csak lopva találkozhattunk, de ott aztán megszűnik számunkra minden más, csak te meg én...

Te, meg én! Te, meg én...! Nehéz teherszerelvény robogott át a közeli vasúti síneken, megrezegtette a falakat, az ablaküvegeket, s meglódult alattunk az ágy, egymásra feszülő izmaink átvették az olajozott kerekek ritmusát, s mi, akik előbb még a morál apostolaiként tetszelegtünk, egyik pillanatról a másikra, sutba dobtunk minden illendőséget!

Bűn volt talán? Tisztelni kell a közhelyeket, de nem ártottunk vele senkinek, fiatalok voltunk, s mire meggondolhattuk volna magunkat, már túl is estünk mindenen. Már nem gondoltam a halálra, nem gondoltam Filoménára sem. Unatkozott szegény, mi mást tehetett volna jobbat, megragadta az első kínálkozó alkalmat, az pedig Lajos személyében testesült meg. Mit is mondott a professzor Filoménával való első találkozás után? Úgy távozott, mintha lebunkózták volna! De nem én voltam-e a hűtlenség kezdeményezője? Hűséges voltam-e valaha is hozzá? Szeretni valakit, közben másokkal szeretkezni? De ha alaposan belegondolunk, mi nem is szerettük, csak megszoktuk egymást: kényelmes, optimálisan jó volt a meleg otthon, a puha ágy, Filoména mellett kipihenni azokat a szerelmi viharokat, amelyeket Emmivel éltem át és most..., talán törleszteni próbál!

De - hiszen jól van ez így! Így élnek Emmiék és sokan mások, akkor sem mondanék nagyot, ha azt mondanám: legtöbben. A mi generációnk hervadó vegetációja egy pusztulásra ítélt társadalomnak. Még forró a szívünk, ölünk egyre mohóbb ölelésekre vágy, zaklatott idegzetünket azonban már pórázon rángatja a jövő szuper makettje: lombikbébik diadalmas generációinak előrevetődő árnyéka!

A mozdony megállt! Nyers való morzsolódott az ütközők között... Valaki meghalt - megszólalt az éjjeli csengő, és Terézke leugrott az ágyról. Lehajtotta felgyűrt munkaköpenyét, beadta a magával hozott injekciót:

- Aludj, csillagom - mondta, majd sietve távozott, én pedig arccal az ablak felé fordulva, már részben az injekció hatása alatt szussogtam:

- Várlak! - De inkább magamnak, mint Terézkének, mert a gyönyör, az idegfeszültség csak fokozta az injekció hatását, s szinte átmenet nélkül, egy szempillantás alatt, visszazuhanam abba a mély katlanba, amelyből jó órával előtte Magdika kapálódzó lába rugdalt fel.

De minő változás! Már nem Filoména feküdt előttem, hanem a lány, pontosan abban a testhelyzetben, ahogy otthoni ébredésem pillanatában. Felnyitotta szemét és álmosan ásított:

- Maga az, Szepi bácsi?

- Én vagyok kislányom!

- Milyen jó, hogy itt van, rosszat álmodtam.

Szabadulni akartam a kényelmetlen helyzetből, azonban a lány átkarolt, faromon összekulcsolta ujjait és húzott le magához:

- Ne hagyjon itt! Nem engedem! Olyan jó így!

- Nem szabad, kislányom! Gyerek vagy még!

- Igen, gyerek vagyok, de nagy gyerek, már elmúltam tizenhat, s maga most felnőtté tesz, különben holnap elmegyek, és soha többé nem látjuk viszont egymást!

- És a szép erény, Magdikám? Másod sincs amit a házasságba vihetnél!

- Szép erény, Szepi bácsi! Manapság nem sokat adnak arra! Mennyivel voltam több azoknál, akik már tizennégy évesen túladtak rajta? Az iskolában kigúnyoltak a lányok, mert nem tartottam velük, pedig olyan egyedül voltam, de nem mentem, mert a tartás mellett féltem is! Nagynéném mindig azt mondta: kislányom csak arra vigyázz, mert ha elkezded, nem lesz megállás! És a vége? De elég volt! Legfőbb indok pedig: szeretem magát!

Hátam mögött a kétszarvú szörny felüvöltött, s hegyes patáival belevágott a tomporomba: Megvagy, kiáltott diadalmasan! Menekülni akartam, de a lány szorítása egyre erősebb lett: nem engedem, nem mehet el így! Már éreztem keblemen a két mellbimbó nyomódását, mind-egy, most már mindegy! Átkulcsoltam a lány vállait: édes...! Magdika elpilledve kinyújtózott és én hosszan néztem kipirosodott orcáit. Megtörtént tehát! Féloldalt fordította fejét, könnyezett, hosszú copfjával törölgettem a szemét, s egyszer csak kopogtak az ablakon. Filonéni - kiáltott fel a lány! Fel akartam ugrani, de erővel visszanyomtak! Megfeszítettem izmaimat, s felemelkedtem, ugyanakkor fel is ébredtem. Terézke és a professzor álltak ijedten az ágyam mellett. Az órámrá néztem:

- Szent Isten! Már hét óra! Megbocsássanak - mondtam - nagyon fáradt voltam! - Leugrottam az ágyról, s úgy ahogy voltam - csurgott rólam a veríték - magamra kapkodtam ruhadarabjaimat, majd további magyarázkodást mellőzve egy csókot a professzornak, egyet Terézkének, s mire felocsúdtak volna meglepődésükből, már a lépcsőházban robogtam lefelé.

- Megbolondult - hallottam magam mögött a professzor bizonytalan kiáltását. - Lefogassam?

- Nem! - Terézke hangja határozott volt. - Véleményem szerint csak túlzott kötelességtudat.

Nem mentem be a központba kocsióért - Ferkó már túl van a hetedik határon gondoltam, s csak úgy gyalogosan, megelégedve a kerékpárról is, átvágtam a kórház mögött. Szántóföldek, szőlősorok között igyekeztem a préház felé. Madarak füttyültek fejem felett, szőlőt szemeztető seregélyek népes csapata menekült közeledtemre, de mihelyt tovább haladtam, visszarepültek folytatni a lakmározást. Alig egy méterre tőlem búbos pacsira szökkent magasba, megnéztem a helyet, ahonnét felszállt. Kis, csupasz, tátongó fiókák tekergőztek a tarlóhántás mélyedésébe rakott fészekben. Megálltam mellettük, de nem nyúltam a fészekhez, nehogy az anyjuk elhagyja őket. Odébb süldő tapsifüles hegyezte fülét - milyen érdekes - gondoltam - naponta járom a mezőt, és eddig soha nem figyeltem fel arra, hogy kívülem-kívülünk mások is élnek a Földön. De még mennyien, és hányféle változatban! Egérke futott egyik töke alá, a lyuk szájában megfordult és haragosan pislogott felém. Az út szegélyén ürge nyújtózkodott, úgy tartja két elülső lábát, mintha imádkozna, közben merő figyelem, s ha közeledsz feléje, egy pillanat, s máris csak a farkát látod kalimpálni a mély üreg felett. Éberek, figyelmesek a mező lakói, de nem a véletlen folytán, hanem ösztönükből eredően, mert az emberen kívül még számos ellenség leselkedik rájuk. Íme, mindjárt egy: magasan, alig-alig legyezve szétterpesztett szárnyaival, réti sas kóválygott felettünk, talán őt figyeli a tapsifüles is, az ürge is, meg az egérke is. De, nem! Vagy száz méterre tőlem lecsapott, s midőn felemelkedett, kis fészekforma valamit cipelt a karmai között. Szegény kis pacstírták! Mindig a legkisebb, a legtehetetlenebb az áldozat!

Már fent jártam a Flórián szobornál, át akartam vágni az úton, hogy rátérve az erdei ösvényre megspóroljak egy nagy kanyart, de minő balszerencse: az igazgató kocsija toppant elém:

- Mi történt veled, Józsi fiam? Meguntad a kocsit? Vagy orvosi javaslatra egészségügyi sétára indultál? - kiáltott felém már messziről az öreg.

- Nem találta el, igazgató elvtárs! Csupán terepszemlét tartottam, mert jó, ha tudja az ember, hogy hogyan állnak a szomszéd gazdaságban.

- És ilyen korán?

- Viccel, főnököm? Már nincs korán, hiszen lassan nyolc óra lesz.

- Tudom fiam. De láthatólag te nem is aludtál! Olyan csapzott vagy, mintha valamiféle borzlyukban éjszakáztál volna! És ez a szag? Bogarászni voltál? - egy kis, babos hátú katicabogarat seprett le rólam a tenyerébe. - Szerencsés fickó van Józsi fiam! Gyere ülj fel, és hozd magad egy kicsit rendbe!

Felültem melléje, és végignéztam magamon: a ruhám túrhetően vasalt volt, talán az ingem, vagy arcom gyűrött. Majd megmosakszom a telepen! Megpróbáltam barátságos arcot ölteni, hogy legalább a kedélyemen ne lássák a „másnaposságot”.

- Minek köszönhetjük a korai látogatást igazgató elvtárs? - kérdeztem.

- Lajost Győrbe küldtem és úgy gondoltam, hogy jobb, ha magam jövök ki megmondani, hogy ne várjátok. Lehet, hogy holnap is távol lesz.

- Tudjuk nélkülözni, igazgató elvtárs.

- Sejtettem - válaszolta -, szívesen nélkülöznének véglegesen is! Mi ez már megint? - újságot húzott elő, és elém terítette. A vezércikk címe: Harc az élüzemért! Aláírás: Vas Tibor, középütt az én fényképem, nevemmel, zárójelben: „A szülő szerelmese”! Nevethetnékem támadt, és nem tudtam visszatartani:

- Költői tehetség ez a Tibor - mondtam, midőn kissé lecsillapodtam, majd ismét elfogott a nevetés.

- Röhögj csak, röhögj! Azt hiszed nem tudom, hogy együtt fundáltátok ki! Senki nem vonja kétségbe érdemeidet, de legalább ne kerülnétek meg az embert, vagy minek vagyok én itt? Párttitkár, ÜB titkár. Ilyen vezető, olyan vezető. Maholnap már csak a paprikajancsi szerepét töltöm be, azzal a különbséggel, hogy én alápackázhatom a nevem az általuk megszerkesztett határozatoknak. Nem vezet jóra fiam, s te még adod alájuk a lovat?

- Én? Esküszöm - mondtam - ha most nem teszi elém az újságot, talán soha nem kerül a kezembe, és ha tudom a titkár szándékát, lebeszélem róla! De hát, mi ördögösség van ebben, ami miatt sértve érezhetné magát? Végül is a párt adja a direktívákat!

- A párt, de nem ezek a zöldfülű tacsók! Elvégeztek néhány pártiskolát, s máris prófétának érzik magukat, mi pedig, akik helytálltunk a nehéz időkben, most hozsannázzunk nekik, vagy legalábbis hajtsunk fejet előttük?

- Pedig nyugodtan fejet hajthatunk előttük igazgató elvtárs! A magasabb értelem előtt mindig meg kell hajolni! Kezdetben, mikor a munkásosztály hatalomra került, elég volt a szív ahhoz, hogy valakiből vezető lehessen, ma már tudományos megalapozottság szükséges hozzá, mert nem valószínű, hogy fegyverek döntik el, hogy melyik társadalmi rendszer életképesebb? A gazdasági verseny komoly erőpróba! Fel kell kötni a gatyánkat, hogy túlszárnyalhassuk a kapitalista államokat, mert ott sem alszanak!

- Hiszen én azt nem is mondtam, hogy felesleges a tanulás, magam is igyekszem lépést tartani a haladással, de gondolom a szív, mint meghajtó erő, mindig a forradalom motorja marad. Ha a presztízs kérdést figyelmen kívül hagyom, akkor sem szép töletek, hogy tudtomon kívül igyekeztek magatoknak tökéletet kovácsolni. A szív és értelem együtt kell haladjanak, különben megtörténhet, hogy egészen mást kotyvasztunk össze, mint amit valójában akarunk.

- Nagyon igaz ez a megállapítás, igazgató elvtárs. Ha egy gyűlésen hangzik el, megtapsolom. Meg kell azonban mondjam: az a meggyőződésem, hogy Önökben már szív sincs a forradalmi eszmék iránt, elpolgáriasodtak, megártott a hirtelen kapott jólét.

- Ezt meg honnét veszed?

- Ha önökben csak szív is lett volna, akkor sem következhetett volna be az a nagy visszaesés, ami a gazdaság életében könnyen katasztrófálissá válhatott volna! Nézze: én nem vagyok kommunista, de van bennem kötelességtudat, és hivatásérzet. A nép vagyonára pedig jobban kell vigyázzunk most, mint a maga idejében a sajátunkéra. Önök többet foglalkoznak saját magukkal, mint a megbízatásukkal. Ha tőkés gazdaság lennénk, Önöket már rég elcsapta volna a gazda. Azt pedig, amit most mondok, jól jegyezze meg: a politikai forradalomnak egyszer vége lesz, a gazdasági forradalom azonban egészen addig tart, amíg ember él ezen a földön.

- Ne folytasd!

- Ugye fáj, igazgató elvtárs? Nekünk is fáj, amikor azt kell látnunk, hogy csak a maga köré gyűjtött tekergők között érzi jól magát! Tibornak is fájt, amit a prémium végett kapott, mert ha valamit megígérünk, azt akkor is be kell tartuk, ha nehezünkre esik! Majd másutt be-  
hozzuk, amennyiben a szükség úgy hozza! Hogyan érezhetné sajátjában magát a munkás, amikor úton, útfélen, vagyis mindenkor azt kell tapasztalnia, hogy csak addig van becsülete, amíg szükség van rá, amíg valamire is alkalmazható?

- Túlságosan kinyílt a szemetek Józsikám! A munkás előnyére megkárosítanátok az államot?

- Az állam mi vagyunk! Mi mindnyájan! És annál erősebb, minél megelégedettebb a nép! A fontos az, hogy ne lépjük át a törvényes kereteket, s erre mi vigyázzunk! Ellenben: az is állam-ellenes cselekedet ám, ha kiérdemelt bérétől fosztjuk meg a munkást! Az önkényeskedés, bármelyik oldalról következik be: büntett!

- Nincs szükségem a leckéztetésedre! Elegem van a taknyosokból - szólt haragosan az igazgató, a kocsishoz pedig: - Húzd be már azt a féket, te hülye! Összetörjük magunkat a kocsival együtt!

Az idős Kondor bácsi elbóbiskolt, és a lovak veszettül megugrottak lefelé a stöcker kert előtti emelkedőnél. Elkaptam a gyeplőt, a nyaklók megfeszültek, a lovak megérezték, hogy keményebb kezek tartják vissza őket, hátra kapták a fejüket, s maguktól lefékeztek az iramot. Persze közben Kondor bácsi is behúzta a féket. Visszaadtam a gyeplőt és leugrottam, ha ugyan ugrásnak nevezhető a mászás, hogy a kert előteréből leszakítsak néhány rózsát, de csak egyet sikerült, az is alaposan beleszúrt a kezembe, mert egy ijedt lánysikoly megállította mozdulatomat:

- Hé...! Álljanak meg, agronómus elvtárs! - a kapuvári szöszi futott lélekszakadva a part mentén, s mikor mellénk ért, zihálva hebegte: - Jöjjenek gyorsan, agyonütik a titkár elvtársat!

Még ki sem mondta, egy ugrással mellette termettem, s már rohantam is vele együtt a szőlő-sorok között az erdő alá, ahol két fertőrákosi cigánnyal állt szemben Tibor. Az egyiket odaérkezésünk pillanatában éppen elmarkolta, a másik azonban ütni készült a kapával, midőn rájuk kiáltottam, de inkább ordítottam. Megijedtek! Amelyik ütni készült elhajította a kapát, és elfutott, a másik azonban Tibor kezében maradt...

- Mi történik itt? - kérdeztem melléjük érve, válaszra azonban nem vártam, mert az egyik bokor alatt megpillantottam egy egész zsák kénport, félig már betemetve. Kirántottam a legénykét Tibor kezéből, és lehúztam neki két hatalmas pofont.

- Gazemberek! - teljesen ki voltam kelve magamból. - Munkaidő alatt kártyáztok? Így teljesítitek a normát? - feleltem a levegőbe és meglóbáltam. A legényke összecusklott, épp amikor az igazgató kocsija mellénk érkezett:

- Na, szép kis história! Ezt nem írja meg, titkár elvtárs? - mondta az igazgató, miközben lekecmergett mellénk. Hozzám fordulva pedig: - Nem sokkal előbb a szívét adta volna a mi agronómusunk a munkásaiért, most pedig fojtogatja? Engedje el azt a gyereket!

- Ez már nem gyerek - sziszegtem -, gyerekei vannak már, de naplopó! Odanézzen, - a kénporos zsákra mutattam - börtönben lenne a helye! - Elengedtem a legénykét, aki térdre esett előttem, nem futott el:

- Az Istenre kérem, agronómus elvtárs! Fel ne jelentsenek bennünket! Mi lesz a rajkóimmal, ha becsuknak? Inkább adjon még két pofont, megérdemlem!

- Rimánkodni...! Gazemberek...! Ehhez értetek, de dolgozni?

- Nem akartunk mi rosszat agronómus elvtárs! Többet hoztunk ki a szükségesnél, s hogy ne kelljen visszavinni, eltemettük! Nem lesz annak ott semmi baja, majd elővesszük, ha szükség lesz rá.

Összenéztünk:

- Akkor miért akartátok leütni a titkár elvtársat? - kérdeztem.

- Ő támadott ránk.

- Még hogy én? - Tibor fehér bőre kivörösödött. - Mondd meg őszintén te csavargó, hogy míg a többiek poroztak, ti itt kártyáztatok, s hogy elszámolják nektek is, belöktétek a kiadott mennyiséget a gödörbe!

- De hiszen a többiek is ezt csinálták! Mi legalább húztunk rá földet, hogy ne károsodjon!

- Kik azok a többiek? Meg tudod nevezni Őket?

- Nem nevezek meg senkit! Elég az, hogy minket tetten értek, de jöjjön utánam! Ahány gödör található itt az erdő alatt, mindenikben talál porzóanyagot!

- Menj előtünk - mondtam, majd követve a legénykét elindultunk, míg a kocsit leküldtük a brigádvezetőért, aki éppenséggel nő volt. Alig mentünk ötven métert, a legényke félretúrta a bokrot, s két teli zsák kénpor került elő. Mire a brigád területének széléhez értünk, egy fél kocsira való kénport rakattunk ki az út mellé, de akkorra előkerült a brigádvezető is.

- Miféle munka ment itt ma, elvtársnő? - kérdeztem a megszeppent lánytól.

A tenyeres-talpas parasztlány egyik lábáról a másikra állva irult-pirult, s mire kinyögte a könnye is kicsordult:

- Sajnálom ami történt agronómus elvtárs, de nem voltam itt, elaludtam.

- Elaludt? - förmedt rá az igazgató. - Miért küldtük magát iskolára, miért fizetjük magát? Hogy fordulhat elő ilyen súlyos vétség? Megmondaná minek nevezné, ami itt történt? Vagy mondjam én? Szabotázs! Börtönbe valók mind valamennyien! Magának itt a helye, amikor az első munkás megérkezik, s egészen addig, amíg az utolsó is el nem távozik! Magának mindenről tudnia kell, ami a területén történik!

- Elmehet - fordultam a legénykéhez.

- Nem fog feljelenteni bennünket, agronómus elvtárs?

- Nem! Amennyiben megfogadjátok, hogy itt a területen nem kártyáztok többé, és mátol kezdve becsületesen dolgoztok!

- Borzasztó, ami itt történik - szólalt meg a titkár a cigány távozása után. - Tegnapelőtt egész halom szőlőt pakoltunk ki a szatyrokból, tegnap karót, nem is kiselejtezni valót, az újat tördelik össze, ma pedig! Ez már tényleg több a soknál! Itt mindenki temet és teper! Mi lesz ebből az országból, ha általános mérteket ölt, ami itt történik?

- Végre! - örülök annak, hogy a titkár elvtárs is másképp ítéli meg a dolgokat, mint eddig! - Az igazgató megveregette Tibor vállát, majd hozzám fordult: - Terjessze be kérem a brigádvezető leváltását, Ön ellen pedig fegyelmet fogok kezdeményezni!

- Magam is fegyelmet kérnék magam ellen - szoltam - , a lány leváltásáról azonban arra kell kérném, tekintsen el! Most jött ki nemrég az iskolából. Eddig nem tapasztaltam nála kötelesség mulasztást, ami ma történt, azért rajta kívül elsősorban én felelek, de felelnek Önök is, mert az ellenőrzés valamennyiünk kötelessége.

- Így gondoltam én is, Józsi bátyám - mondta a titkár. - Elvtársnő! - A brigádvezetőhöz fordult. - Gondoskodjon a porzószer raktárba szállításáról, mi pedig majd az irodában folytatjuk.

Puha melegség cirógatta arcomat, és egy dal jutott eszembe, melyet, mintha nemrég hallottam volna, de hirtelenjében nem jöttem rá, hogy hol? Mindegy - gondoltam, s magamban dúdolni kezdtem: „Reszket a Hold a tó vizén!” Mikor végére jutottam világosság támadt tudatomban: hol is hallhattam volna? Terézke énekelte az éjszaka, miközben - bizonyára izzadtam - valami lágy, puha kendővel törölgette homlokomat. Szegény lány! Milyen boldog volt...! És ma szabadnapos! Mivel lehet gyógyítani a szerelmi csalódást? Csakis szerelemmel! Tehát ma este folytatjuk, de már nem a kórházban, kihozom ide! Délután vitetek egy vaságyat a Felícia-lakba!

Elég lesz egy is nekünk! Igaz - kicsit pókhálós még a szoba, de nem baj, kár lenne leszedni azokat, úgyszincs más szobadísz! Majd beragyog a hold az ablakon, beezüstözi a pókhálókat, a pókokat, ezüst pókok szövik a hálót körülöttünk, míg tart a szerelmi mámor, aztán belegöngyölödünk és elalszunk! Elalszunk, mint Marika a brigádvezetőnő! Milyen őszinte volt az a lány: elaludtam! Azt nem mondta, hogy hol, kivel, ki mellett, de elaludt! Igen - én is elaludtam és elalszom ezután is! Vagy éjszaka is járjuk a szőlőt? Hallgassuk hogyan nyög, recseg, ropog a szőlőkaró? Mert lopják, az már biztos! Hajnalban harmattól, szerelemtől ittasan, csatakosan, bokorba rejtőzve lessük, hogyan növeli keresményét a munkás? Hát itt tartanánk? A bizalom bére: árulás! Árulás saját maga, ellenünk és az egész társadalom ellen? Valami nincs rendben, valahol, valami sántít! Vagy miféle kinövései ezek az új életerőt, akaratot sugárzó diadal útjának?

Milyen fehérek ezek a szőlőlevelek, s milyen üresek a tőkék! Betegség? Túl messze a talaj, és leköti a vasat. Már a présház udvarában jártunk, hallottam a munkások, a munkatársak köszöntését, bólogattam is a fejemmel, de csak akkor eszméltem valójában annak tudatára, hogy tulajdonképpen nagyon is kellemetlen helyzetben vagyok, midőn beléptünk a titkár szobájába, és megszólalt Tibor:

- Nos, miből gondolja kedves igazgató elvtárs, hogy más belátásra jutottam volna?

- Remélem te is belátod már fiam, hogy a mi nagyra becsült agronómusunk, túlzott engedékenységevel lovat ad munkásaink alá. Már nemcsak csálnak, lopnak is, legközelebb pedig már rabolni, gyűjtogatni, gyilkolni fognak! Lassan oda jutunk, hogy nem merünk kijönni a területre! Vagy változtat a magatartásán, vagy megköszönjük, amit eddig tett a gazdaságért és...

- Ne tovább, igazgató elvtárs! Már eddig is túlságosan messze ment! Hogy őszinte legyek, egészen más belátásra jutottam, s azon még akkor sem változtatnék, ha a cigány a fejembe eresztette volna a kapáját! Ellenben el tudom képzelni, mi lehetett itt agronómusunk kórházban tartózkodása idején. Igaz, csak rövid időt töltöttem el itt eddig, ez az idő azonban elegendő volt ahhoz, hogy véleményt alkossak az üzemrész politikai és gazdasági helyzetéről. Meg kell mondom, hogy ami szépet, jót itt látok, azt mind az agronómusunk érdeme, az Ő kezdeményezéséből indult ki. Hogy vannak hibák? Vannak! Csúnya visszaélés ez a mai eset is, de az üzemrész általános helyzete felfelé ível. Dolgozóink magatartása a munkához, de népi demokratikus államrendünkkel szemben is, általában jó. Amit ma a Dózsa brigád területén tapasztaltunk, csak elszigetelt jelenség. Majd teszünk róla, hogy ott is rend legyen.

- Megvagy hibbanva, édes fiam? Jelenteni fogom a járási pártbizottságnak!

- Elkésett a jelentéssel, igazgató elvtárs! Még az éjszaka postáztam jelentéseimet a megyei pártbizottság és a pártközpont felé. De ne féljen, nem akarom senkinek a nyakát törni, főképp az ilyen veterán harcosét, mint Ön, csak jobb belátásra bírni. Felszítani azt a tüzet, amely valaha lobogott, de elhamvasztotta, majd széttúrta az a kispolgári környezet, amely körülvézi. Tudom, hogy viszolyogva fogadták cikkemet is. Ha Ön vagy bárki más lett volna érdemesebb, abban az esetben nem az agronómust állítanám példaképül. Szeretném, ha lemintáznák Öt! Agronómusunk vérbeli szakember, aki ismeri munkaterületének zegét-zugát, aki egyforma jártassággal mozog az irodában és a munkaterületen. Aki tud irányítani, de dolgozni is, aki nem köti munkaidőhöz beosztását, ott van mindig, ahol, és amikor éppen szükség van rá. Ilyen vezetőkre van ma szükség, igazgató elvtárs! A politikai forradalom célkitűzéseit csak akkor valósíthatjuk meg, ha megnyerjük a gazdasági forradalmat is! Ahhoz, hogy a népszabadság mellé megfelelő életszínvonalat tudjunk biztosítani, teljes erőbedobásra van szükség, mert sajnos a múlt elég silány örökséget hagyott. Jajj lenne nekünk, ha a munkásosztály egyszer arra ébredne, hogy hiába volt minden: harc, szenvedés, áldozat, új herék telepedtek a nyakára, akik a régiektől csak abban különböznek, hogy éhesebbek, mérgeesebbek! S most összegezve az egészet: nem azok építik, szépítik az országot, akik a presszóasztalok mellett ücsörögnek, hanem akik helytállnak a munka frontján, legyen értelmiségi vagy fizikai. Aki pedig ezt nem érti meg, az álljon félre, vagy félreállítjuk! - Tibor keményen állta az igazgató tekintetét, aztán rám nézett, úgy álltam mellettük, mint egy kisdíák, aki váratlanul ötöst kapott.

- Köszönöm, titkár elvtárs - mondtam -, ennyi dicséretre igazán érdemtelen vagyok, de azon leszek, hogy a várakozásoknak minden vonatkozásban eleget tegyek.

Tibor a kezét nyújtotta felém:

- Csak a tényeket vázoltam Józsi bátyám: amit láttam és tapasztaltam! Valószínűnek tartom, hogy te ennél is sokkal többet érdemelsz, mert párton kívüli létedre egyedül szolgáltad itt a forradalmat! - Megszorította a kezemet, milyen kemény, acélos erő volt abban a lányos tenyérben. - De most, nem haragszol meg ugye, ha arra kérlek: hagyj néhány pillanatra magunkra?

- Dehogy haragszom! Már megyek is - válaszoltam -, előbb azonban lenne egy kérésem: be kell írassam lányomat az iskolába és délelőttre eltávozást kérnék.

- Részemről semmi akadály - szólt Tibor -, azt hiszem az igazgató elvtársnak sincs, délig ugyanis lekötöm, ha valami közbejönne, majd helyettesítünk. Van valami kifogása ellene igazgató elvtárs?



- Semmi! Semmi! Természetes, hogy elmehet, bár én úgy tudtam, hogy nincs családja.
  - Fogadott lány - szóltam közbe -, feleségem vette hozzánk betegségem idején.
  - Nekem van róla tudomásom - sietett megerősíteni állításomat Tibor - sőt, volt szerencsém látni is!
  - Köszönöm - mondtam és már nyitottam is az ajtót. Soha nem szerettem, ha szemtől-szembe megdicsértek, de akkor hálás szívvel gondoltam Tiborra és jóleső érzéssel, biztonságérzettel hagytam magam mögött őket.
- Bementem az irodámba, s legelőször is kicseréltem a magamon lévő fehéreneműt. Általában tartottam magamnál mindig tisztát, de szükség esetén Emmi is szívesen rendbe tette holmimat, és így nem voltam szorult helyzetben. Persze előbb alapos mosakodást rendeztem - a raktáros, aki éppen kéznél volt, csurgatta hátamra a vizet - így tehát felfrissülve, lélekben megerősödve várakoztam a kocsira. Kíváncsiságból elővettem táskámból Magdika indexét - gondosan selyempapírba volt csomagolva. Kibontottam, és amint felemeltem a fedőlapját, egy levelezőlap nagyságú fénykép hullott az ölembe. No lám csak - gondoltam - a kis boszorka!
- Magdika kissé koravén, de hibátlan arca mosolygott rám! Gyönyörködve forgattam ujjaim között, aztán elhelyeztem levéltárcámban Filoména fényképe felett. Épp jókor, mert Emmi lépett a szobába, szokásához híven otthonosan, kopogás nélkül:
- Itt vagy már, Szipikém? Mi történt köztetek megint? Olyan különösek voltatok mind a hárman, semmi jót nem lehetett leolvasni arcotokról!
  - Jót bizonyára nem szívem, de azért nem annyira veszélyes a helyzet! Tibor agyba-főbe dicsért a diri előtt, pedig ma inkább dorgálást érdemeltem volna.
  - Ne szerénykedj már megint! Biztosan kaptál azt is. Odamehetek?
  - Gyere, de csak egy percre, mert mennem kell a városba! - Mellém ugrott, és átölelt. Az utóbbi napokban kezdtem hanyagolni, de akkor magamhoz szorítottam és hevesen visszacsókoltam!
  - Öledbe ülhetek? Csak egy pillanatra! Fontos közölnivalóm van!
  - Csak nem hagyott ott megint Gábor? Vagy fordítva? - elhelyezkedett az ölemben és átfogta a nyakam:
  - Nem talált! Egyik sem! Teherben vagyok!
  - Eléggye gyorsan ment! Hiszen alig költöztetek össze!
  - Nem Gábortól, tőled!
  - Ne bolondozz! Honnan tudhatnád ezt amikor mindennap vele alszol, velem pedig csak futtában?
  - És mégis tőled! Ő ugyanis még egyszer sem ejtett teherbe. Valószínű, hogy nem is tudna, mert már lett volna módja hozzá. De ne nézz rám olyan furcsán, mikor olyan boldog vagyok!
  - Te boldog vagy, míg a másikat boldogtalanná teszed!
  - Ugyan...! Senkinek sincs az orrára írva, hogy ki volt az apja. Bízd rám, Gábor még hálás is lesz érte. Hazajött Filoména?
  - Nem.
  - És az iskolások?

- Azok igen. Filoména lemaradt Győrben.

- Szegénykém! Akkor ezért utazott Lajos Győrbe! Ha előre tudjuk, dehogyan mentem volna vissza Gáborhoz! Milyen boldogok lennénk most!

- Jó, jó! Elég ha te boldog vagy, de most ugrás, mert hallom, jön valaki a folyosón!

Alig hogy felugrott ölemből, máris kopogtak:

- Szabad! - kiáltottam.

Pista bácsi, a balfi Micsurin termelőszövetkezet elnöke lépett a szobába fűjtatva.

- Látom jókor jöttem, Józsi fiam, érdemes volt sietni, nem kell kutyaagolnom utánad. Tudsz szakítani rám délután egy kis időt?

- Magának mindenkor, Pista bátyám! Valami baj van? - leültettem az asztal mellé.

- Maradhatok? - kérdezte Emmi.

- Már hogyan maradhatna - szólt megelőzve engem Pista bácsi -, nem szoktam én titkolózni. Megmondom annak a magas miniszternek is, ami a bögyömben van!

- Meg bizony, Pista bátyám! Szóból ért az ember, még hozzá az őszinte, igaz szóból, azt pedig mindenki előtt meg lehet mondani!

- Úgy igaz fiam! Azért halad szövetkezetünk is előbbre, mert magyarul beszélünk, de magyarul is dolgozunk! Nincs még irodai apparátusunk sem, csak ilyen besegítők, mint agronómus elvtárs is, de azért azt a hatvan mázsás átlagot leszedjük hektáronként. Le bizony, de lehet, hogy többet.

- Ha az időjárás is tartja magát, Pista bátyám, akkor nem téved sokat. - Emmi visszajött mellém, és rákönyökölt az asztalra, így szemben az öreggel, figyelmesen hallgatta szavait. Pista bácsi pedig nem spórolta:

- Nincs itt baj, csak ezt a süket járási központot vennék le a nyakunkról! Legalább megkérdeznének minket is, mielőtt terveznek, mert mi tudjuk, hogy hová mi való, mi hoz többet a konyhára. Képzeljétek: már megint azzal a gumipitypang termesztéssel zaklatnak! Hát bolond vagyok én tartalékolni a legjobb búzatermő földeket egy ismeretlen növényfajtának? Tegyük oda, ahol sok a föld és kevés az ember! Ott kísérletezhetnek vele, itt azonban! Ráadásul búzával akarják elvetetni ezt a tíz holdas parcellát ott az új mellett, a Fertő dűlőben, amit az őszön a szőlő alá akarok forgatni! Ha csak a szépérzékre tekintenek, akkor is logikusabb az én elképzelésem, mert ennek az utolsó köztesnek a betelepítésével az országút Fertő felőli részén egy összefüggő szőlőterületet képezünk Balftól a halászcseréig. A szemnek is szebb lesz így, s ha kevés lesz a búza, veszünk onnét, ahol csak búzára képes a föld. De röviden: azért kell átjönnöd, hogy megindokoljuk a tervváltoztatást. Igaz, ez csak olyan papírforma, de valamivel fedezni kell magunkat.

- Feltétlenül átmegyek, Pista bátyám! Már most indulnék magával, ha nem lenne halaszthatatlan intéznivalóm a városban! De mit szólna ahhoz, ha egyik reggel úgy állítanék be, hogy...

- Hogy? Csak bátran, fiam!

- Hogy ott is maradnék!

- Adná az Isten édes fiam! Bár elkergetnének innét, mert igyekszünk mi, de azért csak elkelne nálunk is egy ilyen egész ember mint Te! Hogyan lehetne kiebrudaltatni? - nevetett az öreg.

- Lehet, hogy nem lesz arra szükség - szóltam vissza.

- Itthagynál bennünket, Szepikém - Emminek fennakadt a szeme, és úgy nézett rám, mint aki nem akar hinni a fülének - mi lesz akkor velem?

- Magát is átvesszük asszonyka! Úgysincs adminisztrátorunk sem, legalább ismeri már Józsi bogarait és megfelelő gyakorlattal rendelkezik!

- Mennék is Pista bátyám, de - az ablak elé álltam és kinéztem a Rákosi dűlőre -, jöjjön csak ide mellém és nézzen körül! Amit itt lát és a hátunk mögött is, minden egyes tőkénél ott van belőlem egy darabka. Nehéz lenne összeszednem magam, de ha muszáj lesz, ha már nem bírom tovább idegekkel az örökös furkálódást, ami itt végbe megy. - Ferkó épp itatott a kútnál, lekiáltottam: - Igyekezz fiam! - az öreg felé pedig - Isten áldja addig is Pista bátyám! Akkor délután találkozunk! - az öreg a szokásosnál keményebben szorította meg a kezem:

- Aztán ne hagyd magad! Ismered hozzánk az utat. Úgy látom nálatok csak az elmélet új, a módszer a régi.

- Az emberek is, Pista bátyám!

- Hát azok nem változnak meg egyik napról a másikra, de rossz juhász az, fiam, amelyik bottal veri a nyáját!

- Nem bottal vernek ezek Pista bátyám, nagyon is értenek a furulyához, csak az a baj, hogy sok benne a hamis pátosz.

Pista bácsi még fogta a kezemet, amikor Ferkó értem jött, s akkor velem együtt Ő is kilépett a folyosóra:

- Aztán igyekezz fiam, várlak! Megnézzük a pincét is, mert lassan készülődünk kell a szüretre!

- Sietek - válaszoltam -, de maga maradhatna, pihenjen! Ma már bizonyára bejárta a határt.

- Majd pihenünk, ha meghalunk fiam! Lesz rá elég időnk!

Elváltunk, futólépésben követtem Ferkót, s már a kocsin ültünk, midőn Emmi utolért:

- Szepikém - úgy hajolt a fülemhez, mintha súgna valamit, de csak azért, hogy arcomhoz értesse száját -, nehogy valami bolondságot csinálj!

- Miféle bolondságot, te kis csacsi - belenéztem keblébe, és ujjam hegyével megpöcköltem -, csak Magdit iratom be az iskolába! Ha lenne kedved délután Balfra jönni, szívesen magammal viszlek.

- Örömmel! De hazaviszel?

- Haza, természetesen, csak egy utcával előbb leteszlek.

- Gonosz vagy Szepikém, én mégis szeretlek! - Megfenyegetett két ujjával.

Ferkó a lovak közé csapott:

- Merre?

- A cárhalminak - feleltem még mindig hátra fordulva.

Néztem Emmi, ő engem, összerosolyogtunk, mint a cinkosok, akik olvasnak egymás gondolataiban.

Ferkó jól tartotta a két szürkét, mert amint megeresztette a gyeplőt, mindjárt neki is iramodtak.

Rafiakötegekkel a derekukon kötöző lányok jöttek velünk szemben. Kötözni voltak, vagy csak mentek. Dús, kövér hajtású telepítés két oldalon, sötétzöld akár a tenger, mikor sárga villámok hasogatják a kék vizet. Jót tett neki az eső, meg a pétisó! Hát még a kapálás és ez a két hét napos idő!

Sűrű port kavartak a lovak patái, s mikor Ferkó hirtelen felemelkedett, megrántotta a gyeplőt, s a lovak toporzékolva megálltak. Meg kellett erőltessem a szemem, hogy felismerjem az elénk futó alakokat: egy asszony, sovány, fehér asszony, mezítláb, fehér ingben - hálóing - , szinte úgy tolta maga előtt nagy hasát, mellette egy négy-ötéves kislány, aki ugyancsak szedte a lábát, mögöttük pedig, vagy húsz lépésre az apa disznóölő késsel a kezében! Akár egy antik tragédia! Ha nem ismertem volna őket, azt hittem volna, hogy filmet forgatnak a közelben, de ismertem, nagyon is ismertem. A bognár mester és felesége, valamint a kislányuk. Fiatalok mindketten. Alig huszonnyolc évesen nyolc gyermekkel, a kilencedik útban, s mivel lakásuk nem lévén, az erdő alatti csöszházat - nem is akármilyent: két szoba, konyha, kamra, mellék-épületekkel - rendeztük be számukra.

- Megöllek rühes kurva! Kihajtom belőled - ordította a férj.

Az asszony és a kislány elénk kerültek, leugrottam a kocsiról és bevártam az üldözőt:

- Mit akarsz már megint te vadállat? A tiédet kellene levágni tőből, hogy ne tudd többé felcsinálni ezt a nyomorult fehérmépet!

- El az utamból - ordította szinte magán kívül az ember -, megölöm ezt a nőtény disznót! Lassan több lesz a ház körül a gyerek, mint a malac! - Jött egyenesen nekem, s ha Ferkó, aki már mögötte állt, el nem kapja kezét, belém vágja a kést!

- Te csináltad őket te marha! Az asszony kénytelen megszülni!

- Én csináltam? Ki tudja hol szedte össze!

- Dobd el azt a kést és nézz rá arra a cseppségre, szakasztott olyan, mint te, mintha egyenesen úgy köpted volna ki!

- Legyen esze, nem köteles világra hoznia! Mivel etetem őket? Makkoltassam, mint a disznókat? Engedje el a kezem!

- Ha megnyugszol elengedem, de ha nem, összekötözlek és beviszlek a rendőrségre! Mégis csak sok, amit te művelsz a családdal! Adtunk lakást, jól keresel, mi kell még? Kevesebbet igyál és több jut a gyerekekre!

Az asszonyka és a kislány a nyári melegben úgy remegtek mellettünk, mint a kocsonya. A férj rám nézett, aztán az asszonyra, szájából fehér hab buggyant ki. Kiejtette kezéből a kést, majd belevágódott a porba...

- Na Ferkó - szoltam -, most mihez kezdünk?

- Felnyalaboljuk és bevisszük a rendőrségre, agronómus elvtárs.

Az asszonyka odajött mellénk, lehajolt az urához és kigombolta mellén az inget. A tömény szesz szaga szinte kifacsarta orromat, hányinger kerülgetett, s elfogódva lestem a férjét gyámolító, törékeny, fonnyadt keblű nőt.

- Hogy tud élni ezzel a szeszkazánnal, asszonyom? - kérdeztem.

Felnézett rám, sápadt, fehér arca hirtelen rózsaszínű lett, összehúzta keblén a hálóing kivágását, s miközben válaszolt, tovább masszírozta férje mellét a szív felett:

- Itt fáj neki ilyenkor, agronómus elvtárs! Jó ember Ő, ha józan, akár egy falat kenyér, csak ilyenkor...

Feltettük a kocsira, hazavittük, s kint, az eresz alatt, egy nagy diófa árnyékában, végigfektettük a deszkapriccsen. Az asszony vizes törölközőt tett a szíve fölé, egy másik kendővel pedig legyezni kezdett az orra előtt.

- Miért iszik - mondtam - ha fáj a szíve? Attól vannak vérkeringési zavarai.

- Bánatában - felelt az asszony - fáj neki, hogy nem tud úgy tartani bennünket, ahogy szeretné.

- És ha nem inna?

- Akkor sem lenne elég, agronómus elvtárs!

A szőlősorok közül innen is, onnan is buksi fejek tünedeztek felénk. Nyolcan egymás mellett, egyik sem volt fél fejjel magasabb a másiknál, anyjukhoz sompolyogtak, egyik is súgott valamit, a másik is, aztán eltűntek a konyhában. Csörrent a lábas, sercent a kenyér, s míg a gyerekek nagy karaj zsíros kenyeret majszolva körülállták újra a priccset, az asszony szeméből hosszúra nyúló, kövér könnycsepp hullott a férfi szájába. Elfordultam.

- Asszonyom - mondtam -, ha valamiben segíteni tudok, szívesen megteszem, csak jöjjön bátran hozzám!

- Köszönöm agronómus elvtárs! És köszönöm, hogy segítettek!

Kiléptünk a kapun, a gyerekek - egyik a köldökéig mezítelen, a másikon a nagyobbikról leszakadt ing, és így tovább! Kórusban kiáltották: csókolom! Szegénykék - gondoltam -, de ember lesz ezekből is, remélhetőleg emberebb ember az apjuknál, majd több gondot fordítok rájuk.

- Gyerünk Ferkó - mondtam -, már eddig is sokat késtünk, kérdés, hogy időben érkezünk-e? Mit gondolsz - folytattam - ez is olyan asszony, mint a többi?

- Ez nem - válaszolt a gyerek -, ez bolond vagy ügyefogyott!

- Akkor a mi anyáink, nagyanynánk mind bolondok, ügyefogyottak voltak? Jómagam is nagycsaládból származom, és tudomásom szerint te is.

- Az akkor volt, agronómus elvtárs! Ma már igényesebb az ember, s ha lépést akarunk tartani, le kell faragni a családból.

- Jól megtanultad, nem mondom, de ha már megszülettek?

- Nézze agronómus elvtárs: soha egy rendszer sem fordított annyi gondot a gyerekekre, mint ez a mostani. Igaz ezek egy kicsit kívül esnek a szóráson, de legalább ezek is esznek. Ruha nincs rajtuk, ennek ellenére majd kicsattannak az egészségtől, míg régen enni sem ettünk eleget, és ruhánk sem volt. Kis gyerek voltam még, de jól emlékszem, örültem sokszor, ha jóllakhattam a disznónak főtt krumpliból.

- Van igazság szavaidban, Ferkó, de - láttad azt az asszonyt! Mintha hiányozna a hús a fehér bőre alól

- Bizony rongybőrben van, de minden terhes asszony sápadt. Vagy nem kellene annak látszaniuk? Aztán - az ura agyon akarja szúrni, Ő meg dédelgeti! Ki tudna eligazodni ezeken? Miért nem vágja bele ilyenkor a bicskát, amit férje neki szánt?

- És mi lenne a gyerekekkel?

- Majd az állam felneveli őket!

- Nem érted te még ezeket az összefüggéseket, Ferkó! De csapj a lovak közé, mert elalszanak velünk együtt!

A lovak meglóduhtak, én pedig behunytam a szemem, de behunyt szemmel is magam előtt láttam az asszonyt, a deszkapriccset, a hörgő száján át légző férfit és a zsíros kenyeret majszólo gyerekseretet. Önkéntelenül anyámra gondoltam, bizonyára Ő is ilyen fehér volt, mert mindig csak szült, míg apám megitta azt a keveset is, amit keresett, pedig talán nem is volt rossz ember.

A fehérkendős, fehér asszony járt előttem egész úton. Fehér szél lobogtatta a szőlőkarókra gubancolóduht ökörnyálat, s midőn megállt a kocsi a gimnázium előtt, mintha egy fehér álomból ébredtem volna, kissé tántorogva, dülőngve lépkedtem felfelé a lépcsőkön, pedig aznap még egy korty ital sem volt a számban. Éppen nekidöltem a korlátnak, hogy szusszantsak egyet, s megilletőduéssel néztem a régi falakat, hiszen valaha én is közéjük jártam, midőn a lépcsőházzal szemközti teremből kilépett egy deres hajú, kecskeszakállas öregúr, akiben volt fizika tanáromra ismertem. Végigmértük egymást, önkéntelenül tolult ajkamra nem is a neve, hanem a csúfneve: fatökű! Nem tudom, de állítólag akkorá hímvesszeje volt, hogy a térdét verdeste és gumiszalaggal volt combjához erősítve, hogy ne himbálózzon. Feléje indultam és bemutatkoztam.

- Ej, na, de ismerős a neved fiam - mondta - ugye hozzánk jártál?

- Igen tanár úr, de nem végig, Pesten fejeztem be.

- Gyere közelebb! Mindig szívesen vettem, ha meglátogattak volt diákjaim. Bemegyünk az irodába és ott elbeszélgetünk. - Elindult előttem és az igazgatói szoba előtt megállt, betette a kulcsot a zárba és kinyitotta az ajtót.

- Tanár úr lett az igazgató? - kérdeztem. - Végtelenül örülok a szerencsének, hiszen éppen vele akartam beszélni!

- Tudod fiam, ezen a pályán lassan halad az ember a ranglétrán, de hát ideje már, megöszültem és befutottam. Feljebb már nem mehetek.

- Sokan megöszülnek, igazgató úr, és mégsem futnak be.

- Van ebben is fiam, mint minden másban egy kis fifika: alkalmazkodni kell az adott körülményekhez.

- Talán párttag is igazgató úr, vagy csak párton kívüli elvtárs?

- Hát - inkább úgy fiam!

- És a turul szövetség? - az öreg rám nézett, vörös lett, mint a róka, aztán elmosolyodott, és hellyel kínált:

- Parancsolj fiam! Így kényelmesebb!

Leültünk mindketten a dohányzó asztal mellé, s míg ő szivarra gyújtott, én körülnéztem. Minden a régi volt, csak Horthy képe helyett Lenin képe díszítette a falat. Az igazgató elmélázva nézett a szivarfüst után, majd leverve a hamut hozzám fordult:

- Ha jól emlékszem, te voltál egy ideig a turul szövetség ifjúsági vezetője! Te is beléptél a pártba? Nehéz fiam az árral szemközt úszni!

- Nem vagyok párttag igazgató úr, bocsánat, ha netán elvtárs! - Az elvtárs szót egy kissé elhúztam, de nem is azonosítom magam akkor álláspontommal! Én, mint gyerekeMBER úsztam akkor az árral, Ön azonban érett, tanári koponyával rendelkezett már akkor is.

- Nézd fiam, nekem megmondhatom: ez volt az egyedüli helyes út, különben még ma is csücsülhetnék, mint jó néhányan. A párttagságtól még áldozhatok a fehér lónak is. - Eloltotta a szivart, és kinézett az ablakon, majd szembe fordult velem:

- Te Józsi, te számonkérni jöttél hozzám?

- Részben igazgató elvtárs, de nem a párttagságát, mert én is a népi demokráciát szolgálom, azzal a különbséggel, hogy nekem a szívem piros és nem a pártkönyvem! De valahányszor Önhöz hasonló személyekkel jövök össze, egy lépéssel mindig közelebb jutok a vörös lóhoz!

- Ha akarod fiam, szívesen segíték! Jó barátom a járási titkár! Csendőr volt Ő is a Horthy korszakban.

- Köszönöm, de még nem! Még sok a sallang rajtam. Előbb becsületes munkával akarom bizonyítani alkalmasságomat. Úgy vélem, mire én odáig jutnék, Önök már nem lesznek ott! - Az igazgató felemelkedett ültéből:

- Ezt vegyem sértésnek, Józsi fiam?

- Ó nem, a világért sem, de egyik lóról le kell mondania, igazgató elvtárs! Vagy hű marad régebbi elveihez és ez becsületes, vagy szívvel-lélekkel és nemcsak piros könyvvel szolgálja a munkás-paraszt államot! Ez becsületesebb, mert nem egy osztályt szolgál, mint a múltban, hanem az egész népet! De most, ha megengedi rátérek látogatásom tulajdonképpen céljára, s úgy gondolom megkönnyíti dolgomat az a tény, hogy egy régi, jó ismerősömet találtam az igazgatói székben.

Az igazgató nyugtalanul pislogott, aztán mintegy bátorítólag, merészen kibökte:

- Hallgatom, fiam! Elég csiklandósak voltak szavaid, de mindig szívesen egyengetem volt diákjaim útját, a tiédet még inkább, hiszen ha élcelődünk, kicsit talán gúnyolódunk is, vádaskodásnak nincs helye köztünk, mert az újat ki-ki a maga posztján éppúgy viszi előbbre, mint annak idején az irredentizmust. A felelősség egyetemleges volt akkor és most is az. Tehát miben lehetek segítségedre, vagy ha úgy jobban tetszik: szolgálatodra?

- Nem rólam van szó, a lányomról! Szeretném beíratni Önökhöz.

- Neked már ekkora lányod van? Hogyan lehetséges? És miért nem a lánygimnáziumba? Hová járt eddig?

- Önökhöz!

- Ne csinálj belőlem bohócot fiam, becsületben megöregedtem.

- Nem kételkedem az Ön becsületében, de a lányom esetében botrányos túlkapás történt, igazgató elvtárs! - Kitettem az asztalra az indexet, és rászegeztem szemem az öreg tanáremberre, aki előbb visszahőkölt, aztán látszólagos nyugalmat erőltetve magára, ridegen megszólalt:

- De hiszen Ő nem a te lányod! Osztályidegen! Ha most visszaveszem, nevetségessé válok nemcsak a gyerekek előtt, a tanári kar előtt, a vezető pártfunkcionáriusok előtt is! Mindent, de erről szó sem lehet!

- Pedig kell, hogy legyen! Ezt a lányt én örökbe fogadom. Se anyja, se apja, a felszabadulás óta. Ha a gyerekből gyilkost akarunk nevelni, el kell kezdeni kiskorában. Az igaz ember, a szocialista embertípus is akkor tökéletes, ha nevelése elkezdődik már a bölcsőben. Nos, itt az alany, de Önök eldobnák. Mennyivel osztályhűbb egy volt csendőr, aki ma mellesleg párttitkár, vagy egy gimnáziumi tanár, akinek fasiszta hajlamai közismertek voltak, mint ez a szerencsétlen némbér? Nos, kéz kezet mos! Nekem nincs veszíteni valóm és Ön is többet nyer

vele, ha rátér a helyes útra, mint azoknak a sötét alakoknak a barátságával, akik ehhez hasonló dolgokból akarnak maguknak tőkét kovácsolni!

- El vagyok veszve! - az öreg tanár szinte pillanatok alatt megrogyant.

- Miért lenne elveszve? Emberségéről tesz tanúbizonyságot, ha visszaveszi a lányt, s ha bárki is ezért felelősségre vonná, itt vagyok én, aki vállalom az apa szerepét a ránehezülő felelősséggel és kötelezettségekkel együtt.

- Nem utasíthatom vissza kérésedet, fiam, de azért mégis csak meg kellene beszélni az illetékesekkel.

- Nem! Itt a szemem előtt írja be a naplóba a lány felvételét, és már itt sem vagyok! A tanári kar előtt hivatkozzon rám, az elvtársak előtt pedig... Ha méltónak tartanak egy nagy, szocialista gazdaság szakvezetésére, meg fogják tűrni lányomat a gimnázium padjaiban.

Az igazgató felállt és az iratszekrényből előkereste a kérdéses naplót, majd az index alapján bejegyezte Magdikát a gimnázium harmadik osztályába.

- Meg vagy velem elégedve? - kérdezte feltekintve a naplóból.

- Igen, és most megyek is! Ha valamiben szolgálatára lehetek, mindenkor készségesen teszem.

- Egy névkártyát tettem az asztalra.

- Várj! Egy snapszot talán megiszol velem?

- Szívesen! S ha szereti igazgató elvtárs, holnap küldök egy üveggel. Majd behozza a kis-lányom.

- Az jó lesz fiam! Úgyis fogytán van, és ez a folytonos idegfeszültség...

- Azt hittem csak nálunk van így.

- Nálatok is?

- Problémák mindenütt vannak, igazgató elvtárs! A fontos, hogy az embert önvád ne marcangolja.

Koccintottunk!

- Egészségedre, fiam!

- Egészségére, igazgató elvtárs! Kívánok minden jót, még sok szép évet jelenlegi állásában!

- Köszönöm fiam, de nem haragszol, ha mindjárt hozzáteszem: nem sok örömmel szolgál manapság a pedagógushivatás.

- Meg kell szabadulni a lidércnyomástól, igazgató elvtárs! Ha tiszta a szívünk, megszépül körülöttünk az élet is.

- De hogy...? Ez a dolog is úgy rágt a bensőmet, mint egy rákos seb! És még mennyi van! Örülök annak, hogy bejöttél, legalább megosztod velem a terhet.

- Így kell a többitől is megszabadulnia, igazgató elvtárs! Ne akarjunk másnak mutatkozni, mint aminők vagyunk! A probléma szülőanyja legtöbb esetben az őszinteség hiánya, s ebben a rendszerben elbuknak mindazok, akik hamis prófétaként akarnak feltörni.

- Azt hiszem, igazad van, fiam. Ígyál még egy pohárával, lesz utánpótlás.

- Lesz - válaszoltam jókedvűen -, de most már igazán mennem kell! Sokáig fenntartottam.

- Nem tesz semmit, fiam. Szívesen látlak máskor is!



Kezet ráztunk, az öreg lekísért, s a lépcsőház alján még megismételtem:

- Akkor holnap küldöm a lányomat.

- Küldd fiam, és mondd meg neki: felejtse el, ami volt, azon leszek, hogy elháruljon az útjából minden akadály.

- Ez aztán borbély öt perc volt - kiáltotta Ferkó, midőn meglátott kilépni a kapun -, ennyi idő alatt egy érettségi vizsgán is áteshetett volna!

- Ki tudja, Ferkó? Lehet, hogy át is estem! Az iskolai érettségi csak próba, fiam - az igazi érettségi vizsgák utána jönnek, de hányszor! Kópházának Ferkó, megvisszük Magdikának az örömhírt.

- Hát sikerült!

- Miért ne sikerült volna? Ha szeret tanulni, hadd tanuljon!

- Nem rossz lány! Nem olyan szeleburdi, mint a legtöbbje. Nyaranta a Kheim brigádnál szokott kötözni. Csodálom, hogy agronómus elvtárs eddig nem figyelt fel rá.

- Bolondokat beszélsz! Hogy tarthatna az ember mindenkit számon? Hány ember megfordul nálunk csak egy év alatt is!

- Igen, de Ő más! Én sem feledtem el...! De hát - valóban örökbe akarja fogadni, vagy csak kamukából?

- Miket beszélsz te?

- Mert feleségpótlónak is beillene már!

- Ejnye Ferkó! Hát ennyire rossznak tartasz engem?

- Miért lenne az rossz? Maga úgy is csak dísznek tartja az asszonyt, igazán mindegy lenne melyiket, mikor?

Nem tudtam hirtelen mit válaszolni a gyerek okoskodására, s mivel éppen a régi várfal beugróján standoló dinnyésekhez értünk, megállítottam és pénzt adtam a kezébe:

- Ugorj le szépen és hozz abból a görögből! A legnagyobbat, de jó is legyen!

- Akkor meg kell lékelni.

- Kóstold is meg!

Leugrott és hamarosan hozta a hóna alatt. Tíz, tizenkét kiló lehetett, s betettük az ülés alá.

- Ezt hazavisszük, Ferkó, aztán irány a prэшáz! Ott abrakolhatsz, felvesszük Emmi, majd vissza Balfra. Bírják a lovak?

- Akár Kapuvárig, agronómus elvtárs!

- Rendben! Akkor itt a kulcs, mutattam már neked azt a kis házikót, nem kell megvárnod Balfon, felviszel oda egy vaságyat, utána pedig elmegy Terézkéért.

- Sodronyosat vigyek?

- Sodronyosat, vagy milyet, mit bánom én, de ne feledkezz meg a szalmazsákról, és vételezz a részemre két pokrócot is!

- Bízsa csak rám, agronómus elvtárs! Még rózsát is teszek a lepedő alá.

- Csak már ne tégy alája! Látom te arra is képes lennél!

Ferkó komiszul vigyorgott, s a kórház előtt megállt:

- Nem ugrik fel? - kérdezte.

- Mit vigyek neki?

- Hát, egy karaj dinnyét! Többet ér az a virágnál! Magdika meg úgysem tudná egyedül elfogyasztani.

- Talpraesett kölyök vagy te, Ferkó! Na, vedd elő, és hasíts belőle egy adagot! - Leugrottam, hogy felszaladjak, de félúton Terézke már jött elém, mert éppen az ablakon nézett kifelé, midőn megálltunk:

- Minek köszönhetem Szepikém, hogy ilyen korán jöttél értem?

- Még nem egészen, szívem, csak látni akartalak! Majd estére! Nem feledted miben állapodtunk meg?

- Nem, dehogy feledtem! - belém csimpaszkodott, és velem jött a kocsiig.

- Szeretted a dinnyét, csillagom? Mert csak ezt tudunk adni most.

- Ó, nagyon!

Ferkó kezében máris mozdult a bicska, kihasított belőle egy jókora darabot, és csak úgy kézből átnyújtotta.

- Kedvesek vagytok - mondta Terézke, és mindjárt bele is harapott.

- Napnyugta felé érted jön Ferkó, csillagom! Én sajnos nem jöhetek, majd ott találkozunk. Megígérem, hogy ilyekezni fogok!

- Ne vigyek valamit?

- Nem kell semmi szívem, gondoskodom mindenről, csak te gyere! - Vagyis... - eszembe jutottak a gyerekek - mégiscsak hozhatnál valamit: itt van ötszáz forint, vegyél nekem nyolc darab glott gatyát, és ugyanennyi trikót. Kettő évestől, tízéves korig, de különböző színben. De persze lányok is vannak...

- Három - szólt közbe Ferkó - kettő, öt és hétéves!

- Akkor azoknak inkább kis szoknyákat! - Terézke hol rám, hol Ferkóra nézett, aztán gyanakvón kérdezte:

- Minek kellenek neked ezek?

- Meglátogatunk, szívem, egy családot! Tudod, sok a gyerek és nem jut mindenre. Elintézed?

- Örömmel, csillagom! Legalább ki lesz töltve a délutánom, ugyanis szabad leszek.

Megcsókoltuk egymást:

- Sietek szívem - mondtam - nem szeretném, ha várnod kellene rám! - A szája még akkor is az ajkamon volt, midőn elindultak a lovak, s Ferkó szerint még akkor is visszafelé néztem, midőn Kópházán, lakásom előtt megálltunk.

Megálltunk. De ami utána következett, mert amint felálltam a kocsiban, és betekintettem az udvarra, a látottaktól mozdulni sem tudtam! Nem számítottam arra, hogy még aznap találkozni fogok Filoménával! Lajos hiába ment volna - futott át agyamon - vagy Filoména ártatlan? Vagy csak ügyesen álcázza magát?

Feleségem szétterpeszkedve, mint egy keleti kényúr első asszonya, hátradőlve feküdt a rózsalugas alatt elhelyezett nyugágyon, Magdika pedig a kedvenc rabszolganő szerepében, a háta mögött térdelve, a haját fésülte.

Mivel meghallották, hogy a kocsi megállt, felugrottak mind a ketten, aztán ki a kapuhoz! Úgy látszik jót tett a gőzfürdő - gondoltam, szóhoz azonban nem juthattam, mert egyikük jobbról, másikuk balról elkapott, s Ferkónak is csak akkor jutott eszébe a dinnye, amikor már az előszoba ajtajában álltunk:

- A dinnye, agronómus elvtárs! - kiáltotta utánunk.

- Megyek Ferkó! - kiszabadítottam magam és visszaléptem a kocsihoz. - Gyere velem te is - mondtam a gyereknek -, legalább előbb szabadulok!

- Isten ments - szólt Ferkó -, azért minden békát én sem nyelek le és azt sem akarom, hogy megint kellemetlensége legyen miattam. Menjen nyugodtan, megvárom!

Bevittem a dinnyét, s míg Magdika késért indult, Filoména szokatlan gyengédséggel dorombolni kezdett:

- Haragszol még, drágám? Kicsit túllöttem a múltkor, de ha alkalmat adsz rá, mindent rendbe hozok.

Ránéztem! Akár egy ártatlan bárány! Hát valóban tévedtem volna? Emmi közlései rosszindulatúak voltak?

- Nem haragudtam szívem, csak kicsit rosszul esett a viselkedésed - szóltam.

- Ingerült voltam. Bocsáss meg!

- Már megbocsátottam - elkaptam a fejét és szájon csókoltam -, akarok hinni benned kedves, csak tőled függ, és életünk visszazökken megint a rendes kerékvágásba!

Nem válaszolt, elhúzódott tőlem, mert Magdika megjelent a tányérokka és késekkel, aztán körbeültük az asztalt. Filoména lehasított egy szeletet, majd Magdika elé tolta:

- Szereted? - kérdezte.

- Nagyon - felelte a lány -, jó ötlet volt Szepi bácsitól!

Élvezettel néztem őket, ahogy fehér fogaik között őrlődött a ropogós, piros húsú gyümölcs, de valahogy magam nem kívántam, s mikor rám került volna a sor, visszatoltam eléjük:

- Egyétek csak meg! Én inkább innék valamit.

- Máris hozom - szólt Magdika, felugrott és átszaladt a kamrába, Filoména pedig hozzám hajolt:

- Na, igazán egy kicsit! Azelőtt mindened volt! - levágott egy kisebb szeletet, beleharapott és felém nyújtotta - ezt csak nem utasítod vissza?

Ez volt a veszte, mert ahogy hajoltam feléje, hogy ráharapjak a dinnyére, keblén a bimbó felett - merészen kivágott blúz és sort nadrág volt mindkettőjükön - hosszúkás, kék foltot pillantottam meg! Visszakaptam a fejem, Filoména elsápadt, aztán merészen elkacagta magát:

- Mi történt veled, Szepikém? - még akkor is kacagott mikor Magdika visszaérkezett a konyakkal. - Ugye mondtam, hogy baj lesz belőle, te kis vérszopó - fordult a lány felé, majd: - Ne ijedj meg Szepikém, rajta kívül nincs senki a háttérben, Ő volt, de visszakapta! - Felugrott, s a bíbor színben játszó lány kebléről leszakította a blúzt: - Idenézz!

Valóban, Magdika keblén, ugyanott, de valamivel nagyobb, még frissebb harapás volt! - a lány visszaigazította a blúzt és lehajtotta a fejét!

- Szép játék mondhatom! Ezt tanítod az iskolában is? Mi lesz azokból a gyerekekből, akiket te nevelsz? Van benned egy csipetnyi is a kommunista morálból?

- Nézze meg az ember - szólt feleségem - én vagyok párttag, s te tanítasz erkölcsre? Nem látod, hogy dühöng bennem a kommunizmus? Ezt a kis harapást igazán meg lehet bocsátani! Különben, egészen ártatlan játék!

- Hát igen! Ezek vagytok ti! A kényelem és az elbizakodottság fajtalanára tesz benneteket, s míg a legtöbbje kapargatja a filléreket, ti nudizmusból vesztek leckét!

- Mióta vagy ilyen finnyás, Szepikém?

- Neked meg, ha jól látom, az utóbbi időben nagyon is megjött az étvágyad!

- Remélem nem baj, hiszen neked mindig is a molett nők tetszettek.

- Igen, azok, de ettől te csak hasra hízhatsz.

- Szemtelen vagy Szepikém! Bizonyára valaki felingerelt ellenem. Nem baj! De remélem ma velem maradsz és megpróbáljuk helyrehozni dolgainkat. Már gondoltam arra is, hogy lemondok a beutalást, de akkor hol gyógyíttassam magam? Egy hónap még és kezdődik a tanítás. Csak ne lenne ez a nyavalyás köszvény! Úgy ropognak a vállaim, mintha nem is lenne rajtuk izom, ami összefogja a csontokat.

- Ropognak, ha ropogtatják! Nem tudom honnan a fenéből szedték össze ennyi nyavalyát? Szerintem a véred beteg, Filoména! Feltétlenül gyógykúrárt kell vegyél!

- Hát nem haragszol, ha elmegyek?

- Dehogy haragszom! Te érzed a bajodat, s ha beteg vagy menned kell! Itthon úgysem hagynának nyugton, s ott legalább kipihenheted magad kedvedre.

- Édes vagy, Szepikém! De mi lesz veletek? Egy hónap hosszú idő, s Magdika is unja már egyedül. Kivihetnéd magaddal a munkahelyedre, úgy gyorsabban telnének a napok. Nem szeretném, ha távollétem miatt hiányt szenvednétek valamiből.

- Ne aggódj miattunk, kedves! Éhen biztos nem halunk, mást pedig lehet nélkülözni bizonyos ideig.

Ferkó füttyöreszni kezdett a ház előtt, s Magdika, aki türelmesen szorongatta a konyakos üveget, az utca felé figyelt.

- Még mindig az a neveletlen gyerek a kocsisod? - kérdezte feleségem.

- Miért lenne neveletlen? Szorgalmas, szófogadó! Tölts Magdikám és már itt sem vagyok!

- Hát nem maradsz velem - Filoména kétségbe esetten megragadta kezem -, legalább ezt az utolsó napot tölthetnénk együtt, telefonálok az igazgatónak!

- Ne fáradj! Kint császkál a területen, és különben is a termelő szövetkezetben lesz délután sürgős elintéznivalóm! Este vártalak szívem, ezt az egy napot már igazán te is kibírhattad volna gőzfürdő nélkül!

Filoména keze lehanyatlott, kiittam a konyakot és ismételten tartottam a poharat, majd:

- Magdikám - mondtam - beíratlak az iskolába! Holnap látogasd meg az igazgatódat, de csomagolj ebből is néhány üveggel, ha nincs, vegyél és add át neki üdvözetemmel együtt! Különben kellemes meglepetésben volt részem, a volt fizika tanárom, a te igazgatód.

- Igazán? - erre már Filoména arca is felderült, s Magdika kérdő tekintetére mosolyogva válaszolt:

- Nyugodtan adhatsz Szepe bácsinak egy pusztát érte! Én nem vagyok féltékeny, mint Ő!

Magdikának sem kellett több, nyakamba ugrott, és ahogy csókolt közben kihullottak a könnyei...

- Ne sírj kis buta, hiszen ez csak természetes - megfogtam a copfját és ujjaimra csavartam. - De ez már nem - mondtam -, furcsa ilyen nagylánynak! Mikor fogsz megszabadulni tőle?

- Holnap, Szepe bácsi! Ma nem hagyhatom magára Filonénit! Holnap együtt megyünk Sopronba, s mielőtt elutazna, közösen választunk frizurát, jó...?

Másnap arra ébredtem, hogy az ablaküveget veri az eső. Nagy cseppekben eshetett, mert erősen kopogott, s mivel egyébként sem akartam már elaludni, felültem, hogy körülnézzek a szobában. Friss mész és politúr szaga facsarta orromat, pókhálónak híre-hamva se... Mikor Felícia megtudta, hogy beköltözünk a nyaralójába, szabadságot kért, s mire Ferkó megjelent a vasággal, már kimeszeltette, bebútoroztatta a lakást. A gyerek szerint csak a pirolámpa hiányzott!

Megható gondoskodás egy volt betegről, vagy nem felejtette el ígéretemet? Sebj - gondoltam - aggszűzzel még úgysem volt dolgom! A terülj-terülj asztalkám meséje jutott eszembe, s hálás pillantást vettem a lányra, aki kinyújtózva, szétvetett lábakkal, jóízűen durmolt a vado-natúj rekamién. Szegény lány - gondoltam - mi lett volna belőled, ha nem váltja fel a munkás-hatalom a régi úri rendszert? Mindenki lába kapcája, utcai, legfeljebb bordélyházi kurva vált volna belőled, s ma anélkül, hogy anyagi, vagy erkölcsi kényszer hatása alatt cselekednél, könnyedén elhárítod a professzor közeledését, hogy szerelmednek áldozhass! Fantasztikus emelkedés ez: semmiből, senkiből valakivé lenni! És ezt sokan nem értik meg. Sztrájkot, egyebet emlegetnek. Akkor bezzeg lehetett! Most nem! De ki ellen sztrájkolnátok? Mit akarhattok még, amikor az általános nyomor helyén általános jólét virágzik. Adhat-e többet egy háborúban elvérzett ország, mint megosztja azt, ami maradt. És - amit együtt előterem-tünk. Munkád gyümölcse a tiéd, s ha a múlthoz viszonyítva már most is ilyen csodás az életünk, mit várhatunk még? Örülj és vigadj ember, aki részese lehettél a szabad életnek, s ha az a vágyad, hogy utcára vonulj, hát vonulj! Ha magadba nézel, és számvetést csinálsz, mást úgy sem tehetsz, mint „allelujázva” köszöntöd a munkás hatalmat, s ha volt bőr a képeden térden csúszni a faragott képek előtt, állj meg legalább egy percre és hajtsd meg fejed a munkásosztály vértanúi előtt, akik meghaltak, hogy neked emberibb életed legyen!

Szél csapdosta a félig nyitott ablakdeszkákat, kiakasztottam, s mivel eléggé lehűlt a levegő, ráterítettem Terézkére a paplant. Nem mozdult, még mindig mélyen aludt. Lecsókoltam az ajkán csillogó mézet, aztán melléje bújva, üres szemekkel bámultam a mennyezetet. Üres szemekkel igaz, de a szívem tele volt! A szerelem harmonikus egyvelege, amit Terézke nyújtott este, még ott zibogott a bőröm alatt, s a tökéletes kielégülés kábulatától még mindig forró aggyal, végigfutottam a Tiborral lefolytatott esti beszélgetésünkön.

- Mikor elhagytad a pártirodát - kezdte a diri szinte fellélegezve - bizonyára kellemetlen volt számára jelenléted. - Felkapta a fejét:

- Nézd, Tibor fiam, ne kerüljessük a kását, megmondom kerek-perec: megmásíthatatlan szándékom az agronómus leváltása! Van elég párttag is erre a posztra, minek bizonytalankodjunk? Túl szabadon mozognak itt az emberek! Hiába ért valaki a szőlőhöz, hiába jó munkaszervező, ha a lelkesedést a személye iránti rajongás szüli, az eredmény csak időleges lehet, addig stabil, amíg az illető a helyén van. A mi agronómusunkba valósággal szerelmes az egész üzem munkásállománya. Nem mondom, megnyerő a külseje, alaptermészete sem rossz, de ez még nem biztosíték arra, hogy helyes irányba tereli a dolgokat. Mikor tavasszal hirtelen megbetegedett, egyik napról a másikra felborult itt minden. Mi történik, ha egyszer meggondolja magát és odébb lép? Nekünk, de inkább az üzemnek állandó stabilitásra van szüksége, ezért olyan embert akarok a helyére, aki párttag, élvezzi bizalmunkat, és a dolgozóink előtt is megfelelő tekintéllyel rendelkezik.

- És ki lenne az az ember, igazgató elvtárs - tettem fel a kérdést.

- Lajos, a helyettesem! Úgy gondolom elegendő gyakorlatra tett már szert mellettem és itt az ideje, hogy kiemeljük. Már el is küldtem a felterjesztést. Elképzelheted milyen paff lettem, midőn elolvastam az újságcikkedet.

- Nézze igazgató elvtárs - volt Tibor válasza -, saját véleményemet előbb már elmondtam, ha a párt itteni szervezetének véleményére kíváncsi, kérdezzük meg a párttagságot! Egyáltalán nem hiszem, hogy az öreg Dömötör, a Koloszár, vagy vegyük bármelyik idős csószot, Pápaít, vagy Feldmant, továbbá elég szép számmal vannak itt a régi tizenkilencesekből, akik végig szenvedték a fasiszta elnyomást, s a megnyerő külseje miatt ragaszkodnának Józsihoz. Az igazság az, hogy agronómusunk az embert látja a munkásban is. Józsi fiatal, fejlődőképes, mindenféle szempontból jó szakember, míg Lajost képességei csupán futárszolgálatra teszik alkalmassá. Józsi semmi szín alatt nem kallódna el, ha Önök leváltanák, mert szaktudása után örömmel felkarolnák más gazdaságok, főleg termelőszövetkezet, de csak azért, hogy egy párttagot kiemeljünk, nem engedem az üzemegység harmonikus életét megbontani! Ezzel az intézkedéssel a párt tekintélyét is aláásnánk.

- Tehát, te a párttagokhoz akarsz fordulni?

- Ez természetes! Egy agronómust, aki összefogja a gazdaság gépezetét, nem szabad igazgató kézlegyintéssel eltávolítani! Túlmegy az ön hatáskörén! De különben, mint hallottam a minisztérium javaslatára került erre a helyre.

- Hát jó! Látom téged is megbabonázott. Ha mindenáron ragaszkodsz hozzá, maradjon, aztán nehogy magával rántsón téged is!

- Ettől egyáltalán nem félek, igazgató elvtárs. Ismerem az embereket. De - ha valóban valami hasznosat akar cselekedni, a párt és az állami gazdaság érdekében, teszek egy javaslatot: mivel a mi gazdaságunkban nagyon sok a lófrász, s ezek mindenképpen van egy titkárnője, akinek a munkaideje nagyrészt személyi szolgáltatásokban merül ki, tegyen rendet a nemtermelő alkalmazottak soraiban! Hát nem megdöbbentő pocsékolása ez a drága munkaerőnek? Sírunk, sopánkodunk, hogy kevés a munkás kéz, ugyanakkor feleslegesen, mert felesleges ma, a fejlett technika korában - a munkás létszámmal majdnem egyenlő szintre emelni a nem termelő alkalmazottak számát. Nevetnek rajtunk az általunk elmarasztalt kapitalista vezetők, kedves igazgató elvtárs! Lesz Önnek dolga akkor is, ha sokat támadott agronómusunkat nyugton hagyja! Mindig oda kell nyúlni, ahol forróbb! S, ha forró...! Hát tessék, ne kerüljessük, lássunk hozzá!

Megilletődve hallgattam Tibor szavait. Képességei felől nem voltak kétségeim, tisztán látása, őszinte barátsága, egy kissé mégis meglepett.

- Köszönöm Tibor - mondtam a bizalmas közlés után -, bizalmadat hűséggel viszonzom, hűséggel irántad és a népi demokrácia iránt. Te biztosítod számomra a zavartalan munkát, én pedig meg fogom mutatni, hogy felesleges titkárnők és besegítő alkalmazottak nélkül is az élvonalba viszem üzemrészünket! Lajos az igazgató megállapítása szerint is elegendő gyakorlatra tett már szert, tehát önálló beosztást nyerhet, nincs értelme, hogy továbbra is mellettem helyetteskedjen, ami pedig a női beosztottakat illeti...

- Tudom, Józsi bátyám, hogy itt tapintunk a legfájóbb pontokra, de úgy kell venni, mint egy súlyos és elodázhatatlan operációt! Az eredmény érdekében ki kell kapcsolni az érzelmeket!

- Rád bízom, Tiborkám, hogy miképp oldod meg a személyi ügyeket, kényes kérdés, de azt hiszem a racionalizálásra már rég megérett a talaj, s talán épp fiatalságodnál fogva, te vagy a legalkalmasabb arra, hogy rendet csinálj ezen a téren is! Egy jó szakma semmiségi munkakör! A jövő perspektívája egyébként is általános műveltséget követel, előbb-utóbb minden munkaterületen.

- Helyes a megállapításod, Józsi bátyám, de amíg a munkástól és a munkától való iszonyt le nem küzdjük, számolnunk kell a rühelődéssel. Majd, ha az iskolákban - gondolok a középiskolákra - az agycsiszolással együtt halad a szakmunkásképzés, már értelmezést fog kapni a munkás és a munka fogalma. A párt felsőbb rétegei megértették már ezt a fontos kérdést, s az iskolák szakosítása néhány év múlva egészen új társadalmi megújítást fog eredményezni, ami nélkül a szocializmus továbbvitele kudarcba fulladna.

- Bizony nagy szükség lenne arra, Tiborkám, hogy bármilyen eszközökkel is, de eltüntessük a munkás és az értelmiség között húzódó, egyre kellemetlenebbé váló korlátokat. A minap is kaptam egy meghívót a Jóbarátok Klubjának nevezett társaságtól, és mikor érdeklődtem utána, hogy miféle csoportosulás, azt a választ kaptam, hogy csak érettségizetteket, főiskolát vagy egyetemet végzetteket vesznek fel tagnak. Nem foglalkoztam tovább velük, de kérdelem: miféle torz kinövésai ezek a szocializmusnak? Hol épül itt az osztály nélküli társadalom?

- Sok tekintetben kérdezhetnénk ezt, Józsi bátyám! Előbb említetted annak az iskolaigazgatónak és a járási titkárnak az esetét - sok kellemetlenséget, akadályt zúdítanak még ezek a gyökértelen emberek a nyakunkban, de tőlük függetlenül, ha az általános irányvonalat vesszük, azt kell látnunk, hogy a kellemetlenségek, akadályok ellenére is előre haladunk. Talán meggyőzőbben hat, ha egy pillantást vetünk a volt Pesti Valéria Telepre - csak egyet említek - a múlt nyomorúságos viskóinak lakói ma a modern palotákban élvezik a népi demokrácia áldásait.

- Nekem nem kell bizonygatnod, Tibor! Én az előrehaladást elismerem, csak...

- Mondd, Józsi bátyám! Őszintén beszélünk.

- Hát - arra gondoltam - nehogy ez a kényelem legyen a melegágya az ellenséges eszméknek.

Terézke mocorogni kezdett, nagyot, egészségeset ásított, aztán felém fordult:

- Te nem aludtál?

- Már rég ébren vagyok, de nem mertem mozogni, nehogy felébresszelek!

- Csacsi, hiszen ébren voltam én is!

- Igazán? Nem látszott rajtad!

- Milyen kár, hogy nem szóltál! Úgy szeretlek és szeretnék kihasználni minden percet.

Átdobta egyik lábát rajtam és egy szempillantás alatt a hasamra fordult, kis ideig farkasszemet néztünk, szemei végigszántottak arcomon, izmaimon, átvilágították csontjaimat, aztán meg-  
rázta rubint haját, s ajka, mint valami csodálatos piros hajnal, elindult felém.

- Szeretsz? Igazán szeretsz?

- Ezt érezned kell drágám! - átfogtam karcsú derekát, hogy magamhoz húzzam. - Egyedül Téged, s ha még egy pohárka kékfrankos is kéznél lenne, azt hiszem teljes lenne a boldogsá-  
gom!

- Arról sajnos most le kell mondanod szívem, de itt vagyok én, igyál meg, szippants fel! Szeretném, ha a mi szerelmünk is olyan márkás lenne, mint a te kékfrankosod, ha soha nem veszítené el ízét, fényét, s az a tűz, ami most bennünk van, örökké lobogna!

Hozzám tapadt, szinte szétfolyt a karjaimban, ajkunk elhallgatott, a szerelmi vallomás  
azonban folytatódott izmaink játékában.

Még kopogott az eső, rózsaszínű pír öntötte el az ablak üveget, s az égen, mint egy vesztett  
hadsereg szakadozott zászlói, felhőcafatok úsztak nyugat felé. Órákra tekintettem: öt óra...!  
Leugrottunk a heverőről, s öt perc sem telt bele, már az előtér ajtajában búcsúzkodtunk.  
Terézke hátrahajtotta fejét: még egyet, még egyet! Milyen is az a kékfrankos szerelem,  
Józsikám?

- Ilyen! - nem akartam, de erős volt a harapás, és kiserkent a vére.

- Ez kicsit mélyebbre sikerült - mondta - de legalább tartósabb.

Felpattant a kerékpárra és uccu neki! A kert ajtajában megállt, de nem lépett le, csak még  
egyszer búcsút intett, és hátra kiáltott:

- Estére találkozunk?

- Várlak!

- Jövök! - kiáltotta, majd eltűnt az útszéli mogyoróbokrok közt.

Hárman várakoztunk a Szombathely felé induló vonatra. A pályaudvar előtt, a sínek között  
húzódó beton horpadásaiban még csillogott az esővíz, a nap azonban erősen tüzelt, a felszálló  
pára opálos színt kölcsönzött nemcsak a kormos falaknak, nekünk is, s erre különösen szük-  
sége volt Filoménának, aki rizspor és a napszemüveg segítségével sem tudta palástolni, hogy  
átsírta az éjszakát.

- Remélem meglátogattok! - tekintetében volt valami különös, amit nem tudtam semmivel  
megmagyarázni magamnak.

- Ha nem leszünk terhedre drágám, örömmel.

- Írja meg Filonéni, hogy mikor mehetünk! Már előre örülök, még úgysem voltam a  
Balatonnál!

- Akkor neked Magdikám igazi örömet fog jelenteni egy kis kirándulás, de ami az időpontot  
illeti, az Szepi bácsitól függ. Láthatod: itthon sincs számomra egy órácskája sem, elutazásom  
után pedig - minden más fontosabb lesz számára.

- Ne tegyünk egymásnak szemrehányásokat, Filoména! Legalább most ne! A távolság talán  
közelebb hoz bennünket, azt pedig te tudod legjobban, hogy mi az oka a köztünk lévő viszoly-  
gásnak, és neked kell kezdeményezned feloldását.



- Tudom - az alkalmazkodásra célzol! Hosszú évekig mást sem csináltam Szevikém, mint alkalmazkodtam hozzád, de hát én is önálló, független személy vagyok, nekem is vannak gondolataim, vágyaim, érzéseim, s ha te semmibe veszed azokat, mit sem ér az egyoldalú alkalmazkodás, teher lesz az ember számára az élet, és várja azt, aki egy kis változatosságot hoz a hétköznapi szürkeségébe.

- Azt hittem boldog vagy mellettem, Filoména!

- Voltam, amíg te is az voltál, de te már régóta csak kényelmi szempontok miatt tartottad fenn a házastársi viszonyt. Erőidet másutt pocsékolád el, pedig ha nem csalódom fiatal vagyok még én is, és talán nem is az utolsó.

- Filoména! Gondolj arra, hogy hárman vagyunk!

- Tudom Szevikém, de Magdika előtt nincs titkom! Ő is olyan magára hagyatott, mint én! Különbösen egyáltalán nem akarlak megsérteni, csak figyelmeztetni, hogy mielőtt lándzsát törsz felettem, gondolj magadra is.

A szerelvény bejárt, felkaptam a két bőröndöt és elindultam az egyik első osztályú kocsi felé. Filoména, ki a lánnyal mögöttem lépkedett, látta, hogy hol állok meg. Rámszólt:

- Csak nem első osztályú jegyet váltottál, Szevikém?

- Miért ne? Kinek spóroljak? Egy agronómus felesége nem nézetheti le magát azzal, hogy harmadosztályon utazik! Lép fel! Viszem utánad a bőröndöket!

Megcsókolta Magdikát, aztán felszállt, mögötte én, Magdika nem jött utánunk, nem akart zavarólag hatni a búcsú pillanataiban. Találtunk egy üres fülkét, elhelyeztem a bőröndöket, aztán Filoména-hoz léptem, aki láthatólag szorongva várta az indulás előtti utolsó pillanatokat:

- Ugye jobb lenne, ha együtt mehetnénk? - mondtam, de hangsúly nélkül. - Gyorsabban telne az a néhány hét.

- Jajj! Ne bánts, Szevikém! Minden szavad szúr, s már úgyis odáig vagyok! Inkább csókolj meg, és hagyj magamra!

- Ha csak ez a kívánságod - homlokon csókoltam, ő azonban elfordult, és beállt az ablakba, mire én hátat fordítottam és elhagytam a kocsit, épp idejében, mert mihelyt kiléptem, indult is vonat.

Filoména integetett, szemei azonban mintha átnéztek volna rajtunk egy távolabbi pontra. Valaki más is búcsúztatja - gondoltam -, de nem néztem hátra, ne lássa, hogy gyanút fogtam. Gépiesen meglóbáltam én is a kezem, s csak akkor fordultam meg, amikor a vonat eltűnt a szemünk elől. Nem láttam senki ismerőst, nem is kerestem tovább, megfogtam Magdika kezét, aki tűnődve még mindig a szerelvény után lesett:

- Egy hónapig magunk maradunk Magdikám!

- Magunk, drága Szepi bácsi! Maga is és én is!

- Miért mondod így? Talán terhedre vagyok neked is?

- Ó, dehogy...! Nagyon is szeretném, ha többször együtt lehetnénk, de hát Szepi bácsi tegnap előtti éjszaka is úgy otthagyt, mint Szent Pál az oláhokat!

- Hát az hogy történhetett?

- Nem tudom. Szólás-mondás. Örülök annak, hogy nemsokára megkezdődik az iskola, addig pedig valahogy csak kibírom.

- Nagyon tévedsz, kislányom, ha azt gondolod, hogy ezután is olyan ritkán fogunk találkozni, mint eddig. Már ma is kiviszlek magammal, és mindaddig míg el nem kezdődik az iskola. Leadtam a titkárnőmet, legalább lesz, aki rendet tart az irodámban.

- Igazán magával mehetek? Jajj, de jó lesz! - Magdika megfeledezett arról, hogy az utcán vagyunk, és a nyakamba ugrott, de mindjárt le is lankadt: - Ezt mégsem tehetjük, Szepi bácsi! Ki etetné az állatokat?

- Ez igazán nem gond - mondtam - megkérjük a szomszédasszonyt. Ezt a miacsudát azonban tovább nem hagyhatod - végigsimítottam a copfján.

- Levágatom, drága Szepi bácsi! Mindenre képes lennék most, hogy a kedvében járjak, de bejön maga is velem a fodrászhoz?

- Rendben van, megyek, ha megmondod, de őszintén, hogy nem te haraptad meg tegnap Filonénit!

- Magával nem is tudnék másképpen beszélni csak őszintén. Nem én! Valaki más!

- Ki az a más?

- Azt nem tudom, de maga bizonyára sejti, hogy ki lehet az. Persze azért ne haragudjon kedves feleségére, mert lehet, hogy erőszakkal tette az illető.

- Erőszakkal? Hogy gondolod? Veled is megcsinálhatnák?

- Csak abban az esetben, ha előbb lekötöznének, különben kikaparnám a szemeit annak a...

- És miért segítetted ki?

- Ó, Szepi bácsi! Olyan jók hozzám mind a ketten! Szeretném, ha egymást is megértenék!

- Nehéz ügy kislányom, de majd meglátjuk. Te mindenesetre szeresd Őt is!

Hallgatagon ballagtunk egymás mellett a Pannónia Szálló melletti fodrász szalonig. Magdika már az állomás előtt belém karolt, és el sem engedte kezemet, csak amikor beléptünk a szalonba. Egy kedélyes, idősebb hölgy, aki éppen szabad volt, mindjárt beültette egy székbe, és elé teregette a frizuramintákat:

- Válasszon, édes! Melyiket akarja?

- Nem én, majd apuka - szólt a lány, és elém tartotta a mintákat.

- Ne légy csacsi - mondtam - te viseled a fejedet.

- Nem! Maga válasszon!

- Ezen igazán nem fogunk összeveszni, kislányom - mondtam, majd rámutattam az egyik mintára, nekem ez tetszik.

- Tehát olaszka - szólt a fodrásznő -, jó ízlése van az úrnak! Völegény, vagy...?

- Nem - helyesbített a lány - a papám!

- A papája? És ilyen fiatal?

- Korán nősültem, asszonyom - válaszoltam a lány helyett.

- Bizonyára korán, ha már ilyen nagy lánya van. Bár minden férfi hasonlóképpen gondolkodna! Nem lenne ennyi öreglány és több lenne a gyerek.

- Pedig nekem is csak ez az egy van, asszonyom.

- Látja, ez már helytelen! Legalább párban lennének, vagy hárman, három a magyar igazság! Mi nyolcan voltunk testvérek, és valamennyien felnőttünk.

- Hát igen... Az igények!

- Sajnos az igények miatt úszik el egy jobbra hivatott nemzedék a szennyecsatornákban! De hát - így vagyunk uram legtöbbször... Olyan frizurát csinállok a kislányának, hogy hét nyelven beszél majd!

- Sokáig fog tartani?

- Úgy másfél óra, uram. - Érdekes volt számomra, hogy még véletlenül sem elvtársazott.

- Köszönöm - mondtam -, Magdikám átmegyek addig a Pannóniába.

Megvártam, amíg lenyisszantották a lány copfját, aztán átballagtam a szomszédba, és leültem az egyik asztal mellé, azaz csak akartam leülni, mert a bejárat melletti sarokban megpillantottam Lajost, és hozzáléptem:

- Mikor érkezted vissza?

- Ma hajnalban, Józsi bátyám.

- Eredmény? Megkaptad a kinevezést?

- Miféle kinevezést, Józsi bátyám?

- Tudtommal főnököt akarnak belőled faragni.

- Ja, igen! Bocsáss meg! Nekem eszem ágában sem volt helyedbe lépni, de a párt határozott így.

- Melyik párt? Hányféle párt van nálunk? Nemde csak egyes vezetőkről van szó?

- Erre már én sem adhatok választ, mert mire vissza érkeztem, táviratilag visszavonták a kinevezésemet, azaz kineveztek, de Sopronkőhidára, azt pedig nem fogadtam el.

- Mi a szándékom?

- Maradok melletted tovább.

- Hmmm... Ez sajnos lehetetlen! Nem hallottál még a leépítésekről? A te végzettséged különben is már magasabb beosztásra jogosít. Nos - ha jól vagyok tájékoztatva: megszüntették az agronómus helyettesi státuszt. De nem jobb lenne valamelyik szőlőtermelő szakszövetkezet? Mert ha elfogadnád is Kőhidát, gazdaságon belül előbb-utóbb egyesíteni fogják a szőlőterületeket, és akkor?

- Szóba sem jöhet, Józsi bátyám! Én nem azért tanultam, hogy elmerüljek valamelyik nyers paraszti környezetben! Ismered a közmondást: aki korpá közé keveredik, megeszik a disznók! És azt sem csinálom, hogy kupeckedjek, mint te: itt is, ott is...

- Egyszerűen te a parasztot korpának, engem pedig kupecnek nevezel, mert ha megkérnek rá, hajlandó vagyok besegíteni?

- Átvitt értelemben igen, mert még sokára fog odajutni a mi parasztságunk, hogy magunk fajta ember egy asztalhoz leülhessen vele.

- Milyen pártnak vagy te a tagja, Lajos?

- A Magyar Dolgozók Pártjának!

- Hát akkor..., nagyon sajnálom, ha az elvtársaid le is ülnek veled egy asztalhoz, én nem! Pökhendi, beképzelt alak vagy! Még disznópásztornak sem való! - Visszaléptem a már előre kiszemelt asztalhoz és magamhoz intettem a pincért, aki kellő távolságból figyelemmel kísérte beszélgetésünket:

- Konyakot kérek és duplával, főúr!

Állva vártam be a pincért, beleöntöttem a konyakot a feketébe és kiittam. Már távozni készültem, midőn Lajos mellém lépett:

- Nem akartalak téged megsérteni, Józsi bátyám!

- Rendben van, Lajos, de nincs tárgyalnivalóm tovább sem veled, sem a pártfogóiddal! Hogy te kupecnek nevezél, egyáltalán nem szégyellem, de én sem szeretnék a disznók közé keveredni, persze az én disznóim mások, mint a tieid!

- Adod te még lejjebb is, Józsi bátyám!

- Nálad mindig feljebb leszek, barátom, a parasztok között is! Állásomat elvehetitek, de a becsületemet nem! Az megmarad töretlenül!

- Az asszonyok előtt is?

- Az asszonyokat meggyőzheted, hiszen jóképű gyerek vagy, a pártot azonban nem! Én ugyanis nem azonosítom a pártot sem veled, sem társaiddal és biztos vagyok afelől, hogy előbb-utóbb kiebrudalja soraiból a hozzád hasonló ficsúrokat!

- Józsi bá...! - Lajos úgy tett, mintha az öklét akarná élesíteni rajtam, de meggondolta magát, karja lehanyatlott, én pedig, mivel már előbb fizettem, elindultam a bejárati ajtó felé, s kilépve az utcára, elkezdtem fel-alá sétálni a fodrász szalon előtt. Magdika majdnem egy időben végzett Ferkóval, akit bevásárlásokkal bízta meg, s mivel már úgyszólván sok időt veszítettünk, a legrövidebb úton indultunk a prэшázhoz.

- Jól áll, Szepi bácsi? - kérdezte Magdika, midőn mellém lépett.

- Nagyon jól, kislányom! Látod, így már egészen más vagy! De neked is tetszik?

- Nagyon! Már régóta készültem levágtatni, de nem futotta soha a pénzem. Szép a modern frizura, de drága. Igazán hálás vagyok magának!

- Hagyd azt a hálát a fenébe! Én adhatok hálát a sorsnak, hogy idevetett mellém. De nem is mondtad még: hogy fogadta az öreg a konyakot?

- Nagyon megörült neki, de azt hiszem egy kis szesz már volt benne, mert rám sem igen nézett, csak a konyakos üvegeket ölelgette. Megkóstolta, csak úgy az üvegből, aztán azt mondta:

- Máskor is gyere be hozzám, kislányom! - nagyon barátságosnak mutatkozott.

- Mást nem mondott?

- Nem is igen tudott volna! Leült, behunyta szemeit, s elkezdett bólogatni, én pedig egyszerűen faképnél hagytam.

- Majd viszel neki máskor is. Úgy látszik az ajándék ma is előfeltétele a jó előmenetelnek. Képzeld, Magdikámmal kivel találkoztam?

- Nem tudom... Ha megmondja?

- Lajossal, és azt hiszem el is köszöntünk egymástól örökre! Így hát nem lesz többé partiképes számodra.

- Soha nem is gondoltam arra, Szepi bácsi! Az este azt hiszem Filonénitől is megkapta a magáét!

- Hát ott volt?

- Ott! Én már ágyban voltam midőn megérkezett, az előszobában beszélgettek, aztán be-mentek a kishálóba.

- És?

- Annyit hallottam, hogy Filonéni aljasnak nevezte, veszekedtek.

- Miért nem mondtad ezt már előbb, Magdikám?

- Drága Szepi bácsi, úgy is annyi kellemetlenség van már maguk között, minek tetőzném?

- Szóval Lajos már az este visszaérkezett! Akkor Ő volt az a harmadik személy, akinek Filonénéd integetett a vonatablakból.

- Maga is észrevette?

- De még mennyire, Magdikám! Eszerint, ha összevesztek is, kibékültek, mi pedig a tények ismeretében rendelkezhetünk magunk felett.

- Mit szándékozik tenni, Szepi bácsi? Rám nézve is kihatással lesz?

- Még nem tudom, Magdikám! Ha eldurvul a játék, akkor igen, de ha Filonéni sem akarja szakításig vinni, akkor egy ideig megjártsszuk magunkat mi is. Kéz kezet mos, Magdikám! Szeretném, ha iskoláidat rendezett körülmények között végezhetnéd el, de ha másképp alakulnak a dolgok, akkor sincs aggodalomra okod, mert én anyagiak tekintetében gyámságot vállaltam feletted.

Magdika hozzám dörzsölözött és átfogta a derekamat:

- Olyan jó maga, Szepi bácsi! Én boldog lennék, ha ilyen férjet kapnék.

- Jól kell megválasztani, kislányom!

- Hiszen, ha csak rajtam múlna! Majd maga segít. Jó?

- Szeretném, ha kikérnéd a véleményemet.

- Ez természetes, de ezután hazajön aludni, ugye? Olyan borzasztóak azok a magányos éjszakák! Nappal még elmegy valahogy, de éjjel?

- Sajnálom Magdikám, de nem tehetjük! Nem tudhatjuk szándékukat. Hátha provokálni akarnak minket és azután?

- Igaza van! Látja, én nem is gondoltam erre!

A prérház előtt nagy sürgés-forgást találtunk, termelési értekezlet volt készülöben. Brigád-vezetők, csoportvezetők vitatkoztak egymás között, s midőn megálltunk, körénk sereglettek.

- Csakhogy megjött, agronómus elvtárs! - Látható örömmel ráztak velem kezet, kiszivárgott közékük is közeli leváltásom híre, és másvalakit vártak. Kheim Karcsi bácsi, a brigádvezetők öregje nem is rejtegette véka alá érzelmeit:

- Végre itt is igazság győzni! Készült új főnök fogadás és... - átölelt én pedig boldogan viszonoztam. Megjegyzem, hogy németajkú lévén csak törve beszélte a magyart.

- És hogy fogadták volna, Karcsi bátyám? - kérdeztem kedélyesen.

- Karókkal! Karókkal! Mit akarni tökfilkó? Ezt nem tanulni három hónap! Hát te? - akkor ismerte fel Magdikát - dolgozni vagy iroda?

Magdika mellém húzódva, esetenül szorongatta táskámat, s már éppen magyarázni kezdtem volna jelenlétét, midőn belépett a körbe Tibor, a párttitkár és Emmi:

- Csókolom kislány - köszönt Tibor - nem hiszek a szemeimnek!

- De milyen csini vagy drágám - Emmi megforgatta maga előtt a lányt, megcsókolta, majd mellém lépve:

- Gratulálok Szepikém! Ahogy itt egymás mellett álltok, le sem tagadhatnád, hogy te vagy az apja!

- Mi van? Te maradtál? Nem raciztak? - kérdeztem tőle.

- Mindenki maradt, csak kicsit megforgattak bennünket.

- Talán bent, a kultúrteremben tartanánk meg az értekezletet - szolt Tibor. - Emmike, maga vegye pártfogásba Magdikát, majd a jegyzőkönyvet én vezetem.

Miután a hölgyek odébbálltak, bevonultunk a kultúrterembe. A falak újak voltak még, a padló mozaik lapokból, tartották a hűvöset, ami szinte jólesett, mert eléggé felhevült állapotban voltam, de nemcsak én, az értekezlet szinte valamennyi résztvevője. Bevezetőül Tibor értékelte az elmúlt két hetet. Elismerően nyilatkozott az elvégzett munkákról, s anélkül, hogy kitért volna a hibákra, hiányosságokra, átadta a szót nekem.

- Kedves munkatársak, elvtársak - kezdtem -, úgy gondolom helyesen cselekszem, ha mielőtt számvetést csinálnék a nagy hajráról, mert nem nevezhetem másnak az elmúlt két hét munkálatait, előbb megköszönöm Önöknek, munkatársainknak, dolgozóinknak, elsősorban pedig titkár elvtársnak, ragaszkodásukat hozzám. Igaz - vannak, akik az irántam való rajongásnak tulajdonítják a köztünk lévő jó kapcsolatot, én azonban meg vagyok győződve arról, hogy ez a barátság abból a kölcsönös megbecsülésből fakad, ami kezdettől fogva fémjelzi egymáshoz kötődésünket, vagy ha úgy jobban tetszik, nevezhetjük ezt is kékfrankos szerelemnek. Szülőimádatnak. Ami szerintem egyáltalán nem szégyellni való, mert hiszen bele születünk, belőle élünk, s még, ha haragudnánk egymásra, akkor is össze kellene fognunk a termés érdekében!

Kint, a folyosón taps csattant fel - valószínű, hogy Emmi és Magdika titokban hallgatóztak, s Őket utánozva a bent lévők is összeverték tenyereiket.

- Kritizálni könnyű! - szólalt meg megint váratlanul az idős Kheim - csak ülni plüss! Jönne ki...! Mutatni, amit én! Hochmut, vagysteinigasatz...! Ilyen kő! - összetette két öklét - és ötvenkét mázsa tavaly is egy hold!

Karcsi bácsi már németes kiejtésével is derűtséget keltett, s néhány pillanatnyi időt nyertem, hogy összegezhessem további mondanivalómat:

- Kedves elvtársak! - folytattam. - A jó termés nem a kritikán és az önkritikán múlik, az csak hozzájárul. Ha helyesen alkalmazzuk. A termés igazi feltétele az időben elvégzett munka és a természeti erők harmóniája. A mi feladatunk, hogy a kettőt amennyire lehet összehangoljuk. Az elmúlt két hét megmutatta, hogy nálunk a munka intenzitása nem időleges, itt van szív, van lelkesedés, és ami a kettőhöz nélkülözhetetlen: van alapos felkészültség! Leváltásom megindoklásában többek között arról is szó esett, hogy én túlzott szabad kezet adok önöknek.

Hát ez így is van! De miért? Valamikor a brigádvezetők, a csoportvezetők feladata a palléroskodás volt, ma az öntudatos munkás mellé nem kell pallér. Az önök feladata az irányítás mellett egyúttal kutató munkát is végezni saját területükön: ismerni minden tőkét, hogy idejében útját tudják állni a betegségeknek, ez pedig csak abban az esetben lehetséges, ha nem rángatjuk egymást kötélen, mint a figurákat. Ez nem színház elvtársak! Itt az élet dől el! Az önöké is, az enyém is! Mindnyájunké, akik akár a termelésben, akár az irányításban részt vállaltunk! Tehát: bármit teszünk, a legteljesebb felelősség tudatában kell tennünk! Azt hiszem azt nem kell külön kihangsúlyoznom, hogy az egyéni felelősség annál nagyobb, minél nagyobb a cselekvési szabadság. Ismerem Önöket, Önök is ismernek engem, biztos vagyok afelől, hogy ahogy elkezdtek, akadályt nem ismerve törünk előre ismét az élüzem címért.

De amikor köszönetemet, a legteljesebb megelégedésemet fejezem ki önfeláldozó munkájukért, fel kell hívjam figyelmüket arra, hogy határszéli gazdaság vagyunk, ahová könnyen beférkőzhetnek diverzánsok is, és könnyen nagyobb károkat okozhatnak. Amikor azt mondtam, hogy a becsületes munkás mellé nem kell pallér, igazat mondtam! A mi népünk szeret dolgozni, de természetesen a munkával egyenlő értékű ellenszolgáltatásért. Ha nem úgy kell ki-verekednie a bérét, akkor önmagát sarkallja nagyobb teljesítményre. Éppen ezért, anélkül, hogy dolgozóinkat zaklatnánk, fel kell ismerjük és ártalmatlanná kell tennünk a kártevőket: elejét kell venni a szőlő- és karólopásoknak, s mivel nagy a területünk, ehhez minden dolgozó segítségét kérjük! Ismertettem már az elvtársakkal, a Dózsa brigádnál történt dolgokat. Elismerem, hogy a porzási normák tökéletlenek, szerintem is megfelelő időbért kellene rá alkalmazni, de addig is, amíg kézzel végezzük és nem tudunk kialakítani rá megfelelő megoldást, semmi és senki nem kényszeríthet bennünket arra, hogy elássuk a drága porzószeret. Azért vagyunk itt, hogy orvosoljuk a bajokat, tőlem még nem ment el senki dolga végezetlenül, ne feledjék azonban azt sem: ha szükségessé válna, megfelelő megtorlást is merek és tudok is alkalmazni.

Bízom abban, hogy az elvtársak részéről minden segítséget megkapok, most tárjuk fel és tárgyaljuk meg problémáinkat, van belőlük elegendő, nem kell szomszédba menni érte, hiszen két hónap se és nyakunkon a szüret.

Leültem Tibor mellé, aki szorgalmasan jegyzett, és vártam a felszólalásokat.

Elsőként Marika állt fel, a Dózsa brigád brigádvezetője. Bocsánatot kért a mulasztásért, aztán sírva fakadt:

- Nem tudom az elvtársak hogyan fogják fel, de szerintem lehetetlen összefogni egy cigány brancsot! Megpróbáltam már jó szóval is, erőszakkal is, de sehogy sem ment! Több kárt okoznak, mint hasznot! Azt pedig - legalább is merem remélni - , hogy elismerik az elvtársak: a legnehezebb helyzetben vagyok, mert területem teljes szélességében a gazdaság mezsgyéjén fekszik, s talán legnagyobb szükségem volna megbízható munkásokra.

Láttam, hogy a Rákosi brigád vezetője fészkelődik, s amint Marika visszaült a helyére, nyomban fel is állt:

- Nem tudom, hogy az elvtársnő mire alapozza a cigányokról alkotott véleményét! Mit mondhatnék akkor én, mivel az egy munkacsapatot kivéve, cigányokból áll az egész brigádom, és az én területem is az erdő alatt húzódik, a szemközti oldalán pedig egy eléggé forgalmas útszakasz! Meggyőződése, hogy megállták a cigányok is a helyüket a nagy hajrában! Emberi szögből értenek Ők is! Hogy több veszélyesség van velük, az pedig természetes.

- Könnyen beszél maga, Laci bácsi - szólt vissza Marika - maga köztük él, ismeri őket, kiválogatja a javát, hozzám pedig csak a selejtje került!

A Rákosi brigád egyik cigány származású csoportvezetője, aki egyébként is a legszorgalmasabb munkások közé tartozott - Horvátné - felpattant:

- Még hogy zsványok lennénk? Nem hiszem, hogy sok különbség lenne a cigány és a magyar zsvány között! Miért nem büntették meg azt a két lóköötőt is, akik ráfogták kapájukat a titkár elvtársra? Úgy jönnek dolgozni, mintha semmi sem történt volna!

- És dolgoznak is? - Tibor Marikához intézte a kérdést.

- Dolgoznak - hangzott a válasz.

- Akkor úgy hiszem máris elértük a célunkat! Azok az emberek már nem fognak elkövetni hasonló bűncselekményt, és vigyázni fognak arra is, hogy más se követhesse el! A cigány kérdés pedig egyik központi problémánk, s az eredmény, amit Önök elértek azzal, hogy beolvasztották őket munkabrigádjaikba, már önmagában is nagy előre haladás. Magának elvtársnő megígértük, hogy ezután nagyobb támogatást fogunk nyújtani, és ezt fenn is tartjuk. Van még valakinek mondani- vagy kérdeznivalója elvtársak?

- Van! - állt fel ismét Károly bácsi - itt két fűrt szőlő, ha megeszik az baj, de Sopronpuszta, Nyugatmajor, ahol mint az egész famili és lopni mind, az nem baj? Lehet bekötni nyomtató ló szája? Nem azt nézni, hogy proli mit visz! Nem sok megy tarisznya! Azok, akik belnyúlni a kassza! Miből építeni az igazgató palotát? Két év és palota! Az a konyak ott a pince hátsó etcetera! Miért disszidál mérnök? Valami bűzlik Dánia! Azok mind elsimulni, minket moleszta!

- Nem is az a baj kedves Károly bátyám, hogy megeszik egy vagy két fűrt szőlőt, egyenek meg hármat, négyet, ötöt, de hogyha háromszáz munkás minden nap elvisz három, négy, öt kilót, az már sokra megy! Az igazgató és a mérnök kapcsolata kivizsgálás alatt van, ami Sopronpusztát, vagy Nyugatmajort illeti..., ott is vannak bajok, mint nálunk, de ha a statisztikai adatok mérvadók, akkor ott is van előre haladás.

- Statisztik - Károly bácsi dühös lett - papír, rongy! Hazugság mind! Becsapni állam!

- Az igaz! Sok kisasszony! Kevés dolgozni! - Károly bácsi észre vette elszólását, és bocsánatkérőleg fordult Marika felé.

- Mondja csak Károly bácsi - biztatta Marika - mind igaz, amit mond! De különben is: mondhat amit csak akar, nem haragszom meg magára! Valójában minden szava telibe talált!

- Azaz, telibe! De eleget mond! - megrázta fejét és kivörösödve leült, a többiek pedig hallgattak.

Szétszórtam a következő két hét munkaprogramját, aztán Tibor záró szavaival véget ért az értekezlet, de csak a hivatalos része, mert családias formában még hosszabb ideig elbeszélgettünk.

- Na, szóval marad - kezdte megint az öreg - poncikter brigádvezető - ez jó! A jampec megy! Most aztán jó szüret! Lesz hordó?

- Lesz Károly bátyám! Csak az időjárás legyen kedvező. Rosszak az utak.

- Az bizony rossz! Kocsikat előkészít! Kövek...! Hepe-hupa-zupp!

Jót kacagtunk Károly bácsi jóízű „magyarságán”, de még Magdika és Emmi is, akik épp akkor léptek be a nyitott ajtón, mikor kezével hadonászva mutatta, hogy borulnak fel a lajtos szekerek a kivájt, szakadékos utakon...



- Ha nincs már más közlendő számunkra, akkor indulok a területemre, agronómus elvtárs - állt elém Marika - szedik a körtét, nem szeretném, ha összezúznák az egészet.

- Várjon egy kicsit - mondtam, majd a titkárhoz -, nincs valami sürgős elintéznivaló, Tiborkám? Mert ha nincs, akkor felmegyek én is a Dózsa brigádhoz.

- Nincs, Józsi bátyám! Magdika is felmegy? Emminek ugyanis van egy rakás gépelőnivalója. Mától kezdve az én titkárnőm is.

- Rendben van Tiborkám, dolgozzatok! Magdika hadd nézzen körül az első nap! Majd holnap adunk neki is munkát.

Kifelé indultunk midőn Horvátné, a Rákosi cigányasszony utánunk szólt:

- Betyár cigányok...! Miért nem teszik máshová azt a lányt, gyenge Ő oda!

- Kezdő még, Horvát néni! - válaszoltam. - Majd ha Ő is olyan idős róka lesz, mint maga, vagy itt legtöbben, akkor más lesz a helyzet.

Este hétig fent voltunk a Dózsa brigád gyümölcsösében. Autók, vontatók szállították a befőztnivaló körtét, s mivel még jócskán sorakoztak a ládák, Marika ott maradt, én pedig Magdikával elindultam vissza a préházhoz. Kocsi nem volt velünk, megkerülve a Ságvári brigád területét, gyalogosan vágunk át a hegy oldalán, s mire „galyatetőre” értünk, a Ruszt felé menekülő nap kivörösödve a loholástól, utolsó sugarait ejtette a Fertő nádasaira.

Megszűnt a munkazaj, néhány széles hátú ló otromba szekereket vonszolt a préház felé vezető úton. A szőlők közül innen is onnan is bugyros munkacsapatok tünedeztek elő, hazaindulás előtt még egyszer körülnéztek, talán napi teljesítményeiket mérték fel, aztán lassan, cammogva, fáradt inakkal elindultak Sopron, Fertőrákos, Balfa, Kópháza irányába.

Valami megreccsent a hátunk mögött, hátranéztünk, de nem láttunk semmit, fenyőtoboz hullott a száraz avarra, avagy béka ugrott a szikla alatt bugyborékoló mohos forrás közé. Visszafordultunk, épp jókor, mert a lazán lebegő, aransodrású kötelek megfeszültek a víz felett, egy pillanatra mintha felemelték volna sziklaágyáról, aztán egy pattanás, amit hallani nem, csak érezni lehet, megszakadtak a kötelek. Egyik részüket magával rántotta a hegyek mögé zuhanó Nap, míg a másik részük csörömpölve hullott a hatalmas, két ezüst kristálytálba...

- Milyen pompás! - lelkendezett Magdika. - Nézze Szepi bácsi amott azt a két vitorlást! Nem félnek kint maradni éjszakára?

- Behúzódnak a nádasok közé, Magdikám.

- Biztosan szerelmesek. Maradjunk kint mi is Szepi bácsi! Meleg van és olyan csodálatosan szép itt minden!

A lány hangja bársonyos puhasággal csilingelt fülemben, s ahogy félig felém fordulva szorosan állt mellettem, egyik mellbimbója bordáim közé nyomódott.

- Csak nem vagy te is szerelmes, Magdikám?

- De, azt hiszem igen, csak reménytelenül! - felém fordult, végig mért, aztán lehajtotta, vagy inkább csak lehajtotta volna fejét, mert elkaptam és két tenyerem közé szorítottam:

- Drágám, éreztem az első pillanattól, hogy ez bekövetkezik! És most mit tegyünk?

- Nem tudom - suttogta a lány - nem tudom!

De ajkunk már összeért, szorosan tapadt egymáshoz, már nem lehetett visszatáncolni, de nem is akartunk! Magdika karjai hajlékony acélhuzalként fogták át vállamat, fejét hátrahajtotta két tenyeremre, s mint a szűzföld az első eke nyomán az esővizet, valósággal itta a csókot, de adta is. Hosszú percek teltek el így, s mire engedett karjaink szorítása, s ajkunk eltávolodott egymástól, már sűrű homály szakadt ránk. Fentről bágyadtan pislogtak az augusztusi csillagok, s a túlnan fekvő osztrák falvak, mintha kivilágított óceánjárók lettek volna, szikrázva himbálództak a sötét víz felületén.

- Ami történt, Magdikám, egyelőre maradjon kettőnk titka, most pedig haza kell menned! - Lehet azonban, hogy nem mondtam egész határozottan, mert a lány várakozó tekintettel belemosolygott a szemembe:

- És holnap?

- Holnap is csak eddig mehetünk kislányom! Most még meg kell elégednünk ezzel a gyönyörű érzéssel. Túl fiatal vagy és nekem kell vigyáznom rád. De légy nyugodt, nem feledem, amit kaptam tőled, csókjaid életre kelnek bennem, és eljön az az idő is, amikor szerelmünk beteljesedik.

Megfogtam a kezét, leereszkedtünk a sziklákon, s a szőlők közt kitaposott ösvényen indultunk a présházhoz, ahol Ferkó már készenlétben várt ránk.

- Na végre - kiáltott felénk, midőn megpillantott minket - már azt hittem, hogy vaddisznó csapdába estek!

- Ketten csak kimásztunk volna belőle, Ferkó - válaszoltam - remélem nem lesz terhedre, ha most haza kell vinned Magdikát.

- El sem hiszi, agronómus elvtárs, hogy milyen örömmel teszem! Üljön fel szép kisasszony, s hipp-hopp már otthon is vagyunk!

Megcsókoltam a lányt, felsegítettem Ferkó mellé, a lovak megiramodtak, szélsébesen rántották maguk után a könnyű homokfutót, s mire kinyújtottam volna a karom, hogy visszaintsek, már el is tűntek a diófák mögött.

Ott álltam, amíg hallottam a kocsi zörgését, arcom nedves volt Magdika könnyeitől, de valahogy mégis könnyű volt a szívem, nincs öröm ürm nélkül - gondoltam -, s mikor elhalt a nesz, elindultam, hogy felkutassam Tibort. Persze hiába kerestem, nem volt a helyén, senki nem tudta merre távozott. Nekivágtam tehát a Stöcker kert előtti emelkedőnek, s jó húsz perc múltán megérkeztem a Felícia lakba, kimelegedve, csapzottan, mint egy agyonhajszolt ló, majdhogynem úgy estem bele Terézke karjaiba, aki már régóta várt rám.

- Szegénykém - mondta - te agyonhajtod magad!

Ha tudja, hogy merre jártam bizonyára másként fogad, de nem tudta, s én nem is óhajtottam felfedni a valót, ezért azt válaszoltam:

- Ne félj, van itt szív, többet bír, mint hat lóé! Tudod-e, hogy az ember a legerősebb állat?

- Tudom szívem, de mindennek van határa!

Elemlámpával világítottunk, s ahogy ott sürgött-forgott körülöttem, hogy vizet, törülközőt készítsen, megpróbáltam párhuzamot vonni Terézke és Magdika között, de sehogy sem sikerült. Valahogy akkor még egyformán vonzódtam mindenkire, s alig vártam, hogy elkészüljek a mosakodással, hogy karjaim közé szoríthassam. Ugyanis míg Magdikáért felelősséggel tartoztam, Terézke szinte vágyta, akarta, hogy szeressem, hogy kedvem szerint bánjak vele, személytelen lénné vált karjaiban, s nekem akkor ez kellett.

- Nem lenne jobb itthon maradni most Józsikám? Úgy is holtfáradtnak látszol - szólt hozzám, miután elfogyasztottuk a vacsorát, ami részemre reggeli is volt, ebéd is.

- Nem, csillagom, ahogy tegnap megbeszéltük. Lemegyünk és megpróbáljuk elcsípni a tolvajokat! Tibor már valószínűleg ott kuksol valamelyik bokorban, az erdő szélén. Félsz talán?

- Nem félek, dehogy félek melletted, csillagom! Inkább csak téged féltetek!

- Ne félts, szívecském, hiszen olyan erő van bennem, akár egy medvét is két vállra fektetnék!

- Igen! De csak ilyen medvebocsot, mint én - kacagta el magát a lány - aki magától is elfekszik! - Kezembe adta a fokost, maga pedig hóna alá csapott egy gyapjú pokrócot, majd: - Indulhatunk, csillagom.

Halkan, vigyázva lépéseinkre, húzódtunk felfelé az erdő szélében. Szokatlanul vak sötétség volt, a hold csak hajnalra ígérkezett, vékony, fátyol szerű felhőréteg takarta el szemünk elől a csillagokat, s szinte jólesett hallani a fertői vadrezervátum messze hallatszó koncertjét.

- Szoktál máskor is kint éjszakázni, Józsikám? - suttogta mellettem Terézke.

- Néha igen. Ilyenkor nem szívja el az ember a másik elől a levegőt. Szippants csak egy nagyot belőle, aztán lassan engeddd ki! Mintha megmozgatná minden porcikánkat. Ilyenkor dupla erő kifejtésre lennénk képesek.

- Igen, de csak az első órákban! Nem lehet becsapni a természetet, Józsikám. Nekem csak elhiheted, aki elég sokat éjszakázom a betegek mellett. Az éjszaka azért van, hogy a test kipihenhesse nappali fáradalmait - aludni lenne jó szabad levegőn! Testünk akadálytalanul pótolhatná a nap folyamán elhasználódott nélkülözhetetlen anyagokat.

- Most szabad levegőn fogsz aludni, Terézkém! Ennél tisztább talán a svájci Alpokban sincs!

- Ha nyitva lenne az ablak igen, de ki meri nyitva tartani?

- Én, csillagom! Mihelyt elalszol kinyitom. Azért alszol olyan jóízűeket.

- Igazán? Valóban, mióta kint alszom veled sokkal frissebb vagyok és mintha ruganyosabb lenne a bőröm. Nem értem Felícia nagylelkűségét, hasonló módon Ő is kihasználhatná ezt a tündérkertet.

- Ami Őt illeti, én sem nagyon értem, de nem is nagyon érdekel. Jót tesz, hogy jót kapjon viszonzásul! Nekünk ez a mennyországunk, Ő pedig majd megkapja másutt.

- Nézd csak - szólalt meg alig hallhatóan - ott mintha két ember ácsorogna!

- Valóban! Az egyik nő! Várj, álljunk meg! Éppen csókolóznak!

Megálltunk, s elkezdtek mi is.

- Ezek bizonyára nem tolvajok - suttogtam - vagy igen? Lopnak, mint mi? Nem érzed? Itt a szabadban, mintha a csók is édesebb lenne!

- Érzem édes! De bírod még állva, mert én...

- Már nem sokáig!

- Akkor feküdj! - lehajolt, szétgurította a pokrócot, aztán ráfeküdt, én pedig melléje.

- Az első stáció - súgtam a fülébe, de Terézke már nem hallott, nem látott, úgy vonaglott karjaiban, mintha a hetedik mennyországban lenne.

- Tudod-e, mit mondott ma a professzor? - szólt hozzám, miután végighullámozott rajta a gyönyör és szétterítette magát.

- Megmondod, ha akarod.
  - Mi van magával, Teréz nővér? Maga napról, napra fogy!
  - Pedig jó étvágyam van, Professzor Úr - válaszoltam neki.
  - Meghiszem! De azért vigyázzon magára, mert úgy szép, ha egy kicsit telt.
  - Örömmel felhizlalnálak, Terézkém.
  - Bár tehetné! Én lennék a legboldogabb, de készülődjünk, mert amazok is cihelődnek, mint hallom. - Felült, körbe nézegetett, majd megszólalt: - Azt hiszem indulhatunk! Nem látok senkit.
- Összetekertük a pokrócot és tovább indultunk, hogy ott, ahol a két ismeretlen előbb tartózkodott megint, megálljunk. Le volt tarolva a fű, még talán a föld is meleg volt, legszívesebben elfoglaltuk volna az elhagyott táborhelyet, de tartottunk attól, hogy visszajönnek és tovább mentünk.
- Milyen szép ez az élet és mennyivel szebb is lehetne - súgta fülembe Terézke az egyik köztes lucerna föld szélében kaptatva.
  - Mindig úgy jó, Terézkém, ahogy éppen van! Látod, már abba is kezdek belenyugodni, hogy a feleségem is mással szórakozik.
  - Hiszen te is azt teszed! De nem lenne-e szebb, ha mondjuk mi ketten kerültünk volna össze. Lenne néhány csemeténk és nem azon járna az eszünk, hogy hogyan csaljuk meg egymást, hanem örülnénk egymásnak és természetesen a gyermekeinknek.
  - Ezen már nem segíthetünk, Terézkém!
  - De hátha...! Holnap megkérdezem a professzort, nem lehetne-e engem műtét útján alkalmassá tenni arra, hogy szüljek?
  - Alávetnéd magad?
  - Minden gondolkodás nélkül, Józsikám! Hány anya vállalja a halált azért, hogy szüljön? Az élet ritmusa különben megszakadna.
  - És hány anya dobja el gyermekét azért, hogy viháncolhasson! Erre nem gondoltál? Épp ma beszéltünk arról, hogy az igények növekedése családpusztítást idéz elő.
  - Nem kellenének áramvonalas gyermekkocsik, Józsikám, megfelelne a ringatós bölcső is. Bár ott tartanék, szívesen levetném bundámat, hogy pólyát vásároljak az árán. Ami pedig a többi nehézséget illeti. De - több gyerek, több tudós, több mérnök, több szakember, több munkás, több agy, több gondolat... Az emberiség jobban ki tudná aknázni a természet által nyújtott lehetőségeket. A kapitalista életfelfogás szerint az emberi léthez szükséges feltételek rövidesen a minimumra csökkennének, s ezért szükséges, ha másképp nem sikerül, akkor háborúval elpusztítani a felesleges szaporulatot! Vagy mint Kínában és Indiában, ahol erőszakkal akadályozzák, életszínvonal csökkentéssel büntetik azokat, akik nem hajlandók eleget tenni a kormányzat által meghatározott követelményeknek. Régebben talán mindkét életfelfogás elfogadható lett volna, de ma, amikor a csillagokat ostromoljuk, továbbá még a Földön is annyi kiaknázatlan terület van: a világtengerek, óceánok! Velük párhuzamosan haladhatna a világűr meghódítása is! A szocialista társadalom főereje abban van, hogy a lehetőség szerint megpróbálja egyenlő mértékkel mérni a javakat. Természetes, hogy nem gondolhatunk mindnyájan autóra, repülőgépre, de felesleges luxus nélkül jól élni, elérhető célkitűzés. Persze köztünk is vannak, akik a holdat is maguk köré csavarnák, csak hogy kiválhassanak a többi közül!

- Nem egészen így van, Terézkém! Azért mert veled jól tették, nem kell mindent szentírásnak vened. Igaz, jócskán előrehaladtunk a társadalmi kiegyenlítődés útján, de szerintem ma is megvan a kategorizálás három mércéje: magas, közép magas, alacsony! Vannak ebben a társadalomban is, akik dúskálnak a javakban, vannak akik szedegetnek, de legtöbbször csak csipegetnek. Sokaknál nagy érvágást jelentene, ha zsakettjüket fel kellene cserélniük Lenin egyszerű, sima zakójával. Pedig ha valóban rá akarunk lépni a szocializmus útjára, akkor előbb vagy utóbb rá kerül a sor arra is. De - talán itt meg is állapodhatunk.

A Dózsa brigád területének széléhez értünk, oda, ahol a szőlőt sűrű bokrok választják el az új telepítésű erdőtől. Széttértük a pokrócot, aztán leheveredtünk.

- Most aztán jöhet, aminek jönnie kell - suttogta Terézke -, ugye kedvesem mi megértjük egymást ideológiai felfogásaink ellenére is. Te nem vagy párttag, de azért nem bánnád, ha a leninizmus győzedelmeskedne az egész világon.

- Nem, Terézkém! Valóban nem! De csakis a leninizmus, mert a zagyvalékból már elégünk van. De ne rágódjunk most ezen, semmiféle izmus nem ér fel a szerelemmel, ha tökéletesen átéljük. Kezdetjük csillagom, nyújtsd...

- Mit?

- Hát a szádát, te vörös tündér! Törődöm is én azzal, hogy milyen könyv van a zsebedben, egy csepp méz az ajkadról több ér nekem a szocializmusodnál. Nekem nem az a fontos, hogy hogyan találják, hanem, hogy mit találnak! Ez itt a második stáció kedvesem!

- Harmadikat is akarsz?

- Amíg bírjuk, kedvesem! Egy pillanat ebből több ér, tíz nyugós évnél! - Nem kellett messze nyúlni érte, Terézke szája máris ott csillogott ajkam előtt, mielőtt azonban egymáséhoz tapasztottuk volna, megszólalt a fűrés. - Hallod? - folytattam - egészen közel lehetnek!

- Hallom, hallom! - suttogta a lány - tényleg közelről hallatszik! Maradjunk csendben!

- Csitt...!

Közvetlen közelünkben csörtetés..., Terézke hozzám bújt, mint a félénk nyulacska, megszorítottam kezemben a fokos nyelét, de mindjárt el is engedtem, mert a bokor másik oldaláról Tibor hangját hallottam:

- Odamegyek!

- Nem engedlek!

- Jé - a kapuvári Szösz! - nem mondtam, csak gondoltam - ez aztán érdekes! Hogy jöttek ezek össze?

Dulakodás támadt Tibor és a lány között:

- Engedjen el!

- Szó sem lehet róla! Ez már nem a gazdaság területe!

- Nem a gazdaságé, de az államé! Nem baj, jut is marad is, ha nem kellene, nem vinnék! Csak nem hagyom agyon csapatni magát egy szál fáért! Nem tanult a múltkori esetből?

- Igaza lehet, Szöszikém, de akkor miért jöttünk ki?

- Semmi esetre sem azért, hogy az erdőt őrizzük! Megbánta talán?

- Már, hogy bántam volna meg, drága Szöszikém! Ülünk le, csak jön időközben az agronómusunk is.

- Jobban szeretném, ha nem jönne!

- Miért?

- Mert én csak magával akarok maradni.

- Igazán kedves maga, vagyis te Szöszikém! Akkor hát...?

Hallottuk, amint széthúzták az ágakat, aztán félig a bokor alá, egészen közel hozzánk lefeküdtek, s ahogy ott fej-fej mellett lélegzet visszafojtva sunytunk, egészen jól hallottuk minden szavukat:

- Valóban én voltam az első, Szöszike?

- Ugyan már - kacarászott a lány - mindenkinek ezt szoktam mondani! Fontos, hogy jól esett és kész! Megismételjük?

- Még ne...! Beszélgessünk kicsit!

- Csalódott talán? Ilyen az élet Tibor! Sokan úgy őrzik, mint egy talizmánt, pedig hát..., olyan az is mint a falat kenyér, hozzátartozik a mindennapi élethez.

- Úgy beszél, mintha máris késve lenne.

- A ma biztos, Tibor, de az sem mindig!

- Hiszel te a túlvilágban?

- Nem! Itt van minden Tibor! Itt születünk, itt halunk meg, s ha igaz: itt születünk újra is.

- És a demokráciában hiszel-e?

- Ne nevetessen meg Tibor! Hogy lehet egy művelt, okos fiú ennyire szemellenzős? A ti demokráciátok is csak olyasféle elvont fogalom, mint a papok mennyországa! Vagy tudod mit? Ez a kettő tulajdonképpen nem is kettő, egy és ugyanaz: semmi! Nulla, ha úgy jobban tetszik.

- Hogy mondhatasz ilyet, Szöszike? Hát a túlvilág valóban elvont fogalom, a demokrácia azonban kézzelfogható valóság. Rövid néhány év alatt szinte teljesen megváltoztak a dolgozók életkörülményei. Maga mondta az imént, hogy még negyvennyolcban is milyen tömegszálláson aludtak. És ma? Meg vannak elégedve az új munkásszállóval? Micsoda kényelem ez a régi állapotokhoz képest!

- Kár papolni erről Tibor! Az igaz, hogy építettek egy tűrhető munkásszállót, de lesz gondjuk arra, hogy a befektetett összeg megtérüljön! Ami pedig a megélhetést illeti, éppúgy verekedni kell minden fillérért, mint a múltban!

- De dolgozhat mindenki, Szöszike! Persze a demokrácia sem változtatja a hegyeket kenyérré, a folyókat pedig borrá, ma is tehát fejenként a tej, s ha jó husikát akarunk enni, akkor disznót kell nevelni. No, de hát, ha nem hisz sem egyikben, sem a másikban, akkor tulajdonképpen van-e elképzelése az életről?

- Visszakérdezhetek? Mire megy vele az akinek van? Mert mire menne valamire, felfordul! Az összes eddigi filozófia az ember jobb, szebb iránti vágyódásának a terméke és meddig jutottunk velük? A gondolat egy pillanat alatt képes megkerülni az univerzumot, a valóság azonban, hogy sem múltunk, sem jelenünk és előre láthatólag jövőnk sem lesz. Esetleg hús, harminc, vagy háromszázezer év múltán az akkori antropológusok megtisztítják elszennyező-

dött csontjainkat, és címkével látják el, hogy az előember értékes maradványaihoz hasonlóan őrizték, míg nem majd az övékre kerül a sor. De az is lehetséges, hogy a távoli jövőben élő ivadékaink agyában a technika fogalmából, csak annyi marad, hogy követ pattintanak és azzal zúzzák szét áldozatuk koponyáját. Következtetésemben nem akarok addig menni, hogy bolygónkból akkorra csak a fényét látják a pár ezer, vagy százezer fényévre lakó, értelemmel megáldott rokonaink, mint ahogy mi látjuk a már régesrég megsemmisült csillagokat.

- Érdekes! Maga egyszerű munkáslány létére honnan meríti ezeket a mélyen szántó, filozofikus gondolatokat?

- A bátyám sem gondolkodik másképp. Különbözik most negyedéves orvostanhallgató, sebésznek készül.

- Értem. Kár magáért Szöszi! De én azt hiszem van magában egy kis nagyképűség is. Sajnos nem egyedülálló jelenség, a maga felfogása jellemző a mai fiatalságra. Mindig így gondolkodott?

- Nem! Volt mikor nem is gondolkodtam, de négy évvel ezelőtt még asszony, anya akartam lenni.

- És?

- A vőlegényemet nagy gyakorlat alkalmával agyontaposta egy tank. Akarja tudni, hogyan ismerkedtünk össze? Érdekes.

- Hallgatom, Szöszi! Mondja!

- Ikrénypusztán arattunk, barátnőmmel marokszedő lányok voltunk. Mindkettőnknek volt udvarlója, ráadásul a két első kaszás. Tudja Kapuváron kevés volt a föld és emiatt sok volt a szegény ember.

- Nos?

- Nos, nappal izzadtunk a földeken, este pedig végignyújtóztunk a juhódályban, egyik felében a nők, másik felében a férfiak. Egyik nap összebeszélt a két jó barát, hogy megviccelnek bennünket: midőn elalszunk, egymást felcserélve kúsznak oda hozzánk, vajon felismerjük-e őket?

- És felismerték?

- Csak a szeretkezés végén, akkor is azért, mert elnevezték magukat. Attól kezdve nem is szóltam a másikhoz, megszerettem a cserelegényt, s mikor vége lett az aratásnak jegyet váltottunk.

- És a barátnője?

- Ő is! Vőlegényeink egyszerre vonultak be katonának, az Övé hazajött, az enyém nem. De talán jobb is így, manapság házasságra gondolni nagy könnyelműség. Hát nem jobb így? Semmi felelősség! De legalább úgy élhetnénk mint az őskorban: mindenki mindenkié lenne és ugyancsak: minden mindenkié! Közös lennének a gondok és közös az örömök.

- És mindegy volt magának - azzal aki éppen jött?

- Csak annak adtam magam, akit megszerettem.

- Na látja - máris megcáfolta azt, amit az őskorról mondott. De nem jobb lenne mégis csak egy állandó partner?

- Téved Tibor! Így nem fáj, ha el kell válni egymástól, úgy viszont - nézzen körül, mennyi boldogtalan ember él az országban és legtöbbször a szerencsétlen párválasztás miatt.

- Ez a kor kiforratlan jellegéből adódik, Szöszi! Majd ha végérvényesen felülkerekedik a szocialista társadalmi szemlélet, megváltozik a helyzet a család körül is.

- Megváltozik Tibor, de nem úgy, ahogy azt maga elképzei.

- Hát?

- Szerintem a tudomány, a kultúra előrehaladásával párhuzamosan távolodik el egymástól az ember. A modern kommunizmus nem az, ami az öskommunizmus volt. Már most tapasztaljuk: megfagy az emberek arcán a mosoly, s a ridegség, a gög veszi át az öröm szerepét. Régebben örülni tudtunk egy festett kendőnek, s ma lefitymáljuk a legszebbet is, később pedig csak fokozódhat a csömör.

- Honnét veszi ezt az undok nihilizmust? Ja, igen...! A bátyja...! Mi a véleménye Szöszi, milyen orvos lesz a bátyjából, főképp sebész, ha alapvető felfogása a magáéhoz hasonló?

- Első osztályú!

- Ejnye, milyen magabiztos benne. Meg tudná magyarázni nekem, miért lesz jó orvos?

- Talán én nem vagyok jó munkás?

- Hazudnék, ha azt mondanám. Nagyon is jó munkás maga, Szöszi.

Érdekes, hol tegezték, hol magázták egymást!

- Nos, akkor abban is hinnie kell, hogy a bátyám azért lesz jó orvos, jó sebész, mert a realitások híve, és nem álmvilágban él, mint maguk. Mit gondol, hogy született Marx Tőkéje, vagy Lenin dialektikus materializmusa?

- Szerintem az elméletet és a gyakorlatot ötvözték, nemesítették, míg végre sikerült nekik egy mindenki által elfogadható, emberre szabott tudományos elméletet szerkeszteni, majd az emberiség egy elég nagy hányadával elfogadtatni.

- Egy fenét! Emésztési zavarai voltak és tudja maga is mi minden megfordul olyankor az ember agyában. De nem folytatom, mert szeretem magát, és nem akarom elveszíteni. Még csak annyit: talál maga fantáziát az életben, amiért érdemes lenne küzdeni.

- Én igen, például magáért!

- Jó étvágyat - sziszegte mellettem Terézke, még szerencse, hogy egy fa éppen akkor zuhant recsege a földre, s a zajban észrevétlenül ott tudtuk hagyni fészünköt.

- Különös gusztusa lehet a barátodnak - sutogta fülembe a lány.

- Miért - válaszoltam - ha látnád nappal, egész kedves lány, ráadásul nem is buta. Visszaemlékezve szavaira az az érzésem: többet koptatja bátyja könyveit, mint a tulajdonosuk.

- Nem találkoztam még könyvekben hasonló életfelfogással!

- Nem szükségszerű elfogadnunk mások gondolatait, önálló véleményünk is lehet, szinte mindenről, sőt kell is legyen, különben csak utánoznánk, mint a majmok. Ez egyszer azonban horogra akadt a Szöszi is, mert Tibort nem olyan fából faragták, hogy veszni hagyná...

Mire felértünk a Felícia lakba már kezdett világosodni, a fátyolfelhők szétmosódtak, a millió és millió csillag csodálatos káprázata feledtette velünk Szöszi sötét gondolatait, s fáradtan, mint a messzi útról érkezett vándor, végignyújtóztunk a heverőn.



- A harmadik stáció - suttogta Terézke, de máris lehunyta sötét szempilláit.

Nem tudom - kannibálok kergették-e álmában, vagy piskótát majsolt a száját csucsorító gyerekek, mert alighogy melléje dőlt, elnyomott engem is az álom.

A következő hetek különösebb esemény nélkül teltek el. Lajos nem fogadta el a Sopronkőhidára szóló kinevezését, inkább bement a járáshoz körzeti agronómusnak. Az igazgató látszólag belenyugodott a tényekbe, én pedig részben a gazdaság, részben a szövetkezet területein, éjjeleimet is időnként a szüretre való előkészületekre fordítottam. Meg akartam mutatni, hogy egyedül is felmutatom azt, amit másodmagammal.

Egyik alkalommal. Balfon tartózkodtam, a szövetkezet pincéjének udvarában, s Juli néni, aki brigádjával együtt mosta a hordókat, odaszólított magához:

- Jöjjön csak agronómus elvtárs...

- Mi a baj, drága Juli néni? - hozzá léptem és megölelgettem.

- Hallottuk ám, hogy meneszteni akarták!

- Na és?

- Volt kint a járási titkár és a gyűlésen megmondogattam neki a magamét.

- Ugyan mit mondhatott neki, drága Juli néni?

- Azt, hogy nem élünk már a csendőr világban, nekünk is van szavunk, nemcsak az uraknak.

- És mit válaszolt?

- Semmit fiam, csak nyelt, mintha gombóc lett volna a szájában, és kivörösödött, mint a rák, midőn forró vízbe mártják. Tud arról, hogy az elnökünk kérte magát?

- Most már igen! És mit válaszoltak?

- Azt, hogy nem engedik. Abban nem gátolják, hogy segítsen nekünk is, de ragaszkodnak az ottlétéhez. Az a titkár, az a fiatal...

- Jól van ez így, drága Juli néni! Közel vagyunk egymáshoz, akkor jövök magukhoz, amikor szükségét érzik, amíg bírjuk, tudja...?

- Bizony fiam... Már én is hatvanöt vagyok és azért még megy!

- Miért nem megy nyugdíjba Juli néni?

- Hová gondolsz, fiam! Addig élet az élet, amíg dolgozhatunk! A többi csak haldoklás!

- Akkor sokáig bírja még, drága Juli néni! Szívesebben jövök, ha látom magát - belecsíptem a karjába - hiszen olyan izmai vannak még mint a legtöbb tizennyolc éves lánynak!

- Megrágom én még azt is fiam, csak hát az öregem! Ő bizony már ugyancsak szuszmutol! - nevetett, nevettem én is, meg a többi asszony is.

Máskor meg Tibort ugrattam:

- Nem tetszenek nekem ezek az esti séták Tiborkám! Gondolod, hogy jó vége lesz ennek a Szöszizésnek?

- Nehéz dió, Józsi bátyám, de megtörjük! Soha nem szerettem a könnyű embereket! Minél nehezebben törik be, annál értékesebb.

- Hát az attól függ Tiborkám, hogy ki van a mérlegen.

- Ha nem érné meg nem is foglalkoznék vele.

- Nem egy eldobnivaló lány, az már biztos.

- De nem ám! Neked szégyenkezés nélkül bevallhatom, hogy a professzor inkább Ő. De szívesen tanulok tőle, mert amellett, hogy okos, talpraesett, egyúttal engedelmes és odaadó is.

Milyen jó is volt ez a nyugodt, magabiztos munkatempó! A munkások is visszaváltottak a régi munkamenetre, megszűntek a rendellenességek, javában folyt az érés alá kapálás, az utak javítása, rendre sorakoztak a tisztára mosott hordók, lajtok a pincében.

- Semmi baj nem lenne - mondta egyik nap János bácsi, az öreg csősz, midőn a csőszház tetejéről kémleltük a határt. Csak ezek a piszkos madarak ne lennének! - Éppen akkor repült át felettünk egy felhőnyi seregély csapat, s János bácsi közékük durrantott! - megfordultak és lehúztak a Rákosi brigád területére, de ott is puskaporral fogadták őket.

- Látja János bátyám! Ezek sem árthatnak sokat, ha éberem őrökünk.

- Így van ez, fiam! Éppen tegnap beszélgettem a Dömötör Józsi bácsival arról, hogy mennyire igaz a közmondás: gazda szeme hízlalja a jószágot. Egy hónap és a pokolból mennyország lett! Meglátszik az emberek arcán, hogy örömmel végzik munkájukat. Elárulhatok egy titkot magának, de csak úgy ha titok marad, amíg nyilvánosságra nem hozzák az illetékesek?

- Maga tudja, kedves János bátyám, hogy mennyit szabad belőle kiszivároztatni.

- Tegnap gyűlésünk volt és a titkár elvtárs javaslatot tett, hogy vegyük be magát a pártba. Kérte maga?

- Nem, de nem is fogom kérni. Én, mint párton kívüli akarom megmutatni: ahhoz, hogy valaki hűséggel szolgálja népét és hazáját, nem feltétlen szükséges, hogy piros könyve legyen. A veteránokat kivéve rosszak a tapasztalataim, János bátyám! Inkább azt kérem maguktól, tizenkilencesektől, hogy álljanak mellém, ne hagyják, hogy egyesek erőltessék a belépésemet, fogadjanak el olyannak, amilyen vagyok! Engem leköt a munkám, szeretem az embereket, de pártoskodás helyett inkább effektíve is dolgozom. Ha így jó vagyok?

- Bár a párt minden tagja úgy teljesítené feladatát, mint maga fiam! Majd megbeszélem az öregekkel, de ha közben meggondolná magát, nyitott kaput talál.

- Köszönöm János bátyám! Kérem, tolmácsolja köszönetemet az elvtársak felé is.

- Sok tekintetből igazat kell adnunk magának, fiam! Ha nem akkor kezdjük, akkor ma valószínűleg mi is a maga álláspontját valljuk. Sok mindent nem helyeslünk a párt mai programjában. Tizenkilencben is voltak, amiket éppen fordítva kellett volna végrehajtani, de akkor legalább, ha kevesen voltunk is, egységesek voltunk és volt lelkesedés. A rosszért éppúgy vállaltuk a felelősséget, mint a jóért. Ma sokan vagyunk, de a sokban nincs annyi céltudatosság, mint akkor a kevésben.

- Mások a feladatok és mások az emberek is, János bátyám.

- Így van fiam, de lelkesedés nélkül nincs előrehaladás. A kommunistának mindig izzani kell! Anélkül csak párttag! Tegnap zöld volt, ma piros és holnap..., azon van, hogy gáncsot vessen az elé is, akiben még lobog valami a régi tűzből.

Ezek az igazi emberek - gondoltam, amikor elbúcsúztunk - erősek, és rendíthetetlenek!

Magdikával kerültem a találkozást, többnyire csak leveleztem vele, Ferkó volt a küldönc. Élelemmel bőségesen ellátott Emmi és Terézke. Emmi úgy állt mellettem, mint egy anyatigris, s míg férje ellensúlyozta Lajos mesterkedéseit, Ő egyre csendesebb, nyugodtabb szerelemmel rajongott körül.

- Te édes - kérdeztem tőle egyik reggel, miután összeállította a heti étrendet - ott ült az ölemben, s mint mondta: táncoltatom a kicsit.

- Meddig tehetjük még így - kérdeztem aggodalmaskodva. Gábor jó ember, valahogy nyugtalan vagyok, lelkiismeret furdalást érzek, ha rágondolok, hogy...

- Sose nyugtalankodj - válaszolt csendes mélabúval - eljön az ideje, amikor már csak mint jó barátok fogunk találkozni, de akkor már ott lesz mellettem a fiad, vagy a lányod... Ha megmarad, hiszen ha első alkalommal úgy maradtam, most másfél hónapos.

Terézke szabadidejét általában kint töltötte. Velem persze csak este találkozhatott, de volt idő, amikor én mentem be hozzá. Egyik este ragyogóan sütött a hold, tejfehér fátyol függött a topolyfák felett, s pókhálószerű, vékony ezüstsálak csüngtek alá a magasból, midőn átbújva a kerítésen, a kórház mögötti dróthálón lopakodva igyekeztem találkahelyünkre. Az út kavicsos volt, vigyázni kellett nehogy megcsikorduljanak a talpam alatt. Főképp, midőn az elmebajosok magas drótkerítéséhez értem, de csak értem volna, mert a drótháló oldalában Terézkét pillantottam meg, amint egy férfi, csíkos pizsamába öltözött férfi a kezét szorongatta, az épület tetejére mutogatva.

Hisz ez egy örült, futott át agyamon, s nehogy ijedtségében kárt tegyen a lányban, visszaléptem egy vastag platánfa mögé. De mivel egészen közel voltunk egymáshoz, jól hallottam beszélgetésüket:

- Hová vitték azt az embert - kérdezte Terézke, hangja remegett, érződött rajta, hogy csak erőlteti magára a bátorságot.

Az örült szája elé tette a tenyerét:

- Halkabban, madám! Diktátort röptetünk! Élettérre van szüksége, itt már nincs, felküldjük a Jupiterre!

- És mivel? Hogyan?

- Rakétával, madám! Nézzen fel a tetőre, ott középen - a kemény felé mutatott.

- Csak egyedül?

- Hát - nem bolondultunk meg, hogy vele menjünk!

Fenn, a tetőn, a két artista, mert azok voltak, akik első sétám alkalmával bűvészmutatványaikkal hívták magukra figyelmemet - egy gúzsba kötött embert cipelt a kéményhez, akkor ismertem fel benne a stuccolt bajuszút, midőn talpra állították és arccal felénk fordítva, odakötözték a kéményhez.

Így aztán nehezen röptetitek - gondoltam, s megnyugodva visszafordítottam tekintetemet Terézkére.

- Ezek a bolygóközi szerelők - magyarázta az örült - megyek és beindítom a reaktorokat! - elengedte a lányt, szinte pillanat alatt átvette magát a magas drótfalon, keresztülfutott az udvaron, aztán be! Terézke még mindig a háztetőre bámult, ahol a két akrobata egyensúlyozva magát, egyik jobbra, másik balra távolodott a szerencsétlen embertől, s ahogy ott szinte megbabonázva a látottaktól mozdulatlanul álltam, hogy a háztetőre, hol a lányra kapdosva

szemeimet, egyszer csak robbanást hallottam az épület felől, s a kéményből előbb fehér füstgomoly, majd vakító lángnyelv tört elő.

A robbanást követően, szinte azonnal lent is, fent is fehér köpenyes ápolók jelentek meg, s Terézke feltűnés nélkül, mintha csak dolgára menne, elindult az akácfás felé. Nem követtem azonnal, kíváncsi voltam a fejleményekre, de nem történt semmi különösebb: a röptetésre szánt diktátorjelölt ott függött a robbanás után is a kémény oldalán, mint egy keresztre feszített lator, feje lefityvedve, a két artista pedig ártatlan pofával, egyensúlyozva járt-kelt a szélső kéményekhez erősített köteleken. Megfordultam, hogy a lány keresésére induljak, de alig tettem néhány lépést, már jött visszafelé elém, és az izgalomtól remegve, majdhogynem úgy esett karjaimba.

- Megijedtél ugye, Cicám?

- Gondolhatod, egy örülltel egyedül!

- Láttam!

- Hát ott voltál a közelemben?

- A platánfa mögött. Azért nem léptem közbe, mert attól tartottam, hogy ijedtségében valami jóvátehetetlent követ el az az idióta. De honnét szerezhette a robbanóanyagot?

- Bizonyára házilag készítette!

- Mi volt a foglalkozása?

- Vegyész-mérnök.

- Ez mindent megmagyaráz - mondtam - most mi történik azzal a szerencsétlennel? Elpusztítják ezek a bolondok!

- Nem is olyan bolondok ezek szívem! Meg akarnak szabadulni attól a szószátyártól, aki még az elmeógyógyintézet levegőjét is mérgezi gyilkos elméletével! Azok a bolondok, akik szabadon, szabad elhatározásukból valódi rakétákkal, atombombákkal szerelik fel az új diktátorjelölteket. Sajnos vannak országok, ahol a nép csak harmadrendű szerepet játszik: végrehajtja azt, amit az örültek kiagyalnak.

- Egy vigaszunk lesz, Terézkém: velünk együtt pusztulnak azok is, akik az életünkre törnek. Te mindenesetre jó szakmát választottál, mert sok ápolóra lesz szükség.

- Ha bekövetkezne a katasztrófa, ránk sem lesz már szükség szívem, reméljük azonban, hogy a béke erői legyűrik a háború sötét Mefisztóit.

A Terézkével eltöltött éjszaka után levelet kaptam Magdikától. Közölte velem, hogy Filoména írt, és hogy nagyon szeretné, ha vasárnap meglátogatnánk.

- Semmi akadály, Magdikám - válaszoltam -, de csak abban az esetben, ha te is akarod. Nem tudom elképzelni miért csak a harmadik hét közepén jutottunk eszébe? - addig ugyanis egyetlen sort sem írt sem nekem, sem a lánynak. - Ha úgy döntenél - folytattam - hogy megérdemli a látogatást, akkor készülj fel az útra! Vásárolj be a szükséges dolgokat, te jobban értesz hozzá, és szombaton este indulunk. Így legalább egy egész nap áll rendelkezésünkre, és megismerheted te is a Balatont, mert úgy gondolom Hévízről átrándulunk Balatonfüredre is.

Szombaton délután távirat érkezett, szintén Magdika közvetítésével: „Szepeikém! Vasárnap csoportos kirándulásra indulunk, nem vonhatom ki magam alóla. A látogatást halasszátok el a következő vasárnapra.”

- Időpontot nem változtatunk - írtam a lánynak - talán részünkre is lesz hely a sétahajón! Ne izgulj, időben érkezem haza!

Ketten ültünk a fülkében! A gyors szélsebesen vágatott Csorna felé, s ahogy hátrahajtottam a fejem, a rázkódástól az ülés bőrtámlájához verődött. Magdika szemközt velem foglalt helyet, arca sápadt volt, szemei álmosan csüngtek rajtam, s valami ismeretlen fájdalom ült ki az arcára.

- Ül ide mellém, gyönyörűm - mondtam neki - mintha rosszul éreznéd magad?

- Csak a közérzetem rossz, Szepe bácsi! Valami rosszat érzek!

- Álmos vagy, Magdikám! Azon kívül az utazás előkészületeivel felizgattad magad. Majd miután Csornán átszállunk, alhatsz egészen Keszthelyig, de addig is, ülj nyugodtan mellém és hajtsd ölembe a fejed!

- Félek, drága Szepe bácsi! Nem tehetem! Hogy nézne az ki: jó szívvel befogadtak és most én düljem fel házasságukat? Nem! Inkább lesz ahogy lesz! Ha nem változik át szerelmem szeretetté, elmegyek, itthagynom magukat!

- Drága kicsikém! Akárhogy is alakuljon sorsunk, mi már nem hagyjuk el egymást egészen. Elég boldogtalan volt eddigi életed, szeretném, ha ezután mindig mosoly lenne az arcodon.

A vonat lassított, Csornára érkeztünk. Mivel csak annyi időnk volt, hogy átszálljunk, felszedtük csomagjainkat és sietve indultunk a másik szerelvényhez, amely már pöfögve, hatalmas gőzfelhőket eregetve várakozott az átszállókra.

Szerencsénk volt, mert bár a másodosztályú vagonok zsúfoltak voltak, a gyorsjeggyel első osztályú fülkében foglalhattunk helyet, ahol aránylag ismét kényelemben helyezhettük magunkat! A фуlke egyik felét foglaltuk el, a másik felében már egy idősebb házaspár bóbiskolt. Régebben elfoglalhatták helyüket, mert az asszony harisnyáson, cipőjét levetve nyújtózott végig a padon, és jóízűen durmolt. A férj pedig az ablak felőli sarokban bólogatott. Miután pedig elhelyeztük csomagjainkat Magdika sem tehetett mást, szerényen mellém húzódott.

- Kár, hogy sötét van - súgta -, mire érünk oda Szepe bácsi?

- Hajnalra, gyönyörűm! Nyugodtan eldőlhetsz te is, mint a néni. Ha szorít a cipőd, te is leveheted.

- Még nem, úgy sem tudnék elaludni, inkább beszélgessünk! - felém fordította arcát, a félhomályban is láttam, hogy sápadt, vértelen szája remeg. Elkaptam a fejét és keblemhez szorítottam:

- Beszélgessünk gyönyörűm, de talán így! - megcsókoltam, Ő lihegve viszonzta, aztán egymás mellett maradt ajkunk. Már Celdömölkhöz közel jártunk, amikor lehanyatlott a karja, végigfektettem a padon és lehúztam cipőit. Úgy pihegett ölemben, mint egy sápadt vesztaszűz, a két és fél hét leszedte róla a húst, csak mellei álltak hegyesen, peckesen, keményen melltartó nélkül is, mint két szabályosan formált gránit. Nem fért kétségem Magdika ártatlanságához, de ahogy ott simogattam a haját, felmerült előttem Terézke bronz feje, mindig éhes keskeny szája, s mintha közelebb éreztem volna magamhoz, mint a hamvasan szolid szépségű ártatlan lányt. Nem tudtam, de nem is akartam eldönteni, melyikük kedvesebb számomra. A maga módján mindegyik szeretett, más és más volt felfogásuk, az alkatuk, szerelmükben azonban megegyeztek. Egy-egy szép ígéret volt számomra mindkettő. S hogy ne kelljen választani közülük, még örültem is, hogy Filoména, bár csak szimbólumként, de köztük állt. Milyen csodálatos is a szerelem: az egyik elmúlik, a másik jön! A vonat zötyögve robogott a dimbes-

dombos dunántúli tájon, az öregember feje lefittyedt, majd hátravágódott. Magdika felnyitotta szemeit, mintha mosoly játszadozott volna bennük: gondtalan, megelégedett gyermekmosoly. Megsimogattam arcát:

- Aludj még gyönyörűm, még messze járunk! - de mintha csak magamhoz intéztem volna a szavakat, mert már kezdett zsibbadni az én agyam is... Megnyálaztam a szemem, de mindhiába, az álom erősebbnek bizonyult. Asszonyok, tájak, vonatok robogtak el mellettem és én velük, utánuk... Végül megállapodtam a „galyatetőn”, a fertői szfinx hegyesen kiugró sziklorrán. Lent, a völgyben piros bóbítás lányok kapáltak, a tőkék között már színesedett a kék héjú, fehér húsú, ropogós kézfrankos, s távol, a tó arany sujtással hímzett tükrén, fehér vitorlák szántották a lágyan ringó habokat.

- Még ráér felkelteni, kislányom - hallottam távolról.

- De hisz a néni azt mondta az előbb, hogy mindjárt megérkezünk!

- Akkor is ráér! Nem megy tovább a vonat!

Felnyitottam a szemem - kint a Badacsony kuporodott a Balaton fölé, Magdika anyásan simogatta a kezem, a két öreg pedig látható gyönyörűséggel szemlélt bennünket. Barátságosan odaköszöntem, aztán a lányhoz:

- Jó reggelt, gyönyörűm! Jól aludtál?

- De maga is! - mondta, s már nyújtotta is a száját, az arca mintha kipirosodott volna, s pajkos, csintalan mosoly bujkált szemeiben. - És mihez kezdünk, ha Filonéni közben elutazik? - kérdezte kissé bizonytalanul.

- Utána megyünk, aranyom! Ha vonat nincs, busszal vagy taxival, de feltétlen megkeressük! Gondolod, hogy örülni fog érkezésünknek?

- Nem valószínű! Akkor nem küldi a táviratot.

- Nem baj Magdikám! Ha látjuk, hogy terhére vagyunk, rántunk egyet a vállunkon, és odébb állunk. Ő indítványozta a látogatást, vessen magára.

A néni meg a bácsi már készülődtek, felugrottam, hogy lesegítsem csomagjaikat, aztán elkezdtünk cihelődni mi is. Mivel Magdika ragaszkodott ahhoz, hogy szőlőt is vigyünk, ketten cipeltük a kosárkát, és csak nehezen jutottunk előbbre a tömegben.

Sokan voltak a pályaudvaron, nyújtogattuk nyakunkat, de Filoménát nem láttuk sehol. S mivel az utasok zöme elment az első Hévízre tartó járatokkal, a nehézkes előbbre jutás annyi előnyt jelentett számunka, hogy legalább kényelmes állóhely jutott, s a szőlőt nem törtük össze.

Magdika keveset beszélt. Látszott rajta, hogy várakozással tekint a találkozó elé, s minél közelebb jutottunk a célhoz, annál komorabb lett. A hajnali felvillanás úgy látszik csak pillanatnyi volt nála, a gond, hogy mi lesz és hogyan alakul, beárnyékolta a kirándulásból adódó gyönyörűséget. De nem is igen lett volna véleménycserére időnk, mert rövid tíz-tizenöt perc múlva megérkeztünk a hévízi gyógyszállóhoz.

Vasárnap volt, nyár és kánikula már kora reggel. Az utak tele voltak felüdülni vágyókkal, sóvárogva tekintettünk mi is a gőzölgő termáltó felé, amelyben javában lubickoltak már a fürdő korai vendégei.

- Sebaj, Magdikám - biztattam a lányt - lepakolunk, aztán uccu neki, bele a vízbe!

- Első emelet kilenc - mondta Magdika -, nehogy feljebb menjünk!

- Azt hiszem nem is tudnánk! Megnézted hány emeletes?

- Nem!

- Én sem!

Felfelé loholás közben váltottunk néhány szót, de máris ott álltunk Filoména szobájának ajtaja előtt és kopogtam.

- Szabad - hallatszott egy elhúzott női hang - benyitottam, s magam után húztam Magdikát is, de nem is tehetünk volna másképp, mert a kosár egyik füle az Ő kezében volt.

- Kit keresnek - kérdezte egy sovány, düledt szemű, egyébként megnyerő külsejű, fekete hajú nő, aki újságot lapozgatva, felhúzott térdekkel kuporgott az egyik ágyon.

- Kovács Józsefnét keressük, asszonyom. Talán eltévesztettük az ajtót?

- Nem, nem! Itt lakik Ő is kérem, de már elutazott. Kora hajnalban indultak társas busz-kirándulásra Balatonfüredre.

- És ha szabad tudnom, kivel ment?

- A férjével kérem! Már az este megérkezett szegény, s mivel nem kapott szállást, kénytelen volt az utcán tölteni az éjszakát.

Paff lettem:

- Miért nem engedték be ide? Mégiscsak kellemesebb lett volna itt éjszakáznia - éreztem, hogy kissé gúnyosan csengtek szavaim, s megpróbáltam mérsékelni magam.

- Ugyan kérem - válaszolt a hölgy - mi tisztességes asszonyok vagyunk, hogy fogadhatnánk be férfit éjszakára, de a szállodai rend sem engedi.

- Köszönöm asszonyom a felvilágosítást. Ha meg tudná mondani merre találhatunk rájuk, nagyon hálás lennék.

- Ha taxival mennek, a füredi móló körül biztos ráakadnak, de ha nem, mit mondhatok neki, ki kereste? Szívesen átadom az üzenetet.

- A másik férje, asszonyom, s ha megengedi, ezt a kosárka szőlőt itt hagynánk neki. Elég volt eddig is cipelni.

Most a hölgy lett paff: észrevette, hogy locsogott, de már késő volt:

- Rosszul értettem talán? - Próbálta volna helyesbíteni.

- Nem asszonyom! Nagyon is jól értette! Magdikám, tegyük szívem a kosarat Filonénéd szekrénykéjére, s mindjárt szabadabban mozgunk! - Miután pedig a kosártól megszabadultunk, mindjárt el is köszöntünk:

- Bocsánat asszonyom, hogy megzavartuk, kézcsókunk és köszönetünk az útbaigazításért! Ha nem találkozoznánk, kérem adja át neki is kézcsókunkat!

- Bocsánat uram! Lehet, hogy tévedtem! Volt tudomásom arról, hogy várja a férjét, meg a lányát, de másról nem hallottam, talán félreértés történt részemről.

- Köszönöm asszonyom kedvességét, lehetséges! De máris indulunk, bocsánat a zavarásért.

Kiléptünk az ajtón, egy pillanatra megálltam és nekidőltem a falnak. Mit is várhattunk volna? - inkább csak hangosan gondolkodtam:

- Gyerünk gyönyörűm, most már csakazértis utánuk megyünk!

- Forduljunk vissza, drága Szepe bácsi - könyörgött a lány.

- Nem, nem szívem! Látni akarom Őket! Becsomagoltad a távcsövet?

- Igen!

- Akkor gyerünk, szerezzünk egy taxit!

- De előbb talán ennénk valamit, meg szomjas is vagyok - Magdika mindenáron húzni akarta az időt.

- Majd a taxiban eszünk szívem!

Futólépésben igyekeztünk a fürdő bejáratához, ahol szerencsénkre vagy szerencsétlenségünkre hamarjában kaptunk egy várakozó járművet!

- Elvinne bennünket Balatonfüredre uram? - kérdeztem a fiatalembert, aki láthatólag reggeli-zéshez készülődött.

- Örömmel uram - volt a válasz - parancsoljanak! - Már nyitotta is a kocsi ajtaját.

- De látom épp reggelihez készülődött.

- Nem tesz semmit! Majd útközben.

Elhelyezkedtünk a kocsiban és Magdika is kezdett pakolászni.

- Nem gondolod szívem, hogy jót tenne egy korty ital? Ébredés után megfeledkeztünk róla.

- Pedig hoztam.

- Akkor húzzuk meg! Neked sem árt most, igyunk, együnk, amíg van étvágyunk!

- Gondolja, hogy később nem lesz?

- Semmit nem tudhatunk előre - mondtam, s közben kortyolgattam a konyakos üvegből - mindenesetre a végére járunk!

Addig-addig biztattuk egymást, míg alaposan be nem pakoltunk, de akkorra már meg is érkeztünk.

- A mólóhoz kérem - szóltam előre. - Még épp annyi időnk maradt, hogy elolthattuk szomjunkat, máris megálltunk.

- Helyben vagyunk - szólt hátra a taxis. Kiszállt, kisegítette a lányt, kiszálltam én is, fizettem, aztán elvegyültünk a tömegben.

Többfelé is indult sétahajó: Siófok, Tihany, Fonyód. Utat vertünk magunknak a tömegben, s a móló széléről távcsővel többször is végigpásztáztuk a hajók fedélzetét, de eredmény nélkül.

- Nem valószínű, hogy tovább mennek, Szepi bácsi! A csónakokat kell szemügyre vennünk - szólt hozzám Magdika.

- Nem bánom szívem, bizonyára igazad lesz, de fogd te a távcsövet, én már jártam itt, egész jól be lehet hozni a túlsó partot is. Ha nem találjuk őket, csónakot bérlünk és ellubickolunk mi is.

Magdika fürkészte a vizet, kitűnő katonai szerszám volt, nyolc-tíz kilométeres körzetből felismerhető közelségbe hozta a tárgyakat, s míg a lány látható élvezettel kutatott, talán nem is Filoménáék után, hiszen csónakok százai szelték a vizet, a fehérén habzó tajtékokat, s a festői mezítelenség minden elképzelést felülmúlt egy érés alatt lévő lány fantáziája előtt. Én pedig Őt néztem nem kisebb gyönyörűséggel.



Formás, karcsú lábai még jobban megnyúltak, ahogy lábujjhegyre állva igyekezett még többet látni az amúgy is zsúfolt látnivalóból. Vakítóan fehér vászon szoknyája kiemelte kreol bőrét az ölelésre érett csípőből kiemelkedő hajlékony derék, a kissé széles váll, a ritmikusan mozgó kebel, a fej szabályos vonalai, sűrű, dús szemöldökkel minden elképzelésnél több volt! Már éppen szólni akartam, hogy hagyjuk abba a keresését, és induljunk a csónakkölcsonzöhöz, midőn lehanyatlottak karjai, elfehéredett, mint akit ájulás fog el, s ha el nem kapom, távcsővel együtt a vízbe hull.

- Ott, ott, Szepi bácsi! - ideges remegéssel mutatott egy szabad szemmel nem látható, távoli pont felé, ott vannak!

Egyik kezemmel átfogtam a lányt, másikkal szemem elé illesztettem a távcsövet és a megjelölt pontra irányítottam.

Valóban ők voltak! Távol a többi csónaktól Filoména mezítelenre vetkőzve sütkérezett a csónak fenekén, Lajos pedig szemben vele keményen dolgozott az evezőlapáttal. Bizonyára ki akartak jutni a többi csónak látóköréből.

Leeresztettem a távcsövet, és futni kezdtem, a lány pedig utánam! A mólón tartózkodók megörökönyödve bámultak bennünket, egyesek utánunk vetették magukat, mások elénk álltak, s mikor már oly sűrű volt a sorfal, hogy nem juthattam tovább, beért Magdika is.

- Mi történt? - kérdezték tőle minden oldalról.

- Semmi - kiáltotta a lány - mi közük hozzá? Engedjenek utat!

- Nézd a kis szukát - hallottam a hátam mögül a képtelennél képtelenebb megjegyzéseket.

- Motorcsónakot kellene bérelni Magdikám, másképp nem érjük be Őket!

- Sose akarja beérni Őket, Szepi bácsi! Ő már csak papíron a maga felesége, a szíve, de az egész teste másé! Forduljunk vissza szépen, még csinálhatunk mi is magunknak egy kellemes napot.

Ránéztem a lányra, könny csillogott szemeiben, s ahogy ott nedvesen fénylett előttem szája, megértettem, hogy nincs tovább menekvés számomra sem. Átkaroltam vállát, végighúztam tenyerem hegyesen emelkedő keblén, aztán összeborultunk.

Ez a csók már nem olyan volt, mint az első, az odaadás, az örökre szóló elkötelezettség csókja volt, de még mindig nem az igazi!

- Mihez kezdünk most - kérdeztem tőle, midőn kibontakoztunk egymásból - fürödjünk egyet?

- Nem, ne! Indulunk inkább haza! Eleget láttunk!

Részben taxival, részben vonattal tettük meg a visszafele utat. Nem mertem Magdikával maradni éjszakára, még úgy sem, mint addig, tudtam, éreztem, hogy már egyikünk sem tudna visszakozni! Mikor a kapuban elbúcsúztunk, annyit mondtam neki:

- Az orsó pereg csillagom, már csak türelem kérdése, s előbb vagy utóbb lejár, vagy elszakad a cérna, és akkor!

A szomszéd néni, aki éppen a kapuban ácsorgott, odakiáltott hozzánk:

- Körülnézhetne már itthon is agronómus elvtárs! Tisztára olyan mint a ritka vendég! Szegény kislány elunja magát!

- Nyár van, Terka néni és sok a munka!

- Van belőle elég, de azért másra is kellene időt szakítani.
- Majd a télen, ha leesik a hó és fagyos lesz a határ.
- Ahogy én ismerem magát, talál maga akkor is bőviben munkát.
- A kényelem nem terem kenyeret, Terka néni.

Elköszöntem tőlük, s felugrottam a kerékpárra, hogy nagy kerülővel - a városon keresztül - induljak a Felícia lakhoz. Mivel nem tudtam pontosan a visszaérkezésünk idejét, ezért Teréz-kével úgy beszéltem meg, hogy kint vár rám, és bármikor érkezem, ott megtalálom. Sötét volt, az ajtó csak kilincsre csukva. Zaj nélkül bejutottam. Az otthon futtában elfogyasztott bor kezdett fejembe szállni, s nyitva hagyva az ajtót gondolkodás nélkül rácsaptam a heverőn fekvő alakra:

- Terézkém, csillagom, megjöttem!

„Terézke” nem szólt vissza, forró volt, mint a parázson sült kalács, lábait átvette derekamon, karjaival átfogta vállam, s úgy szorított, hogy szuszogni is alig tudtam, aztán előbb lassan, majd mind gyorsabban elkezdett játszani alattam. Szédültem! Olyan nehéz szerelem volt ez, mint a kétéves kékfrankos, s mikor már elegendő volt belőle, éppen szabadulni akartam a szorítás alól, szerelemtől, bortól mámorosan hallottam, hogy valaki belép a szobába és egy elem-lámpa kattant!

- Ah, Felícia! Ezért hát a nagy jóindulat!

Felismertem Terézke hangját és felugrottam:

- Tévedés csillagom, tévedés - kiáltottam, majd a távozó lány után vettem magam.
- Ha elkezdted, fejezd is be - kiáltotta vissza Terézke - ne hagyd Feliciát pártában! Hangja sírt, mint a párját vesztett sziréné, mely egyedül rohant a szőlősorok között, én pedig utána.
- Állj meg, csillag! Állj meg...! - de biz nem állt meg, hangom beleveszett az éj sötétjébe. Terézkét elnyelte a szőlő csókjaival, öleléseivel együtt, s mire visszamentem, Felícia is eltűnt, kerekét oldott, de nem is hibáztathattam, hiszen magam ígértem neki, hogy szívesen megismertetem a paradicsom gyönyöreivel.

Hirtelen kijózanodtam. Ez lett hát a vége a sok boldog percnél? Semmivé foszlott a csodálatos ígért? Nihil est...! Igaza lenne Szöszikének: a minden és a semmi egy és ugyanaz lenne? Gondolatainkkal, vágyainkkal, szerelmeinkkel, reményeinkkel, alkotó, teremtő készségünkkel csak a kísérlet egy fázisa vagyunk, s ha a kísérletnek vége szétfoszlunk, semmivé leszünk? Lehet...! Hiszen tovább nincs ránk szükség!

Letörten, reménytelenül elindultam, hogy felkeressem Tibort, akkor legbizalmasabb barátomat. Meleg, fülledt levegő volt a szobában, Tibor már aludt, úgy kellett felzörgessem, félkönyékre támaszkodva hallgatta elbeszélésemet, az utóbbi időben rákapatta magát a cigarettára, s mint általában a kezdő dohányosok mellre szívta a füstöt és köhécselt hozzá.

- Így volt! Így van, Tiborkám - fejeztem be. Odatartottam neki a hamutartót, elnyomta a csikket, néhány pillanatig tűnődni látszott, aztán röviden kimondta, amit elbeszélésemből leszárt:

- Könnyebb táplálni a tüzet ott, ahol már lobog, mint újat rakni, ott, ahol már kihűlt. Filoména esetében nincs mit hozzáfűzni, ellenben Terézke balszerencséje más. Ő valóban egy szörnyű tévedés áldozata lett, de részedről a rosszindulat kizárható. Hogy hogyan került oda az az aggszűz, azt kár kutatni, lehet, hogy csak szavadon akart fogni, de nyilvánvaló nála az előre megfontolt szándék és ti mindketten lépre mentetek. Ebben Terézke éppen úgy hibás, mint te!

De, ha a távolabbi jövőt nézzük, akkor jobb is, hogy így történt, mert a szerelem egymagában csak szebbé teszi az életet, de nem lehet életcél. Ő pedig többet nem adhatott volna, legalábbis a mai tudomány ismeretében, nem. Most az a fontos, hogy hihető módon feltárjuk előtte a tényt, mert a te becsületedről van szó elsősorban, továbbá Ő is könnyebben túleszi magát a megrázkódtatáson. Ha akarod, vállalom a békítő szerepét. Te pedig kedves barátom állj egész lényeddel Magdika mellé, mellette több lesz a tövis, de több lesz a rózsza is!

Másnap délelőtt izgatottan vártam Tibor visszaérkezését. Fájt rettenetesen a fejem, nehéz volt beleélnem magam, hogy Terézke, aki annyira a húsomma, véremmé vált, egyik napról a másikra kiszakadjon belőlem, és mikor úgy dél tájban megérkezett Tibor, remegő ujjakkal bontottam fel a levelét:

„Józsikám! Megértettem mindent! Sajnos azóta én is jóvátehetetlen hibát követtem el, igent mondtam a professzornak, s már el is jegyeztük egymást.

Nagyon kérlek, ne emészd magad miattam, s az a kékfrankos szerelem, amely köztünk volt, legyen biztosítékod az utánam következőhöz: a Te Terézkéd.”

Leejtettem a levelet, aztán leroskadtam egy székre. Emmi, aki kissé távolabb állt tőlünk, utána kapott a levélnek, de Tibor megelőzte:

- Magánügy, elvtársnő - mondta - sajnálom!

Fájt a szívem, soha addig, de akkor nagyon! Felálltam, és elindultam fel a hegynek. Csak akkor vettem észre, hogy Tibor a hátam mögött lépeget, mikor felértem a berkenye fához, amelynek lombjai alatt az utolsó boldog perceket töltöttem Terézkével.

Tibor vállamra tette kezét:

- Ne búsulj pajtás! Van ez így néha: a legsekélyesebbnek látszó víz a legmélyebb és fordítva is áll ez. Mélynek hisszük, pedig csak azért nem látszik a fenék, mert a víz zavaros. Látd, Szöszike hasonló utat járt meg, mint Terézke, csak szerencsésebb volt. Elhatároztam, hogy feleségül veszem!

Felnéztem:

- Ne viccelj Tiborkám!

- Nincs kedvem most tréfálkozni.

- Ha tréfának veszed, vegyed! Én akkor is feleségül veszem! Most pedig közlöm veled, hogy egy hét szabadságot eszközöltem ki számodra, már a mai napot is beleszámítva. Fáradt vagy testileg, szellemileg, pihened kell, mielőtt Filoménával összeakaszkodsz. Haragszol érte?

Ránéztem, s feléje nyújtottam kezem:

- Köszönöm Tiborkám! - átöleltük egymást.

- Így illik a jó pajtásokhoz, Józsi bátyám - válaszolta Ő - de estére, engedelmeddel hazakísérlek, mert gratulálni akarok Magdikának.

A délután azzal telt el, hogy utasításokkal láttam el a brigádvezetőket, s mire az egész területet bejártam, igencsak kifáradtak a lovak is, én is Tibor egész úton velem volt, s mikor kifordultunk a balfi termelőségvetkezet udvarából - kötelességemnek tartottam velük is közölni szabadságolásomat - hátranézett az elnökre, aztán elkezdett köhicsélni, persze a cigarettacsutka égette már a szája szélét:

- Ha nem látnám, nem hallanám - mondta - nem hinném el Józsi bátyám, hogy egy ember ennyit bír! Túl sok teher van a válladon!

- Ne hidd, Tiborkám! Egyáltalán nem megerőltető. Megfelelő munkatársakkal még egyszer annyit is elbírna az ember.

Miután elköszöntünk a szövetkezet elnökétől, hazafelé indultunk, s míg lassan poroszkáltak a lovak, halkan beszélgettünk. Úgy fél tíz lehetett, amikor lakásom elé értünk. Még világosság volt a szobában, de mikor megálltunk, kialudt a fény. Nem siettünk, kényelmesen kászálód-tunk le.

- Indulj Józsi bátyám - szólt hozzám Tibor -, majd jelezd, ha mehetek!

Benyitottam. Kulcs nálam is volt, hallottam, hogy a szobaajtó nyílik, aztán a kisebb szobáé. Mit csinál ez a lány ilyen késő este? De alig jutottam idáig gondolataimban, már hallottam is Magdika ijedt kiáltását:

- Takarodjon! Maga gyalázatos!

Mivel az előszoba ajtaja nem volt kulcsra zárva, átvágva rajta berontottam a hátsó kishálóba, ahonnan a hangot hallottam, és felkapcsoltam a villanyt. Lajos ingben, gatyában állt az ágy mellett, s a lányról lerántott takaróval a villanykörte felé csapott.

- Na, szépfiú! - köszöntem rá - Te hogy kerülsz ide?

Ami utána történt, alig szemvillanásnyi volt: Lajos felkapta az íróasztalon heverő papírvágó kést, és indult felém! Magdika még erősebben felsikított, ugyanakkor leugrott az ágyról, hogy elkapja Lajos kezét, de inkább lökött rajta, s ha a belépő Tibor földre nem ránt, belém esik a késsel együtt!

- Dobja el azt a kést - kiáltott rá Tibor a földön, azaz parkettán fekvő alakra - nem szégyelli magát! Éjszaka betör másnak a lakásába és még kést mer emelni...!

- Tévedés uraim! Ezt az urat én hívtam meg, s jelenleg ez a lakás még az enyém is! - Filoména állt az ajtóban, hálókabátban, s Lajos gönceit tartotta a kezében.

- Te is itthon, drágám! Hihetetlenül gyorsan kigyógyultál a köszvényedből!

- Ne komédiázzunk, Szepikém! Te úgysem jártál haza! A tegnapi eset után pedig úgy gondoltam: mivel most már így is, úgy is mindegy, valakinek el kell foglalnia a helyed.

- Meglepő ez a nagy sietség, drága Filoménám! Csakhogy én lépéselőnyben vagyok, mert a házat, tekintve, hogy az én tulajdonomat képezte, már telekkönyvileg is Magdikára ruháztam át. Akarod látni a végzést?

- Köszönöm! Majd a bíróságon!

- Legyen szerencsénk! - mondtam - A bútoraid és a közös szerzeményt már holnap elszállíthatod.

- Köszönöm! - Filoména lesújtó pillantást küldött Magdika felé, gondolom, amiért nem fogadta ágyába Lajost, aki ingben, gatyában keresett nála menedéket, majd a tetten ért szerető felé hajigálta a magával hozott ruhadarabjait. - Öltözzön kérem! Elmegyünk!

- Maradhattok éjszakára - mondtam.

- Köszönjük - válaszolt Filoména - nem tartunk igényt nagylelkűségedre, de különben, ha jól értettem amit mondtál, te is csak úgy maradhatsz, ha fogadott lányunk - a fogadottat kihangsúlyozta - megengedi!

Átmentek a másik szobába, felöltöztek, majd köszönés nélkül távoztak.

Ősz volt. Szüret ideje. A kékfrankossal teli lajtos kocsik között két könnyű hintó vágatott a prэшházhoz vezető, Fertő melletti úton. A hegyről lefelé gurgulázó hűvös, októberi szél gyúrte, sodorta maga előtt a bordóra érett szőlőleveleket, majd felkapta, megpörgette, s átröppentve az úttest felett teletűzdelte velük a hintók mögött lobogó két menyasszonyi fátyolt.

A gyorsított ütemben lefolytatott tárgyalások lehetővé tették, hogy Tiborékkal együtt tartsuk esküvőnket, s az igazgató, aki időközben tisztázta magát az ellene felhozott vádak alól, valamint Pista bácsi, a balfi szövetkezet elnökének kívánságára úgy határoztunk, hogy a kettős lakodalmat, amelynek anyagi fedezetét a gazdaság és a szövetkezet vállalta, szüreti mulatsággal egybekötve, a prэшháznál rendezzük meg.

Tibor és Szöszike az első hintón foglaltak helyet, s velük együtt a két tanú, az igazgató és a járási titkár. Az igazgató Tibor tanújaként, a járási titkár, akinek maga Rákosi igazolta antifasiszta múltját, mivel egyébként is kapuvári származású volt, Szöszike tanújaként szerepelt az esküvőn.

Mi Magdikával a második hintóban utaztunk, Pista bácsival, aki az én tanúm volt, és az idős fizika tanárommal, aki, ha már le is kellett mondania arról, hogy Magdikát taníthassa, ragaszkodott ahhoz, hogy esküvőjén a tanúja lehessen.

- Sok jó itókától fosztottál meg, Józsi fiam - mondta, amikor Magdikával bent jártunk nála -, várhattatok volna legalább az érettségiig!

- Sebaj Béla bátyám! - nyugtattam meg - amíg az én szekrényemben lesz belőle, addig a magáéban is. Különben Magdika magánúton folytatja tanulmányait, és vesződhethet vele még bőven.

- Jó nektek, Fiam - mondta az idős tanár, miközben kibuggyantak a könnyei - fiatalok vagytok, alkalmazkodni tudtok az újhoz, mi már csak...

- A fizika törvénye nem változik, Béla bátyám - mondtam -, s ha csak szó szerint, betű szerint magyarázza is, senki nem vonhatja ki magát az új alól, kénytelen-kelletlen maga is az újat szolgálja.

Elnéztem az öreget, ahogy Pista bácsi mellett magába roskadva a Fertő felett gyülekező aranybarna-bordó levélfelhőket bámulta.

Hja Béla bátyám - gondoltam elmélázva én is - új színben csillog már a budai hegyek fölé magasodó Turul, Árpád szabad népet hozott e hazába, s ma ismét ott tartunk, hogy szabadok vagyunk. Megszorítottam Magdika kezét:

- Boldog vagy, gyönyörűm?

- Oh! Nagyon!

- És ha holnap jönne a mamád, hogy elvigyen Nyugat-Németországba, a birtokaidra, elmennél vele?

- Soha! A világért sem hagynálak itt! - mellém húzódtam, megszorította kezem, aztán az ő figyelme is az idős tanár felé fordult, aki szivarra akart gyújtani, de elfújta a lángot a szél.

- Megállhatnánk drágám - súgta fülembe - hadd gyújtson rá az igazgató bácsi!

Mikor a prэшházhoz értünk, már az egész telep fel volt bolydulva. Munkásaink, a nagy hajrá valamennyi résztvevőjével együtt hivatalosak voltak. Lent, a partoldalba épített hatalmas prэшházban rotyogott a lebogyózott cefre, fent pedig, az irodaház és a munkásszálló oldalában csapra ütött söröshordók sorakoztak, mellettük a gyengén kesernyés ízű, kékesen csillogó

kékfrankos. A soproni hegy gyöngye a javából: a Steinigesatz és a Hochmut lankáiról. Míg bent, a munkásszálló konyháján, ínycsiklandozó birkapörköltet kavargattak a fehér kötényes lányok, Szöszi volt munkatársai.

- Gyerekek, micsoda világ! Ma még a hegy is megmozdul - kiáltott fel az igazgató - már a gazdasági, midőn felsorakoztunk a gratulációk fogadására.

Örömanya, örömapa csak Szöszikének lévén - Tibor szüleit a fasiszta taposógép zúzta halálra, Magdikáé és az én szüleim pedig a gyilkos háború áldozatai lettek, így tehát a gazdaság igazgatója, valamint Pista bácsi, a szövetkezet elnöke töltötték be a szülők szerepét.

És jöttek..., egymást váltották munkások, jó barátok, ismerősök: Pápai és Feldman bácsi, a két veterán csősz, Dömötör Józsi bácsi, Schöll néni, Schneider Luca és a többi brigádvezető, csoportvezető, brigádtagjaikkal együtt. Jöttek a két falu: Fertőrákos és Balf képviselői, utolsónak maradt Emmi a férjével, készakarva maradtak hátra, hogy szét ne zúzzák kezükben azt a hatalmas fehér rózsacsokrot, amit Emmi szorongatott.

- Boldog vagy édes? - kérdezte Magdikától, midőn átnyújtotta a csokrot és megcsókolta.

- Azt nem lehet kifejezni drágám - suttogta Magdika, majd ráborult Emmi keblére, mintha csak az édesanyja lett volna, és kibuggyantak a könnyei.

Emmi rám nézett, hosszan legeltette rajtam szemeit, aztán átadta Magdikát férjének, hozzám lépett és ahogy átkarolt, hogy megcsókoljon, fülembe súgta:

- Boldog vagyok, hogy így történt.

- És ti, hogy vagytok? - kérdeztem Gábort, miután Magdikát visszahozta és a jó barátság biztos jeleként hátba veregettük egymást.

- Alakul már, Józsikám, alakul, bár még most sem vagyok benne biztos - válaszolta, majd a leendő apa boldog vigyorával végigtapogatta Emmi szélesedő csípőjét. De jól tette, hogy nem élte bele magát egészen az apa szerepébe, mert Emmi néhány hétre rá ismételten elvetélt - erről majd másutt!

Fáradtak voltunk. Szerettünk volna minél előbb mindenben túlesni, s hogy elkerüljük a vég nélküli koccintgatást, felmentünk a részünkre emelt pódiumra, és felemeltük a csordultig töltött poharat:

- Vivát! Éljen az új pár - harsogta több száz torok - mindnyájunk egészségére! - kiáltottuk és fenéig ürítettük poharainkat.

A zenészek rázendítettek: dzsessz és cigány hegedű sírt fel az éjszakába boruló estben, kigyúltak a lampion lámpák - a gazdaság kölcsönözte áramfejlesztőjét, s a szőlőfürtökkel, szőlő levelekkel teleaggatott sátorban megkezdődött a tánc. Csárdás, magyar tánc, magyar nóta hangjait verték vissza a sötétedő domboldalal.

Az emberek kezdtek csoportosulni. Tiborék kihasználva a pillanatnyi alkalmat, szökni készültek, megfogtam én is Magdika kezét és húztam magam után.

- Korai még, agronómus elvtárs - kiabálták utánunk, de már ott álltunk a hegy lábánál, felkaptam Magdikát az ölembe, és futólépésben indultam vele fel az általunk „galyatetőnek” elnevezett sziklaoromra.

Ott álltunk a kiugró sziklán. A tó, körülötte a nádas, mintegy hatalmas, természet adta függő-ágy himbálózott az ezüstösen cizelláló, hajlékony holdsugarakon. Az ég éjkék kupolájáról, mintha kíváncsiskodó gyermekfejek lettek volna, millió és millió csillag kukucskált felénk.

Ahogy ott álltunk egymás kezét szorongatva, rámeredve a csodálatosan vetett függőágyra, hallgatva az egyre vesztebbül tomboló dzsesszt, egyre gondoltunk mindketten.

- Nem félsz, gyönyörűm?

- Oh, nem, akarom!

- Hányat?

- Ötöt!

Lent, a völgyben magnézium fáklya lobbant, fényképezőgépek kattogtak. Valaki felkiáltott hozzánk:

- Most...!

Ráhajoltam Magdika szájára, két tenyerem közé fogtam fejét, Ő belekapaszkodott vállamba, s egyszer csak összeért ajkunk!

Ez a csók volt az igazi!

*Balf-fürdő, 1960. szeptember 25.*

Király László